T.C.
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

MİCHİGAN ÜNİVERSİTESİ'NDEKİ 1682 (851) NUMARALI MECMUA VE MESTAP'A GÖRE TASNİFİ

Nurseli ASLAN
18915001

Danışman
Prof. Dr. Ahmet TANYILDIZ

Diyarbakır 2020

T.C.
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

MİCHİGAN ÜNİVERSİTESİ'NDEKİ 1682 (851) NUMARALI MECMUA VE MESTAP'A GÖRE TASNİFİ

Nurseli ASLAN
18915001

Danışman
Prof. Dr. Ahmet TANYILDIZ

Diyarbakır 2020

TAAHHÜTNAME

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "Michigan Üniversitesi'ndeki 1682 (851) Numaralı Mecmua ve MESTAP'a Göre Tasnifi" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve tez yazım kılavuzuna uygun olarak hazırladığımı taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

18/09/2020

Nurseli ASLAN

ÖN SÖZ

Mecmuaların bireysel edebi zevklerle derlenmesi, belli bir düzen dâhilinde yazılmaması, edebiyat düşkünü olsa da eğitim seviyesi düşük olanların da kaleme almış olması vb. sebepler, mecmuaların tanımlanmasını, tasnif edilmesini ve üzerine çalışmalar yapılmasını zorlaştıran etkenlerdendir. Prof. Dr. Mehmet Fatih KÖKSAL'ın sunduğu bildiri ve sonrasında geliştirdiği Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP) bu sorunu çözmeyi amaçlamıştır.

MESTAP'a göre düzenlenen bu çalışmada Michigan Üniversitesi Kütüphanesi'nde 1682 numaralı Mecmua incelenmiştir.

Giriş ve iki bölümden oluşan çalışmanın sonunda dizin ve tıpkıbasım yer almaktadır.

Giriş bölümünde mecmuanın tanımı, nasıl oluştuğu, önemi, faydaları ve tasnifine dair bilgilere yer verilmiştir.

Birinci Bölümde, Mecmua'nın Muhtevası başlığı altında Mecmua'da yer alan tüm bölümler alt başlıklar halinde ayrı ayrı ele alınmıştır. Fiziksel tanıtımlarının ardından muhtevalarına dair bilgilere yer verilmiştir. Mecmua'nın MESTAP'a göre Tasnifi alt başlığında Mecmua'da yer alan mensur ve manzum bölümlerin MESTAP'a göre dökümü verilmiştir.

İkinci Bölümde, Nüsha Tavsifi başlığı altında Mecmua'nın nüsha tavsifi yapılmıştır. Metin okınurken dikkat edilen hususlar başlığı altında metin kuruluşunda izlenilen yöntem belirtilmiş ve ardından transkripsiyon alfabesi başlığına yer verilmiştir. Bu bölümde son olarak metin başlığı altında metnin çeviri yazısı verilmiştir.

Metnin okunması esnasında ayet, hadis ve diğer Arapça ibarelerin anlamlarına dipnotta yer verilmiştir. Metinde yer alan şiirlerden sahibi belli olanların divanları taranmış, divandaki şekliyle metindeki şekli arasındaki farklar dipnotta gösterilmiştir.

Çalışma, sonuç, kaynakça, yer ve şahıs adlarını içeren dizin ve tıpkıbasımın eklenmesiyle tamamlanmıştır.

Çalışmamızın her aşamasında değerli vakitlerini bize ayıran, tecrübelerini paylaşan ve gerek lisans gerek lisansüstü eğitim hayatım boyunca bilgilerinden istifade ettiğim kıymetli hocam Prof. Dr. Ahmet TANYILDIZ'a teşekkürlerimi sunarım.

Nurseli ASLAN

Diyarbakır 2020

ÖZET

Çalışmada Michigan Üniversitesi Kütüphanesi'nde Mecmua (1682) ismiyle kayıtlı mecmuanın transkripsiyonlu metni, tavsifi, Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) göre tasnifi, dizin ve metnin tıpkıbasımı yer almaktadır. Çalışmanın giriş bölümünde mecmuanın tanımı, nasıl oluştuğu, önemi, faydaları ve tasnifine dair bilgiler verilmiştir. Birinci bölümde, mecmuanın fiziksel tanıtımlarının ardından muhtevalarına dair bilgilere yer verilmiştir. Mecmua'da yer alan mensur ve manzum bölümlerin MESTAP'a göre dökümüne yer verilmiştir. İkinci bölümde, mecmuanın nüsha tavsifi yapılmış, metin kuruluşunda izlenen yöntem belirtilmiş ve transkripsiyon alfabesinin verilmesinden sonra metnin çeviri yazısı verilmiştir.

Anahtar Sözcükler

Klasik Türk Edebiyatı, Mecmua, MESTAP, Nesir, Nazım.

ABSTRACT

In this study dealt with the transcribed text of the mecmua, registered by the name Mecmua (1682) in the Library of Michigan University, along with its description, its classification according to The Project Systematic Classification of Mecmua's (MESTAP) and the exact edition of the so-called text. In the introduction part of the study, the knowladge about the definition of the mecmua, how it was formed, its importance, benefits and classification have been given. In the first part, following the physical presentations of the mecmua, the necessary information on its contents has been included. The breakdown of prose and poetry sections involved in the mecmua has been handled according to MESTAP. In the second part, the copy description of the mecmua has been carried out, and the method used in the text establishment has been specified and after the transcription alphabet, a translation of the text was given.

Keywords

Classical Turkish literature, Mecmua, MESTAP, Prose, Poetry.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖN SÖZ ..... **I**
ÖZET ..... **III**
ABSTRACT ..... **IV**
İÇİNDEKİLER ..... **V**
KISALTMALAR ..... **VII**
GİRİŞ **1**
BİRİNCİ BÖLÜM **6**
1.1. MECMUA'NIN MUHTEVASI **6**
1.1.1. Kadı ile Hırsız Hikâyesi 6
1.1.2. Hikâye-yi Şeyhu'l-Ârifîn Bâyezîd-i Bistâmî 8
1.1.3. Terceme-i Mukaddimetü's-Salât – Mollâ Fenârî 8
1.1.4. Kadızâde Şeyh Mehmed Efendi – Kasîde 9
1.1.5. Nûşirevân-ı Âdil'e Nasihatler 10
1.1.6. Nev'î-zâde Atâyî – Nefsü'l-emr-nâme 10
1.1.7. Hikâyet-i Bâzargân-ı Bâzan-ı Mekkâre 11
1.1.8. Padişahlar Şeceresi 13
1.1.9. Tecdîd-i İmân Metni 13
1.1.10. Kur'ân Tilâveti'nin Şartları 13
1.1.11. Muhtelif Metinler 14
1.1.12. Manzûm Nasîhat-nâme 15
1.1.13. Mes'ele 15
1.1.14. Mektûb-ı Nasreddîn 15
1.1.15. Suâl-nâme 15
1.1.16. Mes'ele 16
1.1.17. İnsanların Nesnelere Dönüştürülmesi 16
1.1.18. Günler ve Nitelikleri 16

1.1.19. Gazeller 16
1.2. MECMUA'NIN MESTAP'A GÖRE TASNİFİ 18
İKİNCİ BÖLÜM 24
2.1. NÜSHA TAVSİFİ 24
2.2. METNİN ÇEVİRİYAZIYA AKTARILMASINDA DİKKAT EDİLEN HUSUSLAR 26
2.3. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ 28
2.4. METİN 29
SONUÇ 106
KAYNAKÇA 108
DİZİN 110
TIPKIBASIM 115

KISALTMALAR

bk.	Bakınız
C	Cilt
haz.	Hazırlayan
MESTAP	Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi
mm	Milimetre
S	Sayı
s.	Sayfa
SÜ	Selçuk Üniversitesi
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
vb.	Ve başkası, ve başkaları, ve benzeri, ve benzerleri, ve bunun gibi
vd.	Ve devamı, ve diğerleri
yy.	Yüzyıl

GİRİŞ

Toplama, biriktirme, devşirme, yığma[1] anlamlarındaki Arapça "cem" masdarından türemiş olan "mecmua" kelimesi sözlükte toplanmış, biriktirilmiş ve düzenlenmiş şeylerin tamamı; antoloji, güldeste[2] anlamlarına gelmektedir. Mecmua, edebi terim olarak aynı veya farklı türden seçilmiş çeşitli hacimlerdeki metinlerin ve risalelerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan eserlerin ortak adı[3] şeklinde tanımlanır.

Mecmualar derleme yoluyla meydana getirilir ve tamamen derlemecinin zevkine bağlıdır. Bu bakımdan çok düzgün ve tertipli mecmualar yanında düzensiz mecmualar da vardır[4]. Kimi mürettipler "belki bir eser oluşturma gayesi bile gütmeksizin" beğendikleri her türden bilgiyi, düzenlemeden, tasnif etmeden ve kaynaklardan doğruluğunu teyit etmeden rastgele kaydederler. Bunun yanında bazı mecmualarda derleyicinin düzenli bir eser meydana getirme çabası içerisinde olduğu daha ilk bakışta sezilir[5]. İtina ile hazırlanmış mecmualar olabileceği gibi dağınık ve düzensiz, hatta kâğıdının boyutları, renkleri birbirine uymayan mecmualara da rastlanabilmektedir[6]. Derlenme biçimleri ne olursa olsun mecmuaların temel amacı, gelecekte gerekli olacağı varsayılan bilgilerin kaydedilmesidir. Derleyen bizzat kendisi için hazırlamış da olsa derleme sürecinin sonunda ortaya çıkan içerik, bir

[1] İsmail Parlatır**, Osmanlı Türkçesi Sözlüğü**, Yargı Yayınevi, Ankara 2012.
[2] Parlatır, **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü**, s.1033.
[3] Mustafa İsmet Uzun, "Mecmua", **TDV İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, Ankara 2003, C 28, s.265.
[4] İskender Pala, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, Kapı Yayınları, İstanbul 2013.
[5] Mehmet Gürbüz, "Şiir Mecmualarının Kaynakları Üzerine", **Turkish Studies,** C 8, s. 321.
[6] Atabey Kılıç, "Mecmua Tasnifine Dair", **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı edebiyatının kırkambarı**, (75-97), Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012.

şekilde herkese ya da özel ilgi alanlarına yönelik olarak belli bir zümreye hitap edecek niteliktedir[7].

Osmanlı edebiyatı araştırmalarının ehemmiyeti geç fark edilmiş sahalarından biri olan mecmua geleneği, ihtiva ettiği muhtelif ürünlerle edebiyat tarihimizi aydınlatmaya devam etmektedir[8]. Mecmualar, edebiyat tarihinde büyük bir boşluğu doldurur. Bazen edebiyat tarihinin asıl kaynaklarına yardımcı olur, bazen yegâne kaynak olarak işlev üstlenir. Edebiyat tarihinin birinci dereceden kaynakları olan tezkirelere yansımamış birçok şair, şiir, tür ve belgede de mecmualar edebiyat tarihinin vazgeçilmez kaynakları durumundadır[9].

Mehmet Fatih Köksal, mecmuaların önemini ve gerekliliğini 11 madde halinde sıralamıştır.

1. Kaynaklarda adı geçmeyen, unutulmuş şairlerin şiirlerine mecmualarda rastlamak mümkündür.

2. Bilinen şairlerin bilinmeyen/divanlarında bulunmayan şiirlerine rastlamak mümkündür.

3. Şairlerin divanlarındaki şiirlerinin farklı şekillerine (fazla veya eksik beyitler, nüsha farkları vs) mecmualarda rastlanabilir.

4. Mecmualar arasında bilinmeyen, varlığı bilindiği hâlde nüshası tespit edilemeyen eserlerle karşılaşılabilir.

5. Bilinmeyen veya kullanılmayan nazım şekilleri, bilinen nazım şekillerinin örneği görülmemiş kafiye tipleri, farklı bend yapıları; yeni türler, edebiyatımızda kullanımına rastlanmamış aruz kalıpları, görsel şiirler vb. örnekler de mecmualarda bulunabilir.

---

[7] Mehmet Gürbüz, "Mecmuaların Tüketim Biçimleri Üzerine Kimi Tespitler", **Gazi Türkiyat**, C 12, s.73.

[8] Ahmet Tanyıldız, "Tahran'da Bulunan Türkçe Bir Şiir Mecmuası ve Neşredilmemiş Bazı Şiirler", **Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi**, S 2, s. 39.

[9] Yaşar Aydemir, "Metun Neşrunde Mecmualarun Rolü ve Karşılaşılan Problemler", **Turkish Studies**, C 2, s. 123.

6. Mecmualarda, zaman zaman şairlerin hayatıyla ilgili önemli malumata tesadüf etme imkânı vardır. Bu, ölümü bilinmeyen bir şairin ölümü için düşürülmüş bir tarih manzumesi şeklinde olabileceği gibi, araştırmacılar için çok önemli olabilecek derkenara düşürülmüş bir bilgi notu veya şiir başlığı şeklinde olabilir.

7. Bazı şiir mecmualarında, başka şairlerin şiirleri bulunmakla beraber, özellikle bir şairin şiirlerinin yoğun olduğu görülür. Derleyenin şair olduğu bir şiir mecmuası edebiyat araştırmalarına katkısı bakımından kuşkusuz daha kıymetli sayılır.

8. Mecmualar, -bir kısmı kendisi de şair olan- şiir sever kişiler tarafından tertip edilen eserlerdir. Derleyeni belli olan mecmualarda şahsın/şairin şiir zevkinin yanında dönemin genel beğenisiyle de alakalı önemli ipuçları verecektir.

9. Nazire mecmuası olmasa da kimi şiir mecmualarında nazire şiirler bulunduğundan, şairler arasındaki etkileşimi takip etmek de mümkündür.

10. Hemen her mecmuanın boş kalmış sayfalarında, yazılı sayfaların derkenarlarında, vikaye ve fevaid yapraklarında çeşitli dualar, otlarla ilaç yapım tarifleri, tılsım, vefk, reml, tefe''ül gibi bazı gizli ilimler, havas denilen bazı itikadlara dair notlar, tarih kıt'aları, müstakil matla ve müfredler bulınur. Bunlar asıl mecmua konusuyla ilgisi olmayan kayıtlardır. Bütün bunlar edebiyat araştırmacıları kadar sosyoloji, tarih, antropoloji, dinler tarihi, halkbilim gibi farklı bilim dallarının alanına giren çok önemli bilgilerdir. Türk milletinin kültür kodlarını ortaya koyması bakımından, mecmuaların bir de bu gözle incelenmesi çok önemlidir.

11. Tüm bunların önemi mecmuaların tek tek, birbirinden bağımsız bir şekilde incelenmesi çok fazla bir anlam ifade etmez. Bu bakımdan önce şiir mecmualarının daha sonra edebiyat sahasına giren tüm mecmuaların taranacağı bir "bilgi bankası" oluşturulması zaruridir[10].

[10] Mehmet Fatih Köksal, "Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)", **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı edebiyatının kırkambarı**, (409-433), Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012.

Mecmualar konusunda önemli bir husus da mecmuaların tasnifidir. Mecmuaların tasnif edilmesinde farklı görüşler bulunmaktadır.

Agâh Sırrı Levend, mecmuaları şu şekilde tasnif etmiştir:

1. Nazireler mecmuaları,

2. Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiir mecmuaları,

3. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,

4. Aynı konudaki eserleri içine alan mecmualar

5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar[11].

Atabey Kılıç, mecmuaları beş ana başlık altında toplamıştır:

1. Cilt ve tertip hususiyetleri bakımından

2. Şekil bakımından

3. Dil bakımından

4. Muhteva bakımından

5. Şahısların tertip ettiği veya şahıslar içün tertip edilen mecmualar[12]

Bu başlıklar da derleyeninin belli olup olmadığı, manzum ya da mensur olması, hangi nazım şeklinde olduğu, hangi dilde yazıldığı, konusu, kimin düzenlediği ya da kim içün düzenlenildiği gibi bilgileri içeren alt başlıklara ayrılmaktadır.

Mehmet Gürbüz de şiir mecmuaları tasnifi yapmıştır. Tasnif şu şekildedir:

1. Şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmuaları.

[11] Agâh Sırrı Levend, **Türk Edebiyatı Tarihi I**, Dergâh Yayınları, İstanbul 2015, s. 167.
[12] Kılıç, s. 95.

2. Şiirlerin konularına göre oluşturulan (tematik) şiir mecmuaları.

3. Nazire mecmuaları.

4. Şairlerin aidiyeti/ mensubiyeti esasına göre hazırlanan şiir mecmuaları

5. Bir mensubiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şairlerin divanlarını/şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmualar[13] şeklinde sınıflandırmıştır.

Bu başlıklar nazım şekilleri, nazım türleri, tema, nazire olup olmaması, belli bir zümreye ait olup olmaması gibi aytıntıların ele alındığı alt başlıklara ayrılmaktadır.

Tüm bu bilgiler ışığında, çalışmamıza konu olan Mecmua'yı, Agâh Sırrı Levend'in tasnifine göre türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar şeklinde sınıflandırabiliriz. Bu Mecmua, düzenleyeni belli olmayan, manzum-mensur karışık, çeşitli konularda yazılmış eserlerden oluşan bir mecmuadır.

[13] Mehmet Gürbüz, "Şiir Mecmuaları Üzerune Bir Tasnif Denemesi", **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı edebiyatının kırkambarı**, (97-115), Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. MECMUA'NIN MUHTEVASI

1.1.1. Kadı ile Hırsız Hikâyesi

Başlıksız olan mensur metin, tarafımızca uygun biçimde başlıklandırılmış olup 8-25 sayfalarında yer almaktadır. 24. sayfada kırmızı mürekkeple yazılan vakfeler bulunmaktadır. 25. sayfada sayfanın sol kenarında hikâyede eksik kalan kısım yazılmıştır. Metinde ayetler, hadisler ve diğer Arapça ibareler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Nesih yazı kullanılan metin her sayfada 15 satırdır. Reddade kullanılmıştır. 25. sayfada metnin bittiğini gösteren temmet yazısı kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Okunaklı bir şekilde yazılan metnin dili sadedir.

Metnin bir nüshası, İsmet Çetin tarafından "Türk Halk Hikâyeleri İçinde Hikâye-i Uğru ile Kadı" isimli yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır. Çetin, hikâyenin beş tane yazma nüshası, dokuz tane Arap harfli basma nüshası ve dört tane de Latin harfli basma nüshası olduğunu tespit etmiştir[14].

Metin şu şekilde özetlenebilir:

Rivayete göre; Rum ilinde ilim ve takva sahibi olan bir kadı, bir gece okuduğu kitapta "Namazı dağlarda ve bağlarda kılmayı severim" hadisine rastlayınca sabah namazını şehir dışındaki bağında kılmaya karar verir. Kulunu çağırıp eşeğini eyerlemesini ve sabaha karşı saray kapısında hazır etmesini ister. Kadı, hırkasını giyip tülbendini sarınıp gece olabilecekleri hesaba katmadan eşeğine biner ve kulunu yanına almadan yola koyulur. Yolda giderken bir mezarlığa saklanmış olan hırsız

[14] İsmet Çetin, "**Türk Halk Hikâyeleri İçunde Hikâye-i Uğru ile Kadı**", ("Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi"), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1988, s.3.

karşısına çıkar ve kadının hırkasını, tülbendini ve eşeğini ister. Kadı, kendisine kılıç çeken hırsızla konuşarak anlaşmaya çalışır. Hırsız kadının sorduğu sorulara ayetlerle yanıt verince ikisi arasında ayet ve hadislerle ispatlar getirilen uzun bir konuşma geçer. Konuşma esnasında kadının hırsızı müfsidlikle suçlaması üzerine hırsız kadının üzerindeki bütün kıyafetleri almaya karar verir. Kadı, sabaha kadar hırsızı ikna etmeye çalışsa da sonunda çaresiz kalır ve eşekten iner. Eşeğini, hırkasını, tülbendini, gömleğini ve yüzüğünü hırsıza teslim edip eve döner. Yeni kıyafetler giyip mihraba geçen kadı kimseyle konuşmaz. Kadının bir arkadaşı gelip halini hatrını sorarken ansızın biri gelir ve kadıya koltuğunun altında bir kitapla onun kıyafetlerini giymiş ve eşeğine binmiş birinin geldiğini haber verir. Kadı, hemen kapıyı kapatın der. Kendisini soyarken kitabı olmadığı halde kitapla gelen hırsızın kendisini kadılık işinden ayırmak istediğini söylerken hırsız içeri girip selam vermeden oturur. Kadı, hayret edip hırsıza neden geldiğini sorar. Hırsız, kadıdan ayrıldıktan sonra bir kitap okuduğunu ve o kitapta kadının kendisinin kölesi ve mallarının da kendi malı olduğunun yazdığını söyler. Kadı, hırsıza maksadının ne olduğunu sorar. Hırsız, kendisinden ayrıldıktan sonra bir ev aldığını, evin parasının eksik kaldığını söyler. Eksiği tamamlamasını istediğini, bunun karşılığında bir senet vereceğini söyler. Kadı eksiği tamamlayıp senedi alır ve hırsızdan kurtulduğuna şükür eder. Kadı düşününce hırsızın fazilet sahibi biri olduğuna, hırsızlığı mecburiyetten yaptığına inanır ve ona bir ziyafet vermek için misafirliğe çağırır. Kadı, hırsız geldiğinde ayağa kalkar ve ona kendi yerini gösterir. Kendisine getirilen beş tavuk ve on iki yumurtayı hırsıza verir ve adil bir şekilde paylaştırmasını ister. Hırsız, bir tavuk ve üç yumurtayı kadıyla kadının eşinin önüne koyar. Bir tavuk ve üç yumurtayı kadının iki oğlunun önüne koyar. Bir tavuk ve üç yumurtayı kadının iki kızının önüne koyar. İki tavuk ve üç yumurtayı da kendi önüne koyar. Kadı hırsıza bu nasıl paylaştırma diye sorduğında hırsız sen, eşin, bir tavuk ve üç yumurta altı eder. İki oğlun, bir tavuk ve üç yumurta altı eder. İki kızın, bir tavuk ve üç yumurta altı eder. Ben, iki tavuk ve üç yumurta da altı eder der. Hırsızın güzel sözleri karşısında çaresiz kalan kadı, bir kızını hırsızla nikâhlayıp malından bir hisseyi de kendisine verir ve hikâyeleri tamamlanır.

1.1.2. Hikâye-yi Şeyhu'l-Ârifîn Bâyezîd-i Bistâmî

28-35 sayfalarında yer alan metinde başlık, işaretleyiciler, bazı sözler ve ibareler kırmızı mürekkeple yazılırken Arapça ibareler, ayet ve hadislerin çoğunun üstü kırmızı mürekkeple çizilmiştir. 15 satırdır ve dili sadedir.

Metin şu şekilde özetlenebilir:

Bâyezîd-i Bistâmî hazretleri, seyahet günlerinde fikr ve zikr halindeyken ansızın bir ses işittiğini söyler. Bu ses, ona Seman Kilisesi Rāhibine gidip rahipler ile cemiyette bulunmasını söyler. Bu halden sonra vehme kapılıp uyuduğunu söyler. Rüyasına bir aziz girer ve aynı şeyi bıktırıncaya kadar tekrar eder. Uyandığında yine vehme kapılır. Düşünür, kararsız kalır. Tekrar gelen ses, korkmamasını, denilen yere gitmesini söyler. Bâyezîd kiliseye gider, onların kıyafetlerinden giyer ve zünnar bağlar. Cemiyetlerinde oturur ve ulularının nasihatini bekler. Her zaman nasihat eden rahip o gün tek kelime etmez. Rahipler hayret edip ne sebeple tek söz söylemediklerini sorar. Rahip, aralarında Muhammed ümmetinden biri olduğunu, bu sebeple nutkunun tutulduğunu söyler. Rahipler, göster katledelim dediklerinde rahip, katletmeyelim, önce sorular soralım, bilmezse katledelim der. Bâyezîd'i ayağa kaldırır ve sormaya başlar. Bâyezîd, sorular bittikten sonra, hepsine cevap verirse iman edip etmeyeceklerini sorar. Ayetlerle cevap vererek kabul ederler. Tüm soruları cevaplayan Bâyezîd patriğe cevabı kelime-i şehâdet olan bir soru sorar, patrik cevabı bilir ve bütün rahipler iman getirip müslüman olurlar. Zünnarlarını kesip kiliselerini mescid yaparlar. Ve Bâyezîd'e "Sen benim için bir zünnar bağladın, ben senin için beş yüz zünnar kestim" diye bir ses daha gelir.

1.1.3. Terceme-i Mukaddimetü's-Salât – Mollâ Fenârî

36-38 sayfalarında yer alan manzum metindeki başlık ve bazı ibareler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Sütun sayısı 2 olan metinde satır sayısı muhteliftir. Dili sade olan metin fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün vezniyle yazılmıştır.

Aysun Çelik, "Molla Fenârî'ye Atfedilen Şurûtü's-Salât Adlı Eserin Manzum Tercümesi" adlı makalesinde eserin Molla Fenâri'ye atfedildiğini ancak Molla Fenâri'ye ait olduğu ile ilgili net bir bilgi bulunmadığını belirtir[15].

İlgili makaleden yola çıkarak metnimizin başının eksik olduğunu tespit ettik.

Bu metinde namazın iftitâh tekbiri, secde ve ruku gibi farzları; son tahhiyat, sehiv secdesi gibi vacipleri; besmele, tesbih gibi sünnetleri anlatılmış; namazda burnun yere değmesi, selam vermek gibi makbul görülenler; gerinmek, gözlerini kapatmak gibi yasaklananlar; ağlamak, bir şey yiyip içmek gibi namazı bozanlar manzum bir şekilde sıralanmıştır.

1.1.4. Kadızâde Şeyh Mehmed Efendi – Kasîde

Başlıksız olan bu manzum metnin araştırmalar neticesinde Kadızâde Şeyh Mehmed Efendi'nin bilmiş ol redifli kasidesi olduğu anlaşılmıştır. 38-45 sayfalarında yer alan kaside 49 beyitten oluşmaktadır. Her sayfada 14 satır yer alır. 45. sayfada metnin bittiğini gösteren temmet yazısı vardır. Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün vezniyle yazılan kasidede yer yer vezinle ilgili sıkıntılar vardır. Mecmuamızda yer alan metinde kasidenin makta beytine yer verilmemiştir.

Bayram Ürekli, "Dördüncü Murad Devrine Dâir Kadı-zâde'nin Bir Manzûmesi" adlı makalesinde kasidenin Konya İl Halk Kütüphanesi, Feridun Nafiz Uzluk Bölümü'nde 6994 no'da kayıtlı bir şiir mecmuasının Varak 5b-7b arasında bulunduğunu[16] söylemektedir.

IV. Murad'a yazılan bu kasidede Müslümanların kâfirlere esir olmaya razı oldukları, herkesin zulüm ve fenalığa başladığı, askerlerin ticaretle uğraştığı, kadıların hatiplerin okuduklarını bile anlamadıklarını, herkesin yaptığının yanına kaldığına, kahvehanelerin dolduğu, rüşvet alındığı, çiftçilerin tohum ekmediği gibi sorunlar cesurca dile getirilmiştir.

---

[15] Aysun Çelik, "Molla Fenârî'ye Atfedilen Şurûtü's-Salât Adlı Eserun Manzum Tercümesi", **Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi**, C 3, s.31.

[16] Bayram Ürekli, "Dördüncü Murad Devrune Dâir Kadı-zâde'nin Bir Manzûmesi" **SÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi**, S 11, s. 285.

1.1.5. Nûşirevân-ı Âdil'e Nasihatler

Başlıksız olan mensur metin tarafımızca uygun biçimde başlıklandırılmış olup 45-49 sayfalarında yer almaktadır. Metnin satır sayısı muhteliftir. Dili süslüdür.

Ankara Milli Kütüphane Yazmalar koleksiyonunda 06 Mil Yz A 8294 arşiv numarasıyla kayıtlı olan bir mecmuada bir nüshasının bulunduğunu tespit ettik. Bu nüshada bahsedilen yirmi üç hikmet yer alırken bizim metnimizde yalnızca ilk on iki hikmet yer almaktadır.

Metin şu şekilde özetlenebilir:

Rivayet edenlere göre Nûşirevân-ı Âdil padişah olduğunda ilim adamlarına kendisi gereğince hareket etsin ve halk kıyamete kadar faydalansın diye nasihatli, hikmetli ve ibret dolu sözler söylemelerini ister. İlim adamları Allah'a tapanların da dünyaya tapanların da dünya ve ahiretlerine faydalı olacak yirmi üç söz olduğunu söyler. Nûşirevân-ı Âdil bu yirmi üç sözü hazinesinde saklamak üzere altınla yazıp gümüş sandık içine koyup üzerine altın kilit takmalarını emreder. Nûşirevân, kötü söz söyleme, bir işi ehline yaptır, bu dünyayı ahirete tercih etme, daima iyilikle hatırlan, sevinç de hüzün de senin içindir hüzün geldiğinde üzülme, haddini aşma, fakirlere yardım et, iyi yol arkadaşı bulmadan yola çıkma, hırsızlardan vefa umma, Allah'tan korkmayandan kork, dünya malıyla gururlanma, eşler arasına girme gibi nasihatlerin yer aldığı sandığı huzuruna istetip bakar ve daima ona göre hareket eder.

1.1.6. Nev'î-zâde Atâyî – Nefsü'l-emr-nâme

56-65 sayfalarında yer alan metinde reddade kullanılmıştır. Satır sayısı her sayfada 14 olan mensur bir metindir. Kırma nesih ile yazılmıştır. 65. sayfada metnin bittiğini gösteren üç mim bulunmaktadır.

Metni yazma sebebi olarak insanların kendi ayıplarını görmeyip başkalarına ıstırap vermelerini gösteren yazar, diline gelen uygunsuz kelimelerle sövmeye başladığını söyler. Çağırılmadan davete gidenlere, yemek yendiği sırada Fatiha Suresi okuyanlara, sohbeti başından dinlemeyip sonuna yaklaşınca başını soranlara, kitapları hor kullnanlara, eline biraz para geçince kimseyi beğenmeyenlere, okuma-yazma bildiği halde başkasına mektup yazduranlara, ağzı bozuklara, eşi varken tekrar

evlenenlere, ahmakıslatan adındaki yağmurda yağmurluk giymeyenlere, bir yerde kendi misafirken dışarıdan gelen misafire ev sahibinin rızası yokken gel bizde kal diye teklif edenlere, namaz kılmadığı halde elinde tesbih gezdürenlere ve bunlar gibi usul bilmezlere türlü beddualar, hakaretler ve küfürler ederek metni tamamlar.

1.1.7. Hikâyet-i Bâzargân-ı Bâzan-ı Mekkâre

74-106 sayfalarında yer alan metinde başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Nesih yazıyla yazılan metin 15 satırdır. Reddade kullanılmıştır. Okunaklı bir şekilde yazılmıştır ve dili süslüdür. Metnin sonunda yer alan tarih başlığında müstensihin Ömer İbni Osman, istinsah tarihinin Hicri 9-10 Muharrem 1093 (Miladi 18-19 Ocak 1682) olduğu yazmaktadır. Bursalı Hoca Abdurrauf Hikâyesi ve Hikâye-yi Dendân isimleriyle de karşımıza çıkan Anabacı Hikâyesi Vahdî tarafından kaleme alınmıştır. Sehi Bey, Heşt Behişt'inde Vahdî'nin Edirneli olduğunu ve Edirne'de hassa harç eminiyken öldüğünü[17] belirtirken Latifi, Tezkiretuş-şuara'sında İstanbullu olduğunu ve Tâcızâde Cafer Çelebi'nin akrabası olduğunu belirtir. Latifi, şiirle şöhreti olmadığını söylemiştir[18].

Anabacı Hikâyesi, bilinen en eski te'lif mensur hikâye kitabıdır. Hikâye, "süslü nesrin en güzel örneklerinden biri"dir[19].

Süleymaniye Kütüphanesi Antalya Tekelioğlu koleksiyonu 869/5 numarada kayıtlı bir başka nüshası bulunduğunu tespit ettiğimiz Anabacı Hikâyesi'nin diğer nüshalarından birinin Bibliothèque Nationale'de Supplément Turc 1625 numaralı mecmua içinde, bir diğerinin Kastamonu İl Halk Kütüphanesi 3571/15 numaraya kayıtlı, bir diğerinin Avusturya Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları H.F. 454 numarada kayıtlı, bir diğerinin Berlin Kraliyet Kütüphanesi 284 numaralı ve Flugen Katologu 438'deki nüshaları tespit edilmiştir [20].

Metin şu şekilde özetlenebilir:

---

[17] Sehî Beg, **Heşt Behişt**, Haluk İpekten vd. (Haz.), T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara 2017, s. 151

[18] Rıdvan Canım, **Latîfî Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ (Tenkitli Metun)**, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara 2018, s. 548.

[19] Hasan Kavruk, **Eski Türk Edebiyatunda Mensûr Hikâyeler**, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1998, s.70.

[20] Harmancı, Meriç, "Anabacı ya da Tacir Abdurraûf Hikâyesi", **Devr-i Kadîm Efendisi Prof. Dr. Tahir Üzgör'e Armağan**, (369-391), İlahiyat Yayınları, Ankara 2018.

Geçmiş zamanda yaşayan Bursa Hocalarından Abdurrauf adında bir âlim hoca, Acemistan'a ticaret seyahati yapmak ister. Kul, köle ve hizmetlileriyle Acemistan'a doğru yola koyulur. Acemistan'a vardıklarında Anabacı adında bir kadına kendisini şehrin güzellerinden bir kızla tanıştırmasını ister. Anabacı, onu eline kınadan, eteğine rüzgârdan başka şeyin değmediği Banu adında bir kızla tanıştıracağını söyler. Buna çok sevinen hoca Anabacı'dan haber beklemeye başlar. Bir müddet sonra sofralar kurulur, cariyeler donanır ve Hoca'ya saraya davet edildiğinin haberi gönderilir. Hoca haberi verene kumaşlar ve altınlar verir. Yerinden kalkıp hamamda yıkanır, başına ipek tülbent sarar, renkli kıyafetler giyer, ata biner ve yola çıkar. Sarayda huzura çıkar. Anabacı Hoca'yı karşılar ve Banu'yla Hoca'yı buluşturur. Banu gelip Hoca'ya selam verir vermez Hoca'nın aklını başından alır. Hoca, Banu'nun güzelliğine gazeller okur. Gece yarısına kadar yiyip içilip sohbet edilir. Anabacı'nın verdiği işaretle hizmetkârlar sarayı boşaltırlar. Hoca'yla Banu yalnız kalırlar, sabah kalkıp sohbete devam ederler. Hoca bir yıl boyunca bütün malı mülkü bitene kadar ve kulları köleleri satılıp dağıtılıp yalnız kalana kadar Banu'nun yanında kalır. Hoca bir gün Banu'ya malı mülkü kalmadığını, Rum Diyarı'na gidip getirmek istediğini söyler. Banu, Hoca'nın gitmesini istemez ama Hoca kararlıdır. Banu, ayrılığın acısına dayanabilmek için Hoca'dan bir yadigâr ister. Hoca, ağzından bir altın diş çıkarıp verir ve yola çıkar. Hoca mahallesine vardığında ailesi bu halini görünce korkarlar ve ne olduğunu sorarlar. Hoca, mallarını haramilerin aldığını söyler. Bunu işitince Hoca'nın canını kurtardığına sevinirler. Birkaç gün şehrinde kalan Hoca hasret ateşiyle Acemistan'a doğru yola çıkar. Banu'nun şehrine varınca bir oda tutar ve Banu'ya haber gönderir ama Banu yanına gelmez. Hoca, Banu'ya armağanlar gönderir. Banu, armağanları getiren köleye Hoca'nın gönderdiği elbiselerden birini giydirir. Hoca'ya teşekkürlerini iletmesini ve artık onu sarayda misafir etmeleri gerektiğinin haberini gönderir. Durumdan haberdar olan Hoca'nın o gece sabaha kadar gözüne uyku girmez. Sabah saraya gider ve Banu'yla görüşür. Banu, Hoca'ya daha önce onunla hiç görüşmediğini söyler. Hoca bunu duyunca helak olur. Banu'ya bunun gerçek mi şaka mı olduğunu sorar. Banu daha yeni tanıştıklarını, yeni tanıştığı birine şaka yapmayacağını söyleyince Hoca yaşananları hatırlatmaya çalışır. Banu, anlattığı hiçbir şeyi hatırlamadığını söyler. Cariyelerin isimlerine kadar sayan Hoca'ya hatırlamadığına dair yeminler eder. Hoca, giderken

yadigâr olarak bıraktığı dişten bahseder. Banu, düşünüp elini cebine atar ve bir avuç diş çıkartır. Dişlerden hangisinin ona ait olduğunu bilirse kendisinin de bileceğini söyler. Hoca bu hali görünce aklı başından gider ve bu olayın büyük nasihat olduğunu söyler. Hoca, Banu'ya yoluna harcanan malın mülkün helal olmasını söyleyerek oradan ayrılır. Bir süre sonra malına mal katan Hoca, Rum Diyarı'na döner. Ailesiyle zaman geçiren Hoca'ya bu hikâye yadigâr kalır.

1.1.8. Padişahlar Şeceresi

Padişahların şeceresini gösteren bu metin 108. sayfada yer almaktadır. Kufi yazı ile yazılmıştır. Osman'dan başlayıp Süleyman'a kadar 20 padişaha yer verilmiştir. Metinde padişahların isimleri, hangi yılda padişah oldukları ve kaç yıl saltanatta kaldıkları gibi bilgiler yer almaktadır.

1.1.9. Tecdîd-i İmân Metni

Başlıksız olan mensur metin tarafımızca uygun biçimde başlıklandırılmış olup 109-110 sayfalarında yer almaktadır. Metinde Allah, Muhammed ismi, ayetler, hadisler ve diğer Arapça ibareler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. "Kıblem", "milletim", "aslım" gibi bazı kelimelerin üstü kırmızı mürekkeple çizilmiştir. Metin okunaklı bir şekilde yazılmıştır ve dili sadedir.

Allah'a tövbeyle başlayan metinde salâvat, tecdid-i iman duası, imanın şartları, Rab, din, kitap, kıble, peygamber, asıl, imam ve mezhep gibi unsurlar yer almaktadır. Bu unsurların hepsine inanıp razı olup, iman getirilmesiyle tecdid-i iman yapılmış olur.

1.1.10. Kur'ân Tilâveti'nin Şartları

Başlıksız olan mensur metin tarafımızca uygun biçimde başlıklandırılmış olup 111-112 sayfalarında yer almaktadır. 111. sayfada kırmızı mürekkeple yazılmış vakfeler yer almaktadır. Metinde ayetler, hadisler ve diğer Arapça ibareler kırmızı mürekkeple yazılırken bazılarının da üstü kırmızı mürekkeple çizilmiştir. 111. sayfada sayfanın sol kenarında metinde eksik kalan kısım yazılmıştır. Metin okunaklı bir şekilde yazılmıştır ve dili sadedir.

Metinde Kuran Tilaveti'nin on zahir, on batın olmak üzere yirmi şartı olduğundan bahsedilmektedir. Bu şartlar sıralanmakta ve sebepleri anlatılmaktadır. Hasan Basrî'yle bir kadın arasındaki din varlığı, din kuvveti, din hazinesi ve din gereği hakkındaki konuşmalara yer verilmiştir. Tevrat, İncil ve Kuran kıyaslaması yapılmıştır.

1.1.11. Muhtelif Metinler

113-123 sayfalarında yer alan metinlerde başlık bulunmamakla birlikte konu bütünlükleri olmadığından metinlerin incelemesine muhtelif metinler başlığı altında yer verildi.

Sayfa 113 ve 114'te Allah'ın nefis ile konuşmasıyla başlayan metinde nefsin faydalarına, zararlarına, nelerden sorumlu olduğuna, nefis terbiyesinin önemine ve nefis mertebelerinin isimlerine yer verilmiştir. 114. sayfada nefis mertebelerinin ismi sayılırken kırmızı mürekkeple harekelendirilmiştir.

Sayfa 115'te bir insanın cennete girmek için, ona layık olmaya çalışması gerektiği anlatılmıştır.

Sayfa 116'da Hazret-i Muhammed'in kâinattan önce yaratılmış olduğu bir melekle konuşması yoluyla anlatılmıştır. 116. sayfada Allah'ın ve peygamberlerin isimleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Hazret-i Muhammed'i sevenlerin ve sevmeyenlerin karşılaşacağı durumlar Hazret-i Muhammed'in ağzından anlatılmıştır.

Şeytanın insanları nasıl yoldan çıkardığı Şeytan'ın ağzından anlatılmıştır.

Hazret-i Musa'nın karnı ağrıyınca Allah'tan şifa istemesi, Allah'ın Hazret-i Musa'ya bir ot koparıp kaynatıp içmesini söylemesi, Hazret-i Musa'nın otu kaynatıp içince iyileşmesi ve tekrar aynı ağrıyı çekince aynısını yapması üzerine şifa bulamaması hikâyesiyle şifanın Allah'tan geldiği, ilaçların yalnızca vesile olduğu anlatılmıştır.

Sayfa 117'de Hazret-i Ali'nin hastalanması, Hazret-i Muhammed'in ve sahabelerin ziyarete gitmesi, Hazret-i Muhammed'in önlerine konan balı sırayla

söyleyecekleri temsiller sonrasında yiyeceklerini söylemesi ve temsillerin sıralanması anlatılmıştır.

Hazret-i Süleyman'ın bir gün tahtta otururken yapraktan giysi giymiş birini görmesi, ona altın kürsü bağışlaması, götürüp pazarda satmasını söylemesi, o kişinin defalarca pazara gidip gelmesine rağmen kürsüye yedi akçe verilmesi, Allah'ın Hazret-i Süleyman'a kürsüye yedi akçe takdir ettiğini söylemesi üzerine Hazret-i Süleyman'ın her şeyin Allah'ın takdirine göre olduğunu anlaması ve tövbe etmesi anlatılmıştır.

117. sayfada peygamberlerin isimleri kırmızı mürekkeple yazılmış ya da kırmızı mürekkeple üstleri çizilmiştir.

1.1.12. Manzûm Nasîhat-nâme

Başlıksız olan manzum metin tarafımızca uygun biçimde başlıklandırılmış olup 125-126 sayfalarıda yer almaktadır. 15 satır ve 2 sütun şeklindedir. Okunaklı bir şekilde yazılmıştır. Mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır. 43 beyitten oluşan mesnevi didaktiktir. Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün vezniyle yazılmıştır. Sayfanın sonunda metnin bittiğini gösteren temmet kelimesi yer almaktadır.

1.1.13. Mes'ele

127. sayfada yer almaktadır. Fetva gerektiren beş cevap yazılmıştır.

1.1.14. Mektûb-ı Nasreddîn

128. sayfada yer almaktadır. 14 satır ve 2 sütun şeklindedir. Okunaklı bir şekilde yazılmıştır. 13 beyitten oluşan mesnevi didaktiktir. Sayfanın sonunda kırmızı mürekkeple metnin bittiğini gösteren "oldı temamî" ifadesi yer almaktadır.

1.1.15. Suâl-nâme

131. sayfada yer almaktadır. Metnin başlığı, her sorunun ilk kelimesi olan "eger" ve diğer bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Sayfanın sonunda metnin bittiğini gösteren üç mim harfi kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Metin 14 satırdır. Okunaklı bir şekilde yazılmış olan metnin dili sadedir.

Metinde namaz ehlinin, okuyanların, yazıcıların, kılıç kuşananların, çiftçilerin, gemicilerin, çobanların, terzilerin, imamlarin, bina yapıcıların, pehlivanların, gazilerin, şehitlerin ve müezzinlerin piri sorulmuş ve cevapları verilmiştir.

1.1.16. Mes'ele

132. sayfada yer almaktadır. Başlıklar, her sorunun ilk kelimesi olan "eger" ve diğer bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Fetva gerektiren dört soru ve cevap yazılmıştır.

1.1.17. İnsanların Nesnelere Dönüştürülmesi

191. sayfada yer almaktadır. Fil, domuz, ayı, kurt, maymun, tavşan, keler, akrep, kalkan balığı, it balığı, kaplumbağa, örümcek, kırlangıç, kirpi, köpek, papağan, eşek arısı, gelincik, sansar, saksağan, zühre yıldızı, süheyl yıldızı olmak üzere yirmi iki nesnenin insandan dönüştürülme sebepleri yazılmıştır. İlk 9 sebep kırmızı mürekkeple yazılırken devamı siyah mürekkeple yazılmıştır. Temsile göre bu yirmi iki nesne makul olmayan, haram olan şeyler yaptıkları için nesneye dönüştürülmüşlerdir.

1.1.18. Günler ve Nitelikleri

Başlıksız olan mensur metin tarafımızca uygun biçimde başlıklandırılmış olup 192. sayfada yer almaktadır. Metin 7 satırdır. Metnin sonunda bittiğini gösteren altı mim harfi yazılmıştır. Okunaklı bir şekilde yazılmıştır ve dili sadedir. Elbise diktirmek, tırnak kesmek, yıkanmak, bina yaptırmak, ağaç diktirmek, hacamat yaptırmak, yola çıkmak ve nikâh kıydırmak gibi işlerin her birinin haftanın yedi gününe göre uygun olup olmadığı yazılmıştır.

1.1.19. Gazeller

Sayfa 36'da Hazihi Terceme-yi Muḳaddimetü'ṣ-ṣalat li'l-Mollā el-Fenārī Raḥmetullāhi ʿaleyh mine'l-Bārin başlığı altında yer alan gazelin vezni fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün olup 2 sütundan oluşmaktadır. 4 beyitlik gazelde mahlas bulunmamaktadır. Dini konuludur.

Sayfa 66'da bulunan gazellerden biri Rûhî'ye aittir. Mefâîlün / mefâîlün / mefâîlün / mefâîlün vezninde olup 5 beyitliktir. Aşk konuludur. Tâlik ile yazılmıştır.

Sayfa 66'da bulunan gazellerden diğeri Yahyâ'ya aittir. 6 beyitlik gazelin konusu aşktır. Tâlik ile yazılmıştır.

Sayfa 67'deki gazellerden birinin şairi belli değildir. Mefâîlün / mefâîlün / mefâîlün / mefâîlün vezninde olup aşk konuludur. Talik ile yazılmıştır.

Sayfa 67'deki gazellerden diğeri Yahyâ'ya aittir. 5 beyitlik gazelin konusu aşktır. Mefâîlün / mefâîlün / mefâîlün / mefâîlün veznindedir.

Sayfa 67'deki gazellerden bir diğerinin şairi belli değildir. Mefâîlün / mefâîlün / mefâîlün / mefâîlün vezninde olan gazelin konusu aşktır.

Sayfa 89 ve 90'da yer alan gazel Vahdî'ye aittir. Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün vezninde olan gazelin konusu aşktır. 5 beyitten oluşmaktadır.

Sayfa 91'den yer alan gazel Vahdî'ye aittir. Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün vezninde olan gazelin konusu aşktır. 7 beyitten oluşmaktadır.

Sayfa 97'de yer alan gazel Vahdî'ye aittir. Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün vezninde olan gazelin konusu aşktır. 5 beyitten oluşmaktadır.

1.2. MECMUA'NIN MESTAP'A GÖRE TASNİFİ

Mecmuaların sistematik tasnifi projesi; Prof. Dr. Mehmet Fatih KÖKSAL'ın mecmualarla ilgili çalışmaların belli bir sistem dâhilinde yürütülmesi için oluşturduğu bir projedir.

MESTAP ferdi yahut bir üniversiteye münhasır olmayıp ülke çapında, bütün alan çalışanları (en azından bir kısım gönüllü) tarafından el birliğiyle gerçekleştirilecek müşterek bir proje olacaktır[21].

Projenin hedefi, öncelikli olarak şiir mecmuaları, nihai olarak da edebiyatla ilgili –cönkler de dâhil olmak üzere– bütün mecmuaların ayrıntılı tasnif ve dökümlerinin yapılmasıdır. Proje, katılmayı kabul ve taahhüt eden Eski Türk Edebiyatı alanı çalışanlarının lisansüstü -tercihen yüksek lisans- öğrencilerine yaptırılacak tezler hâlinde yürütülecektir. Proje sonunda tez çalışmalarının hülasası demek olan tablolar bir "veri bankası"nda bir araya getirilecektir[22]. Ayrıntılı bilgi için bk.: https://mestap.com/mestap/

[21] Mehmet Fatih Köksal, **Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori**, Kesit Yayınları, İstanbul 2017, s. 142.
[22] Köksal, **Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori**, s.142.

TABLO 1

	Yer Nu: Michigan Üniversitesi- Mecmua (1682)						
Yp. nu.	**Mahlas**	**Matla' beyti / bendi**	**Makta' beyti / bendi**				
36	-	Bir kişi kim istese itmek namāza ibtidāʾ Evvelā lābüddür aña kim sekiz nesne bile	Ẕikr itmek gülmek aḳsırana virmeklik cevāb Ṣaḳalun tertīb idüp itmek ḳażā ve iḥtisāb	Mesnevi/ 30		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	Başlık: Hazihi Terceme-yi Muḳaddimetü'ṣ-ṣalat li'l-Mollā el-Fenārī Raḥmetu'llāhi ʿaleyhi mine'l-Bārin
38-45	-	ʿAdli dād it vāriṣ-i mülk-i Süleymān bilmiş ol Pek żaʿīf oldı şükūh-ı ālī ʿOṯmān bilmiş ol	Bu duʿāʾcuñ Ḥaḳ sözün yazdı rıżā-yı Ḥaḳ içün İstemez aṣla yoḫlıḳda çāh-ı ʿanḳā bilmiş ol	Kaside/49		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	Kadızâde Şeyh Mehmed Efendi'ye aittir.
66	Rūḥī	Göñül bir meclis-ārā şūḫ-ı nāzik-ṭabʿa māildür Ki erbāb-ı nezāket ṭarz-ı güftāruna ḳabildür	Bu güne ol şūḫla hem-ṣoḥbet oldıḳ fırṣat elvirdi Ġamm-ı hicḫir oldı Rūḥīyā maḳṣūd ḥāṣıldur	Gazel/5		.---/ .---/ .---/ .---	
66	Yaḥyā	Ne bu nāle āhım ne bu dūdu siyāhum Netdüm saña sulṭānım ṣūçım ne günāhum ne	Yaḥya saña ʿāṣıḳdur hem bunuñla sādıḳdur Ḳıyma baña yazıḳdur ṣuçım ne günāhım ne	Gazel/6		--./ .--/ --./	
67	-	Gice gündüz duʿāʾm oldur benim devletlü sulṭānım Murāduñla seni ḫallāḳ-ı ʿālem ber-murād etsün	Bizi ḥadden ziyāde iltifātuñ ḳıldı şermende (?) İlāhī gevherin ḥaḳ devletüñ ʿömrüñ ziyāde olsun			.--/ .--/ .--/ .---	
67	Yaḥyā	Ġanīdür ʿaşḳ ile göñlim ne māl ü menālim var Ne vaṣl-ı yāre ḫandānum ne hicrāna melālim var	Cihān fānidür iy Yaḥyā huvel ḥayyu huvel baḳi Degişmem aṭlas-ı çarḥa benim bir köhne şālım var	Gazel/5		.--/ .--/ .--/ .---	

67	-	Umulmaz mı o ṭıfl-ı şūḫdan şeftālüler virmek Cihānda şimdi mi oldı nihāl-i tāze ber virmek	Leb-i şīrīnüñi ṣun aġzuma cānā sözüm diñle Olur ṭūṭīye güftār itmege bāʿ`iş şeker virmek	Gazel/2		.---/ .---/ .---/ .---	
89-90	Vaḥdī	Cāna sevdālar ṣalıp bu zülfi ʿanber-sā yine Bīñ belāya mübtelā oldı dil-i ṣeydā yine	Vaḥdī bāşuñdan ḫumāruñ gitmek isterseñ eger Ayaḳ ayaḳ al ele gözüñe gelsin tā yine	Gazel/5		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
91	Vaḥdī	Germ olup olma liḳā-sūz ṣadā-yı sāz ile Bāş açup çözdi ṣaçunı raḳṣa girdi nāz ile	Hey meded yaġmaya virdi ḫān u mānı ṣabrımı Neyleyüm ben Vaḥdīyā ol dilber-i ṭannāz ile	Gazel/7		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
97	Vaḥdī	Ṣaḥn-ı ṣaḥrālar baña ẕindān olubdur yārsuz Her çemen ḫār-ı belādur ol yüzi gülzārsuz	Cennet itmiş ṭutalım Vaḥdī cihān mülkün bahār Hey maʿāzallāh cehennemdür baña dīdārsuz	Gazel/5		-.--/ -.--/ -.--/ -.-	
124-126	-	Her işe ḳıl besmeleyle iptidā Ẕikrüñ olsun dāʾimā ḥamd ü ḫudā	Mümkün olduġınca eyle ictināb Söz budur vallāhu ʿalemi biʾṣ-ṣavāb	Mesnevi/43		-.--/ -.--/ -.-	
128	-	Rāḥat-ı rūhım dilde fütūhum Oġlum nūḫım baʿde selāmī	ʿİlm-i mükerrer eyle muḳarrer Ṣoñra muḥarrer temmet-i kelāmī	Mesnevi/15	Pend-nâme	--./ .-.-/ .--	

TABLO 2: Mensur Bölümler Tablosu

Yp.Nu.	Müellif	Eser Adı (varsa)	Baş	Son	Konu	Açıklamalar
8	-	Kadı İle Hırsız Hikâyesi	Rivāyet olınur ki vilāyet-i Rum'da bir ḳāḍī var idi. ʿİlm ile ārāste ve zühd ile pīrāste idi. Bir gice kitāb müṭālaʿası ḳılurken gördi…	… diyüp rūḥları içün birer kerre Sūre-i Fātiḥa oḳuyup her birinüñ rūḥ-ı şerīfine ʿaṭā idüp yata. Murādun vāḳıʿasunda göre bi-iẕnillāhī Teʿālā.		
28	-	Ḥikāyet-i Şeyḫü'l-ʿārifīn Bāyezīd-i Bisṭāmī	Ḳutbüddin Bāyezīd-i Bisṭāmī ḥażretleründen raḥmetullāhi ʿaleyhi fī'd-dünyā ve'l-āḫiret eyitdi kim…	… zünnār kesdüm fazlum ve keremüm birle. Ve salla'llāhu Teʿālā aʿlā seyyidunā Muḥammedun ve aʿlā ālihi ve ṣaḥbihi ecmaʿīn bi raḥmetike ya erḥamerrāḥimīn.		
45	-	Nûşirevân-ı Âdil'e Nasihatler	Rāviyān-ı aḫbār ve nāḳilānı aṣār şöyle (rivāyet iderler ki): Pādişāhlıḳ Nūşirevān-ı ʿādile deydükde emr eyledi kim…	… Ve kimsenüñ nesnesine ṭamaʿ itmeyesin. Zirā ḫorlıḳ getürir, el iyāẕu billāh. Atā ve ana ḥaḳḳun ṣaḳınup yirüne getürmege sayʿ idüp ġāyet riʿāyet idesün.		
56	-	Nefsü'l-emirnāme	Sebeb-i teʾlīf-i risāle-yi ʿacībe ve mūcib-i tedḳīḳ-i maḳāle-i ġarībe oldur ki bir seḥr dār-ı dünyānuñ elem ü şiddetünden ḫāṭır-perişān…	… bu nefsü'l-emr'de yazılan fil cümle perhīz üzre olmaġa ḳaṣd itmeyen ebterlerden kim olursa risāle dībācesinde yazılan varṭa vü ʿuḳabelere uġraya.		
74	-	Ḥikāyet-i Bāzargān-ı Bāzan-ı Mekkāre	Mezkūrān-ı ʿacāʾib dīde-i devrān ve muʿteberān-ı ġarāʾib-i şinīde-yi zamān seḫḫāre-yi dehr luʿbede-bāzuñ vāḳıʿātundan şöyle ḥikāyet…	… ʿaşr'in-muḥarremü'l-ḥaram fī-vaḳt'il-ʿaşr ʿala ʿabd'üż-żaʿīf el-muẕnib el-muḥtāc ilā raḥmetu'llāhī Teʿālā ʿÖmer ibn-i ʿOṣmān. Sene ṣelāṣe ve tisʿīne ve elf.		
108	-	Hāẕā Künye-yi Selāṭini ʿAlī ʿOṣmān Raḥmetullāhi Teʿālā	Sulṭān ʿOṣmān Sene 641 Salṭanat 60…	…Sulṭān Süleymān Sene 1099 Salṭanat 3 Cülūs-ı muḥarremü'l-ḥarām		

109- 110	-	Tecdīd-i İmān Metni	Estaġfirullāhi tevbe yā Rābb. ʿAn cemiʿ mākerre Allāhu ḳavlen. Ve fiʿlen ve ḥāżren ve nāżren ve etubu ileyhi…	Ḫayr u şerr ḥaḳḳuñ işidür añı taḥḳīḳ eylegil Hem melekler ḫiẕmetünde ḳullarıdur eyle bil		
111- 112	-	Ḳurʾān Tilāvetiniñ Şartları	Ḳurʾān tilāvetiñ yigirmi şarṭı vardur. Onı ẓāhir onı bāṭın. Ẓāhir olan ābdest ala ve diz çöke ve ḳıbleye yönele. Lāḳırdı itmeye…	…ʿİmrān dili üzre inmişdür. Ve muʿcize degildür. Ve daḫı bir adam İncīl Tevrāt oḳumaġa ḳādir olsa Tevrāt İncīl oḳumak cāʾizdür.		
113	-	-	Ḥaḳ Teʿālā nefse biñ yıl ʿaẕāb eyledi. Sen kimsin ben kimüm didi. Nefs sen sensün, ben benüm didi. Biñ yıl daḫı ṣoġuḳ cehennemde ʿaẕāb eyledi…	…Ve daḫı güzel ʿavratuñ ḳocası güzel olsa ve ṣaḳallu adamuñ ḳarısı daḫı ṣaḳallu olsa ʿacabā ne şekil olurdı. Ammā bir adam hem zügürt hem faḳīr hem bekār adamuñ ḳarısı olmamaḳ fenādur.		
114	-	-	Nefis bir küḫeylān aṭa beñzer. Ḳullanmamaġla, āḫirde keñdü ḥāline ḳomaġla, ḥārūn olur…	…Şerlere çeker Nefs-i emmāre levvāme mülheme muṭmaʾinne rāżiyye marżiyye		
115	-	-	Anā ḳarnundan gelen ādem ṭāġdan gelen keresteye beñzer. Dülger elüne girüp keserle gāh ucuna urup gāh ortasundan biçüp gāh nice…	…çeküp müslümānlıḳ neyle olduġun bilmeyince ve ʿulemā meclisinde ışlāḥ olmayınca Ḥaḳ Teʿālā'nuñ cennetine girmege lāyıḳ olamaz.		
116	-	-	Bu dünyānuñ evvelün ve āḫīrun Allāh bilür. Ḥattā Ḥażret-i Resūl-i Ekrem ve Ḥabīb-i Mükerrem ṣalla'llāhu Teʿālā ʿaleyhi…	…Ya Mūsā ben ol adamı kendü lüṭfumdan severim ve aña diş aġrısı sızīsı muḳābelesinde ulu mertebe virem didi.		

117	-		Ḥażret-i ʿAlī kerremʾullāh vechedü bir gün ḫasta oldı. Ol ʿālemiñ faḫri āḫiret sulṭānı ʿāṣiunuñ şefīʿ-i Muḥammed…	…Eyitdi: Ya Süleymān ben aña yedi aḳçe taḳdīr itdüm sen bizüm taḳdīrümüze muṭīʿ olmaz mısın? Süleymān istiġfāra geldi.		
127	-	Mesʾele	Mesʾele iki kimse bir cāriyede müşterek olalar hīç birine vaṭī ḥelāl olmaz. Bir kimse birine iẕn u rıżā virirler ise de ya helaldür…	…añundur zirā muḫtārı milel ve muḳteda-yı maḫal ve maḥbūb ehem-i ümem ve cedd-i ḥabīb-i ekremdür.		
131	-	Suâl-nâme	Eger ṣorsalar namāz ehliniñ pīri kimdür. Cevāb ide bizüm pīrümüz ṭoġrı yoldur. Eger ṣorsalar oḳuyanlaruñ pīri kimdür…	…ḥażret-i ʿAlīʾdür kerremuʾllāh vechedü raḍiaʾllāhu ʿanha. Şehīdlerüñ pīri Ḥażret-i Ḥamzaʾdur. Müʾezẕīnleriñ pīri Bilāl-i Ḥabeşīʾdür.		
132	-	Mesʾele	Eger bir imāma ṣorsalar sen senüñ içün mi namāz ḳılarsun yoḫsa ḳavm içün mi deseler. İmām eyde ben namāzı benüm içün …	… Resūlʾullāh şerīʿatıyla tamām olur. Bunları imām bilmese imāmeti ṣaḥiḥ olmaz. Allāhu aʿlem biʾṣ-ṣavāb. Bī-ḥaḳāyıḳ-i eşyā.		
191	-	İnsanların Nesnelere Dönüştürülmesi	Fīl: Kendün taṣarruf itdürici bir muḥabbet kişi idi. Sebeb-i nesḫ budur. Ḫınzīr: Livāṭa idici bir kimse idi…	… ümmetlerüne baġışlayup āḫirete teʾḫīr eyledi Muḥammed Muṣṭafa ḥürmetine Ḥaḳ celle ve aʿlā ʿamellerümüzi ḫayra mübeddel eyleye āmīn ya muʿīn.		
192	-	Günler ve Nitelikleri	Rūz-ı şenbe ṭon biçdürse bedeninde olduḳça ḫasta ola, dırnaġı keserse dırnaġı düşe. Ḥammāma girerse cemiʿ maraż depreşe…	…Rūz-ı Cumaʿ ṭon biçdürse ʿömri ve devleti ziyāde ola. Dırnaḳ keserse raḥmet-i ḫaḳḳa vāṣıl ola. Ḫammāma girmek eyüdür Allāhuʿālem.		

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. NÜSHA TAVSİFİ

İncelediğimiz mecmua Michigan Üniversitesi Kütüphanesi'nde 1682 numarasıyla kayıtlıdır.

Dış ölçüleri 203x133 mm; iç ölçüleri 145-147x77-80 mm'dir. Koyu kahverengi deri ile kaplı mukavva ile ciltlenen Mecmua'da genel olarak bazı aşınmalar mevcuttur. Ön kapakta altın renkli "SS" damgası yer almaktadır. Ön ve arka kapakta altın rengi şemse, salbek ve zencirekler bulunmaktadır.

Müstensihi Ömer İbni Osmân olan Mecmua'nın istınsah tarihi 9-10 Muharrem 1093, 18-19 Ocak 1682'dir.

Ferâğ kaydı; Tāriḫ Temmet'ül-kitāb bi-avni'l-Melik'ül-Vehhāb *fī-tāsiʿ ve ʿaşr'ün-muḥarremü'l-ḥaram* fī-vaḳti'l-ʿaşr-ı ʿalī ʿabd'üż-żaʿīf'ül-muẕnibü'l-muḥtāc ilā raḥmetullāhī Teʿālā *ʿÖmer İbni ʿOṣmān sene ṣelāṣe ve tisʿīn ve elf* (106).

196 varaktan oluşan Mecmua'da boş sayfalar da vardır.

I numaralı varakta hatlar bulunmakta, 5, 194, 195 numaraları varaklarda beyitler bulunmakta ve 195 numaralı varakta beyitlere ek olarak sekizgen bir mühür, 40$ şeklinde fiyatlandırma ve 7 Şaban 1098'de eklenmiş bir borç senedi bulunmaktadır.

Günümüz rakamlarıyla sonradan numaralandırılmış olan varaklar; krem renkli âharlıdır.

Varaklarda cetvel bulunmamaktadır.

Yazı stilinin tutarlı olmaması; eserin birden fazla kalemden çıktığı ihtimalini düşündürmektedir.

Metindeki başlık, ayet, hadis, kelam-ı kibar, Arapça diyaloglar, noktalama işaretleri, beyitler arasında ve sonradan eklenen kelimeler ve bazı hususi kelimeler

kırmızı mürekkeple yazılmıştır (12). Bazı varaklarda da siyahla yazılıp üzerlerinin kırmızı mürekkeple çizildiğini görüyoruz (20). Karşımıza çıkan başka bir yazım şekli de kelimelerin kırmızı ve siyah mürekkeple karışık olarak yazılmış olmasıydı (22).

Metinde birkaç yerde okumayı zorlaştıran mürekkep dağılmaları olsa da mecmuanın genel anlamda okunaklı olduğunu söyleyebiliriz (57).

Metinde bazı bölümler harekelidir (74). Bazı bölümler ise harekesizdir (28).

Bir sayfası diğer sayfalara göre baş aşağıdır. (26) Bu sayfa anlam bütünlüğü taşımadığından okunmamıştır.

Metnin satır ve sütun sayısı muhteliftir.

Yazmanın bazı bölümlerinde reddade kullanılmıştır (8).

Başı “Rivāyet olunur ki vilāyet-i Rum’da bir ḳāḍī var idi.” (8) şeklinde olan metnin sonu; “Ḥamāma girmek iyüdür Allāhu aʿlem” (192) şeklindedir.

Metin boyunca yanlış yazılan kelimelerin sayısının oldukça fazla olduğunu fark ettik (metindeki biçimi: دٰراغه, دُرَاعه).

.

2.2. METNİN ÇEVİRİYAZIYA AKTARILMASINDA DİKKAT EDİLEN HUSUSLAR

Çalışmada sayfa numaraları yazmadaki biçimiyle ve köşeli parantez içinde verilmiştir ([11]).

Başlığı bulunmayan metinler uygun şekilde başlıklandırılmış ve köşeli parantez içinde verilmiştir ([Kadı ile Hırsız Hikâyesi]).

Sayfa kenarlarında metinle alakası olmayan kısımlar köşeli parantez içinde verilmiştir (124).

Çalışmada ayet, hadis, diğer Arapça ibareler ve kırmızı mürekkeple yazılmış olan ibareler *italik* olarak gösterilmiştir. (*Eyyuhe'l-ḳāḍī ḳum bi-mekānike).*

ʿAlā, ʿan, bi, fe, fī, ilā, min gibi Arapça ekler kesme işareti ve kısa çizgi ile gösterilmiştir (*ʿalā-lʿarşi-stevā, ʿani'l-hevā, bi'n-nücūmi,* Fe-neẓara, *fī'l-aḫyāri, ile't-tehlüketi, mine'l-īmān*).

Farsça konsonant hı, (vav-ı madule) şeklinde gösterilmiştir (ḫ͡āce).

Farsça, bār, bāz, ber, bī, dār, der, hem, nā, sā, sān, ser, veş ekleri sözcüklere eklenirken ek ile kelime arasına kısa çizgi konulmuştur (şekker-bār, Ḳumār-bāzlara, ber-murād, bī-bereketdür, ḫaber-dār, der-münāsib, hem-ṣoḥbet, nā-çār, ʿanber-sā, yek-sān, ser-gerdān, Şemʿ-veş).

Farsça, bān, çe, gān, gār, gī, gīn, īn, istān/sitān, kār, mend, nāk, şen, vān ekleri kelimeye bitişik yazılmıştır (bāġbānlaruña, bāġçe-yi dil-rübā, bāzārgānlaruñ, perverdgār, dümbegīlere, ġamgīn, zerrīn, gūristān/dilsitān, ḫizmetkārı, derdmendleri, ġamnāk, gülşen-i ġarrādan, Nūşirevān).

Tekrarlanan kelimeler arasındaki ekler ve edatlar kısa çizgiler arasında yazılmıştır (leb-ā-leb, ser-be-ser).

Metinde farklı yerlerde farklı şekilde yazılmış olan aynı kelimelerin yazımında metne bağlı kalınmıştır (yoksa-yohsa).

Metinde okunamayan kelimelerin yerine parantez içerisinde soru işareti (?) konulmuştur.

Metinde geçen ayet, hadis ve diğer Arapça ibareler tercüme edilmişse bu kısımlar metindeki biçimiyle korunmuştur (*Men ʾente.* Yaʿnī sen kimsün?).

Metinde geçen ayet, hadis ve diğer Arapça ibarelerin tercümeleri dipnotta verilip ayetlerin geçtiği sure adı ve ayet numarası yazılmıştır.

Metindeki ayet tercümeleri, ayet ve sure numaraları Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2012 ve https://kuran.diyanet.gov.tr/Tefsir/ adresinden alınmıştır.

Metin imlası hususunda İsmail ÜNVER'in *"Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler, Turkish Studies-Language-Literature Dergisi, C 3, S 6, s. 1-46"* çalışması esas alınmıştır.

2.3. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا (آ)	a, ā	ص	ṣ
ا (أ)	a, e, ı, i, u, ü	ض	ż, ḍ
ب	b, p	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	ʿ
ث	s̱	غ	ġ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	ḳ
ح	ḥ	ك	k, g, (ñ)
خ	ḫ	ڭ	ñ
د	d	ل	l
ذ	ẕ,	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ş	ى	y, ı, i, ī
		ء	ʾ

2.4. METİN

[8]

[Kadı ile Hırsız Hikâyesi]

Rivāyet olınur ki Vilāyet-i Rum'da bir ḳāḍī var idi. ʿİlm ile ārāste ve zühd ile pīrāste idi. Bir gice kitāb müṭālaʿası ḳılurken gördi yazılmış *"En-nevmü eḫu'l-mevt."* Yaʿnī uyḳu ölümüñ ḳarundaşudur dimek olur. Ne içün ben anuñla münāsabet itmege ölümüñ ḳardaşı ola? Andan yine kitāb muṭālaʿasuna meşġūl oldı. Tā ki bu ḥadīṯ irişdi ki Ḥażret-i Resūl ṣalla'llāhu ʿaleyhi ve sellem buyurmış: *"Uḥibbu'ṣ-ṣalāti fī'l-aḫyāri ve'l-besātīni."* Yaʿnī namāzı ṭaġlarda ve bāġlarda ḳılmaġı severin didi. İttifāḳ ḳāḍīniñ şehirden ṭaşra bir bāġı var idi. Çoḳ zamān idi ki ol bāġa gitmemiş idi. Gönlüñden bu fikr itdi ki yarun bāġa gidüp hem teferrüc idem ve hem Peyġamber Ḥażretleri'nüñ ḥadīṯ-i şerīfini yerüne getürem didi. Ḳāḍīniñ bir ḳulı var idi. Çaġırdı, eyitdi: İy baḫtiyār! Ṣabaḥdan ḳalḳup Mıṣrī eşegi egerleyüp

[9]

saray ḳapusuna getür. Ṣabāḥ namāzun bāġa varup ḳılsam gerekdür didi. Ḳul daḫı *ʿale'r-reʾsi ve'l-ʿayn*[23] diyüp gice iḥtiyāṭun görüp ḳāḍīya ḫaber idüp ḳāḍī daḫı gicenüñ iḥtiyāṭun ve vaḳtüñ maʿlūm itmedin ḳalḳup dürrāʿasun giyüp ve kūfī dülbendün ṣarınup ve daḫı bu fikri ḳıldı ki namāza giderem ḳulı ve ḫizmetkārı niderem didi. Aşaġa inüp Mıṣrī eşege binüp ve bu ism-i şerīfi oḳudı: *"Li testevū alā ẓuhūrihī summe teẕkurū niʿmete rabbikum iẕāsteveytum ʿaleyhi ve tekūlū subḥānelleẕī saḫḫara lenā haẕā ve mā kunnā lehū muḳrunīn"*[24] Ve şehirden ṭaşra gelüp ʿazm-i bāġ ḳıldı. İttifāḳ yol üzerinde bir gūristān var idi. Anda ḳāḍīya bir uġrı gizlenmiş idi. Ḳāḍīyi gördi ki bir Mıṣrī eşege binüp dürrāʿasun ve dülbendün giymiş ṣafāʾ-yı ḫāṭır ile gider. Hemān uġrı ḳılıç ṣıyrup eyitdi: *Eyyuhe'l-ḳāḍī ḳum bi-mekānike*[25] didi. Yaʿnī iy ḳāḍī yeriñde ṭur. Ḳāḍī uġrunuñ ḳılıç çekdügin göricek

[23] Baş göz üstüne.
[24] Bütün çiftleri yaratan, bineceğiniz gemileri ve hayvanları sizin için var eden de odur (Zuhruf Sūresi/13).
[25] Ey kadı yerinden kalk.

tevehhüm idüp didi ki: *Men ʾente.* Yaʿnī sen kimsin? Uġrı eyitdi: *“Ene es-sārıḳ”.* Yaʿnī ben uġrıyam didi. Ḳāḍī: İy yigit! Allāh’dan ḳorḳ. Uġrı

[10]

eger Allāh’dan ḳorḳmayaydum seni ḫaber-dār itmeyüp öldürürdüm. Tīz ol dürrāʿa ve dülbendi çıḳar ve eşegi bana vir. Sen selāmetle git ki senüñ esbābuñ benüm naṣībümdür didi. Ḳāḍī eyitdi: *Eyyühe’s-sārıḳ, emmā testaḥyī minnī ve ene ḳādiye’l-müslimīn.* Yaʿnī utanmaz mısun benden ki Müslimānlar ḳāḍīsiyam didi. Uġrı eyitdi: *Eyyühe’l-ḳādī emmā testaḥyī minnī ve ene sārıḳu’l-müslimīn.* Yaʿnī iy ḳāḍī benden utanmaz mısun ki Müslimānlar uġrısıyam ve gice gündüz bunuñ gibi şikār ṭalebündeyem. Benüm elüme düşeni almadan çıḳaracaḳ degülem. Tīz ol Mışrī eşeginden in esbābı çıḳar var ṣaġlıḳ ile. Ḳāḍī eyitdi: İy yigit! Bu işi itmeseñ rızḳuñ irişmez mi? Uġrı eyitdi: İy ḳāḍī! Meger Ḳurʾān oḳumamışsın. Ḳāḍī eyitdi: Belī oḳumışam didi. Uġrı eyitdi: Meger bu āyete irişmemişsiñ ve yāḫud unutmışsuñ ki Ḥaḳ Teʿālā buyurmışdur: *“E hum yaḳsimūne raḥmete rabbike naḥnu ḳasemnā beynehum maʿīşetehum fīl ḥayâtid-dünyā ve refaʿnā baʿḍahum fevḳa baʿḍun derecātun li yetteḫıẕe baʿḍuhum baʿḍan suḫriyyen ve raḥmetu rabbike ḫayrun mimmā yecmaʿūn.*[26] Yaʿnī her kişünüñ rızḳı bir vesīle ile ḥavāle olmışdur. Ve benüm ḳısmetüm daḫı budur tīz Mışrī eşekden

[11]

in ki vaḳit geçer. Ḳāḍī eydür: Utanmaz mısun tekrār ve tekrār in dirsin. Meger bu ḥadīṯ-i şerīfi işitmemişsin ki Peyġamber Hażreti buyurmışdur: *“El-ḫayā’u mine’l-īmān ve mine’l-ahyā-e mā lehu īmānun.”* Yaʿnī utanmaḳ īmāndandur. Her kim utanmazsa īmānı yoḳdur didi. Uġrı eyitdi: Eyü söyledüñ iy ḳāḍī. Amma güne Peyġamber Hażreti bir dürlü daḫı buyurmışdur: *“El-ḫayā’u yemna’uʿ-rızḳı.”* Yaʿnī utanmaḳ rızḳa māniʿdür. Eger ben senden utanup dülbendi ve dürrāʿayı almazsam yarun ḫarçlıḳsuz ḳaluram. Tīz ol Mışrī eşekden in ki ṣabāḥ yaḳundur. Ḳāḍī eyitdi: Vaẓīfe budur ki elüñ ḥarāmdan çekesin didi. Ve bir ḥelāl kesb ṭaleb idesin. Uġrı eyitdi: Ḥaḳ Teʿālā vāḳıfdur ki bu işi żarūretden iderin. İḥtiyācum vardur. Ve daḫı

[26] Rabbinin rahmetini paylaştırmak onlara mı düşmüş? Dünya hayatunda onların geçimliklerını biz paylaştırdık. Bir kısmı diğerini istihdam etsin diye kimuni kiminden derecelerle üstün kıldık. Rabbinin rahmeti onların biriktirdiklerinden daha hayırlıdır (Zuhruf Sūresi/32).

Ḥaḳ Teʿālā kelām buyurmışdur ki: Bir kimsenüñ güci yetmezse açlıḳdan helāk olursa ḫınzīr etün yiyüp ḳan içse cāʾizdür. Senüñ cübbe ve destāruñ ḫınzīr etünden kem olacaḳ degildür. Tīz ol Mışrī eşekden

[12]

in ki vaḳit geç oldı. Ve çoḳ zamāndur ki böyle şikār elüme girmemişdür. Ve daḫı söyle senüñ ne maṣlaḥatuñ vāḳiʿ oldı ki böyle nışfu'l-leylde evden çıḳup ve benüm ṭuzaġıma giriftār olduñ. Ḳāḍī eyitdi: Beni maʿẕūr ṭut gice yañıldum. Uġrı eyitdi: İy ḳāḍī! ʿAceb söylersin böyle rūşen giceyi insān nice yañılur? Meger ʿilm-i nücūmdan ḫaberüñ yoḳdur ve bu yedi kevākibi ve on iki burūcı rūşen ve derece ve intiḳāl iden ʿulvī ve süflīsin bilmez misin ki gice yañılırsın? Ḳāḍī eyitdi: ʿİlm-i nücūmı nideyin? Resūl Ḥażreti buyurmışdur: *"Men āmene bi'n-nücūmi feḳad kefere."* Yaʿnī her kim ʿilm-i nücūma iḳrār itse kāfir olur didi. Uġrı eyitdi: Ṣaddeḳa![27] Çünki Peyġamber ḳavliyle ʿamel idersin ve her nesne ki Peyġamber buyurdı: Ḥaḳ celle ve aʿlā Ḥażretleri daḫı buyurmışdur: *"Ve mā yenṭiḳu ʿani'l-hevā in huve illā vaḥyün yūḥā."* [28] Yaʿnī Peyġamber Ḥażretleri hiç kendüden nesne dimedi illā ki emr-i Ḥaḳ ile didi. Meger sen Ḥaḳ Teʿālā kelāmuna iḳrār itmezsin

[13]

ola? Ḳāḍī eyitdi: Niçün Ḥaḳ Teʿālā'nuñ kelāmun ḳabūl itmeyem? Uġrı eyitdi: Ḥaḳ Teʿālā Kelām-ı Ḳadīm içünde on yerde burūcı ve yılduzları yād ḳılmışdur. Evvelā buyurmışdur: "Felā-uḳsimu bi-mevaḳiʿi'n-nücūm."[29] *Ve's-ṣānī* Feʿalimū ʿadede's-sunīne. *Ve's-ṣāliṣ* "Ve'ş-şemsu tecrī limusteḳarrun lehā żālike taḳdīru-lʿazīzi-lʿalīm."[30] *Ve'r-rābiʿu* "Tebārekelleẕi ceʿale fis-semāiʾ burūcen ve ceʿale fihā sirācen ve ḳameran munīra."[31] *Ve'l-ḫāmisu* "Fe-neẕara neẕraten fī'n-nücūmi fe-ḳāle innī seḳīm."[32] *Ve's-sadisu* İnnā zeyyennes'semāe'd-dünyā bi-zīne'til kevākib.[33] *Ve's-*

[27] Doğru söyledin.
[28] Kişisel arzularına göre de konuşmamaktadır. O, kendisine indirilmiş vahiyden başka bir şey değildir (Necm Sūresi /3-4).
[29] Bakın! Yıldızların yerlerine yemin ederim. (Vākıa Sûresi/75).
[30] Güneş kendisune ait yerleşik bir düzene göre (yörüngesinde) akıp gider. Bu, çok güçlü ve her şeyi bilen Allâh'ın takdiridir. (Yâsîn Sûresi/38)
[31] Gökte yıldız kümeleri oluşturan, yine orada bir ışık kaynağı ve aydınlatan bir ay yaratan (Allâh) mübarektir, cömerttir. (Furkân Sûresi/61)
[32] Sonra yıldızlara şöyle bir baktı; "Ben rahatsızım" dedi. (Sâffât Sûresi/88-89)

sābiʿu "Vehuve-lleẕī ceʿale lekumu-n'nucūme litehtedū bihā fī ẓulumāti-l'berri ve'l-baḥr."[34] *Ve's-sāmunu* "Ve'l-ḳamera ḳaddernāhu menāzile ḥatta ʿādekel ʿurcun'il-ḳadīm."[35] *Ve'l-tāsiuʿ* Allāhulleẕi rafeʿa-s'semāvāti bi'l-ġayri ʿamedin teravnehā sümmestevā ʿale'l-ʿarşi ve seḫḫara'ş-şemse ve'l-ḳamera küllün yercī li ecelin müsemmā. [36] *Ve'l-ʿāşiru* (…) Pes Ḥaḳ Teʿālā burūcları ve yılduzları ḥisābunda buyurmışdur ki ḳulları ṣaḫrālarda ve ṭaġlarda ve deñizlerde yılduzlarıyla yolı buldılar didi. Ḳāḍī uġrunuñ feṣāḥatünden müteḥayyir olup eyitdi:

[14]

İy yigit! Bu deñlü ʿilm-i nücūma māliksün, baña bildür ki şimdi ne vaḳitdür? Saʿīd midür yoḫsa naḫs mıdur? Uġrı didi ki: Bir sāʿātdür ḳamer ʿaḳreb burcuna düḫul ideli iki derece ve beş daḳīḳa ve sekiz ṣāniyedür. Ve Zuḥal, Müşterī ve Merīḥ burcundadur. Ve bu dört derecede uġrıluḳ eyüdür. İllā ḳażāt ve bāġa gitmek eyü degildür didi. Ḳāḍī uġrunuñ yüzüne baḳup eyitdi: Peyġamber ḳavliyle ʿāmil olup bāġa namāz ḳılmaġa giderem. Uġrı eyitdi: Ne delīl ile? Ḳāḍī eyitdi: Resūl Ḥażreti buyurmışdur: *"Eḥabbu'ṣ-ṣalāti fi'l-aḥyā'i ve'l-besātīn."* Uġrı eyitdi: Eyü dirsin velī bir yerde daḫı buyurmışdur: *"Er-refīḳu ṣumme'ṭ-ṭarīḳ."* Yaʿnī eyü yoldaş idün, andan ṣoñra yola gid. Ve ben ḳāḍīyam dirsin ve çoḳ kitāb oḳumışam dirsin bu mes'eleyi bilmez misin? Eger bir refīḳüñ bilesince olaydı saña kimse rencīde ve mücādele idemezdi. Velākin saña pend ü hezār olsun bir daḫı tenhā yola gitme. Ḳāḍī cevāb virdi ki:

[15]

Ḥażret-i Resūl buyurmışdur: *"El-müslimu men-selime'l-müslimüne mun-yedihī ve lisānihī."* Yaʿnī Müslimān oldur ki ḫalḳ anuñ elünden ve dilünden emīn ola. Sen Müslimān degilsin didi. Uġrı eyitdi: Niçin? Ḳāḍī eyitdi: Rūz-ı maḥşerde elüñ ve ayaġuñ, üzeriñe şehādet idecekdür. Ḥaḳ Teʿālā Ḳurʾān-ı Şerīf'de buyurmışdur:

---

[33] Biz yakın semayı yıldızların güzelliğiyle bezedik (Sâffât Sûresi/6).

[34] O, kara ve denizin karanlıklarında kendileri ile yol bulasınız diye sizin için yıldızları yaratmıştır. (En'âm Sûresi/97).

[35] Ay için de menziller belirledik; sonunda o, hurma salkımının (ağaçta kalan) yıllanmış sapı gibi olur. (Yâsîn Sûresi/39).

[36] Gökleri görebileceğiniz bir direk olmaksızın yükselten, sonra arşa istivâ eden, güneşi ve ayı emrine boyun eğdiren Allâh'tır; her biri belirlenmiş bir vakte kadar akıp gitmektedir. (Ra'd Sûresi/2).

"Yevme teşhedü ʿaleyhim elsinetühüm ve eydihim ve erculühüm bimā kanu yaʿmelun."[37] Ve daḫı bir yerde buyurmışdur: Elüñ ve ayaġuñ, üzeriñe şehādet idecekdür nice emīn olursın didi. Uġrı eyitdi: Bu vaḳitde ʿilim fāʾide itmez. Sen hemān tīz ol eşekden in ki vaḳit yaḳundur. Ḳāḍī eyitdi: Beni rencīde itme ki dīv ādemi rencīde ider. Uġrı eyitdi: Ben dīv isem sen kāfirsin. Eyitdi: Ne delīl ile? Eyitdi: Ḥaḳ Teʿālā Ḳurʾān-ı Şerīf'de buyurmışdur: *"Elem tera ennā erselne'ş-şeyāṭīne ʿale'l-kāfirīne teuzzuhum ezze."*[38] Yaʿnī dīvler gönderdüm kāfirleri rencīde içün didi. Ḳāḍī eyitdi: Ḥaḳ'dan utan, benden geç. Uġrı eyitdi: Senden utanursam yarun ḫarçlıḳsuz ḳalurun.

[16]

Ḳāḍī eyitdi: Bu ḥādiṯ-i şerīfi meger işitmemişsin? *"El-ʿulemāu vereṯetü'l-enbiyā'i."* Yaʿnī ʿālimler enbiyālaruñ vāriṯidür. Ben vāriṯ-i ʿilmi nebīsiyem sen rencīde idersin didi. Uġrı eyitdi: Sen vāriṯ-i nebī iseñ ben daḫı Allāh'uñ ḫaṣ ḳuluyam didi. Ḳāḍī eyitdi: Ḥażret-i Resūl buyurmışdur ki: *"Ehlu'l-Ḳur'ān ehlullāhi'l-ḫaṣṣa."*[39] Uġrı eyitdi: Ben Ḳurʾān'ı yedi ḳırāʾat ile oḳuram didi. Ḳāḍī eyitdi: Ḳanġı ḳırāʾat ile oḳursın didi. Uġrı eytdi: *"İbni Nāfiʿ ve İbni Keṯir ve İbni ʿAmr ve Ḥamza ve ʿĀṣım ve Yeksāmī ve İbni ʿĀṣ.* Bu yedi ḳırāʾat ile bilürem didi. Ḳāḍī eydür: Bu ḳadar Ḳurʾān-ı ʿAẕīm'i bilürsin, cenneti ve ceḥennemi bilürsin ve ḥelāli ḥarāmı bilürsin ve eger Allāh'ı bilürseñ ve Allāh'dan ḳorḳarsañ baña rencīde eyleme. Nitekim Ḥaḳ Teʿālā Kelām-ı Ḳadīm'inde buyurmışdur: *"Elā laʿnetullāhi ʿale'l-ḳavmi'ẓ-ẓālimīn."* Uġrı eyitdi: Ẓālim sensin kim baña ẓulm eyleyüp böyle rūşen gicede bunuñ gibi faḫir libāslar ile

[17]

tenhā bāġ yolun ṭutup gidersin. Ben saña rāst geldüm. Naşībümdür efendi! Sözi uzatma esbābı ve eşegi baña teslīm eyle de var selāmetile eviñe git didi. Kādī eydür: Ḥaḳ Teʿālā Kelām-ı Ḳadīm'inde buyurmışdur: *"Ḳul ya ʿibadiyelleẕune esrefu ʿālā*

[37] O ceza gününde dilleri, elleri ve ayakları, yapıp ettikleri hususlarda aleyhlerine tanıklık edecektir. (Nûr Sûresi/24).

[38] Görmedin mi? Biz, inkârcıların üzerine kendilerini isyana itip duran şeytanları saldık. (Meryem Sûresi/83).

[39] Kuran ehli Allâh'ın has kullarındandır.

enfusihim la taḳnetu min raḥmetillah."[40] Yaʿnī Ḥaḳ Teʿālā buyurur: Benüm raḥmetümden nevmīd olmañuz dimek olur. Uġrı eyitdi: Benüm göñlümde niyyetüm budur ki bu günāhdan ṣoñra tevbe idem. Nitekim Ḥażret-i Resūl buyurmışdur: *"Et-tāibu ʿani'ẕ-ẕenbī ke-men lā-ẕenbe lehu."* Yaʿnī günāh iden kişi tevbe eylese günāhı yarlıġanur didi. Ve yine ḳāḍī eyitdi: Ḥaḳ Teʿālā Ḳurʾān-ı Şerīf'inde buyurmışdur: *"Ve men yeḳtul müʿminen müteʿammiden fe-cezāauhu cehennemu ḫaliden fihā ve ġaḍıballāhu ʿaleyhi ve leʿanehu ve eʿadde lehu ʿaẕaben ʿaẓime."*[41] Yaʿnī her kim bir Müslimānı ʿamd ile öldürse dāʾimā ceḥennemde ḳalur. Uġrı eyitdi: Ben seni öldürmezem ki ceḥennemde dāʾimā ʿaẕāb çekem. Hemān tīz ol eşekden in ve esbābı baña

[18]

teslīm eyle de var ṣaġlıḳ ile. Yine ḳāḍī eyitdi: Allāhu Teʿālā ve Ḥażret-i Resūl buyurmışdur: *"Ḥurrimet emvāle'l-müʾminīne ʿale'l-müʾminīn."* Yaʿnī müʾminlerüñ malunı almaḳ ḳanun dökmişçe günāhı vardur didi. Ve yine uġrı eyitdi: Ḥaḳ Teʿālā Kelām-ı Ḳadīm'de buyurur: *"İnneme'l-müʾminūne iḫvetun fe-eṣliḥū beyne eḫaveyküm vetteḳullahe leʿalleküm türḥamūn"*[42] Yaʿnī müʾminler ḳardaşlardur dimek olur. Eyle olıcaḳ ben senüñ ḳardaşunam, revā mıdur sen niʿmetde, ben ẕilletde olam. Tīz hemān eşekden in, esbābı baña vir de var selāmetle git. Zīrā ṣabāḥ yaḳundur ve benüm işüm fevt olmasın. Ben saña ʿizzet ideyorum didi. Ḳāḍī eyitdi: Ḥaḳ Teʿālā Ḳurʾān'da buyurmışdur: Ben bir ḳuluñ ḥālin taġyīr itmezem tā kendi niyyetün döndermeyince. Uġrı eyitdi: Sen bu ʿilmle niyyetüñ dönderdüñ ol sebebden aḥvālin müteġayyir buldı. Ṣaddeḳa! Ben ne vechile niyyetüm dönderdüm? Uġrı didi ki: Sen her gice ısıcaḳ döşekde yatup yañılduñ, bu gice bāġ yolun tutduñ

[19]

tā kim benüm elüme giriftār olduñ, tīz ol saña ḥürmet eyledüm didi. Ḳāḍī eyitdi: İy yigit! Tañrı'dan ḳorḳ egerçi geç ṭutar pāk dutar nice ki Ḳurʾān'da buyurmışdur:

[40] De ki (Allâh şöyle buyuruyor): "Ey kendi aleyhlerine olarak günahta haddi aşan kullarım! Allâh'ın rahmetinden ümit kesmeyin. (Zümer Sûresi/53).

[41] Kim de bir mümini kasten öldürürse cezası, içinde devamlı kalmak üzere cehennemdir. Allâh ona gazap etmiş, onu lânetlemiş ve onun için büyük bir azap hazırlamıştır. (Nisâ Sûresi/93).

[42] Müminler ancak kardeştirler, öyleyse iki kardeşinizin arasını düzeltin, Allâh'a itaatsizlikten sakının ki rahmetine mazhar olasınız. (Hucurât Sûresi/10).

"İnne batşe rabbike le-şedīd."[43] Uġrı eyitdi: Şimdi seni pek giriftār itmişdür, tīz peydā ol. Ḳāḍī eyitdi: Sende ʿilm-i şerīf vardur, Ḥaḳ Teʿālā buyurmışdur: *"Ḳul hel yestevilleẕīne yaʿlemūne velleẕīne lā-yaʿlemūn."*[44] Yaʿnī dānā ile nādān berāber olmaz didi. Uġrı eyitdi: Ben dānāyam, sen nādānsun ki böyle nışfu'l-leylde yabanda gezersin. Sen ʿālim degül misin, ne ararsın bunda? Ḳāḍī eyitdi: Peyġamber Ḥażreti buyurur: *"Men lem-yenfeuʿhu ʿilmuhu ḍarra cehlehu."* Yaʿnī bu maḥallede ʿilm fāʾīde itmez ve cehli ziyāde ider didi. Uġrı eyitdi: Namāz ḳılup evde yatmaḳ eyü degil miydi ki? Peyġamber Ḥażreti buyurur: *"Tefekkru sāʿātin ḫayrun min ʿibādeti senetin."* Yaʿnī bir fikr eylemek bir yıllıḳ ʿibādet eylemekden yegdür. Ve bir yirde daḫı buyuyur: *"İnneme'l-aʿmālu bi'n-niyyāt."* Yaʿnī işler niyyete müteʿallikdür.

[20]

Ḳāḍī ʿāciz olup eydür: İy yigit! Bu işi itme ki bu iş bī-bereketdür. Uġrı eydür: Tīz dülbendüñ ve gömlegüñ çıḳar Ḳāḍī eydür: İy müfsid! Benden elüñ çek. Bu deñlü ʿilmi bilürsin, niçün uġrılıḳ idersin? *Uġrı eydür:* Şimdi vācib oldı ki seni çıplaḳ ideyüm ki beni müfsid oḳuduñ. Bilürsin ki müfsidden eyü maşlaḥat gelmez diyince Kelām-ı Mecīd'de buyurmışdur: *"İnnellāhe lā-yuṣliḥu ʿamele'l-mufsidīn."*[45] Hemān tīz ol gömlegi çıḳar ki benüm işüm taʿcīldür. Ḳāḍī didi: *"Ente'l-ʿālimu ve ente'l-müfessiru ve ente's-sāriḳu ve lā tubāriḳu fī-ʿumrike."* Yaʿnī iy yigit çünki beni öldürürsin. Benümle bāġa gidelüm gömlegi çıḳarup vireyüm. Uġrı eydür: Ne söylersin efendi! Ben senüñle bāġa gideyim kim ḳullaruña ve bāġbānlaruña ḫaber idesin de beni ṭutdurup çoḳ dögeler. Andan ṣoñra ḥākim olup bu āyeti oḳuyasın. *"Es-sāriḳu ve's-sāriḳatu feḳṭaʿū eydiyehümā cezāen bimā kānū yaʿmelūn."* Yaʿnī ellerüm kesüp beni çarşuya gezdürüp elsüz

[21]

ve ayaḳsuz ḳoyasın. Bunuñ gibi tehlike yaʿnī eblehlikdür. Öyle yere kendüm ṣalayım nitekim Kelām-ı Mecīd'de buyurur: *"Ve enfiḳū fī-sebīlillāhi ve lā-tulḳū bi-eydīyeküm ile't-tehlüketi."*[46] Yaʿnī kendüzün tehlikeye ṣalmaḳ ġayet eblehlikdür.

[43] Şüphesiz rabbinin yakalaması pek müthiştir. (Burûc Sûresi/12).
[44] De ki: "Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu!" (Zümer Sûresi/9).
[45] Kuşkusuz Allâh bozgunculuk edenlerin işini düzeltmez. (Yûnus Sûresi/81).
[46] Allâh yolunda harcama yapın; kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın (Bakara Sûresi/195).

Pes beni divāne ve ebleh gördüñ kim kendü elüm ile kendümi helāk ideyüm. Bāġ ḳapusuna gitmeye ḥācetüm yoḳdur. Ben fırṣatı fevt eylemezin. Ben bunda senüñ esbāb-ı erzāḳuñ ḳabz iderem. Ve daḫı dimişlerdür ki şikār ele girse pek itmek gerek. Hemān tīz eşekden in, esbābuñı baña vir de nereye isterseñ git. Senüñ esbābuñ benüm naṣībümdür, senden aluram. Dimişlerdür ki: *"El-ḥareketu meʿal-bereketu."* Ben ḥareket itmişemdür. Bu bereket benümdür didi. Ḳāḍī bu kez uġrunuñ feṣaḥātünden ʿāciz ḳalup eşekden inüp dülbendi ve dürrāʿı ve eşegi teslīm eyledi. Uġrı: İy ḳāḍī! Resūl Ḥażretleri buyurmışdur: *"El müʿmunīne lā-yükeẕẕibūneke."* Yaʿnī Müslimānlar yalan söylemez. Senden bir nesne suʾāl iderim, doġrı söyle didi.

[22]

Ḳāḍī eyitdi: Ḳurʾān ḥaḳḳıçün ṭoġrı söylerem. Uġrı eydür: Evüñde bundan ġayrı gömlegüñ yoḳ mıdur? Ḳāḍī eyitdi: Vardur. Uġrı eyitdi: Resūl Ḥażreti buyurmış ki: *"Ṣāḥibi'l-ḳamīṣayni lā yurā ḥalevetü'l-imān."* Yaʿnī iki gömlegi olan imān ḥalāvetin bulmaz. Bu gömlegi baña ver didi. Ḳāḍī gömleksüz namāz ḳılınmaz didi. Uġrı eydür: Ne meẕhebdesin? Ḳāḍī eydür: Şāfiʿī meẕhebündenem. Uġrı eydür: Peyġamber buyurmışdur: *"ṣalātu'l-ʿuryānu cāizetün."* Yaʿnī bir kimse żarūretden çıplaḳ namāz ḳılsa cāʾizdür. Ḫuṣūṣā kim Şāfiʿī meẕhebinde olasın didi. Ḳāḍī nā-çār olup gömlegi daḫı çıḳarup uġrıya virdi. Gice aydunlıḳ idi. Ḳāḍīnuñ parmaġunda altun yüzügi varıdı. Uġrı görüp dir ki: Revā mıdur ki sen Müslimānlar ḳāḍīsi olasın da yalan söylersin? Ḳāḍī eyitdi: Ne yalan söyledüm? Uġrı eydür: Meẕhebüm Şāfiʿīdür dirsün, altun yüzügi ṣaġ parmaġuna giyersin. Baña vir ki ṣol parmaġıma giyeyüm

[23]

ki meẕhebüm Ḥanefī'dür didi. Ḳāḍī yüzügi daḫı virdi. Uġrı dülbendi ve dürrāʿaı ve gömlegi ve yüzügi ve eşegi alup Allāh ʿivāż vire deyüp gitdi. Ḳāḍī müteḥayyir ḳalup çıplaḳ bir elün arduna ve bir elün öñüne ṭutup girü evüne geldi. Ġayrı libāslar giyüp gelüp miḥrāba geçüp hīç kimse ile söyleşmez. Ḳāḍīniñ bir küstāḫ muṣāḥibi gelüp eyitdi: *"Eyyühe'l ḳāḍī."* Ḫayır mıdur, şer midür? Dirken henüz bu ḳıṣṣa tamām olmadan nā-gāh bir kimse gelüp "İy ḳāḍī! Bir şaḫṣ ḳapuda esbābuñ giyüp eşegine binüp bir kitāp ḳoltuġunda ṭurup seni ṭaleb ideyor" didi. Ḳāḍī eyitdi: Tīz ḳapuyı ḳapañ. Gice kitābı yoḳ idi beni ṣoyduġunda. Şimdi kitāb ile gelmiş, meger beni

ḳaḍılıġumdan maʿzūl itmek ister. Ol daḫı bu sözde iken uġrı içerü girüp selām virmedi, oturdı. Ḳāḍī taʿaccüb ḳılup eyitdi: Ḫayır mıdur geldüñ didi. Uġrı eyitdi: Dün senden ayrıldum kitāb müṭālaʿa itdüm.

[24]

Ḥāşiyesünde sen benüm bendezārumsun ve maluñ benüm olduġun gördüm yazılmış didi. Ḳāḍī eydür: Mevlānā maḳṣuduñ nedür? Uġrı eyitdi: Senden ayrılduḳdan ṣoñra yüz dirhem gümişe bir ev aldum. On beş dirhemün virdümse seksen beş dirhem ḳaldı. Anı daḫı vir, ev ṣāḥibine virem, saña daḫı bir temessük virem ki ġayrı daʿvām olmaya. Ḳāḍī hemān sāʿāt seksen beş dirhemi virüp bir temessük aldı ki daʿvā itmeye. Uġrı daḫı seksen beş dirhemi alup gitdi. Ḳāḍī uġrıdan ḫalāṣ olduġuna şükr itdi. Ol zamān bu beyti oḳudı:

İşidilmemişdür bu ḳıṣṣa iy cān

Bu cihān içünde böyle dāsitān

Anuñ kim adıdur ḳāḍī müʿminān

Ḥadīṯ ile āyet ile tefsīr ile uġrı ala cümle esbābun ʿayān

Andan ṣoñra ḳāḍī fikr eyledi kim bu uġrı ṣāḥib-i faẓl ve ehl-i hüner kimsedür. Şāyed ki uġrılıġı żarūretden eyler ola. Yarun ben oña żiyāfet ideyüm

[25]

diyüp ḳonuḳlıġa dāʿvet eyledi. Çünki uġrı geldükde ḳāḍī ayaḳ üzre ḳalḳup kendü yerin gösterüp anı gördi ki bir kimse beş dane ṭavuḳ ve on iki yumurṭa getürüp ḳāḍī öñüne ḳodı. Ḳāḍī uġrıya eydür: Mevlānā bunları Ḥaḳ üzre ḳısmet eyle didi. Uġrı el urup bir ṭavuḳ ile üç yumurṭa ḳāḍī ile ʿavratunuñ öñüne ḳodı ve bir ṭavuḳ ile üç yumurṭa iki oġlunuñ öñüne ḳodı ve bir ṭavuḳ ile üç yumurṭa iki ḳızunuñ öñüne ḳodı ve iki ṭavuḳ ile üç yumurṭa kendi öñüne ḳodı. Ḳāḍī eydür: Mevlānā bu niçe ḳısmetdür. Uġrı eydür: Sen ve ʿavratuñ bir ṭavuḳ ve üç yumurṭa altı ider. Ve bir

ṭavuḳ üç yumurṭa iki oġlun öñüne ḳodum ol daḫı altı ider. Ve bir daḫı ṭavuḳ üç yumurṭa, ol daḫı altı ider. Ve iki ṭavuḳ üç yumurṭa iki ḳızuñ önüñe ḳodum bu daḫı altı ider. İmdi söyleme ki noḳṣān virilmişdür. Ḳāḍī uġrunuñ feṣāḥatüne baḳup ʿāciz ḳalmışdur. Ol sāʿāt bir ḳızun uġrıya nikāḥ idüp mālunuñ bir ḥişṣesün aña virdi. Mācerāları ve ser-güzeşteleri tamām oldı. Temmet.

[28]

Ḥikāyet-i Şeyḫü'l-ʿārifīn Bāyezīd-i Bisṭāmī ḳuddüses sirüh'u-lʿazīz ḥikāyet-i şeyḫü'l-İslām

Ḳutbüddin Bāyezīd-i Bisṭāmī ḥażretleründen raḥmetullāhi ʿaleyhi fī'd-dünyā ve'l-āḫiret eyitdi kim: Eyyām-ı seyāḥatde ve aḥvāl-i ḫalvetde ve rāḥatda ve fikr ü ẕikrde iken nāgāh baña bir nidā irişdi ki: Yā ābā Bāyezīd! Dur, deyr-i Semʿān rāhibine var. Ol ruhbānlar ile cemʿiyyetlerine ḥāżır ve nāẓır ol. Pes bu ḥāletden ṣoñra tevehhüm idüp ve bu ḫayālden teʿaccüp idüp nevme vardum. Bir ʿazīz düşüme girüp bu maʿnī baña ibrām ve ilhām itdi. Uyandum, yine tevehhüm ü teʿaccüb ü tefekkür idüp taḥayyürden müteredditd oldum. Yine nidā geldi ki: Ya ābā Bāyezīd! Ḫavf itme ve didügümüz yire saña lāzım gelenden iʿrāż itme zinhār. Keşīşler ṭonı gibi zünnār baġlayasın. Ṭonı giyüp deyr-i Semʿānı arayı gitdüm, Ḥaḳ Teʿālā'nuñ emriyle ol arayı yitdüm. Anlaruñ libāsun giyüp ve zünnār baġladum ve cemʿiyyetleründe bile oturdum. Ulularunuñ naṣīḥatine müteraḳḳıb oldum. Nice zamān intiẓār üzre olup kimesne kelām itmeyüp aġız açmadı. Ruhbānlar teʿaccüb idüp ulular yine eyitdiler ki: Her gāh bize dürlü kelimāt idüp vaʿẓ u naṣīḥatler ve ḥikmet ü ʿibretler dimek ʿādet idi. Bu defʿa ne teʿaccüb ve ne sebeb oldı ki aġız açup ve kelām söylemezsüz? İy ulumuz! Eger günāh itdük ise istiġfār idelüm, bizden ʿafv eyle didiler. Pes ruhbān eyitdi: İy rāhibler!

[29]

Sizüñ arañuzda ümmet-i Muḥammed'den bir kimesne vardur. Benüm nuṭḳım anuñ heybetünden baġlandı. Kelām tekellüm itmege mecālüm ḳalmadı didi. Rāhibler eyitdiler ki: Kimdür göster, anı ḳatl idelüm didiler. Ulular eyitdi: Yoḳ, anı ḳatl itmeyelüm evvelā aña bir nice suʾāller idelüm. Bilürse ḫ̆oş, ve illā cevāb virmeyüp

ʿāciz ḳalursa ḳatl idelüm. Andan ayaḳ üzre ḳalḳup eyitdi: İy Muḥammedī! Muḥammed ʿaleyhi's-selām ḥaḳḳıçün ayaḳ üzre duruben gel didi. Pes ābā Bāyezīd hemān ṭoġrı turageldi, patrik yanuna vardı. Patrik eyitdi: Saña bir nice suʾālüm vardur. Eger cevāb virmezsen seni ḳatl iderem didi. Bāyezīd didi: Ḫ̆oş buyuruñ.

Suʾālāt-ı Patrik

Nedür ol bir kim ikincisi yoḳ, nedür ol iki ki üçüncisi yoḳ, nedür ol üç kim dördüncisi yoḳ, nedür ol dört kim beşincisi yok, nedür ol beş kim altuncısı yok, nedür ol altı kim yedincisi yoḳ, nedür ol yedi kim sekizincisi yoḳ, nedür ol sekiz kim ṭoḳuzuncısı yoḳ, nedür ol ṭoḳuz kim onuncısı yoḳ, nedür ol on kim on birincisi yoḳ, nedür ol on bir kim on iküncisi yoḳ,

Kim nedür ol ṭāʾife kim yalan söyledi cennete girdi, ya kimdür ol ḳavm ki ṭoġrı söyledi cehenneme gireler, Ādem'in cānı nerededür, ve'z-zāriyāt nedür, el-ḥamilāt nedür, el-cāriyat nedür, el-muḳassimāt nedür, ol on dört kim Ḥaḳ Teʿālā ile söyleşdi nedür,

[30]

ol kim nefes virdi cānı yoḳ nedür, ol şu kim gökden inmedi ve yirden çıḳmadı nedür, ol dört kim ata belünden ana ḳarnundan gelmedi kimlerdür, ol kanı dökünen nedür, ol ki Ḥaḳ Teʿālā yaratdı ve yine şatun aldı nedür, ol kim Ḥaḳ Teʿālā yaratdı ve yine inkār eyledi nedür, ol ki yaratdı yine şordı kimdür, ʿavratlaruñ iyüsi kimdür, şularuñ iyüsi ḳanġısıdur, ṭāḳā nedür, ol on iki budaġlu aġaç nedür, her budāġunda otuz yaprāḳ var, ve her yaprāḳda beş çiçek var ikisi güneşde üçi gölgede, yine ol nedür, Beytu'llāh ḳaç ṭavāf itdi ḥālbuki aña farż idi, Ḥaḳ Sübḥānehu nice peyġamber yaratdı ḳaçı resūldür, ol dört nedür kim aşlı birdür, ve rengi ve ṭaʿāmı ġayrıdur, faḳır nedür, ḳıtmīr nedür, fitīl nedür, simyā nedür, ṭam nedür, ẓam nedür, eşek aġrıcaḳ nedür, it ürüyücek nedür, sıġır çaġıracaḳ nedür, et kesilicek nedür, ṭāvūs çaġırıcaḳ nedür, bülbül ötücek nedür, boġā çaġırıcaḳ nedür ol ne ḳavmdür ki Allāh Teʿālā aña vaḥy itdi ins ve cin degil ḫaber vir gündüz ölicek gice ḳanda gider, gice olıcak gün ḳanda gider

Ābā Bāyezīd didi: Suʾāl daḫı var mıdur? Patrik eyitdi: Suʾāl ziyāde yoḳdur. *Bāyezīd eyitdi:* Bu suʾāllere cevāb virürsem Allāh'a ve Resūl'üne īmān getürür misüz? Eyitdiler: Neʿam! Bāyezīd: Allāhümme ente

[31]

şāhidun aʿlāmā yeḳulun. Eyitdi: Cevāb şol bir ki iküncisi yoḳ Allāh Teʿālā'dur. Ammā ol kim ikidür üçüncisi yoḳ gice gündür. *"Ve ceʿalne'l-leyle ve'n-nehāre āyeteyni"* [47] oḳudı. Ammā ol üç kim dört yoḳ üç ṭalāḳdur. Ol dört kim beşincisi yoḳ, dört kitābdur Tevrāt İncīl Zebūr Furḳān. Ammā beş kim altuncısı yoḳ beş vaḳt namāzdur. Ammā altı kim yedincisi yoḳ altı gündür ki Ḥaḳ Teʿālā yerleri ve gökleri yaratdı. *"Ḫaleḳa's-semāvāti ve'l-arḍa fī sitteti eyyāmun ṣümme't-tevā ʿale'l-ʿarş"* [48]. Ammā ol yedi kim sekizincisi yoḳ yedi ḳat yirdür ve yedi ḳat gökdür, *"Ḫalaḳa sebʿa semāvātin ṭibāḳā mā terā"* [49]. Ammā ol sekiz kim ṭoḳuzuncısı yoḳ ʿarşı götüren firiştelerdür *"Ve yaḥmilu ʿarşe rabbike fevḳahum yevme iẕn ṣemāniyeh"* [50]. Ammā ol kim ṭoḳuzdur onı müfsidlerdür. *"Tisʿatu rahṭun yufsidune fi'l-arḍi"* [51]. Ammā ol kim on var on birincisi yoḳ, on gündür kim ḥācılar Mekke-yi Şerīf'de temettuʿ dutalar. *"Fe ṣiyāmu ṣelāṣeti eyyāmin fi'l-ḥaccı ve sebʿatin iẕā recaʿtüm tilke ʿaşaratun kāmileh"* [52]. Ammā ol on bir kim on iküncisi yoḳ, Yūsuf peyġamberüñ ḳarundaşlarıdur. *"İnnī raeytu eḥade ʿaşera kevkeben"* [53]. Ammā anlar kim yalan söyleyüp cennete girdüler Yūsuf peyġamberüñ ḳardaşlardur. *"Ve cāū aʿlā ḳamīṣıhī bi*

[47] Biz geceyi ve gündüzü birer nişan olarak yarattık. Nitekim rabbinizin nimetlerini arayasınız, ayrıca yılların sayısını ve hesabını bilesiniz diye gecenin nişanını siler, aydınlatıcı olarak gündüzün nişanını getiririz. İşte biz her şeyi açık açık anlattık (İsrā Sūresi/12).

[48] Şüphesiz ki rabbiniz, gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra arşa istivâ eden; geceyi, durmadan kendisini kovalayan gündüze bürüyüp örten; güneşi, ayı ve yıldızları emrine boyun eğmiş durumda yaratan Allah'tır. Bilesiniz ki, yaratma da buyurma da yalnız ona aittir. Âlemlerin rabbi olan Allah yüceler yücesidir (Arāf Sūresi/54).

[49] Yedi göğü birbiriyle tam bir uygunluk içinde yaratan O'dur (Mülk Sūresi/3).

[50] Melekler göklerin etrafındadır. O gün rabbinin arşını bunların da üstünde olan sekiz (melek) yüklenir (Hākka Sūresi/17).

[51] O şehirde dokuz elebaşı vardı; bunlar yeryüzünde bozgunculuk yapıyor, iyileştirme ve düzeltme cihetine gitmiyorlardı. (Neml Sūresi/48).

[52] Bulamayan ise hac sırasunda üç gün, döndükten sonra da yedi gün yani tam on gün oruç tutmalıdır. Bu, ailesi Mescid-i Harâm civarında oturmayanlar içindir. Allah'un buyruğuna saygılı olun ve bilin ki Allah'ın cezalandırması çok şiddetlidir (Bakara Sūresi/196).

[53] Bir gün Yusūf, babasına demişti ki: "Babacığım! Ben rüyamda on bir yıldızla güneşi ve ayı gördüm; onları bana secde ederken gördüm." (Yusūf Sūresi/4).

demun keẕib” [54] ve anlar kim gerçek söyleyüp cehenneme girdüler Naṣārā ve Yehūdīdür. *“Ve ḳāleti’l-yehūdu*

[32]

leyseti’n-naṣārā aʿlā şeyʾ ve ḳāleti’n-naṣārā leyseti’l-yehūdu aʿlā şeyʾ” [55]. Ammā rūḥuñ yiri iki ḳolun arasunda yüzdedür, ez-zāriyāt yildedür, ḥāmilāt bulutlardur, cāriyāt gemilerdür, muḳassimāt ferişţehlerdür, her yıl şaʿbāndan şaʿbāna dek dünyāda umūrı taḳsīm iderler. Ammā ol on dört kim Ḥaḳ Teʿālā söyleşdi yedi gök ve yedi yirdür. *“Fe ḳāle lehā ve li’l-arḍiʾtiyā ṭavʾan ev kerhā ḳaletā āteynā ṭāiʿīn”* [56]. Ammā ol ḳabir ki ṣāḥib ile bile yürüdi. Yūnus Peyġamberi yudan balıḳdur. Ammā ol kim cānsuz teneffüs itdi ṣubḥdur *“ve’ṣ-ṣubḥi izā teneffes”* [57]. Ammā ol ṣu kim gökden inmedi ve yirden çıḳmadı ol ṣudur kim Belḳīs Süleymān Peyġamber ʿaleyhi’s-selāma bir şīşe ile gönderdi. Ammā ol et kim gökden inmedi ve ṣudan çıḳmadı. İsmāʿīl ʿaleyhi’s-selām ḳoçıdur ve Ṣāliḥ Peyġamberiñ devesidür. Ammā Ādem Nebī’dür ʿaleyhi’s-selām ve Ḥavvā’dur, ammā ol kim Ḥaḳ Teʿālā yaratdı müʾmin nefsidür ki *“innallāheşţera munel müʿminine enfusehum”* [58]. Ammā ol kim Ḥaḳ Teʿālā yaratdı ve inkār eyledi ḥimār edāsıdur. *“İnne enkera’l-aṣvāti leṣavtu’l-ḥamīr”* [59]. Ammā ol kim Ḥaḳ Teʿālā yaratdı ve evlādı Mūsā Peyġamberüñ ʿaṣāsıdur, ḫātūnlarun eyüsi Ḥavvā’dur ve Ḥatīce’dür, Fāṭıma’dur ve ʿĀīşe ve Meryem bint ʿİmrān, ammā ṣularun eyüsi Seyḥūn ve Ceyḥūn ve Nīl-i Mışır ve Dicle ve Fırāt’dur, ammā ṭaġlaruñ

[33]

---

[54] Gömleğinin üstünde uydurma bir kan izi de gösterdiler. Ya'kūb, "Hayır! Nefsuniz sizi kötü bir iş yapmaya sürüklemiş; artık (bana düşen) güzelce sabretmektir. Anlattığınız şeyler karşısında, (bana) yardım edecek olan ise ancak Allah'tır" dedi. (Yusūf Sūresi/18).

[55] Hepsi de kitabı okumakta oldukları halde yahudiler, "Hıristiyanlar hiçbir gerçeğe dayanmıyor" dediler; hıristiyanlar da "Yahudiler hiçbir gerçeğe dayanmıyor" dediler. Bilmeyenler de onların dediklerine benzer şeyler söylediler. Allah, ayrılığa düştükleri konularda kıyamet günü aralarında hükmünü verecektir (Bakara Sūresi/113).

[56] Dahası O, duman halinde olan semaya iradesini yöneltti; ardından ona ve arza, "İsteyerek veya istemeyerek (varlık sahnesine) gelin!" buyurdu. "İsteyerek geldik" dediler (Fussilet Sūresi/11).

[57] O Kur'an gerçekten değerli, güçlü ve arşın sahibi katında itibarlı, bir elçinin sözüdür (Tekvîr Sūresi/20).

[58] Allah, kendi yolunda çarpışırken öldüren ve öldürülen müminlerin canlarını ve mallarını, karşılığında cennet vermek üzere satun almıştır (Tevbe Sūresi/111).

[59] "Yürüyüşünde ölçülü ol, sesini yükseltme; çünkü seslerin en çirkini eşeğin anırmasıdır." (Lokmān Sūresi/19).

eyüsi ʿArafāt'dur ve Ṭur Ṭaġı'dur ve ṭavaruñ eyüsi atdur aylaruñ eyüsi Ramażān-ı şerīfdür, gicelerüñ eyüsi Ḳadr Gicesi'dür, *"Leyletü'l-Ḳadr-i ḫayrun min elfi şehri"*[60]. ammā ṭāḳā yevm-i ḳıyāmetdür, ammā ol kim on iki budāġı var yıldur, on iki aydur her ayda otuz gün, ve her günüñ beş vaḳt namāzı vardur, ikisi güneşde öyle ikindi namāzı üçi gölgede aḫşam ve yatsı ṣabāḥ namāzlarıdur, ammā ol kim Kaʿbe'yi ṭavāf itdi cānı yoḳ Nuḥ ʿaleyhi's-selām gemisidür, ammā Ḥaḳ yaratduġı peyġamberlerdür, yüz yigirmi dört biñ peyġamberdür yüz on üçi mürseldür, ammā ol kim dört kim aṣlı yirdür, ṭaʿāmı ve rengi müteġayyirdür, göz yaşıdur ki ṭuzludur, ve aġız ṣuyıdur ki ṭatludur, ve burun ṣuyı ki ḳavīdür, ve ḳulak ṣuyıdur ki acıdur, ammā naḳīr şol yufḳa ḳabıdur ki yemişiñ çekirdegi üstindedür ve Ḳıṭmīr ol beyāż ḳabdur ki çekirdek ile yemiş arasunda fitīl çekirdek içidür, sepīd lebid ḳoyun ve keçi yünidür ṭam ve ẕem Ādem'den öñ olan ümmetlerdür, ammā eşegiñ çaġırıcaḳ Şeyṭān görüp (?) çaġırur, ammā it dir ki vay cehennem ehline, ṣıġır dir ki Sübḥāna'llāhi ve bi-ḥamdihi. At dir ki Ya Rab sen bizi ṣaḳlaya Ademīlerdür birbiriyle bulışup

[34]

doḳışduḳları vaḳtün, ammā deve dir ki hasbiyallah ve kefabillahi kefilā. Ammā ṭāvūs dir ki *"Erraḥmānu ʿalā-lʿarşi-stevā"* [61] ammā bülbül dir ki subḥānallāhi ḥīne'l-maġbūri fi'l-ebrāri ve'l-ġuffari subḥāne'l-meliki'l-cebbār. Ammā ol ḳavm ki vaḥy olındı ins ü cin degildür ārīdur. *"Ve evḥa rabbuke ilen naḥli"* [62]. Ammā gündüzde gice ve gicede gündüz ḳanda giddügi ʿİlmu'llāh'un ṭaşra çıḳmamışdur nebīler ve melekler bilmezler.

Bāyezīd eyitdi: Daḫı suʾāliñ var mıdur? Patrik didi. Yoḳdur. Bāyezīd eyitdi: Ben daḫı saña bir suʾāl ideyüm. Patrik eyitdi: Eyle. Bāyezīd eyitdi: Cennetüñ miftāḥı nedür didi. Patrik ṭanmadı. Ruhbānlar eyitdiler: Sen bu Muḥammedī'ye bunca suʾāller itdüñ, cevābuñ virdi. Sen anuñ bir suʾālünden ʿāciz ḳalduñ didiler. Patrik eyitdi: Ben anuñ bir suʾālinden ʿāciz degilüm lakin ḳorḳarım cevāb virecek benden iʿrāż idersüz. Eyitdiler: Lā! Patrik eyitdi: Cennetiñ miftāḥı *lā ilāhe illāʾllāh Muḥammedun Resulullāh* dimekdür. Pes ruhbānlar imān getürüp Müslümān oldılar

[60] Kadir gecesi bun aydan hayırlıdır (Kadir Sūresi/3).
[61] Rahmân olan Allah arşa istivâ etmiştir (Tāhā Sūresi/5).
[62] Ve rabbin bal arısına şöyle ilham etti: "Dağlardan, ağaçlardan ve insanların kurdukları çardaklardan kendine yuvalar edun (Nahl Sūresi/68).

zünnārları kesüp kiliselerini mescid itdiler. Eyle olup Bayezīd'e nidā geldi ki: Ya Bāyezīd sen benüm içün bir zünnār bağladuñ ben senüñ içün beş yüz zünnār kesdüm fazlum ve keremüm birle. Ve sallallāhu Teʿālā aʿlā seyyidinā Muḥammedin

[35]

ve aʿlā ālihi ve ṣaḥbihi ecmaʿīn bi raḥmetike ya erḥamerrāḥimīn.

[36]

Hāzihi Terceme-yi Muḳaddimetü'ṣ-ṣalat li'l-Mollā el-Fenārī Raḥmetu'llāhi ʿaleyhi mine'l-Bārin

Bir kişi kim istese itmek namāza ibtidāʾ

Evvelā lābüddür aña kim sekiz nesne bile

ʿAvretin setr eyleye niyyet ḳıla abdest ala

Ṣu bulınmazsa teyemmüm ide pāk ṭopraġıla

Gövdesi ṭonı namāzı ḳıldığı yer pāk ola

Ḳıbleye ḳarşu ṭura hem vaḳti vaḳtile ḳıla

Bu sekizden birini terk eyleye bāṭıl olur

Ḳıldugı gerʿamd ü ger sehvile bī-ḥāṣıl ola

Ferāʾiżü'ṣ-ṣalāt

Altıdur farżı ṣalātuñ işidüp bulġıl felāḥ

Uruṭurmaḳ oḳumaḳ Ḳurʾān tekbīr-i iftitāḥ

Ṣoñ oturmaḳ secde vü hem rükūʿ itmek tamām

Biri olmasa namāzı bāṭıl olur veʾs-selām

Vācibātıʾṣ-ṣalāt

Yididür vācibleri naṣṣile bulmışdur s̱übūt

Eylemek teʿayyun ḳırāʾat ol iki hem yaḳūt

Ṣoñ taḥiyyāt öñ oturmaḳ ʿadl-i erkān eylemek

Cehr u iḫvā yirlerün yirlü yirince gözetmek

Sehv-i secde vācibi terk idicek lāzım olur

Ḳaṣdıla ḳılduġı eksik ve āvāzı āṣim olur

Süneniʾṣ-ṣalāt

Besmele āmīn tesbīḥ ü tesmīʿ s̱enā

Sūre żamm itmek revā olmaz iken ṣoñra ġınā

İki elin ḳalduruben bağlamaḳ ḥamd u selām

Cümle tekebbür teʿavvuẕ öñ teşehhüd biʾt-tamām

Çün namāzuñ sünneti on dört olubdur ḥisāb

Biri terk olınsa bulınmaz ṣalātuñda ṣevāb

[37]

Müsteḥabāt-ı ṣalāt

Bellü bil yigirmi beşdür müsteḥabāt-ı ṣalāt

Ḳıl ʿamel bulmaḳ dilerseñ ṭamu odundan necāt

Secde yirün gözleye itse namāzunda ḳıyām

Ayaġı üstünde göre ḳaddini çünküm ide lām

Secde idicek göre burnun teşehhüdde önin

Żamm idicek üç dört āyet ḳadar ola (?)

Ṣol bilekde ṭutup açmaḳ barmaġun baʿde şürūʿ

Başun arḳasun berāber eylemekdür inde rükūʿ

Başuñı ḳaldurmaġıl andan ḥamleyle indür dizün

Ḳarnuñ uyluḳlaruña ṭoḳunmamaḳ ḳomaḳ yüzüñ

Ḳoltıḳ açmaḳ burunı bile ḳomaḳlıḳ yire

Ḳıbleye ayaḳları barmaḳlarını döndüre

Secdeye varıcegiz burnun yire öñdin ḳoya

Secdesinde üç ya beş ya yedi tesbīḥ oḳıya

Başun elün ḳaldura ḳoya yire tekbīr ide

Līk başun ḳaldurmasunda ellere teʾhīr ide

Ellerün ḳaldurduġundan ṣoñra düzin götüre

Oturıcaḳ ṣol ayaġun döşeye otura

Hem tehiyyāt oḳuyuben vire ardınca selām

Yüzüne elün süre ola namāzı çün tamām

Mekrūhāt-ı ṣalāt

Ondurur mekrūh idenler bellü bilgil ṭāʿāti

Eliyle oynamaḳ ve gerinmek esnemek ḳatı

Ṣaf arasunda ṭurıcaḳ ṣıḳ ṭura ayrılmaya

Secde yeründe daḫı eliyle nesne urmaya

ʿÖẕri yoġiken namāz içünde baġdaş ḳurmaya

Gözlerin yummaya ṣafdan ṭaşra tenhā ṭurmaya

Nesne düzmeye eliyle hem elün oynatmaya

Ḳollarun yire döşeyüp çevre yaña baḳmaya

[38]

Müfsidāt-ı ṣalāt

On dörtdür fāsid idenler namāzı anı işit

Ḫaṭā idüben ṣafḥasunda ḫāṭıruñ taḥrīr it

Nesne yimek nesne içmek aġlamaḳ redd-i selām

Feṭḥ itmek aña kim kendüye olmaya imām

Bī-ʿözr itmek (?) söylemek fiʿl keṣīr

Setre açmaḳ ẓāhir olmamaḳ sücūd itdügi yir

Ẕikr itmek gülmek aḳsırana virmeklik cevāb

Ṣaḳalun tertīb idüp itmek ḳażā ve iḥtisāb

ʿAdli dād it vāriṣ-i mülk-i Süleymān bilmiş ol

Pek żaʿīf oldı şükūh-ı ālī ʿOṣmān bilmiş ol

Ceddüñ eylerdi ayaḳ dīvānunı her ayda bir

Böyle demde sen de çoḳ çoḳ eyle dīvān bilmiş

Ehl-i İslāmbol ṣafāʾlar sürmede her gūşede

Ṭaşralarda ṭoldı cümle āh u efġān bilmiş ol

Ḳaldı Baġdād ışṣısunda ehl-i İslām ʿaskeri

Bundan anda gitmedi māl ile ʿünvān bilmiş ol

Girdi tīmār ehlünüñ ḳılıçları hep ṣanduġa

Anuñ içün feṯḥ-i düşmen olmaz āsān bilmiş ol

[39]

Vaḳtidür şimdi tedārikler olınsın şöyle kim

Olmaya güç olur eski derde dermān bilmiş ol

Kāfiristān'a esīr olmaġa rāżı oldılar

Zār u ser-gerdān gezer yüz biñ Müselmān bilmiş ol

Nice ʿavretler çeküp nice ḳız oġlān bozdılar

İtdiler eṣvāblarun alan u talan bilmiş ol

Her ṭarafdan fitne ḳopdı hem ẓulümler çoḳ olup

Defʿine ḳādir degildür ehl-i īmān bilmiş ol

Her kişi baş çeküp cevr ile fısḳa başladı

Oldı her bir oñmadıḳ bir yār u yārān bilmiş ol

Yaḳdılar Aydun u Saruḫan illerüñ cümle şerār

Nice il var ḳalmadı içünde bir cān bilmiş ol

Aldı yüz yük aḳçeyi ḳanlu Muḥammed Beg daḫı

Andan artuḳ ẓulm ider her ṣoñra varan bilmiş ol

[40]

Ṣāḥib-i seyf ü ḳalem sen daḫı Kaʿbe hādimi

Senden ister ḳullaruna ʿadl-i Deyyān bilmiş ol

Nāmuña ʿadlle oḳurlar ḫuṭbe vü sikke senüñ

Ṣorılur elbetde senden ʿadl ü iḥsān bilmiş ol

Şenlik olan yirlerüñ yiründe bir ev ḳalmadı

Ḳaçdılar ṣarp dāḡlara ṭoldı beyābān bilmiş ol

Göçdiler ser-be-ser bunda reʿāyānuñ çoġı

Ṭoldı bil sünnī ile mülk-i Ḫorasan bilmiş ol

Aldılar ʿavretlerün māla ḳayırmazdı hīç

Dinilen yirlerde oldı nice biñ ḳan bilmiş ol

Ṭuydılar cümle ʿadüv mülkinde düşmen ḳoyduġuñ

Olduñ iy şāhum bütün aʿdāʾya destān bilmiş ol

Şimdilik beş aḳçeye mālik olan her çift bozar

Ya ḳużāt ya sipāhī Türk-i Türkān bilmiş ol

[41]

Ḳorḳılur bir kimsenüñ şerʿ ile cürmin şormaġa

Ya sipāhī olur ol ya mīr-i mīrān bilmiş ol

Atasuna ḳaḳıyan her Türk olur yeñiçerī

Şorbacılar daḫı meydān itmez oldı bilmiş ol

ʿAskerīniñ aġniyāsı ehl-i dükkān oldılar

Eslemezler teraḳḳī hīç bozıldı mīzān bilmiş ol

Yol ile olur daḫı herkes ehl-i manṣıb olması

Ecnebī ṣorılmaz oldı batdı erkān bilmiş ol

Ḳaldı ayaḳda faḳīr olan sipāhīzādeler

Geçdi anlar yirüne Gürcü Çiñgān bilmiş ol

Vāʿiẓ oldı nice müfsidler daḫı keẕẕāblar

Görselerde naḳl iderler kiẕb ü bühtān bilmiş ol

Ḳāḍīler oḳudıġun ṭutmaz ḫaṭībler añlamaz

Ḳorḳılur bir gün göge aġa bu Ḳurʾān bilmiş ol

Böyle ẓulme iken üç yıl ḳalursa bu ciḥān

İnmeye gökden yire çoḳ luṭf u iḥsān bilmiş ol

[42]

Herkesiñ yanuna ḳaldı itdügini gördiler

Cümle millet cemʿ olup gösterdi ṭuġyān bilmiş ol

Oldı ʿayān u ekābir cümle maġlūb-ı zenān

Dürlü dürlü bidʿate başladı nisvān bilmiş ol

ʿAḳla vü māla muṣır iken muṣır olup yine

Şeyḫ ü şāb içer duhānı şimdi yek-sān bilmiş ol

Berş ü afyon zehr-i zaḳḳum gibi iken yidiler

Ṭoldı ḳahveḫānelerle cümle büldān bilmiş ol

Şürb-i ḫamr ile livāṭa oldı şāyiʿ dīnde

Bunları ekṣer iden eşrāf u aʿyān bilmiş ol

Rüşvet almaġa bozıldı cümle āyīnüñ seniñ

Aḳçesüz virür manṣıbı ehline sulṭān bilmiş ol

Erlik ile kimseye devlet virilmez gördiler

Her levendiñ māl ucundan oldı sekbān bilmiş ol

[43]

Çiftçünüñ varmaz eli toḫmunı yire ekmege

Ḳuruya şimden girü bāġıla bostan bilmiş ol

Bir naẓar ḳıl cāmiʿe çıḳduḳda ḫalḳuñ keṣretin

Ḳapuña geldi dökildi ʿavret oġlān bilmiş ol

Muṭṭaliʿ olmaz iseñ bu ʿālemüñ aḥvāline

Açmaya Cennet ḳapusun saña rıḍvān bilmiş ol

Ḳullarunuñ ḥālüni senden ṣorar perverdgār

Ḳurılur maḥşer güni ḳısṭ ile mīzān bilmiş ol

Pādişāhum devletiñde böyle ẓulm olduġuna

Rāżı olmaya muḳır yüce Sübḥān bilmiş ol

Bu cihānda refʿ idem dirseñ bu ẓulmuñ cümlesün

Yoḳla ehli pādişāhum yenice her ān bilmiş ol

Bir hekīm-i ṣādıḳı kendüñe ṣāḥib eyleseñ

Bildirir saña umūrı miṣl-i Loḳman bilmiş ol

[44]

Merd-i ṣādıḳ ol durur kim itmez (?)

Ṣādıḳuñ ḳadrin bilür ʿaḳl ışşı olan bilmiş ol

Biñde bir kişi bulınmaz ṣādıḳ ve hem müttaḳī

Her bir ilde azdan azdur ehl-i Ḳurʾān bilmiş ol

Hemçü İskender saña lāzım Aristo-yı ḥakīm

ʿĀlim ü ʿāḳil gerek cümle verīrān bilmiş ol

Beglerinden ḳopdı evvelā hep celālīlik şehā

Ḳaldılar maʿzūl olarak cümle yayan bilmiş ol

Beş sene paşalaruñ begler eylemez

Manṣıb elden tīz gidicek arslan bilmiş ol

Ol sebebden begleriñ emriñ oḳıyup diñlemez

Māl ile manṣıb alanlar ider ʿiṣyān bilmiş ol

Saʿy idüp dünyāda bulsañ bir ḥakīm-i ṣādıḳı

Olmaz idi her devrin böyle perīşān bilmiş ol

[45]

Bu duʿāʾcuñ Ḥaḳ sözün yazdı rıżā-yı Ḥaḳ içün

İstemez aṣla yoḫlıḳda çāh-ı ʿanḳā bilmiş ol

Temmet

El-ḥamdülillāhi Rabbü'l-ʿalemīn ve'ṣ-ṣalātu aʿlā Muḥammedin ve ālihi ecmaʿīn

[Nûşirevân-ı Âdil'e Nasihatler]

Rāviyān-ı aḫbār ve nāḳilānı āṯār şöyle (rivāyet iderler ki):

Pādişāhlıḳ Nūşirevān-ı ʿādile deydükde emr eyledi kim ḥükemā-yı müteḳaddimīn ve muteʾaḫḫirīn naṣīḥat-āmīz ve ḥikmet-eñgīz kelām-ı pür-ʿibretde naḳl idesüz tā kim ben zamānunda anuñla ʿāmil olam ve bunda ṣoñra tā rūz-ı ḳıyāmete degin yādigār ḳalup ḫalḳ intifāʿ eyleyeler diyü buyurdıḳlarunda ḥükemānuñ her birinde bu yigirmi üç sözi birer cumhūr ḥekīm irād eylediler şöyle ki maḳbūlu'l-ḳavl olup cümle ʿālemüñ dünyā vü ʿuḳbāsuna nāfiʿola. Gerek Ḫudā-perest gerek dünyā-perest olsun ikisüne daḫı nāfiʿ ola. Baʿdehu Nūşirevān-ı ʿĀdil buyurdı: Bu yigirmi üç sözi altun ḥulle yazup bir sīm ṣandūḳ içine ḳodılar. Üzerüne altun kilīd urup

[46]

ḫazīnesinde ḥıfẓ ideler. Ol vechile kim her ḳaçan bir muʿaẓẓam maṣlaḥat ola. Ḥużūruna getürdüp naẓar ḳıldı. Aña göre ʿamel idüp bu neṣāyīḥden ṭaşra iş itmezdi.

Ḥażret-i Resūl-i Ekrem buyurur: El ḥikmetu ḍalletul müʾminin in veceduhā āḫaẕuhā ṣadaḳa ḥabību'llāh ṣalla'llāhu ʿaleyhi ve sellem.

ʿİlm ü edeb ögretmege ʿār itmeyesin. ʿİlm ü edeb güçdür saʿy idüp ele getüresin. Āḫiret aḥvālinde ġāfil olmayasın. Ol cihānı bu cihāna ṣatmayasın. Ve şol söz kim söylemege yaramaz söylemeyesin. Ve şol nesne kim ṭaleb itmekle ele girmez, ṭaleb itmeyesin.

Ululardan naṣiḥatin ḫōr görmeyesin. Ve her işe kim niyyet iderseñ ivmeyesin. Ammā vaḳtün daḫı geçürmeyesin. İşüñi iş erüne ışmarlayasın. Ve bir defʿa tecrübe itdügüñ kişiyi bir daḫı ideyüm dimeyesin. Ve pīrlerün ve ulularuñ naṣīḥatlerüni ulu ve ʿaẓīm muʿteber bilesin.

Eyüligi kendüñe ṣanʿat idinesün

[47]

ve zühd ve taḳvāyı pīşe idinesin. Ve ṣaġlıḳı ʿaẕīm māl ve niʿmet bilesin. Ammā ʿömrüñ biñ yıl daḫı olur ise bir güne ʿadd itmeyesin. Dünyādan āḫireti yigrek bilesin. Ve ḥayātun ḳadrüni aʿlā bilesin. Ve kendü aduñ ʿālemde eyülikle añdurasın. Ġam u şādī her zamān senüñçündir şādlıḳda şād olup ġam geldükde ġamnāk olmayasın.

Senden ulunuñ üst yanuna geçüp oturmayasın ve öñredi söz söylemeyesin ve sözlerüne muḫālefet itmeyesin. Ammā vaḳtiyle ziyān vaḳitsüz fāʾideden yigrekdür şöyle bilesin. Ve her şeyde ve her ḫuṣūṣda ḫalḳla müdārā üzre olasın. Ve tīzlik ve tekebbürlikden be-ġāyet iḥtirāz idesin. Ve ser-keş düşmen olana daḫı eyü müdārā idesin. Ve dāʾimā fikr-i cemīl yaʿnī eyü fikirler idesin. Ve daḫı kendü miḳdārunı ve ḥaddüñi bilüp ḥaddiñde tecāvüz itmeyesin. Ve nā-maʿḳūl ḥareketden pek ṣaḳınasın.

Her işi endāze ile işleyesin. Ve elüñle ḳomadıġun yire baḳup yapuşmayasın. Fuḳarādan iḥsānı dīrīġ itmeyesin. Ve elüñi dilüñi kendüñde ṭutasın. Tā kim sālim olasın. Ve yaramaz müṣāḥebetden ṣaḳınasın.

Uġrılardan ve ḥarāmīlerden vefā ummayasun.

[48]

Ve eyü yoldāş bulmadıḳça ḳaṣd-ı sefer itmeyesin. Ve yaramaz ḳoñşudan pek ṣaḳınasın. Yetīm ve ġarībler yiründe bāġ ve baġçe dikmeyesin. Ṣoñra nizālı olur ḳayda düşersin.

Ṣūre yire emek çeküp toḫum ekmeyesin. Ve ḥākimler ile iḫtilāṭ itmeyesin. Ve yeñi yetişmiş kişiden ḳarż eylemeyesin. Ve aṣlı bed-ḫū olan kişiden ḳız almayasın. Ve ḳadr ü ḳıymeti olmayan kişiler ile oturup ṭurmayasın. Ve kimseniñ ḳuluna ve cāriyesine söz söylemeye ve Allāh-ı Teʿālā'dan ḳorḳmayan kişiden ḥırz idesin.

Oldur ki māluñı ṣadaḳa ve zekātdan dirīġ itmeyesin. Ṣoñra nedāmet fāʾide itmez şöyle bilesin. Ve ebleh ve dīvāne olana edebdür deyü naṣīḥat itmeyesin. Ḳabūl ide ya itmeye. Söz cevherdür cevherüni żāyiʿ itmiş olursuñ. Ve ebleh ve dīvāne olan

meẕmūm ṭāʾife şöyle bilesin. Ve elüñ alnunda olan derdmendleri teraḥḥum idüp ḥoşça ṭutasın. Ve kimsenüñ etmegine ḥased idüp göz dikmeyesin. Ġāyet meẕmūmdur şöyle bilesin.

Açlaruñ gözi ḳarşusunda ṭaʿām yimeyesin. Ve kendü ṭaʿāmuñ bir iken ġayrılar sözün söylemeyesin. Ve ʿavret oġlan ile

[49]

tedbīr ü meşveret itmeyesin ve sırruñı daḫı bunlara keşf itmeyesin. Ve bī-gāne ve zāhide olmayan ʿavretlere eviñ göstermeyesin. Ve maluñ ne ḳadar çoḳ olursa da dünyā mālunla maġrūr olmayasın. Ve zemānenüñ mekr ü ḥīlesünden ġāfil olmayasın.

Bir kişinüñ mālunı ve erzāḳunı ve her ḫuṣūṣunı ehlinden ve ṣāḥibünden yigrek görüp gözedesin. Ve bir kimseneye iḥānet üzre olmayasın. Ve bir kimsenüñ evüne vardıḳda bī-tekellüf kethüdālıḳ itmeyesin. Ve şol kişi kim adam olmayup nā-kes ola evüñ göstermeyesin. Er ve ʿavrat arasunda miyāncılıḳ itmeyesin ki et ile ṭırnaḳ arasunda girmek gibidür.

Mütekebbir olandan ḥırz idesin. Ve şunlar ki ṣāḥib devletdür buğuż u ʿadāvet ṣūretin göstermeyesin. Ve ehl-i hüner oturan ġāyet iʿtibār idesin. Ve erden ve ʿavretden bir ferde ḫorlıḳla naẕar itmeyesin.

Mihmān olana ġāyet iʿtibār idesin kāfir daḫı olur ise. Ve kimseniñ nesnesine ṭamaʿ itmeyesin. Zīrā ḫorlıḳ getürir, el-iyāẕu-biʾllāh. Ata ve ana ḥaḳḳun ṣaḳınup yirüne getürmege saʿy idüp ġāyet riʿāyet idesin.

[56]

Nefsüʾl-emir-nāme ʿAṭāyī Efendiʾnüñdir

Sebeb-i teʾlīf-i risāle-yi ʿacībe ve mūcib-i tedḳīḳ-i maḳāle-i ġarībe oldur ki bir seḥer dār-ı dünyānuñ elem ü şiddetünden ḫāṭır-perīşān olup ḫalḳuñ kendü ʿayıblaruna taḳayyüd ü idrāk itmeyüp erbāb-ı dile ıżṭırāb virdükleründen bī-iḫtiyār lisāna gelen nā-şāyeste kelimātı ile şetme başladum. Evvelā uṣūlden ḫāric olup elinden ehl-i uṣūl elem çeküp daḫı taʿallümi ile muḳayyed olmayan cühelāya Ḥudā-

yı Ẕu’l-minen’den ricām budur ki ḥācet-ḥāneye vardıḳda çuḳura düşe ve ḳış günleründe eyüce zufūslara uġraya ve ḳarnunda ḳan çıbanlarun çıkara. Cāme-ḫābuna yılan gire. Ḳatır depmesine uġraya. Çarşıdan atla gelürken ṣarığı düşe. ʿAẕīm meclisde faẓla ḳaçura. Civān veyā nigār ile ḳararsuz ṣarılup ṣafāʾda iken başılup ṭutıla.

Ol ṭāʾife bunlardur ki ẕikr olınur: Ḥaḳīḳat daʿvāsun ide riş-ḫande ehl-i kisve ṣūfīlere ʿanḳalıḳ

[57]

daʿvāsun idüp Sīmurġa señiñ dimez ḳuşlara. Hedāyā oḳuyup hidāyet bulmamış köy ḫˇācelerine. Ümmīlere. Şeyḫliḳ ṣatan şaḳīlere ḳara şemlet ṣarınup muġayyebāt söyleyen, etrāi ıṣṭılāḥāt-ı ʿibārat söyleyen, ṣatup türkī sözi dīvān ḳaṣup (?) ḳoyan göze sürme Arnavudlara. Şeyṭān maṣḳarası Arnavud ṣūfīlerine. Köy-be-köy Kaʿbe ṣūretün gezdürüp ḳapu ḳapu geyik dāstānı oḳuyanlara. Ṣafāʾ bilmez Mevlevīler’e. Külāh urınup ḳan yürek gömlek evliyāsı geçinüp çerāġ ü ʿalem getürüp cerr (?) levlevīlere. Ḫıżır-ı İlyās çevgānun getürenlere. Tekkegāhlar önüñde celb-i dünyā içün öñlerine çerāġ ḳoyup oturanlara. Eyyām-ı temmūzda mesāfe-yi baʿīdden oḳ getüren peyklere. Āhū postundan tāc giyüp er oġlı geçinen geyiklere. Velī şücāʿdan külāh giyenlere. Yollarda ḥarbelerle oturan velīlere. Pīrlikde ṣaḳalun Ceneviz ḳırḳup yigit geçünen ḳoca

[58]

pelīdlere. Gelinler gibi yüzin bezeyen ḳoca ʿavratlara. Esrār ʿāṣıḳlaruna. Boza-ḫāne köpeklerine. Ḥaşīş-ḫˇārlara. Ḳumār-bāzlara. ʿAyyārlara. Duḫānīlere. Nikbet tiryākīlerine. Duḫān ve afyon cerrārlıgun iden nā-bekār-ı bī-ʿārlara. Öli ḥelvāsuna ısḳāṭ aḳçesine göz ḳarardup yılışan ṭarrārlara. Bön yavrı şikār itmegiçün kebūter-bāzlıḳ iden nā-bekār ḳulamparalara. Yalancı pīrlere. Müteseyyid olup sādāt geçünen dīnsüzlere. ʿAvāmmuñ azġūnlaruna. Oḳınmadın daʿvete varanlara. İmām ḥaṭīb olup kendüden ʿalāʾ variken miḳdārun bilmeyüp ṣadr gözleyen ḥayvānlara. Żiyāfetde çeri pilavı dest-māluna ṣaran müʾeẕẕün ḫˇācelerine. Ḳadayıf ḳaşığı ile ḫˇoş-āb yiyenlere. Daḫı ṭaʿām yenürken Fātiḥa oḳıyan aḥmaḳlara. Üç parmaġundan ziyāde ṭaʿāma elün

bulaşduran sefīhlere. Ṣofra döşenüp niʿmet çekilüp ortaya geldükde hele falan da gelsin diyen ġāyet gūylara ẓarīf

[59]

sipāhīyüm diyü ṣarı veyā ḳırmızı ṣofdan şalvār giyen silāḥilere. Bahadırum diyü başuna ḳartal ḳanadun ṣoḳanlara. Egere paldım ṣoḳanlara. Bār-gīr ṣu içerken ṣıḳlıḳ virenlere. Çaḳşırsuz mest giyenlere. Bir yerden söz işidüp daḫı ġammāzlıḳ iden fitne-yi dinsüzlere. Bir muṣāḥebet evvelinden dinlemeyüp tamām olıcaḳ evvelün suʾāl iden bī-idrāklere. Türkçece bilüp żarūretsüz kāfir dilince söyleyen nādānlara. Kendü esbābuñ dāʾimā düzetmek ile muḳayyed olan zıpırlara. Ekābir sofrasuna ṭaʿām ḫācunuñ ḫizmetkārlaruna bī-tekellüf çaġırup söyleyen edebsüzlere. Eline kitābun alup eski beze döndüren ḥayvānlara. Ṣofra üzerinden poḫ laḳırdısun iden poḫlu meçeklere. Yārān önüñden ṭaʿām çeken bī-ʿārlara. Ḳaşıġundan ṭaʿām döken idrāksüzlere. Ṣaḳīl gīdīler ki yārān ḥaẓẓ itmeyüp kendü ṣoḳılan eşek çekmezlere. Yeñi dānişmend olup vilāyetinde edebsüzlüḳ iden

[60]

ḥarlara. Sūḫtelerüñ çalġūzenlerüne. Ṣofrada bir yemek yenürken ġayrı ṭaʿāma el uzanlıġun iden köpeklerüne. Tāzunun zagarunun aġzun uyan murdārlara. Dāʾimā ev baḥsün iden yalancı evcilere. Ẕemmāmlara. Müfsidlere. Eṣnā-yı muṣāḥabet iken pek pek çaġıran merkeplere. Yaḳun zamānda elüne birḳaç aḳçe girmekle kendisün adam ṭabaḳasuna ḳoyup kimesne begenmeyen ṣoñra görmişlere. Zenceflü ferāce ile etegi altundan et ve balıḳ götüren ıḫrayanlara. İnek ṣıpa eşek (?). Yāvegūlıḳ idüp Müslümānlar'uñ başun aġırdan küdūretü'l-ḳulūb edebsüzlere. Mülevveṣ tiryākīlere. Kendözüne düzgün sürüp ḳapū yarundan baḳan farḳlara. Ḳoca ḳarı rengünde soḳaḳda çarşuda yüzün açup kerh ḳoḳmuşlara. Bayram günleründe ṣarıġı ardun öñüne giyen ebleh kiyānlara. Gözlerin çilingir büzügüne sürme ile döndüren ehremenlere. Peleng veyā ehremen olup aġır balṭa burġu delīle bāzāna.

[61]

Muṣāḥebet degirmeyen ḫulf u vaʿdeyi muʿtād idünen yalancılara. Duḫān lūlesi aġzunda iken o ḳoḳlayan pūç tiryākīlere. Müflis olup ḳahveci oġlanun seven

ʿāşıḳlara. Başı kel olup ḫodbīn zevāʾidlere. Gūyende olup bir oḳuyup tekrār oḳuyan bī-meẕāḳlara. Kendü pāpūcun ḳoyup elüñ ayaḳḳabun giyen mesḥūrlara. Ḥażret-i Muʿāviye ve ṣaḥābe-yi güzīnden bu baʿżısını sevmeyen ışıḳ dīnsüzlere. Ġurbetlerüñ sādāt geçinen ḫunzīrlara. Teʾvīl ile dāʾimā yemīn eyleyen melʿūnlara. Çuḳa ḳumāş getürmek içün Firengistān'a varmaġı iḫtiyār iden ḫāşā Müslümānlar'a. Metāʿuna yalan şīre ḳatan bāzārgānlaruñ melʿūnlaruna. Sikke-yi pādişāhī ile meskūk aḳçe almayup baña penz virdüren densüzlere. Ḫalḳ ve ʿālem kendüyi dīn-dār inandurup el ḥaḳḳuna tamaʿ iden mürāyīlere. Müslümān nāmunda olup meyḫānecilik iden pelīdlere. Kahilliḳ iden kātiblere. Kitābet bilürken ġayrı kimesneye baña mektūb yaz diyen küstāḫlara. Uzaḳdan ḳız

[62]

dileyüp ḳışda dügün eyleyen aḥmaḳlara. Dügüncülere varan sifāhāya. Ser-ḫ̆oş olup seḫāvet idenlere. Ḫalāyıḳuñ ḥāṣıl idüp satan cānsuzlara. Namāzda taʿdīl u erkān itmeyen namāz uġrılaruna. Bāde meclisünde berāber içmeyüp baʿżı ehl-i ʿırż kimesneye ziyāde içürmek ile muḳayyed olan rüsvā mübtedī bikrlere. Bu baʿżı bāde meclisinde niʿmete ḳoyılup ve ziyāde içüp ḳalmadun aġızdan redd idüp ve ardundan boşandurup revāyiḥ-i ḳabīḥa ile yārān yüzine ġubār bürindürüp ehl-i meclis dīdār eyleyen el ʿāleme benzemez usṭurlāpsuzlara. Ve maġlūb-ı keyf olup (?) çekişür tiryākīlere. (?) ola ve ekābirüñ ḫ̆oş-āmedci yalancılaruna. ʿUlemā meclisünde ve ʿurefā arasunda söz ḳatan cühelāya. Ḫalḳ ʿāleme şütūm-ı ġalīẓa vird idünen aġzı nā-pāklara. ʿAvratı olup ve nice evlādları variken tekrār evlenen eşeklere. Ser-ḥaddüñ emek-dārı geçinüp Baṭṭāl ḥikāyeleri tekrār tekrār söyleyen

[63]

şaḳīllere. Ṭurna tellerin post giyüp ḳatre benān müflis ṣancaḳ beglerine. Müflis müteferriḳa çavuşlaruna. Zümresine ulaḳlaruñ ve ḳapucılaruñ yalancılara. Ḳāḍīlaruñ lūṭīlerüne. Ketḫüdālaruñ sepetlerine nāʾiblerüñ ḳomşılaruna. Ḳahve-ḫānede oturup dünyā-yı meẕemmet ile taḳayyüd eyleyen ḳallāşlara. Meyḫāne çalıcılaruna. Heybeci sipāhīlerüne. Yeñiçerīniñ döşeksüz parlıklaruna. Çorbacı ḳodoşu olan oda başlaruna. Ḳalʿa neferinüñ fodullaruna. ʿAcem oġlānı mālları bollaruna. Zemheride ḳarbuz yaz güninde yumurda yiyen ebleh ışladan didükleri yaġmurda yaġmurlıḳ giymeyen

süfehāya. Yaġmurda ṭolabunda bī-maḳramā ile örten idrāksüzlere. Potur şāʿirlerüne. Döşeklik oġlanuna tel oġlana post giydüreñ dümbegīlere. Ḳışda yarma mehmūz kesik çizme giyen aḥmaḳlara. Yüksek pāpūç giyen delü-gīdīlere. Māl u eytāmı ve evḳāfı ekl iden bī-dīnlere. Aḳ ṣaḳallu olup fāḥişelere taḳayyüd

[64]

eyleyen dīnsüzlere. Ḫıyāruñ ellisi bir aḳçeye iken az denilirse palaḳ yoġurd ḳoymañ ḥaẕ eylemezin diyen köy çelebīlerine. Arıḳ rüsvā-yı bār-gīre aʿbāʾ ile binen ḳonşı başı yapılu putdenklere. Çavuş sipāhī olmayup ṭāʾifeden geçinen ḥimārlara. Beyāż kürküne zerd uran ve ġayrı yaḳa ve pervāz çekdüren ḫoryādlara. Cebine itmek üzüm incir loḳma ḳoyup gezdigi yirde geveleyen poḫ ẕarīflere. Ṣaḳallu olup ṣarıġundan ṭaşra perçemüñ eski püşlara. Ḥammāmda (?) göstereñ. İşte nā-pāpūç yaşmaḳ ayaġun ḳoyup nışfı ṭaşrada ḳalan muteẕarrif ẓıpırlara. Yārān arasunda bre oġlan kesemüzde aḳçe ḳalmadı büyük keseyi getür diyen deñsüzlere. Başı kel olup nāzik taḳḳe giyen Arnavud ḫınzīrlaruna. Bir kimesneniñ bir tuḥfesi olup ṣatılıġı degil iken elbette bunı baña ṣat diyen bī-meze ḥayvānlara. Bir yirde kendü misāfir iken

[65]

ḫāricden gelen misāfire gel bizde ḳoñ diyü ṣāḥib-ḫānenüñ rıżāʾsı yoġiken teklīf ideñ bī-ʿārlara. Baʿde’ṭ-ṭaʿām el yunurken legen içüne sümküreñ murdārlara. Żiyāfetlerde laṭīf peşkīre elün silen eli ḳuruyacaḳlara. Bayram günleründe ḳızunı gelinini seyre göndereñ göziyle görmiş gīdīlere. Kendü maʿyūb iken el ʿaybuna taḳayyüd iden ḫōdbīnlere. Namāz ḳılmayup dāʾimā elinde tesbīḥ getüren bī-namāzlara. İḫtiyār ile cellād şākirdi olan bī-dīnlere. Uçḳuruna ve peştemāl öñüne aḳçe baġlayan muġlim buġazundan aşılacaḳlara. Ekābir yanuna şoḳılup dāʿimā yüzine medḥ eyleyen rīş-ḫandlere bu nefsü’l-emr’de yazılan fi’l-cümle perhīz üzre olmaġa ḳaṣd itmeyen ebterlerden kim olursa risāle dībācesinde yazılan varṭa vü ʿaḳabelere uġraya.

[66]

Göñül bir meclis-ārā şūḫ-ı nāzik-ṭabʿa māildir

Ki erbāb-ı nezāket ṭarz-ı güftāruna ḳābildür[63]

Açıḳdur ṭabʿ u ʿṭarzı iḫtilāṭı ḫūb-ḫūlıdur[64]

Melāḥat var sözünde şūḫdur şīrīn şemāʾildür

Açılmaz ġayrat ẓālim şīvenüñ üstādı olmışdur

Göñüller[65] almada[66] yoḳ[67] miṣli bir maḥbūb-ı kāmildür

Teġāfül itdigünden[68] çekmezem[69] ġam iy dil[70] ol şūḫuñ

Murādum hep cefādur ḥāl-i dilden ṣanma ġāfildür

Bu güne[71] ol şūḫla hem-ṣoḥbet[72] oldıḳ fırṣat elvirdi

Ġam-ı hicr āḫir oldı Rūḥīyā maḳṣūd ḥāṣıldur

Ne bu nāle āhum ne bu dūd u siyāhum

Netdüm saña sulṭānum ṣuçım ne günāhum ne

[63] Ḳābildir: māildir (Divandaki şekli)
[64] ḫūb-ḫūlıdır: bilmişdir (Divandaki şekli)
[65] Göñüller: göñül (Divandaki şekli)
[66] Almada: almaḳda (Divandaki şekli)
[67] Yoḳ: yoḳdır (Divandaki şekli)
[68] İtdigünden: ḳıldıġundan (Divandaki şekli)
[69] Çekmezem: çekme (Divandaki şekli)
[70] Dil: dil ki (Divandaki şekli)
[71] Güne: gün (Divandaki şekli)
[72] hem-ṣoḥbet: hem-meclis (Divandaki şekli)

Gāh odlara yandurduñ geh ḳana boyandurduñ

Cānımdan uṣandurduñ ṣuçum ne günāhum ne

Çekdüñ yaḳa çāk itdüñ urduñ yire ḫāk itdüñ

Cevriñle helāk itdüñ ṣuçum ne günāhum ne

Ey serv-i ḫırāmānum vey ġonca-yı ḫandānum

Bildür bileyüm cānum ṣuçum ne günāhum ne

Gör ḫaste bimārı derdüñle ḳanlu zārī

Bildir bileyüm bārī ṣuçum ne günāhum ne

Yaḥyā saña ʿāşıḳdur hem bunuñla ṣādıḳdur

Ḳıyma baña yazıḳdur ṣuçum ne günāhum ne

[67]

Gice gündüz duʿāʾm oldur benüm devletlü sulṭānum

Murāduñla seni ḫallāḳ-ı ʿālem ber-murād etsin

Bizi ḫadden ziyāde iltifātuñ ḳıldı şermende (?)

İlāhī gevherin ḥaḳ devletüñ ʿömrüñ ziyāde olsun

İş ḥālikum ḳavl-i ʿarab nice ḥāliñüz

Uḳud şevī ʿindenā ḳoma beni yalñız

Yaḥyā el-merḥūm

Ġanīdür ʿaşḳ ile göñlüm ne māl ü menālüm var

Ne vaṣl-ı yāre ḫandānum ne hicrāna melālüm var

Ne ṣaġ olmaḳ murādumdur ne ölmekden ḳaçar cānum

Cihānda ḫaste-yi ʿaşḳ olalı bir ḫ˘oşça ḫālüm var

Ne meyl-i ḳülbe-yi aḥzān ne seyr-i ṣoḥbet-i yārān

Ne ṭaʿn-ı zāhid-i nādān ne ceng ü ne cidālüm var

Ben ol ḥayrān-ı ʿaşḳum kim yitürdüm ʿaḳl u idrāki

Ne ʿālemden ḫaber-dāram ne kendümden ḫayālüm var

Cihān fānīdür iy Yaḥyā huvel ḥayyu huvel baḳi

Degişmem aṭlas-ı çarḥa benüm bir köhne şālum var

Rast

Umılmaz mı o ṭıfl-ı şūḫdan şeftālüler virmek

Cihānda şimdi mi oldı nihāl-i tāze-ber virmek

Leb-i şīrīnüñi ṣun aġzuma cānā sözüm diñle

Olur ṭūṭīye güftār itmege baʿīṣ şeker virmek

[74]

Ḥikāyet-i Bāzārgān-ı Bāzan-ı Mekkāre

Meẕkūrān-ı ʿacāʾib-i dīde-i devrān ve muʿteberān-ı ġarāʾib-i şinīde-yi zamān seḫḥāre-yi dehr-i luʿbede-bāzuñ vāḳıʿātundan şöyle ḥikāyet ve mekkāre-i devr-i ʿillet-sāzuñ ḥādiṯātundan böyle rivāyet ḳılmışlar ki zamān-ı sābıḳada şehr-i Burūsa ḫˇāceleründen idrāk u ẕekā ile mevṣūf Ḫˇāce ʿAbdurrauf dimekle meşhūr ve maʿrūf bir mubaṣṣır ʿālim var idi ki her cānibde bāb-ı baṣīret aña mekşūf idi. Ġāyetle ṣāḥib-i firāset ve ehl-i kemāl ve nihāyet ile mālik-i māl ü menāl idi. Günlerde bir gün Ḫˇāce ḥażretlerinüñ żamīr, münīr ve sürūr kibārlaruna sefer-i ticāret-i ʿAcemistān ve seyr-i Ṣafāhān ve Ḫorasan sevdāsı düşüp hemān-dem Diyār-ı Rūmuñ sīmin ve zerrīn resimān sebük bahāda sengīn metāʿlarundan bir nice ḳaṭar ḳaṭır yükledüp ḫaylī ḳul ve nöker ve ḫadem ve ḫaşem birle ʿazm-ı diyār-ı ʿAcem ḳılup her ān ḳaṭʿ-ı menāzil ve her zamān faṣl-ı merāḥil ile memālik-i meẕkūreye dāḫil olup bilād-ı ʿAcem'den niçe sevāda ʿaẓm-i seyr eyleyüp müddet-i eyyām ve mürūr-hengāmdan soñra şīrān-nām bir şehr-i muʿaẓẓamda ārām idüp ḥużūr u şevḳ ve sürūr u ẕevḳ ile ʿaleʾl-devām ʿıyş ve nūşa meşġul oldı. Diyār-ı Rūm'dan

[75]

iletdügi metāʿ ve ḳumāşı tamām muḳteżā-yı ṭābiʿince revāyiş bulup ol sürūr ve ṣafāʾ ile dāʾim ʿayyāş idi. Ol şehrüñ kāmilleri ve ẓarīfleri sebük rūḥ sāde-dil-i ḥarīfleri mizāc-nāzik tābʿ-ı laṭīfleri ile her dem muṣāḥabet idüp ezdiyād münāsebet iderlerdi. Ḫˇāce ḥażretleri belāġat ve feṣāḥatde semen-sāz ve her māddede mudaḳḳiḳ ü nükte-perdāz ve her ḫuṣūṣla ʿālī-ḳadr ve bülend-pervāz idi. Ammā bu ẓālim ġāyet zen-bāz idi. Bir gice hem ṣoḥbetleri ile zevḳ-i ʿişret iderken keyfiyyet-i bādeden ḫod-kām olup germī eline bir ṭolu cām aldı. Pes andan feṯḥ-i kelām idüp eyitdi ki: İy ḫān-ı

ṣafāʾ ve iy yārān-ı vefā bu sizüñ şehrüñizüñ dūne dūne demlerün ve gūne gūne ʿālemlerün etdük. Ammā diyāruñ ḥīn-i ṣoḥbetünde ʿişvekār ve dem-i vuṣlatda şīvekār ġamze-i ġammāz ve nükte-perdāz dilber-i ṭannāz maḥbūbeleri olurmış. Bu derdmend u müstemend ol serv-bülendüñ muṣāḥabetleründen behremend kāküllerini boynuma kemend ve ḳollarumı ince bellerine miyān-bend itmek bir ṭarīḳle mutaṣavver mi ki diyicek eyitdiler: Bir nesne ki derece-yi imkānda ola niçün maḳdūr-ı beşer olmaya. Fe ammā bu şehrde bir seḥḥāre-i zamān

[76]

ve mekkāre-yi cihān ve ʿayyāre-yi devrān ʿacūze-yi dehr vardur ki zübde-yi Şeyṭān ve delle-yi muḥtāle-yi ş̱ānīdür. Anuñ fevḳinde bir fitne vü füsūn-sāz ve mekr ü ḥīlede ser-efrāz meger ki çerḫ-i luʿbede-bāz olā. Sizüñ murāduñızuñ itmāmı hemān anuñ iḳdāmı tamām olur. Pīrezen-i meẕkūre ve ʿacūze-yi meşhūre inşāaʾllāhʾul-Fettāḥ ʿale'ṣ-ṣabāḥ ḥużūr-ı şerīfe vāṣıl ola diyüp yārān-ı pür-eṣvāḳ cümle ʿale'l-ittifāḳ muʿāhede ḳıldılar. Ol gice yenildi içildi. Bezm ehli bülbüller gibi gūyā olup güller gibi açıldı. Mest olup yüregi yananlar bir bir üzüldi. Çün ʿale'ṣ-ṣabāḥ cānib-i maşrıḳdan mihr henüz ẓāhir ü peydā olup rūy-ı ʿāleme rūşenā ṣalup āfāḳı nūrla pür-żīyā ḳıldı. Ḫ̆āce'nüñ hem ṣoḥbetleri ve hem giceki ʿahd ü iḳrārlaruna muṣir ve ḳavl ü ḳarārlaruna muʿterif ü muḳir olup hemān-dem ʿacūze-yi zemāneye adam salup iʿlām-ı aḥvāl ḳıldılar. Ve fiʾl-ḥāl Ḫ̆āce ḥużūruna işāl ḳıldılar. Ḫ̆āce ʿacūzeye naẕar ḳıldı. Gördi ki envāʿ-ı kemālatla mükemmel, elleri muḥannā, gözleri mükemmel, ṣaḥīḥü'l-lisān elünde bir tesbīb-i mercān yeşil ʿabāʾlar ile mülebbes bülbül-āvāz ṭūṭī-nefes bir ʿazīzedür ki her kişi göricek cānı gibi sever. Elüni öpmeden ayaġuna düşmege iver. Hemān-dem Ḫ̆āce ḥażretleri Anabacı'ya

[77]

bir ġarrā yeşil firengi teşrīf-i ḳudūm içün teklīf buyurup zekāt aḳçesünden ḫarçlıḳ inʿām idüp pes iʿlām-ı ḥāli iḳdām eyleyüp eyitdi ki: İy māder-i müşfiḳa! N'ola ben ʿāşıḳ-ı muḥriḳa ʿināyet ü himmet ve şefāʿat ü merḥamet ḳılup şehriñiziñ güzelleründen ve ʿadīmü'l-miṣl-i bī-bedellerinden bir muḫtār ve ser-firāzuna bu bende-yi efgende gözi mülāḳī ḳılup şīrīn leblerün dil-i teşneye sāḳī ḳılmaġa bāʿiṣ olup ay ve gün sāye-yi himmetüñizde ṣefālar sürüp tā ölince sizlere duʿāʾlar ideydik

diyicek ʿazīze eyitdi: İy cān-ı māder! Her sözüñ dürr ü gevher teveccüh buyurursın. (?) Benüm daḫı ʿiddet-i ʿömrümiñ ġāyeti ve müddet-i sunimüñ nihāyetidür. Rüzgār-ı pür-zūr içünde iki ayaġum nūr içünde ʿālem-i fānī içinde biraz işleyüp senüñ gibi bir civānı ber-mūrād eyleyüp duʿāʾsun almaḳ ḳanda ele girer? Maḳṣad-ı aḳṣām ve maṭlab-ı aʿlāmdur. Ammā cānum oġul bu şehriñ servi-sīmālarunı bī-ḫadd ve şemʿ-i bezm- ārālarunı bī-ʿaddür illā ki her-cāyīlerdür ve çoḳ yüz görmişlerdür ve nicelerle ṭurup oturmışlardur. Anlardan igen ḥaḳīḳat eglenmez. Sizlere bir gül-i tāze olsa ki yüzi gözi sizüñ hevāñuz ile açılsa ve gönli bāġuna āb-ı muḥabbet sizden ṣa-

[78]

çılsa bu didügümiz üslūb üzre bu şehrde bir serv-i semen-ber kāküli ʿanber ve cebīni ḳamer ve ebrūsı kemer ve ġamzesi ḫançer, ḥaddi gül-i ter, ḫāli muʿanber, lebler sükker, dişleri dürler, sözleri gevher bir büt-i raʿnā ve ṣanem-i dil-rübā vardur ki gerden-i sīminīdür şemʿ-i kāfūr gögsüniñ agı virir ʿāleme nūr, henüz nev-reste ol iki nārence bir kez el uran görmeye hiç renc. İnce belüni şol dem ki ḳucasın ol dem ki göresin endām ve uçasın. Ḥaḳ ʿalīm ve ʿallāmedür ki ol serv-i gül-endām zühd ü ṣalāḥiyetde bir mertebede pārsā vü pāk ve meydān-ı ʿişmetde bir derecede ceste vü çālākdur ki elüne ḥınnāʾdan ve etegine ṣabādan ġayrı kimse degmemişdür. Bir şey anunla leb-ā-leb olmamışdur. İllā ki göze ve saḳuna kimse dest urmamışdur meger ki. Belüni er ḳuçmamışdur, var ise kemer. Boynuna bir ferd el ṣalmamışdur meger ki zencīr-i zerr. Ḳaddini sāye ve ḥaddini pīrāyeden ġayrı kimseye görmek müyesser olmamışdur. Ol yār-ı peri-nāz ādeme hem-rāz olmaḳ ḫaylī muşkil-ḥāl ve ol nigār-ı hümā-pervāz şikār-ı şeh-bāz olmaḳ emr-i muḥāldür. Ammā ümid var ki ol hümā ne deñlü hevāyī ise aguma ḳoyam. Ve ol āhū-yı ṣaḥrāyı ne deñlü vaḥşī ise ṭuzaġa ṭutam. Eger ḳalʿa-yı āhenīn ise tīġ-i zebānum

[79]

ile feṭḥ idem. ʿAle'l-ḥuṣūṣ ki elümde avcumda buyurmışdur. Gögsüm südün emmişdür umarım ki sözümden çıḳmaya ve dilegüm red idüp ḫāṭırum yıḳmaya. Hemān himmetüñüz muʿāvin ve ʿināyetüñüz muḳārin olsun diyüp niyyet-i ṣayd ve şikār idüp ʿazīmet-i diyār-ı yār ḳıldı. Bu cānibde Ḫˇāce ḥażretlerine seḫḫāre-yi zamānuñ oḳuduġı efsāne teʾsīr (?) ve aḥvāli ʿaşḳ-ı cānāna taġyīr idüp ʿacabā māder-i

mihribān cānib-i destāndan ne ḫaber getüre diyü muntaẓirü'l-ḥāl münkesirü'l-aḥvāl idi. El-ḥāṣıl ʿazīze-yi zamān üç gün üç gice nā-bedīd olup bu yana Ḫˇāce-yi cihān-ı şūrīde ve şeydā ve ʿıyş ve ḥużūr ve sürūrdan müberrā olup yollar gözedir idi. Dördüncü gün ʿale's-seḥr ḫizmetkārlardan bir ġulām-ı māh-peyker içerü girüp Ḫˇāce ya ḫaber virdi ki Anabacı geldi. Ḥużūr-ı şerīfe icāzet ister diyicek Ḫˇāce-yi āşüfte-ḥāl yeründen neşāṭla ḳalḳup anaya istiḳbāl idüp hezār-ı ʿitiẕārdan ṣoñra ol pādişāh ḥüsn-i cemāl ile bu ʿāşıḳ-ı bī-mecāl mülāḳ-i viṣāl itmek müyesser midir ve illā muḥāl diyüp istifsār-ı aḥvāl idicek māder-i kuhen-sāl eyitdi: İy cānum oġul! Bizüm ol dilber-i ṭannāz ile ḳaḍāyamız ol şīveger pür-nāz ile mācerā-

[80]

muz şol deñlü çoḳdur ki taʿbīre dermān ve taḳrīre imkān yoḳdur. Velī üç gün üç gicedür ki ol gözleri bī-imānuñ ceng ü cidālünden ḥālüm zebūn ve ol ġamzesi cān-sitānuñ ser-keşligi elünden aḥvālüm diger-gūn olmışdur. Ārām ideyin bir zamān, cānum yerüne gelsin. Andan ne ise fermān, sulṭānuñ yerüne gelsin diyicek Ḫˇāce eyitdi: Bir dem istirāḥat idüp oturuñ Anabacıya nebāt-ı ḥamevīden şerbet getürin diyü ḫizmetkārlara işāret idüp hemen sāʿat şerbet ḥāẓır olup Anabacı içüpdi bir zamāndan ṣoñra yorġunluġı geçüp mācerāya ibtidāʾ ḳılup eyitdi ki: İy rūḥ-ı mā! Bundan ki ben faḳīr gitdüm çün ol bī-naẓīrenüñ ḥużūruna yetdüm. Hemān-dem beni gördügi gibi yerinden şitābān ḳalḳup serv-i dilārā gibi ḫırāmān ve gül-i raʿnā gibi ḥandān olup benümle ḳucaḳlaşup andan elüme yapışup kemāl mertebede taʿẓīmler ve nihāyet derecede terkīmler idüp kendünüñ üsti yanunda yer gösterüp eyitdi ki: İy benüm cānum ana, rūḥ-ı revānum ana! Nite oldu ki duḫterüñe yād ḳılduñ. Ḳanġı yeller esdi ki gelüp bizi şād ḳılduñ. Cāriyelere gelüñ ananuñ çizmesin çeküñ ve ayaġuna ṣucaġız döküñ diyü birāz

[81]

laṭīfe itdi. Ben eyitdüm benüm gelmedügüm ḥikmet ve sebeb-i bāṭınet ne idigü bilinmek maḳṣūd ise maʿlūm ḫizmet ḳılayın diyicek eyitdi: Bi'llāh buyuruñ ḥużūr-ı şerīfiñüzde kemīne gözden ne ḳuṣūr ẓāhir oldı bilelüm ve bu muḥabbet-i dīrīneñüzden ne ḫaṭāʾ ṣadır oldı. İşidelüm ve sizüñ bunda gelmeñüz nādir vāḳiʿ olmasuna sebeb nedür bilelüm didi. Duʿāʾcı eyitdüm: İy ġamgīn gözlerümiñ nūrı ve

iy ġamgīn göñlümüñ sürūru! Ḥāṣā ki sizlerden ḫaṭāʾ ve ḳuṣūr bir zamānda benüm göñlüme ḫuṭūr etmiş ola. Ama her gāh gelüp teferrücgāh-ı ḥüsnüñe temāşā ḳıldıḳça gördüm igen bī-miṯl-i bī-hemtā gülleri zībā ve sünbülleri muṭarrā nergisler raʿnā ve şeftālūleri miṯāl-i ḥelvā sīb-i nāzik ḥāžır ve müheyyā turunc-ı terler ẓāhir ü peydā her cihāt ile maʿmūr bir ravża-yı dil-güşā ve her ṣıfāt ile bī-ḳuṣūr bir bāġ-ı dil-ārādur. İllā bir gülşen-i ġarrādan teneffuʿ ider bir bülbül-i gūyā ve bu ḥüsn-i zībādan ve temenniʿ ider bir ʿāşıḳ-ı şeydā olmaduġı eclden ġam u ġuṣṣaya mübtelā idüm. Dāʾim dostlar ile bir ḥuṣūṣda güft u gū idüp eṭrāf-ı eknāfı cüst u cū iderdüm. Senüñ muṣaḥabetüne ki lāyıḳ bir ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ bulmaḳ müyesser degül idi. Bi-ḥamdi'llāh şimdi murādum ḥaṣıl olup maḳṣūduma vāṣıl oldum. Benüm serv-i ḫırāmānım

[82]

ve serv-i rūḥ u cānum Diyār-ı Rūm'dan bir ulu Ḫˇāce şehre misāfir gelüp birkaç gündür ki bunda mücāvir olmışdur. Henüz tāze civān ḥüsn içünde zübde-yi zamān feżāʾil ü maʿārif ile müzeyyen, emṯāl içinde mümtāz u muʿayyen, māl u menāline yoḳ ḥadd ü pāyān, cūd u seḫāʾda bī-miṯl ü bī-aḳrān, bir gül-rūy u benefşe-mūy melek-miṯāl u ḥiṣāl ṣāḥib-cemāl ve ehl-i kemāl ẕāde-güzīn vücūd-ı nāzenīndür ki nuṭḳa geldikçe dehānundan sükker ve zebānundan gevher dökülür. Benüm rūḥ-ı revānum ve cān-ı cihānum çün ana duʿāʾcuñ ol civān-ı ẓarīfiñ bu münāsebet ile ḥużūr-ı şerīfine yittüm. Cemāli kemāline ve yāl ü bāline naẓar itdüm. Gördüm ki ol şeh-bāzsun hemān nāz ile hem-pervāz olmaġa muvāfıḳ. Ve ol ʿāşıḳ pür-niyāzsun dilber-i ṭannāz ile ṣoḥbetde sāz olmaġa muṭābıḳ hemān-dem bī-iḫtiyār ʿazm-ı diyār-ı nigār idüp ölince rāzımı ḥużūr-ı şerīfiñde aşikār ḳıldum. İmdi iy güzel oġul! Bilirsin kim cihān-pāy-dār ve zamān ber-ḳarār degildür. Bi-ḥamdillāh ki tāzelik demi bahār ʿālemi ḥużūruñ eyyāmı ve sürūruñ hengāmı geçmeden güzelliğiñ çerāġı söyünmeden ḥüsnüñ çaġı ġam u ġuṣṣadan bulup firāġı bir dem elden ḳomayup ayaġı, ol civān-ı nik-nām ile nice nūş-ı cām idüp fānī cihāndan kām almayasın. Hemān

[83]

büyürük bir mekān-ı dil-güşā bezensin ve ṣoffā-yı pür-ṣafāʾlar döşensin. Ve cāriyeler ṭonansın ve nārīn ü nāzik-beden ile nesterīn ve sīmīn-ten çeng ü ḳānūna düzen virsin. Ben faḳīre duʿāʾcuñ daḫı varayın ol cemālüñiñ cānla müştāḳı olan sürūr-ı ʿuṣṣāḳı ve

civān-ı ṣāḥib-mezāḳı ayaġuñ ṭopraġuna mülāḳī ḳılam. Ḳanı cihānda bir nice gün ʿıyş u nūş bāḳī ḳalın ki āḫir vaḳtümdür ben daḫı ölmeden seni ṣafāʾda görüp şād u ḫürrem olup ʿālemde ber-murād olayum didüm. Benüm bu kelimātımı ʿale't-taḳrīr dinleyicek hemān-dem vaṣfunı taʿbīr idüp ol ser u serkeş şöyle ḳaḳdı kim ġażabundan rūḫlarunuñ rengi āteş oldı. Pes andan ṣoñra zülfünden zırḥlar giyüp ḳaşı yayuna gürehler ṣalup çeşminüñ cellādunı ḫūn-rīz, ġamzesi ḫançerlerin ser-tīz ḳılup dehān-ı ẕerre şānundan nişān gösterüp zebān-ı şekker-bār u lisān-gevher niṣār ile şūrʿı güftār ḳılup eyitdi kim: Bāreka'llāh ana ḥażretleri fikr-i münīrüñüze taḥsīnler ve ḫüsn-i tedbīriñüze āferīnler. Sizlerden meʾmūl olan bu aṣıl emr-i nā-maʿḳūl mıydı? Eger biz hevā ve nefsümüze mutābaʿat idüp nā-şāyeste ḥarekete mübāşiret itsek bize naṣīḥat idecek iken bu ne faziḥāttur ki idersüz. Birḳaç kerre dūḫterüne bunuñ gibi

[84]

işte ve bu aṣl-ı cümbīşte mi gördüñ idi diyüp ḫaylī bārı yola sürdi.

El-ḥāṣıl-ı kelām ne ḳıṣṣa-yı dirāz idelüm sözi muḫtaṣar vaʿẓ idelüm. İki cānibden mā-beynde çoḳ suʾāl u cevāb ve ḫaṭāʾ vü ṣavāb geçdi. Cāriyeler benüm cānibüm ṭutup ḫaylī muʿāvenet ve geregi gibi müẓāheret itdiler. Gāh ṣavaşdıḳ gāh barışdıḳ gāh cāriyelerüñ birini mübeyyen idüp daʿvāya ṭurışduḳ. Āḫirü'l-emr cümlemüz ibrām u iḳdām eyleyüp her ṭarafdan ilzām eyleyüp derdümüz Bānū-yı emīrümüze rām eyledük. Ẕikr-i medḥün göñlünde yir ve şevḳ-i muḥabbetiñ cānuna teʾṯīr itmişdür. Şimdiki ḫālde esbāb-ı ṣoḫbet müheyyā vü ḫāẓır ve Bānū ḥażretleri sizlere nāẓīrdur. Bi-ḥamdillāh ki ruḫsat-ı sāʿat-ı rüzgār muʿāvin ve vuṣlat-ı müşāhede-yi dīdār yār-ı muḳārīndür. Hemān bī-tekellüf ṭuruñ ve cānīb-i cānāneye teşrīf buyuruñ didi. Çünkü Anadan bu ḫaber-i beşāret ṣāddur ve bu eṯer-i beşāşet ẓāhir oldı. Ḫˇāce ḥażretleri ḫaylī ḥürrem-ḫāṭır oldı. Eyitdi: İy benüm yüzi gökçek ve sözi gerçek Anacıġım! Ne güzel āvāzun ve ne ḫˇoş ṣadā-yı dil-nevāzuñ var. Hemān-dem buyurdı ki: Ġulām ḥāzīn ṣāndıḳlar açup metāʾuñ muḫtazun çıḳarup bir ay müjgān-ı Ḫˇāce'nüñ anaya birḳaç pāre pīr-i iḥsānı

[85]

olup andan bu metāʿ-ı güzīdelerinden ve zübdelerinden ve rengīn ü raʿnā ve zerrīn ü zībā on pāre ḳumāş ki her kişi göricek taḥsīnler ve şābāşlar ider. Bānū içün bezeyüp ve bir kīseniñ içüne on bīñ aḳçe ṣayup ḫizmetkārlaruñ birḳaç yararlarunuñ ve maṣlaḥat-güẕārlarunuñ eline virüp ol serv-i sehī ḫużūruna dest-i tehī varmamaḳ içün Anabacı ile muḳaddemce irsāl idüp kendü daḫı fi'l-ḥāl yeründen ṭurup ṣaḳalunı ḳarunca ayaġı ḳarḳdurup ve ḥammāma girüp yunup ve arınup başuna ḥarīr dülbend ṣarınup ve rengār cāmeler giyüp yād-ı mübārekeniñ bir ata süvār olup cānib-i cānandan yaña revāne oldı. Çünkü saray-ı pür-sürūra vuṣūl bulup atundan inüp cāy-ı ḫużūra duḫūl itdi. Ḥādimler istiḳbāl idüp Ḫᵕāce'yi taʿẓīm ü tekrīm ve iclāl ile ḥarem-i ḥaṣṣa īsāl itdikde ol başlar tācı Anabacı iki etek belde ʿaṣā-yı ābanūs elde ḫizmetde muḳavvim olup ḫayr maḳdem iy Ḫᵕāce-yi muʿaẓẓam diyüp ḳarşu geldi. Birḳaç ḳadem ilerü varıcaḳ bir alay kenīzekler bī-bedeller birbirinden güzeller her biri vaʿż ile müzeyyen ve semen-sīmā ve simīn-ten ṣanemler ḳarşu gelüp bir gülşen-i ġarrāya ṭoġrı Ḫᵕāce'ye reh-nümā olup Ḫᵕāce

[86]

naẓar ḳılup gördi ki bir bāġçe-yi dil-rübā ve ravża-yı dil-güşādur kim anda serv-i dil-ārālar ayaḳ üzre nigehbān ve nergis-i şehlālar nāẓır-ı pürsitāndür. Güyā bir dilber-i raʿnādur ki güller ana rūḫ-ı zībā ve ġoncalar leb-i cān-fezādur. Şebbūlar perçemi ve sümbül-i hindūlar zülf-i perçemīdür ve ġonca-yı zenbāḳlar ana göz dikmemek içün ḳolunda heykel-i sīmin ve gül-i aṣfer boynunda levḥ-i zerrīndir. Ve bülbül gūyālar ol dilber-i raʿnāya ʿāṣıḳ u ṣeydā ve ṭūṭī-yi ḥoş-āvāzlar ol ʿāṣıḳ-ı ṣādıḳı yār-ı maḥrem çünki Ḫᵕāce bu gülzār-ı ġarrānuñ temāşāsunda ḥayran ve bu sebze-yi muṭarrānuñ seyrānunda ser-gerdān olup birḳaç ḳadem ilerü yürüdi. Ferrāş-ı bāġ-ı dil-ārā ana bād-ı ṣabādur, ḳarşu gelüp berk-i ezhārdan bī-ḥad ü bī-şūmār dirhem ü dīnār Ḫᵕāce'nüñ ḫāk-i pāyüne niṣār eyledi. Pes Ḫᵕāce bu tekrimāt ile ḫırāmān ve bu taʿẓīmātile revān olup bu ravża-yı dil-güşānuñ ortasuna varıcaḳ gördi ki heşt-gūşe bir köşk-i muʿallā ve her gūşesinde bir ṣoffa-yı ṣafāʾ yapılmış ki her biri ṣanki Firdevs-i aʿlādur ve her ṣoffanuñ öñünde bir şadırvan-ı cān-fezā ki aḳan ṣuları cüllāb-ı muṣāffādur ve bu ṣoffalaruñ ortası rengīn mermerler ile döşenmiş bir

[87]

ferş-i zībā ve bu ferşiñ ortasunda bir ḥavż-ı mücellā ve bu ṣoffalaruñ her biri naẓm-ı ḥarīr ile pür-tezyīn ve ḳalıpları raʿnā vü rengīn idi. Ve şol ṣoffa ki cümleden güzīn ve nihālīler zibā vü zerrīn ve ol yār-ı nāzenīn ve nigār-ı mehcebīn anda ṣadr-nişīn idi. Ḫˇāce'nüñ ḳayṣer ḳapusuna ḳarīb olduġun göricek ol serv-i gül-endām hezār-şīve ile ḳıyām gösterüp kebk-i dil-ārā gibi ḫırāmān ve ṭāvus-ı raʿnā gibi cevelān ḳılup biñ dürlü ʿizz ü nāz ile ve ikrām-ı iʿzāz ile ḳarşu gelüp çünküm Ḫˇāce ile merḥabā ḳıldı. Ḫˇāce'nüñ hemān ʿaḳlun başundan cüẕā ḳıldı. Bir zamāndan ʿaḳlı gelicek Ḫˇāce temāşā ḳıldı. Eyitdi ki: Ya Sübḥān mest mi oldum ve yāḫud ḥayran; düş mi bu baña ya ḥāl-i ʿayan. Ya Rab bu melek mi ya ḥūri-cinān-ı peri mi ʿaceb yāḫud insān. Ḳāmet mi bu ya serv-i ḫırāmān. Sünbil mi bu ya zülf-i perīşān. Ṭalʿat mı bu ya mihr-i raḫşān. Behcet mi bu yāḫud māh-ı tābān. Ebrū mı bu yāḫud müşkīn-i kemān. Müjgān mı bu ya peykān-ı sinān. Göz midür bu ya cānsitān. Merdüm mi bu ya ḳatl-i insān. Ḫad mi bu ya ʿaceb gül-i ḫandān. Ben mi bu yāḫud fitne-i devrān. Ġonca mı yāḫud dehān. Gül yapraġı mı bu yāḫud zebān. Yāḳūt mı bu ya ḳūt-ı revān. Luʾluʾ mi ki bu yāḫud

[88]

dendān. Dil-mürdesine virdi yine cān. Īsā mı ki bu ya dem-i canān. Sīm mi bu yāḫud zenāhdān. Gerden mi bu ya sīm-i şemʿ-dān. Sīne mi bu yāḫud ravża-yı rıḍvān. Mūmiyā ki ʿaceb yāḫud miyān. Ya Rab nedür bu şūḫ-ı cihān. Vaṣfunda anuñ olmaya pāyān.

Pes Ḫˇāce-yi zamān cemāl-i cānan ile ḫürrem ü ḫandān ve mesrūr olduġuna şükr-i Yezdān eyleyüp ṣadr-ı ṣoffa cennet-i āyīnede ol ḥūr-i nāzenīn ile hem-nīşīn oldı. Ol hümā-yı kebk-reftār ve ṭūṭī-yi şeker-güftār kelām-ı dürer-bārundan gevher-niṣar idüp ḫˇoş geldüñüz iy Ḫˇāce-yi nām-dār bi-ḫamdillāh müşāhede-yi dīdār müyesser oldı diyü ḫaylī ḫalḳlar iẓhār eyledi. Cevābunda Ḫˇāce-yi ẕülfiḳār daḫı biñ dürlü iʿtīzāz idüp eyitdi: İy yār-i belāġat-disār ve iy nigār-ı feṣāḥat-şiʿār biz ne ḥaḳīr-i ġubār idük ki hemser-i dil-dār-ı ʿālī-miḳdār olaydıḳ. Ammā ʿömriñüz pāy-dār ve devletiñüz ber-ḳarār olsın ki bu bende-yi ḥāksār ve efkende-yi ʿāṣıḳ-ı zār himmet ve ʿināyetiñüz ile bu kadar iʿtibār bulup niʿmet-i vuṣlatuñuz ile kāmkār olduḳ diyüp ḫaylī kelimāt idüp bī-ḥad ü bī-şümār meveddetler ve muḥabbetler āşikār ḳıldı. Gerçi

dilber-i ʿālī-cenāb ile ʿāşıḳ-ı dil-ḫarāb ortasunda çoḳ dürlü ḫitāb ve cevāb oldı ammā setr u ḥicāb ile idi.

[89]

Henüz perde ve niḳāb ortalarundan refʿ olınmamış idi. Pes ol derdmendlerüñ ser-tācı ve ḫaste dilleriñ ʿilācı yaʿnī devletlü Anabacı naẓar ḳılup gördi ki şerm u ḥayāʾ mābeyninde māniʿ-i ẕevk ve ṣafāʾdur şöyle maʿḳūl gördi ki envāʿı niʿām mebzūl olup nūş-ı bādeye meşġūl olına. Tā ki ḥicāb refʿ olup ʿāşıḳ u maʿşūḳ ortasunda meʾmūl olan murādāt külli maḥṣūl ola. Pes şol niʿmetler ki vucūduna insān ḳādir ola. Kemāliyle müstevfī vāfir müheyyā ḥāẓır idi. Dilber-i raʿnālar elünden gelüp döşenüp sāḳī-yi sīmīn-sīmālar ḫizmet kemerün ḳuşanup meclisde piyāle-yi ḥoş-dem raḳṣ idüp ehl-i bezmden ġuṣṣa ve ġam nāḳış oldı. Çünküm yāḳut-ı seyyāl devr idüp māʿşūḳayı ʿāşıḳa meyyāl ḳıldı. Ḫˇāce-yi āşüfte-ḥāl bī-ṣabr u bī-maḥāl olup bir āh-ı sūznāk ile girībān çāk idüp yadunda olan eşʿārdan bir şiʿir-i yādigār oḳudı ne didi.

Ġazel münāsib-i ḥāl

Cāna sevdālar ṣalup bu zülfi ʿanber-sā yine

Bīñ belāya mübtelā oldı dil-i şeydā yine

ʿAşḳdan perhīz idüp ṣabr eyleyem derdüm velī

Ṣabrımı yaġmāya virdi bir put-ı raʿnā yine

Sür ṣafāʾ ʿāşıḳ bahār-ı eyyāmı gül hengāmıdur

Cennet-i Firdevse dönmişdür bu dem ṣaḥrā yine

[90]

Bāde virme göñlüñi ṭut bāde-yi gül çehremi

Cānuña virsin ṣafāʾ cām-ı sürūr-efzā yine

Vaḥdī başuñdan ḫumāruñ gitmek isterseñ eger

Ayaḳ ayaḳ al ele gözüñe gelsin tā yine

Ḫˇāce-yi müstemend bu şiʿiri oḳuyıcaḳ ol serv-i bülend ḫaylī pesend idüp ne ġarrā ġazel ve ne şiʿr-i bī-bedel oḳur diyü ḫaylī taḥsīnler ve āferīnler ḳıldı. Bu şevḳile emr itdi ki ol nāzenīnler ki nārin ü nāzik-beden ve nesterīn ü sīmin tendür. Gelsünler bülbüller gibi şīrīn-dehān ve ṭūṭīler gibi şikār-şiken olup ṣoḥbetümüz müşerref ü müzeyyen ve güşāde u rūşen ḳılsınlar diyicek ol iki ṣanem-i bī-miṣl-i nādir ki biri çengde ḫaylī üstād-ı ḳadīr ve biri ḳānunda tamām-māhir idi. Hemān-dem ḥāżır olup birḳaç māh-pāreler çār-pāre ve dilber-i yegāneler def ve çeġāne ile demsāz u hem-āvāz olup şevḳ ile bir mertebe ser-āġāz itdiler ki ṣadā-yı dil-nüvāzları ṭāḳ-i sevvūma peyveste olup Zühre işidüp vālih ü dem-beste ḳaldı. Gitdikçe şevḳ-i şarāb ve bezm-i bāde-yi nāb ẕiyāde ġālip ve ḥicāb u şerm ortadan ġāʾib olup ʿāşıḳ-ı şeydā germiyyet-i şarābla bī-ārām ve germ olduḳça dilber-i raʿnā daḫı keyfiyyet-i mey-i nābla rām u nerm olup tīz buyurdı ki: Bir ṣanem-i şīrīn-güftār raḳṣa girüp şīve-yi reftār göstere. Pes

[91]

ṭūṭī-yi şeker-bār hemān-dem ṣaçlarun tārumār idüp ṣad hezār ʿizz u nāz ile ʿişveler iẓhār idüp bir ʿāşıḳ-ı bī-çāre yüregini çār-pāre ḳılup Ḫˇāce-yi ẕülfikār ile nigār-ı perī-ruḫsār naẓarunda gāh kebk-i dilārā gibi ḫırāmān ve gāh ṭāvus-ı raʿnā gibi cevelān ḳılup ve gāh şemʿ-i ruḫ cānane-yi perī-nāz şevḳüne pervāneler gibi pervāz idüp bir mertebede şīveler ve bir derecede ʿişveler ḳıldı ki Ḫˇāce-yi dil-ḫaste vālih ü dem-beste iken cūş idüp elindeki ḳadeḥi nūş idüp ol hīne münāsib ve maḥal-i ġarrā ġazel peydā idüp meclisi meserret-fezā ḳıldı.

Ġazel der-münāsib īn maḥal

Germ olup olma liḳāʾ-sūz ṣadā-yı sāz ile

Bāş açup çözdi ṣaçunı raḳṣa girdi nāz ile

Çarḫa girmiş ṣanasın ḫurşīd-i ʿālem-tāb budur

Zühre deryā raḳṣ ider gökden inüp iʿzāz ile

Kebke reftār oñdadur ṭāvusa cevelān gösterir

ʿİşveler taʿlīm ider pervāneye pervāz ile

Şīve-yi reftārla güftāra geldi çeng ü def

Oḳudı bu müfridi anlar bil ne āvāz ile

Hay ẓālim hay āfet-nāz ki az iñle az

Hey helāk itdüñ bizi ol ġamze-yi ġammāz ile

Ḳalḳduñ ayaḳda hemān olma göñül āvāresi

Başa çıḳmaz kimse ol zülf-i kemend endāz ile

Hey meded yaġmaya virdi ḫān u mānı ṣabrımı

Neyleyüm ben Vaḥdīyā ol dilber-i ṭannāz ile

[92]

Çünküm ġazel tamām olup ol serv-i ḫırāmān Ḫᵕāce'ye taḥsīn-i firāvān idüp muḳābelesünde būseler iḥsān eyledi. Gāh muṣāḥabet-i çeng ü ḳānun ve gāh münāsebet-i eşʿār mevzūn ve gāh teʿalluḳ-ı ʿāşıḳ-ı pür-bünyāz ve gāh temellüḳ-i dilber-i tannāz gāh temāşā-yı dizār ve gāh temennā-yı būse-yi kenār iki yār birbirine māʾil ḳolları boynunda ḥamāʾil ʿāşıḳ u maʿşūḳ murādlaruna vaṣıl olup bu üslūb üzerine ve'l-ḥāṣıl nıṣfu'l-leyle degün ʿıyş u ʿişret ve zevḳ u ṣoḥbet oldı. Anabacı ol ṣoḥbetde nāẓır ve her ḫizmetde ḥāżır idi. Gördi ki keyfiyyet-i ġāyet ü germiyyet nihāyet buldı. Hemān sāʿat işāret ḳıldı. Esbāb-ı bezm-i şarāb miyāndan ḳālḳup bister-i cāme-i ḫāb meydāna geldi. Kenīzgān-liḳalar ḫizmetlerin edā idüp saray-ı tenhā ḳıldılar. Ḫᵕāce naẓar ḳıldı. Gördi kim ʿālim aġyārdan ḥāli müyesser nigāruñ viṣāli altunda bister-i dībā yanunda dilber-i zībā başı ayaġı ucunda iki şemʿ-i kāfur pür-żiyā hemān-dem ṣaġuna ve ṣoluna iki şemʿ-i kāfurı daḫı peydā ḳılup ʿālem-i vuṣlata iptidā ḳıldı. Şol nesne ki ʿārifleredür ʿayān. Ne ḥācet aña taḳrīr-i beyān. Ḫᵕāce yārendesi ḳuşluġa degin dem-i vuṣlatda ve ʿālem-i ṣoḥbetde olup ḳuşluḳdan

[93]

ṣoñra ḳalḳup dilber-i raʿnāya ve kenīzeklere ve anaya her birine bī-ḳuṣūr tamām iḥsān ü inʿām idüp esbāb-ı ṣoḥbet ḥāżır ve müheyyā olup ʿıyş u nūşa ibtidā ḳılınup yine zevḳ u ṣafāʾya bünyād ḳılup pür-cefālara feryād u fiġān itdürdiler. Ṣabāḥdan aḫşāma degün şevḳ u ṣoḥbet ve aḫşāmdan ṣabāḥa degün zevḳ-i vuṣlat Ḫᵕāce'nüñ ʿaşḳı gitdükçe ziyāde ġālib ve günden güne ol serv-i āẕāde ṭālib olup ve'l-ḥāṣıl ne ḥācete tafṣīl-i kelām Ḫᵕāce'yi bir yıl tamām her ṣubḥ-ı şām muḥaṣṣalu'l-merām murādınca ḫod-kām olup bu minvāl üzre viṣāl yazıla āsūde ḥāl olup elinde olan māl ü menāl dilber-i ṣāḥib-cemāl uġruna ḥāk ve beg olup ḳullar ṣatılup ve nökerler ṭaġılup kendüsi tek ve tenhā ḳalup Ḫᵕāce gördükçe māl ü biżāʿat ve libās telef külli zevāl ü iflās mustevlī oldı. Efkār ve ḫayret aḳlunı tārumār ve ʿār u ġayret cānuna kār itdi. Çünküm ġayret ve muḥabbet aḥvālini tefhīm ḳıldı. Hemān Diyār-ı Rūm'a ʿazīmet mālun tażmīm itdi. Pes günlerde bir gün Bānū ile ṣoḥbet iderken icāzet ṭāleb idüp eyitdi ki: İy ṭapusı ḳıblegāhum ve iy ḳapusı püşt ü penāh

[94]

güzeller şāhım, benüm elā gözlü pādişāhum! Bunca zamāndur ki şevḳ-i ṣoḥbetüñle ḥużūrda idik. Nice zamān geçdi bu ḳadar zamān duymadıḳ ve muṣāḥebetiñe bir ān ṭoymadıḳ. (?) ḥāżır olan māl ü menālümüz ḫizmetüñde telef oldı. Velī her ḥālümüz devletüñde şeref buldı. Şimdiki ḥālde felāket-i rüzgār ile mużāyaḳa vāḳiʿ olup terk-i diyār ile müfārıḳ lāzım geldi. İmdi irādetiñüz ve icāzetiñüz himmetüñüz ve ʿināyetüñüz ile bu bende-yi faḳīriñüz ve efkende-yi ḥaḳīriñüz Diyār-ı Rūm'a sefer ḳılup tedbīrüm bu üslūb üzre muḳarrer ḳılayum kim benüm anda Rūm'da māl ü menālüm firāvān ve emlāk ü esbābum bī-ḥadd ü bī-pāyāndur. Az zamānuñ içinde cemʿ ü taḥṣīl idüp ve esbāb-ı ticāreti tekmīl idüp inşāa'llāh'ul-Raḥman yine bu cānibe ʿavdet idüp yine ayaġuñ ṭopraġuna vuṣlat bulayım. Tā kim cümle-yi māl ü mülküm ṣoḥbetinde niṣār ve baḳiyye-yi ʿömrüm vuṣlatuñda ḫizmetkār olsın diyicek Bānū-yı şeker-güftār eyitdi: İy yār-i vefādar! N'ola ger ʿömr pāy-dār olduḳça bu diyārda ḳarār ḳılsañız eger maḥāll-i iʿtīzāz ḳuṣūrdur. Hem (?) ise sizde aḫir oldıysa bizde vāfirdür bi-ḥamdülillāh Teʿālā çünküm sizde olan intihā buldı. Bizde

[95]

olana ibtidā ḳılalım. Bundan ötürü ne efkār u ġam ve ne inkisār u elem çekersin didükde Ḫˇāce eyitdi: İy serv-ḳadlerüñ mesrūrı ve iy semen-ḫadlerüñ ser-defteri! Hemīşe gülşen-i cihānuñ gül-i teri olup (?) żararundan biri ol her ān ʿömrüñ pāy-dār ve her zamān ḥüsnüñ ber-ḳarār olsın. Sizüñ lüṭfüñüze ve insāniyyetüñüze lāyıḳ ve ḫulḳuñıza ve mürüvvetiñüze muṭabıḳ olan bu idi ki buyurduñuz ammā benüm ḳaṣd u niyyetüm edāʾ olmayınca hergiz rāḥatum yoḳdur. Hemān himmet ve ʿināyetiñüz benümle olsın diyüp ʿazm-i Diyār-ı Rūm ḳılup atuna süvār oldı. Bānū gördi ki Ḫˇāce'nüñ ḳarār itmesi müyesser olmayup terk-i diyār itmesi muḳarrer oldı. Hemān-dem emr etdi ki bir semend-güzīn (?) zerrīn ile tezyīn olup şehirden Ḫˇāce'yi ṭaşra dilfigār gönderüp çıḳmaḳ niyyetüne süvār olup civārı yanınca baʿżı ṭavāşī riḳābınca çünküm pür menzilgāh gitdiler. Ḫˇāce-yi dil-ḫaste eyitdi: İy ṭūṭī-yi şeker-güftār-ı bāġ-ı belāġat ve iy kebk-i ḫōş-reftār-ı şaḫn-ı feṣāḥat bunda naḫīfiñüze ġāyet ile ʿizzetler ve ḫizmet-i şerīfüñüze nihāyet ile zaḥmetler oldı çün aḫir (?) viṣāl olup münkesirü'l-aḥvāl olmaḳ muḳarrer olduḳdan ṣoñra

[96]

ne zecr ü ʿitāb ise görelüm ve ne dürlü belā ise çekelüm. Siz ṣıḥḥatde ve ḥużūrda oluñ ġam değil. Biz miḥnet-i futūrda olavuz diyicek Bānū dest-mālun yüzüne ṭutup aġladı. Ḫ̆āce anı göricek ʿaşḳ odı cigerin ṭaġladı. Pes birbirine ṣarılup aġlaşdılar. Ḳaçan kim ayrılışdılar. Bānū eyitdi: İy yār-ı vefādar! Bende senüñ iftirāḳuña ṣabr u ḳarār ve iştiyāḳuña taḥammül itmegi iḫtiyār yoḳdur. Bāri bir yādigār virsen ki anı göricek sizi görmiş gibi olup bir miḳdār ṣabr u taḥammül itmege iḳtidār gele ve illā siz gelince firāḳ odı beni ḥāksār ider deyicek Ḫ̆āce-yi derdmend-i dil-rīş hemān-dem aġzundan bir diş çıḳarup yādigār virdi. Bānū-yı şeker-bār Ḫ̆āce-yi dil-figār dişi alup gözlerüne sürüp daḫı cebine ṣalup vedāʿlaşup Bānū sarayuna ʿavdet idüp Ḫ̆āce Rūm Diyārı'na ʿazīmet ḳıldı. Çünküm Ḫ̆āce-yi dil-perīşān terk-i diyār-ı cānan ḳılup sīnesi sūzān ve cigeri büryān dide-yi giryān ve zār-ı ser-gerdān vālih-i ḥayran olup iftirāḳ-i meblāġ ve menāl ile ciger-ḫūn ve iştiyāḳ-i dilber-i ṣāḥib-cemāl ile diger-gūn olup olacaḳ vuṣlatuñ

[97]

ḫayālün ve gelecek ṣoḥbetüñ mālun yād idüp anuñla göñlini şād iderdi. Dem-be-dem ḥasret-i yār cānuna kār idüp gözyāşlarun niṣār iderdi. Ve bu şiʿiri kendü ḥāline münāsib peydā iderdi.

Ġazel der

Ṣaḥn-ı ṣaḥrālar baña ẕindān olubdur yārsuz

Her çemen ḫār-ı belādur ol yüzi gülzārsuz

Ẕāhidā ʿarż eyleme kim cennet u ṭūbā benüm

Toḳça gelmez gözüme ol serv-i gül ruḫsārsuz

Dāġ-ı ġamdur cānuma bāġ-ı cinānuñ gülleri

Āb-ı kevṯer ʿaynıma gelmez daḫı dil-dārsuz

Ḫātır-ı ġamgīnüme şimdi benüm her sebzezār

Vādī-yi miḥnetdir ol kebk-i ḫoş-reftārsuz

Cennet itmiş ṭutalum Vaḥdī cihān mülkün bahār

Hey maʿāza'llāh cehennemdür baña dīdārsuz

Ol şerīf-i dehr-i laṭīf-ʿālim göñlüne geldükçe tīz varup gerü dönmesüne cān atup bu fikrile giceyi gündüze ḳatup gitdi. Günlerde bir gün mekānuna yetdi. Ḫˇāce'nüñ ehl-i beyti ve maḥallesinüñ cemāʿati Ḫˇāce'nüñ ẕilletini bu ḥālet ve devletini zevālet göricek Ḫˇāce fi'l-ḥāl bu ḥuṣūṣda fikr ü tedbīr idüp eyitdi: Ḥarāmīler cümle mālun aldılar yalñız başumla güçle ḳurtıldum diyü tezvīr eyledi. Bunlar bu cevābı işidicek

[98]

bi-ḥamdülillāh ki ẓālim elünden cān-ıʿazīzi ṣaḥīḥ ve sālim ḳurtarmışsuz. Sizlerde olan māl-ı bī-nihāye sizlere ve evlāduñuza ʿömrüñüz olduḳça kifāyet ider. Vücūd u şerīfiñüz ṣaġ olsın ve nikbet ve elem sizden ırāġ olsın diyü tesellī virdiler. Pes Ḫˇāce birḳaç gün kendü şehründe karār eyledi. Ammā nār-ı ḥasret cānuna kār eyledi. Pes yine dimāġuna diyār-ı ʿAcemistān hevāsı ve cānuna nigār-ı dilsitān sevdāsı düşüp nice müddet māl ü metāʿı cemʿüne mübāşeret idüp yine ticāret ṭarīḳiyle ḳaṣd-ı müsāferet ḳılup Diyār-ı Rūmuñ ḫaylī metāʿun düşürüp hemān-dem sefer yaraġun görüp cānib-i cānandan yaña revān oldı. Ḫˇāce-yi miskīn dilber-i nāzenīn şevḳıyle şitāban ve her zamān revān olup günlerde bir gün ol perī-rūnuñ olduġı şehre irişdi. Çünküm şehr ucuna yaḳun geldi. Oda ṭutmaḳ içün ḫizmetkārlaruñ birisün ilerü ṣaldı. Şöyle ışmarladı ki saray-ı dil-rübā civārunda bir cāy-ı dil-güşā ṭutup Rūm'dan fülān Ḫˇāce geliyor diyü ol serv-i nāza tenbīh-i muṣāḥḥiḥ içün maḥalleye āvāze ṣala. Şol maṣlaḥat içün kim dil-dār

[99]

mütenebbih olup Ḫᵕāce'ye istiḳbāl içün bir miḳdār müteveccih ola. Ḫizmetkār emr üzre ḫizmetün edā idüp Ḫᵕāce'nüñ gelmesi ḥuṣūṣunda tenbīh ve nidā idüp ḳonaḳ yerin ḥāżır ve müheyyā idüp ammā bu cānibden hiçbir vechile iẕhār-ı muḥabbet ve āṣār-ı meveddet vücūd bulmadı. Ḫᵕāce bu ecilden ġāyet bī-ḥużūr ve nihāyet pür-fütūr olup efkāre düşdi ki iy ʿaceb ol serv-i gül-ruḫsāre rüzgār-ı ġaddārdan āfet veya çerḫ-ı sitemkārdan ve nekbet mi irişdi? Ol bunda istiḳbāl içün gelmemek emr-i muḥāl idi. ʿAcabā ne ḥālet oldı ki diyü efkār u ġam ve inkisār u elem birle vaṣl-ı menzilgāh olup ṣıḥḥat-i dilberden ḫaber ve āgāh olıcaḳ eyitdi ki: İyvāh bu şom ṭālīʿ ve bī-sitāre ol māh ḳatunda mücrüm ve pür-günāh olmışuz ġālib ol yazdılar ya bezm eglenmemüzden müteʾessirdür ol ecilden istiḳbāl ḥuṣūṣunda muḳayyed olmayup ihmāl itmemişdür diyü fikr ve teʾemmül idüp eyitdi ki: Bir pāre ṣabr ve taḥammül idelüm ḫayre muḳaddem diyü şimdi bir adamları gelicek bu bābda māl ne idügi maʿlūmumuz ve aḥvāl nice idügi mefhūmımuz ola diyü

[100]

ol gün ve ol gice yārendesi öyle gence ṣabr itdi. Gel gör ki bu ḳadar ṣabr ile cānuna ne deñlü cebr itdi. Velḥāṣıl ḥasret-i iştiyāḳ Ḫᵕāce'nüñ ṭāḳatüne ṭāḳ itdi. Ṣabr idecek ḥāl ve taḥammül-i mecāl ḳalmayup var ise ben üftāde ḥaḳḳunda ol pür-cefāda ḫışm u ġażab ẕiyādedür hele bir bende düşürin ḳalalum. Ḳuṣūrumız bilüp ʿöẕrümüz dileyem diyüp bir iki maḥbūbe ḳaravaş ve bir nice metāʿ u ḳumāş ol şūḫ-ı cihān cānibine peşkeş ü armaġan gönderdi. Çünküm Ḫᵕāce'nüñ tuḥfesi Bānū naẕaruna vāṣıl olur. Ḥüsn-i ḳabūl ile maḳbūl oldı. Pes Bānū ḥażreti peşkeş ileden ġulāma bir laṭīf cāme giydürüp eyitdi ki Ḫᵕāce'ye bizden duʿāʾlar idiñ. Devletleri ber-devām ve ṣıḥḥatleri müstedām olsın. Biz anları müsāfiret idüp ḫizmetlerüne mübāşeret itmek lāzım geldi. İn-şāaʾllāh luṭufler idüp bir hīzmetkāresün ṭopraḳdan getürüp bu cānibe ḳadem-i renc ḳılup biz muḫlişelerin cemāl-i şerīfleri ile müşerref ḳalsunlar didi. Ḫizmetkār zemīn-būs idüp gitdi. Çünküm Ḫᵕāce'nüñ ḥużūruna yetdi. Ḫᵕāce-yi şūrīde-

[101]

ḥālet-i pür-beşāşet olup ḫizmetkāra bir cāme-yi beşāret iḥsān idüp taḥsīn-i fırāvān itdi. Ol gice Ḫᵕāce'nüñ uyḫusı uçup sabāḥa dek dilberüñ ḫayālün ḳocup yatdı. Ṣabāḥ olup mihr-i münevverden ʿalāmet-i ṭālʿat eṣeri ve cānib-i dilberün beşāret vuṣlat

ḫaberi ẓāhir ü peydā oldı. Hemān-dem Ḫᵕāce-yi şeydā ḥāżır ve müheyyā olup zevḳ-i ṣafāʾ ricāsıyla ʿazm-i dilber-i raʿnā ḳılup dōst-ı saray ḳapūsuna düḫūl idüp dil-rübā ṭapūsuna vüṣūl bulıcaḳ merḥabā idüp pes andan ṣoñra feṯḥ-i kelāma ibtidā ḳılup eyitdi ki: İy güzeller içünde bir pür-kibr ü kīn ve iy ḥüsn-i āyīnesinde ḫod-bīn egerçi biz ḥaḳīrü'l-ḥāl bir ḫizmetkāruñız istiḳbāle gelmek lāyıḳ ve rūy-ı muvāfıḳ daḫı degilse bārī gelüp ḳonduġumuzdan ṣoñra bir adam gönderüp bu ʿāṣıḳ-ı pür-ġam ḫāṭıruna tesellī virmek içün ḫayr-ı maḳdem dinilüp bu bende-yi kemīneñüz ve efkende-yi dīrīneñüz yeri ḥāk iken hemrāh-ı eflāk olsa idi. Şāh-ı ʿaẓimü'ş-şān ḥażretlerinüñ ḳadr-i ʿālīlerüne noḳṣān gele idi diyicek ol dilber-i fettān eyitdi ki:

[102]

İy Ḫᵕāce-yi feṣīḥ-zebān atalardan müẕekker meṣel-i meşhūrdur ki evvelā baş ṣāniyen görüş dimişlerdür ol taḳrīrce sizüñle bizüm ortamızda münāsebet-i sābıḳa ve müṣāḥabet-i sāmiʿa olmış. Gerek idi ki buyurduġuñuz maʿnā bize lāzım geleydi. Biz ḫod sen ṣāḥib-kemāl ile henüz āşinā olduḳ ve şeref-i cemāl ile bu rūz rūşenā bulduḳ. Mābeynde bir ān münāsebet ve bir zamān müṣāḥebet yoġuken biz size ādam gönderüp ḫayra maḳdem dimek vaẕʿ-ı maʿḳūl midür didi. Ḫᵕāce ʿayyārdan bu kelimātı işidicek helāk olup ḥayātı gideyazdı. Bir zamān dil-i perīşān ve mütefekkir-i ser-gerdān ve müteḥayyīr olup eyitdi ki: İy gözleri seḥḥāre ve iy ġamzesi mekkāre! Bu sözler ki söyledüñ ben żaʿīfe gerçek midür yāḫud laṭīfe midür diyicek Bānū eyitdi: Ḫizmet-i şerīfe āşinālıḳ şimdi olıcaḳ ne maḥal-i laṭīfedir didi. Ḫᵕāce eyitdi: İy şūḫ-ı cihān! Ben kemīne būsitān-ı ṣafāʾ-baḫşı ḫaylī zamān bende-yi fermān olan Ḫᵕāce fülan ḳulunam. İşbu saray-ı sürūrda defʿaātle şevḳ-i ʿişretler ve bu cāy-ı ḫużūrda kerrātle zevḳ ü ṣoḥbetler idüp

[103]

mābeynde nice muḥabbet demleri ve vuṣlat maḥālleri geçüp bunca māl ü menālüm ṣoḥbetünde niṣār u ḳumāş ve metāʿ ḫizmetüñde ḥāksār olup andan ṣoñra varup Rūm'dan bāḳī ḳalan mālımı almaḳ içün ve ʿömrüm olduḳça ḫizmetüñde ḳalmaḳ ḳaṣduna sizüñ irādetüñüz ve ḥüsn-i icāzetüñüz ile gitmiş idüm. Şimdi varup gelmem ve andan eglenmem ḫuṣūṣunda henüz iki yıl tamām olmadı. Ayaġuñ ṭopraġuna irişüp taḥṣīl-i merām ḳıldum. Eger bu sözüme yalan iʿtiḳād iderseñ işbu cāriyenüñ adı fülan

ve bu fülan degil midür? Bu deñlü müddet içinde ben pür-meveddet ḳulun ferāmuş olunmaḳ ve āşinālıḳ itmede ḫāmuş olmaḳ şān-ı şerīfiñüze revā ve devlet-i germ-i nişān laṭīfüñde revā mıdur diyicek ol zülf-i kāfir eyitdi: İy Ḫᵕāce-yi müsāfir! Bu söyledigüñ sözlerine ġarīb-i bedīhī olur. Ben seni bir daḫı görsem iki olur egerçi bu cāriyeleriñ isimlerin ferāset itdiñüz ve çoḳ dürlü ḳażıyye ḥikāyet itdüñüz ammā bi'llāhi'l-ġafūr luṭf idüñ maʿẕūr ṭutuñ ki buyurduġuñuz ḳażıyyeyi aṣla ḫāṭıruma ḫuẓūr itdüremedüm didi.

[104]

Velḥāṣıl Ḫᵕāce-yi ʿāḳil kendüyi Bānū'ya iẕʿān itdürmege şol ḳadar cehd itdi. Aṣla çāre ve imkān olmadı āḫirü'l-emr Ḫᵕāce eyitdi: İy yār-i bī-vefā! Ḳaçan küm ben ʿāşıḳ-ı şeydā sizlerden mufāraḳat idüp ʿazm-i müsāfiret ḳıldum. Ol vaḳit lüṭuflar idüp ḳuluña bir miḳdār gönderi gitdük falan maḥalledeñ bile geldük. Ayrılıcaḳ zamān olıcaḳ ben ʿāşıḳ-ı dil-figārdan bir yādigār istedin. Ben derdmend ü dil-rīş daḫı aġzımdan bir diş çıḳarup sen nigār-ı bī-mihre yādigār virüp siz daḫı ol dişi alup cebüñüzde ṣalup sizler girü ʿavdet ve biz ḳuluñ Rūm'a ʿazīmet itmiş idük. Beni andan da mı bilmezsin iy bī-merḥamet ve bī-şefḳat didükde ol fettān-ı cihān bir zamān fikre varup cebinden bir avuç diş çıḳarup eyitdi ki: Bu dişlerden sen virdügiñ diş ḳanġısıdur bilürseñ şāyed ki biz daḫı biliş çıḳaruz didi. Pes Ḫᵕāce-yi ʿāḳil bu ḥāleti göricek ʿaḳlı zāʾīl olup eyitdi ki: İy seḥḥāre-yi zamān ve iy mekkāre-yi cihān! Gerçi bize evvelki mācerāda ḫaylī bend ammā şimdiki eṣnāda çoḳ

[105]

dürlü pend oldı. Yoluña ḫarc olan māl-ı menāl saña anañ südi gibi ḥelāl olsın. Bizi vaḳıfü'l-ḥāl eyledüñ. Zamān geldükçe sen ḳal hemān biz gitdük diyicek dilber-i ṣāḥib-maḳām eyitdi: İy Ḫᵕāce-yi nīk-nām! Bir dem ārām ḳıluñ sizüñ içün iḥżār olan ṭaʿām yenüp bir miḳdār nūş-ı cām ḳılup andan gidün diyü ibrām idicek Ḫᵕāce eyitdi: Sizlerden bize żiyāfet hemān icāzet olsın diyüp kendüniñ ḳonduġı mekāna teveccüh idüp revāne oldı. Çünküm odasuna geldi. Maṣlaḥatunuñ edāsuna şürūʿ idüp biraz müddet mücāvir ve kesb-i māla mübāşir olup evvelā nice metāʿun żaʿīfince fāʾideye ṣatup māluna bir ol ḳadar māl ḳatup andan ʿazm-i Rūm ḳılup vaṭanuna yetişmege hücūm ḳılup biraz müddet rāḥat olup pes mekānuna vāṣıl olup evünde ḳarār ḳılup

ʿömri pāy-dār olduḳça ehl-i beyti ile rüzgār geçürüp bu ḥikāyet andan yādigār ḳaldı. Pes şol kimesne kim ʿāḳil ü ʿārif ve kāmil ü ehl-i maʿārifdür. Maʿlūmdur ki ne dünyānuñ ṣafāʾsı ber-ḳarār ve ne ṭāʾīfe-yi nisānuñ vefāsı pāy-dārdur. Raḥmet

[106]

anlara kim bu taḳrīri mācerādan mütenebbih olup bu ḥaḳīri duʿāʾ-yı ḫayrdan müteneffīh ve müftenem ḳılalar. Tamām oldı kitāb elḥamdüliʾllāh.

Naẓm der-ḫātime-yi risāle

Ki ger menẓūr olursa bu ḥikāyet

Dilerven dileye Ḥaḳ'dan ʿināyet

Benüm ḥaḳḳumda kim pür-günāhım…

Bu nefs-i şom elünden rū-siyāham

Tażarruʿ ḳıla yalvara Ḫüdā'ya

Elün ḳaldura ṣıdḳıla duʿāʾya

Bu resmile tażarruʿ Girdigār'a

Ümidüm var ki ola derdine çāre

Bu miskīn ki oldur ḥākile yekser

Laḳab Vaḥdīdür aña ismü Caʿfer

Tāriḫ

Temmet’ül-kitāb. Bi-avni’l-melik’il-vehhāb fī-tāsiʿu ve ʿaşr’in-muḥarremü’l-ḥaram fī-vaḳti’l-ʿaṣr ʿala ʿabd’üż-żaʿīf el-muẕnib el-muḥtāc ilā raḥmitillāhī Teʿālā ʿÖmer İbni ʿOṣmān. Sene ṣelāṣe ve tisʿīne ve elf.

[108]

Hāẕā Künye-yi Selāṭini ʿĀlī ʿOṣmān Raḥmetullāhi Teʿālā

Sulṭān ʿOṣmān Sene 641 Salṭanat 60	Sulṭān Orḫān Sene 701 Salṭanat 29	Sulṭān Murād Sene 730 Salṭanat 60
Sulṭān Bayezīd Sene 790 Salṭanat 31	Sulṭān Meḥmed Sene 803 Salṭanat 30	Sulṭān Murād Sene 823 Salṭanat 32
Sulṭān Meḥmed Sene 855 Salṭanat 31	Sulṭān Bayezīd Sene 886 Salṭanat 32	Sulṭān Selīm Sene 918 Salṭanat 9
Sulṭān Süleymān Sene 927 Salṭanat 42	Sulṭān Selīm Sene 969 Salṭanat 9	Sulṭān Murād Sene 978 Salṭanat 25

Sulṭān Meḥmed Sene 1003 Salṭanat 9	Sulṭān Aḥmed Sene 1012 Salṭanat 14	Sulṭān ʿOṣmān Sene 1026 Salṭanat 6
Sulṭān Muṣṭafā Sene 1032 Salṭanat 6	Sulṭān Murād Sene 1033 Salṭanat 17	Sulṭān İbrāḥim Sene 1049 Salṭanat 9
Sulṭān Meḥmed Sene 1058 Salṭanat 8	Sulṭān Süleymān Sene 1099 Salṭanat 3	

Cülūs-ı muḥarremü'l-ḥarām

[109]

[Tecdīd-i İmān Metni]

Estaġfiru'llāhi tevbe ya Rab. ʿAn cemiʿ mākerre Allāhu ḳavlen. Ve fiʿlen ve ḥāżren ve nāżren ve etubu ileyhi. Ya Rabbi eger benden küfür ü şirk ve ḫaṭā vü ʿiṣyān ṣādır oldıysa tevbe itdüm ve rücūʿ itdüm. Dīn-i İslām'a girdüm. Ḥażret-i Muḥammed ʿaleyhi'ṣ-ṣalātu ve's-selām senüñ cānibüñden her ne ḫaber virdiyse taṣdīḳ itdüm. İnandum, ḳabūl itdüm, rāżı oldum. Ve her neden nehy itdiyse andan fāriġ oldum ve müntehī oldum. *Eşhedü enlā ilāhe illā'llāh vaḥdehü lā şerīke lehü ve eşhedü enne Muḥammeden ʿabduhu ve resūluhu. Lā ilāhe illā'llāh Muḥammedun Resūlullāh.* Maʿnā-yı şerīfi vācibü'l-vücūdı ʿibādete lāyıḳ ve müstaḥaḳ bir ẕāt yoḳdur. İllā Allāhu Teʿālā vardur. Ḥażret-i Muḥammed ṣallallāhu Teʿālā ʿaleyhi ve sellem Allāhu Teʿālā'nuñ ḳulıdur ve resūlidür ve peyġamberidür. Āḫīr zamān

peyġamberidür. Cümle peyġamberlerüñ āḫīridür, eşrefidür, efḍalidür. *Āmentü bil'llāhi ve melāīketihi ve kütübihī ve rüsulihī ve'l yevmi'l-āḫīri ve bi'l-ḳaderi ḫayrihī ve şerrihi muna'allāhi Teʿālā.* Maʿnāsı bu ki imān getürdüm, inandum. Allāh Teʿālā'ya ve meleklerine ve kitāblaruna ve peyġamberlerine ve ḳıyāmet günine inandum, imān getürdüm. Ḳażā ve ḳadere, ḫayra ve şerre cümlesi Ḥaḳ Teʿālā'nuñ taḳdīriyle olduġuna inandum, imān getürdüm. Allāh Teʿālā levḥ-i maḥfūẓda baña her ne emr itdiyse ḥaḳdur. Ḳabūl itdüm, rāżı oldum ve her neden nehy itdiyse andan geçdüm, fāriġ oldum. Allāh Teʿālā Rabbüm olduġuna rāżı oldum. Dīnüm Dīn-i İslām olduġuna rāżı oldum. Kitābum Ḳurʾān-ı ʿAẓīm'üş-şān olduġuna rāżı oldum. Ḳıblem Kaʿbe-yi Mükerrem'e olduġuna rāżı oldum. Peyġamberüm Muḥammed Muṣṭafā ṣalla'llāhu ʿaleyhi ve sellem olduġuna rāżı oldum. Milletüm Ḥaẓret-i Muḥammed ṣalla'llāhu ʿaleyhi ve sellem olduġuna rāżı oldum. Aṣlum Ḥażret-i Ādem olduġuna rāżı oldum. İʿtiḳādda imāmum Ebū Manṣūr-ı Māturīdī olduġuna rāżı oldum. ʿAmelde meẕhebüm Nuʿmān İbni Ṣābit olduġuna rāżı oldum. Müʿminler ḳarundāşum olduġuna rāżı oldum. *Ḥasbina'llāh ve niʿme'l-mevlā ve niʿme'l-vekīl ve niʿme'l-naṣīr.*

Temmet et-tecdīdi imān tafṣīli ve imān icmāli.

[110]

Müʿmin misin didükleri vaḳitde, müʿminin ḥaḳḳā dimek gerek. Müʿminin inşāa'llāh dimeye. İmānla mı ölürsin diseler bilmezün, Allāh bilür diye zirā ġaybdur.

İmān daḫı altı şeye inanmaġa dirler.

Beyt

Bilgil imān altıdur evvel Ḫüdā'ya iʿtiḳād

Hem kitāba hem Resūl'e ḫaşre neşre iʿtimād

Ḫayr u şerr ḥaḳḳuñ işidür añı taḥḳīḳ eylegil

Hem melekler ḫizmetünde ḳullarıdur eyle bil

[111]

[Ḳurʾān Tilāveti'nin Şarṭları]

Ḳurʾān tilāvetiñ yigirmi şarṭı vardur. Onı ẓāhir onı bāṭın. Ẓāhir olan abdest ala ve diz çöke ve ḳıbleye yönele. Lāḳırdı itmeye. Tecvīde ḳādir ola. Alçaḳ ṭutmaya daḫı buña beñzer neyse. Bāṭın olan hayhay ben Ḥaḳ kelāmun oḳusam gerek diye. Ve ḳādir ise maʿnā-yı şerīfin tefekkür ide. Kimüñ kelāmıdur ve kimüñ elünden bize gelmişdür. Ve bunuñ emṣāli iḫlāṣ ola. ʿAẕāb āyeti geldükde aġlar gibi oḳuya ve yāḫud aġlaya. Raḥmet āyeti geldükde sevüne, sevünür gibi ola. [Ḳurʾān-ı ʿAẓīm gökden tevḥīd ile indi. Tecvīdsüz tilāvet günāh-ı kebāʾirdür.] Ve Ḳurʾān-ı ʿAẓīm küçük ḳıṭaʿda yazmaḳ kerāhettür. Ne ḳadar büyük ḳıṭaʿda olsa ol ḳadar taʿẓīm bulınur. Zirā Allāh Teʿālā uludur. Anuñ kelāmı daḫı uludur. Pes anuñ kıtası daḫı ulu gerek. Ve Fātiḥa-yı Şerīf'iñ āḫiründe olan amīn Ḳurʾān'dan degildür. Ol maḥalde yazmaḳ cāʾiz degildür. Ve Kelām-ı ʿİzzet altun ḥal cāʾizdür. Ammā ḥarīr ḳaplamaḳ cāʾiz degildür istiʿmāl olduġıçin. Süfyān eṣ-Ṣevrī'ye suʾāl eylediler. ʿİlm mi yigdür yoksa ṭāʿat mi yigrekdür didiler. Süfyān eṣ-Ṣevrī ʿilm yigrekdür didi. Anuñçün kim ʿilmsüz ṭāʿat olmaz. Nitekim kelāmunda buyurdı. *Faʿ lem ennehu lā ilāhe illāllāhu vestaġfir li ẕenbike* [73].

Beyt

Saña hüccet bu Ḳurʾān'dur anı bil

Hemān anı bilüp muḥkem ʿamel ḳıl

Bugün bunda bu Ḳurʾān'ı bilmeyen

İşde oldur yarun anda iñleyen

Temmet

[73] Bil ki, Allah'tan başka tanrı yoktur. Kendi günahın için, erkek kadın müminler için Allah'tan af dile. Ne yapacağınızı ve yerinizin neresi olacağını Allah bilir (Muhammed Sūresi/19).

Ve daḫı Teʿālā eyitdi: ʿİlm ortaḳlıġun istegil yā Muḥammed. Ayruḳ nesne istemegil. Ẕirāʿ bilenle bilmeyen berāber degil. Nitekim Ḳurʾān'da buyurdı: *Ḳul hel yestevī-lleẕīne yaʿlemūne velleẕīne lā yaʿlemūn* [74]. Ḥasan-ı Baṣrī'ye raḥmetu'llāh ʿaleyhi bir gün bir ḫātun geldi. Eyitdi: Ya imām! Dīn vārlıġı nedür ve dīn ḳuvveti nedür? Ve dīn ḫazīnesi nedür ve dīn geregi nedür? Ḥasan-ı Baṣrī eyitdi: Ya ḫātun! Sen söyle, ben ögreneyüm didi. Ḫātun eyitdi: Ya imām! Bir evüm yıḳıldı. Bir ṭaşda bir söz yazılmış ki: Dīn ḳuvveti namāzdur ve dīn gevheri Tañrı'dan ḳorḳmaḳdur. Ve dīn geregi utanmaḳdur ve dīn ḫazīnesi ʿilmdür didi.

Beyt

Bize vāʿẓ yeter iy ehl-i imān
Ṭutalum anı kim buyurmış ola Ḳurʾān

İmām Ġazalī buyurur: Çalışmadın cennet istemek ekmedin biçmek istemeye beñzer diyü buyurur.

[112]

Ve daḫı Tevrāt zeberced taḫtasuna yazılup yetmiş deve ancaḳ çekerdi. Tevrāt, İncīl elfāẓ-ı mūʿcize degildür. Ammā Ḳurʾān elfāẓ-ı mūʿcizedür. Tevrāt'dan ṣoñra biñ yıldan ṣoñra inmişdür. İncīl Tevrāt biñ sūredür, her sūre biñ āyetdür. Tevrāt'dan evvel bir bütün kitāb inmemişdür ve ʿİmrān dili üzre inmişdür. Ve mūʿcize degildür. Ve daḫı bir adam İncīl Tevrāt oḳumaġa ḳādir olsa Tevrāt İncīl oḳumak cāʾizdür.

[113]

Ḥaḳ Teʿālā nefse biñ yıl ʿaẕāb eyledi. Sen kimsin ben kimüm didi. Nefs sen sensün, ben benüm didi. Biñ yıl daḫı ṣoġuḳ cehennemde ʿaẕāb eyledi. Andan yine suʾāl itdi. Yine öyle didi. Bu kerre ḥaps itdi. Nice zamān ṭaʿām virmedi. Giñe suʾāl itdi. Nefs eyitdi: Ya Rab cümle maḥlūḳat seniñ ḳullaruñdur, saña muḥtācdur, seniñ kimseye iḫtiyācuñ yoḳdur. Cümlesini yaradan, varlıklarun virüp öldüren ve dirgüren sensin. Kimün cennete ve kimün cehenneme ḳoyan sensin. Ben bir żaʿīf ʿāciz

[74] (Bu adam mı,) yoksa âhiret kaygısıyla ve rabbinin rahmetine nâil olma ümidiyle gece vakitlerinde secde ederek, ayakta durarak kendini ibadete veren kişi mi (daha iyi)?" De ki: "Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu!" Doğrusu ancak akıl iz'an sahipleri bunu anlar (Zümer Sūresi/9).

muḥtāc ḳulunam didi. Anuñçün yılda otuz gün ṣavmı farż itdi. Nefs temahiyen miḳdarun bilüp ḥadden ziyāde tecāvüz itmesin didi. İnsāna faḳīr olsa Rabbünden şikāyet ider ve besi māl virse ḥarām yire isrāf ider mestān olur. Aṣl mestānelik dünyā mestāneligidür. Zīrā āḫirete sürer maḳbereye varmayınca eylemez ammā ṣarāb mestāneligi bir iki sāʿatden ṣoñra ayılur ṣarāb içün mestāne olmaz ṣarābı çoḳ içmekle mestāne olur. İmdi bir adamuñ mālı kifāyet ḳadar olsa lāzım-ı ḥelāl olan nesneleriñ degmesüne virmez degil kim ḥarām olan eşyāya ve ṣarāba ve zināya vire ammā mālı çoḳ olsa māl ādemi mestāne itmez çoḳluġı ider.

İlāhī pişirüp ḳotaranalar içün, yiyüp yedürenler içün, giyüp giydürenler içün, ṣadaḳa çoḳça virenler içün Allāh raḥmet eylesin ölenlere, baḳilere, zengīnlik ve zengīn cömerd olmaḳluġiçün celle ve aʿlā el-Fātiḥa.

Selīm Efendi'nüñ bildigi şu ki deli adam ʿaḳıllu olsa faḳīr adam zengīn olsa tāliḥi olmaz. Adamuñ tāliḥi olsa evinde itmegi olmayan adamuñ itmegi olsa eyü olurdı. Hem güzel olurdı. Yāḫud zengīn adam zügürde aḳçe virse esbābı çoḳ olan adam esbābı olmayan adama esbāb giydürse pek güzel olurdı. Ve daḫı güzel ʿavratuñ ḳocası güzel olsa ve ṣaḳallu adamuñ ḳarısı daḫı ṣaḳallu olsa ʿacabā ne şekil olurdı. Ammā bir adam hem zügürt hem faḳīr hem bekār adamuñ ḳarısı olmamaḳ fenādur.

[114]

Nefis bir küheylān ata beñzer. Ḳullanmamaġla, āḫirde keñdü ḥālüne ḳomaġla, ḥarūn olur. Eyle eşmek istemez belki bir maḥalde düşmāndan ḳaçmaḳ isteseñ segirtmeye seni helāk ide ṣuç ṣāḥibuniñdür zīrā ḳullanmadı ve ṣalāḫora taʿlīme virmedi. İmdi nefsi ʿibādetde ḳullanmayup ḥālüne ḳomaġla ve ʿilm meclisi nefsiñ ṣalāḫoradur aña getirüp taʿlīm itdürmemekle ḥarūn olur. ʿİbādetde eşmeyüp tenbel o olduġunuñ aṣlı budur ḥīn-i maḥalde āḫirete vardıḳda cehenneme girmek helāklıġuna sebeb olur ṣuç gine ṣāḥibinüñdür.

Nefs terbiye ile evliyā mertebesüne çıḳar, ḥālüne ḳosañ firʿavun mertebesüne degin iner.

İmām Ġazalī eger sen nefsi bir ḫayırlu işe meşġūl itmezseñ ol seni bir şer işe meşġul ider diyü buyurır.

Şerlere çeker

Nefs-i emmāre levvāme mülheme muṭmaʾinne rāżiyye marżiyye

[115]

Ana ḳarnundan gelen ādem ṭāġdan gelen keresteye beñzer. Dülger elüne girüp keserle gāh ucuna urup gāh ortasundan biçüp gāh nice yirlerin budaġıyla delüp el-ḥāṣıl dünyānuñ cefāsun çekmeyince pādişāh sarayuna pīş-taḫta veyā dolāb olup girmege lāyıḳ olmaduġı gibi ana ḳarnundan gelen insān daḫı bir ʿālemiñ nice zamān cefāsun çeküp Müslümānlıḳ neyle olduġun bilmeyince ve ʿulemā meclisünde ıṣlāḥ olmayınca Ḥaḳ Teʿālā'nuñ cennetine girmege lāyıḳ olamaz.

[116]

Bu dünyānuñ evvelün ve āḫīrün Allāh bilür. Ḥattā Ḥażret-i Resūl-i Ekrem ve Ḥabīb-i Mükerrem ṣalla'llāhu Teʿālā ʿaleyhi ve sellem miʿrāca giderken bir muʿaẓẓam melek gördi. Ve ol melāʾikeye suʾāl eyledi: Yā melek! Ḳaç yaşuñdasın? Melek eyitdi: Yā Resūlullāh! Yaşımı bilmezem lakin gökde bir yılduz var yüz biñ yılda bir kerre ṭoġar. Ben ol yılduzı yüz biñ kerre gördüm didi. Resūl ʿaleyhi's-selām sen daḫı küçük imişsiñ. Ben daḫı yerler gökler ve bu cihān yoġıdı yaradılduġumda didi.

Peyġamber Ḥażreti ʿaleyhi's-selām eydür: Her kim beni severse aña kifāfı ḳadrince virgil ve her kim beni sevmezse anuñ mālun ve oġlun ve ḳızun artur. Anuñçün kim māl çoḳ olıcaḳ kişiyi ṭāʿatden yıġar, Tañrı'dan ıraġ ider. Ve daḫı Ḥaḳ Teʿālā Muḥammed'e peyġamberliġi virdügi vaḳtin dükeli İblīs'ler bir yire gelüp ṭanışdılar nidelüm neyleyelüm didiler. ʿAzāzīl İblīs eyitdi: Ḳayġu yimeñ kim ādem oġlanları dünyāyı severler. Dünyā seven kişileri ben tīz yoldan çevirürüm didi. Kimisün zekāt virmemekle kimisün namāz ḳılmamaġla kimisün zināʾ ve livāṭa ḳılmaġla ḫamr itmekle azduram, yoldan çıḳaram. Bize dost olalar, ṭamuya bile varalar hiç ġuṣṣa yimeñ didi.

Şaḳiḳ-i Belḫi raḥmetu'llāh ʿaleyhi eydür: Tañrı'dan ḳorḳġıl kim gizlüyi ve aşkāreyi bilür ve emirüñ tutġıl şol Tañrı'ya kim iki cihānda pādişāhlıġı anuñdur. Ve

göñlüñi dolındur. Şol pādişāh kim vāʿdesüne ḫilāf yoḳdur. Bir adam elün ʿavratıyla zināʾ eylese, bir adam daḫı ḳan eylese, ḳan iden adam ile zināʾ eyleyen berāberdür. Zirā zināʾ ḥarām, ḳan eylemek daḫı ḥaramdur.

İbni ʿAbbās raḍiyallāhu ʿanha eydür: Yir eydür: Buyur yā Rab! Bunları aşaġı geçüreyin. Ḥaḳ Teʿālā eydür: Fāriġ ol yā yir! Yarun anları ṭamuya giriftār eyleyem ve ḳatı ʿaẕāba uġradam diyü buyurur.

ʿAlī kerremu'llāh vechedü eydür: Livāṭa ideni oda yaḳmaḳ gerekdür. Resūl Ḥażreti eydür: Livāṭa ideni ḳayadan bıraḳmaḳ gerek didi. Ve daḫı buyurdı: Zināʾ ve livāṭa iden kişiler Allāh Teʿālā'nuñ raḥmetinden maḥrūm olur. Ve daḫı eydür: Livāṭa iden kişi iki cihānda melʿūndur. Ve livāṭa iden kişi ölicek anı şeyṭānlar mezārundan alup yedi ḳat yir altuna getürirler neʿūẕu-bi'llāh.

Ḥażret-i Mūsā Peyġamber ʿaleyhi's-selām'uñ bir gün mübārek ḳarnı aġrıdı. Rabb'ine taẕarruʿ idüp ilāç diledi. Rabb'ül-ʿālemīn: Yā Mūsā! Var felān yirde bir ot vardur. Ol otdan ḳopar, ḳaynat, ḳarnuña sür, ṣıḥḥat vireyüm didi. Mūsā Peyġamber eyle eyitdi: Fi'l-ḥāl eyü oldı. Günlerde bir gün yine mübārek ḳarnı aġrıdı. Rabb'inden şifā ummayup hemān ot ḳoparup yine evvelki gibi eyledi. Mübārek ḳarnı daḫı pek aġırmaġa başladı. Mūsā ʿaleyhi's-selām Rabb'ine rücūʿ eyledi. Rabb'ül-ʿālemīn: Yā Mūsā! Sen benden dermān istemedüñ, otdan şifā diledüñ didi. Mūsā Peyġamber eyitdi: Rabb'üm! Sen baña öyle ṣaġlıḳ virdin. Anuñçün iyle itdüm. Rabbʾül-ʿālemīn ʿaẕamet-i şānıyla buyurır. Eydür: Yā Mūsā! Ġayrıdan dermān gelmez. Her kişiye dermān viren benün, ḫasta iden, ṣāġ iden, öldüren dirgüren benin. Dermān benümdür, hep benden olur yā Mūsā didi. Mūsā Peyġamber eyitdi: Ḫudāyā! Cemʿ-i marażlar ve ṣaġlıḳlar sendendür. Öldürmek dirgürmek senden olur. Ya Rab! Bir müslümān diş aġrısun görse senüñ ḫoşuña gelür mi didi. Ya Mūsā! Ben ol adamı kendü lüṭfumdan severüm ve aña diş aġrısı sızısı muḳābelesinde ulu mertebe virem didi.

[117]

Ḥażret-i ʿAlī kerremʾullāh vechedü bir gün ḫasta oldı. Ol ʿālemiñ faḫri āḫiret sulṭānı ʿāṣiunuñ şefīʿ-i Muḥammed Muṣṭafā ṣalla'llāhu ʿaleyhi ve sellem ṣaḥābeler

ile Ḥażret-i ʿAlī'nüñ ḥālün ṣormaġa geldiler. Ḥażret-i ʿAlī öñlerine bir aḳ ṭas bal ḳodı. Ve ol bal aḳ ve içinde bir aḳ ḳıl varıdı. Resūllu'llāh ʿaleyhi's-selām buyurdular ki: Biz bu balı yemezyüz her biriñüz birer temsīl söylemeyince. Andan balı yiyelüm didi. Evvel Ebū-bekr eydür: Peyġamber nūrı nūrludur işbu ṭasdan; peyġamberle söyleşmek ṭatludur işbu baldan; peyġamber sünnetin yirine getürmek incedür işbu ḳıldan. İkinci ʿÖmer ḥażreti eydür: İmān nūrı nūrludur işbu ṭasdan; imān getürmek ṭatludur işbu baldan; imānla dünyādan gitmek incedür işbu ḳıldan. Ḥażret-i ʿOs̱mān eydür: Ḳurʿān nūrı nūrludur işbu ṭasdan; Ḳurʾān oḳumaḳ ṭatludur işbu baldan; Ḳurʾān buyruġun yirüne getürmek incedür işbu ḳıldan. Ḥaẓret-i ʿAlī eydür: Ḳonuḳ nūrı nūrludur işbu ṭasdan; ḳonuġla yiyicek yimek ṭatludur işbu baldan; ḳonuḳ ḫāṭırun yirüne getürmek incedür işbu ḳıldan. ʿĀīşe anamız eydür: Ḥelāl nūrı nūrludur işbu ṭasdan; ḥelāl ile söyleşmek ṭatludur işbu baldan; ḥelāl ḳulluġun yirüne getürmek incedür işbu ḳıldan. Fāṭıma Ḥażreti eydür: Ḳız oġlān nūrı nūrludur işbu tasdan; atası anası sözi ṭatludur işbu baldan; ḳız oġlan yüzi ṣuyla üstüne dökmek incedür işbu ḳıldan. Ḥażret-i Resūlul'llāh eydür: Ümmet nūrı nūrludur işbu ṭasdan; ümmetiçün şefāʿat eylemek ṭatludur işbu baldan; şefāʿat ḳabūl olmaḳ incedür işbu ḳıldan. Temmet Bi-ʿavni melik'il-vehhāb.

Süleymān Peyġamber ʿaleyhi's-selām bir gün taḫt üzerinde otururdı. Ve yil taḫt getür hevā üzeründe giderdi. Gördi kim bir kişi yapraḳ giysi giymiş. Süleymān'uñ özi göyindi yile buyurdı. Taḫtı aşaġı indürdiler. Ol kişi ḳatuna oḳıdu aña bir altun kürsī bağışladı. Ol kişi aña duʿāʾ ḳıldı. Kürsī aldı pazara getürdi. Mezāda virdi. Kürsī yedi aḳçeye dilediler yine Süleymān'a getürdi. Eyitdi: Yā Süleymān! Yedi aḳçeye dilediler. Süleymān eyitdi: Yine pazara ilet didi. Ol kişi yine pazara getürdi. Yine yedi aḳçeye dilediler, yine Süleymān'a geldi. Eyitdi: Yā Süleymān! Yedi aḳçeden artuġa almazlar didi. Süleymān teʿaccübe ḳaldı. Ḥaḳ Teʿālā Süleymān'a vaḥy ḳıldı. Eyitdi: Yā Süleymān! Ben aña yedi aḳçe taḳdīr itdüm. Sen bizüm taḳdīrümüze muṭiʿ olmaz mısın? Süleymān istiġfāra geldi.

[124]

[Manzûm Nasîhatnâme]

Bismillāḥi'r-raḥmāni'r-rahīm

Her işe ḳıl besmeleyle ibtidāʾ

Ẕikrüñ olsın dāʾimā ḥamd ü Ḫüdā

Ṭāhir ol dāʾimā ṣalāḥı pīşe ḳıl

Hem ʿaẕāb-ı dūzaḫı endişe ḳıl

Kāhil olma ḳıl namāza ihtimām

Ṭur otur ehl-i ṣalāt ile müdām

İsteriseñ artura ḳadrüñ Ḫüdā

Rūz-ı şeb eyle tażarruʿ ḳıl duʿāʾ

Kim ki kār u pīşesün ʿişyān ider

Şüphesüz ol rızḳa noḳṣān ider

Niʿmete şükr belāya ṣabr ḳıl

Kim bulur andan cilā mirāt-ı dil

Şükri ḳayd-ı niʿmete mevcūdadur

Ṣabr-ı ṣayd-ı niʿmeti mefḳūdedür

Kimseye ḳılma sitem itme cefā

Dost ḳılmaz merdüm-i āzādı Ḫüdā

Şādī-i dünyāya mesrūr olma hiç

İltifātı şāha maġrur olma hiç

Ömrüñ olsın dirseñ ġāyet uzun

Eyle inʿām u ʿaṭāʾ ḥadden füzūn

Şemʿ-veş ḫalḳa dilek itme dirāz

Rūz gibi eyleme neşʾeye rāz

Niʿmetüne kimsenüñ ḳılma ḥased

Ḳadīr isen ḳıl ḥased ya pinī sed

Kimseyi zemm eyleyüp ḳadḥ eyleme

Kendüñi hem illere medḥ eyleme

[Bu duʿāʾyı söylemedin ṣabāḥda yigirmi beş kerre oḳusa nesne unutmaya ve unutduġun girü ibād eyleye duʿāʾ budur. *Allahümme aġmiz ihsāni bi-ẕikrike ve ḳalbi bi-ḥaşyike ve zikri ve bi-nestain.*

Her kim gice içünde ḳıbleye ḳarşu āyet'el-kürsī yüz yetmiş kerre oḳusa sürʿatile ḥāceti ḳabūl ola.

Bir kimesne abdest ṣoñunda ḳalan ṣudan ururdururken içse ve bu duʿāʾyı oḳuya yetmiş derde devādur. *Allāhümme'şfinī bi-şifāike ve dāvuni bi-devāike va'ṣımnī mune'l-velehi ve'l-emrāḍi.*

[125]

Geç gecünden ibn-i vaḳt ol gözle ḥāl

Hem yeme ferdā ġamun ferdāya ṣal

Ġāyet ile kemdürür dirseñ eger

Kendü ʿaybun ḳor elüñʿaybun arar

Virdüġüñi alma manend-i ḥisār

Yime ḳatı ḳılduġuñı zinever var

Çoḳ feraḥ virme ki ol hiffet virür

Baḳma hem nā-maḥreme ġaflet virür

İtme iki zen arasunda güẕer

Ḳılma hem aṣılmışa aṣla naẕar

Zināʾlar ile kim ki çoḳ ṣoḥbet ḳılur

Şāha kendüni bī-ḥürmet ḳılur

Laʿn u ṭaʿn kiẕb ü bühtān eyleme

Kimsenüñ ḳalbüni vīrān eyleme

Hem ḳoma beytüñde beyt-i ʿankebūt

Nāḳış olur zīyāde olduḳça ḳūt

Atañı ve anañı cān peder

Adlar adıyla çaġırma ḳıl ḥaẕer

Rīze-yi nānı bıraḳma zīr-pā

Düşeni alup yiseñ virür ġınā

Senden āʿlānuñ öñüne geçme hem

Öyle ednāya tevāżuʿ ḳıl kerem

Başuñ altuna ḳoma şalvarunı

Otururken hem ṣarma destāruñı

Dişüñ ile kesme hergiz dişüñi

Ṭırnaġuñla oynama hem dişüñi

Ayaġ üzre key ṣaḳun doñ giymeden

Ḳıl ḥaẕer üstüñde câme digmeden

Post u seri beyāżı ḳıl kerem

Ayaġ altuna bıraḳma yaḳma hem

[126]

Bir ʿazīze ṣordılar nisyāndan

Didi kim ḳaçmaḳ gerek ʿiṣyāndan

İştirākun görme cāʾiz şānenüñ

Şānesine urma el bī-gāneniñ

Ġayrile misvākda yoḳ iştirāk

Kim işāretdür añā lafẕ-ı sivāk

Püf diyüp hergiz söyündürme çerāġ

Şemʿ dūdundan olur muḫtel dimāġ

Öyle hiç gice çekme emek

Hem cümbile ġam virür yimek yimek

Pes ḫaṭāʾdur gice mirʾāta naẕar

Yalñız bir evde yatma ḳıl ḥaẕer

Müriṣ-i ḳılletdür nevm-i keṣīr

Gice ʿüryān yatmaḳ eyler hem faḳīr

Ay ve gün ṭutılsa hem ḳılma naẕar

Ol naẕardur gözlere ʿayn-ı żarar

ʿĀḳil iseñ eyleme tenhā sefer

Yalñız gitmede vardur çoḳ ḫaṭar

Olmasın dirseñ żamīriñde ġubār

Ḫāk u kil ile el yumaḳdan el yudar

El yüz üstüne ḳomaḳ meẕmūmdur

Ġabġaba altuna ḳomaḳ şomdur

İḫtirāz ile ḳavme virir elem

Ayaġ altuna tırāşāt-ı ḳalem

Çoḳ cimaʿ u ʿıṭr u ġam ekşi yimek

Pīr iderler ādemi bi-reybü şek

Buruna ya teşme çoḳ virir melāl

Hem-ḥāleldür her çūbı itme ḥelāl

Mümkün olduġınca eyle ictināb

Söz budur vaʾllāhu ʿalemi biʾṣ-ṣavāb

[127]

Mesʿele

Mesʾele iki kimse bir cāriyede müşterek olalar hīç birine vaṭy ḥelāl olmaz. Bir kimse birine iẕn u rıżā virirler ise de ya helāldür.

Mesʾele bir ʿavrat kendü cāriyesini var eyle diyü zevcine icāzet virmekle vaṭy ḥelāl olmaz biʾl-ittifāḳ.

Mesʾele güzel oġlān hükm-i şaddedür başdan ayaġa degin ʿavretdür. Şehvetle naẓar ḥelāl olmaz.

Mesʾele ḥarām aḳçe ile alınan şeyʾden ḥāṣıl olan ḥarām olmaz. Heman ol ḥarām aḳçesiñ ʿaẕābı çekilür.

Mesʾele cümle enbiyā göbekleri kesilmiş ve sünnetlü ṭoġmışdur ki ʿavret yirine naẓar olınmaya lakin Ḥażret-i İbrāḥim maḫtūnen ṭoġmayup kendü kendüyi

ḫitān itmesi ġayra teşriʿ (?) añundur zirā muḫtārı milel ve muḳtedā-yı maḫal ve maḥbūb ehem-i ümem ve cedd-i ḥabīb-i ekremdür.

[128]

Mektūb-ı Naṣrāddīn li ibnihi ʿale'ṭ-ṭariḳi'n-nuṣh

Rāḥat-ı rūhum dilde fütūhum

Oġlum nūḥum baʿde selāmī

Ḳurret-i ʿayni ḳuvve-yi dīni

Ġurret-i dīni diñle ki kelāmı

ʿİlme ḥarīṣ ol şuġle enīs ol

Ehle celīs ol görme melāli

Ṣormaġa iy yār eyleme gel ʿār

Añla ne kim var ʿilm-i tamāmı

Fārisī'yi bil ehlün ara bul

Efṣaḥ-ı nās ol ʿArab u ʿAcemi

Bildüginñ ögret dersüñi fikr it

Eyleme hīç red ḥaṣṣa vü ʿavāmı

Çoġ ve eger az bildügüñi yaz

Pendī iden sāz olmaya ʿamī

Vaḳt-i namāz it ḥaḳḳa niyāz it

Ḫalıḳı yār it gözle imāmı

Kendüni görme kimse yirme

ʿUnf ile urma söze mi mi

Ṭamlā-be-ṭamlā göl olur añla

Sözümi diñle görme melāmı

Luṭf u edeble ṣaḳla ve bekle

Ḳanda ise yoḳla ṣalāḥ-ı niẓāmı

Ṣāliḥe yār ol eyüye cār ol

Dünyāda var ol bul eyü nāmı

ʿİlm-i mükerrer eyle muḳarrer

Ṣoñra muḥarrer temmet-i kelāmı

Oldı tamāmi

[131]

Suʾāl-nāme

Eger ṣorsalar namāz ehlünüñ pīri kimdür. Cevāb ide bizüm pīrümüz ṭoġrı yoldur. Eger ṣorsalar oḳuyanlaruñ pīri kimdür cevāb ide sulṭān-ı enbiyā Muḥammed Muṣṭafa'dur sallalahu aleyhi ve sellem. Eger ṣorsalar yazıcılaruñ pīri kimdür cevāb ide kim İdrīs peyġamberdür [ve Ḥażret-i ʿOṯmān'dur raḍiallāhu ʿanha.] Eger ṣorsalar ḳılıç ḳuşananlaruñ pīri kimdür cevāb ide Ḥażret-i ʿAlī'dür. Eger ṣorsalar çiftçileriñ pīri kimdir cevāb ide kim atāmız Ādem ṣafiyullāhdur. Eger ṣorsalar gemicilerüñ pīri kimdir cevāb ide kim Nuḥ neciyullāhdur. Eger ṣorsalar çobanlaruñ pīri kimdür cevāb ide kim Mūsā Kelīmullāhdur. Eger ṣorsalar derzīlerüñ pīri kimdür cevāb ide kim İdrīs nebīullāhdur. Eger ṣorsalar imāmlaruñ pīri kimdür cevāb ide kim Muḥammed Muṣṭafa'dur ṣalavātu'llāhı ʿaleyhi ve ʿale'l-iḫvānihi mine'l-enbiyāʾül-mürselīn vel'ḥamdüli'llāhi Rabbʾül-ʿālemīn. Bunāʾ yapıcılarun pīri Şeddād'dur. Pehlivānlaruñ ve ġāzīlerüñ çarḫçılarun pīri ḥażret-i ʿAlī'dür kerremuʾllāh vechedü raḍiallāhu ʿanha. Şehīdlerüñ pīri Ḥażret-i Ḥamza'dur. Müʾeẕẕīnleriñ pīri Bilāl-i Ḥabeşī'dür.

[132]

Mesʾele

Eger bir imāma ṣorsalar sen senüñ içün mi namāz ḳılarsın yoḫsa ḳavm içün mi deseler. İmām eyde ben namāzı benüm içün ḳılarum daḫı ḳavmi niyyet iderüm.

Eger ṣorsalar biz saña uyarız sen kime uyarsın deseler. İmām eyde ben Resūlullāh'a uyarım.

Eger ṣorsalar bizüm imāmımuz sensin seniñ imāmuñ kimdür. İmām eyde benüm imāmum Ḳurʾān'dur.

Eger ṣorsalar bizüm namāzumuz senüñle tamām olur ya seniñ namāzuñ kimüñle tamām olur. İmām eyde benüm namāzum ʿilmile ve Resūlʾullāh şerīʿatıyla tamām olur. Bunları imām bilmese imāmeti ṣaḥiḥ olmaz. Allāhu aʿlem bi'ṣ-ṣavāb.

Bī-ḥaḳāyıḳ-i eşyā.

[191]

[İnsanların Nesnelere Dönüştürülmesi]

Fīl: Kendün taṣarruf itdürici bir muḥabbet kişi idi. Sebeb-i nesḫ budur.

Ḫınzīr: Livāṭa idici bir kimse idi. Livāṭa sebebile nesḫ oldı.

ʿAyu: Ehl-i ẓulm bir kimse idi. Ẓulm eyledügi sebebden nesḫ oldı.

Ḳurd: Yollar ve beller kesici bir kimse idi. Kesici olduġı içün nesḫ oldı.

Maymun: Bir Yahūdī idi. Aṣlunda ṣebt güni şerīʿatlarunda balıḳ avlamaḳ ṣebt güni ḥarām idi. Ol gün balıḳ ṣayd eyledi, muḫālefet eyledi. Nesḫ oldı.

Ṭavşan: Bir ʿavrat idi. Ḥayż görüb baʿdehū yunup ġusl eylemezdi. Dāʾimā murdārlıġun ḳabūl iderdi. Pāk olmazdı. Anuñçün nesḫ oldı.

Keler: Bir ʿArabī kişi idi. Ḥācılaruñ esbāblarun sirḳa idüp uġrılardı. Anuñçün nesḫ oldı.

ʿAḳreb: Bir dehān kimse imiş. Elünden ve dilünden kimse ḳurtılmazdı. Sebeb-i nesḫ budur.

Ḳalḳan balıġı: Kendü ʿavretün ellere ṭaṣarruf itdürirdi. Bir gīdī imiş. Sebeb-i nesḫ budur.

İt balıġı: Bir ġammāz kimse idi. Biri birine ġammāz itdügi sebeb de nesḫ oldı.

Ḳaplubaġa: Benī İsrāʾil'den bir ʿavrat idi. Eri cemʿ olmaḳ istedügünde rıżā virmeyüp menʿ iderdi. Nesḫ oldı.

Örümcek: Bir ʿavrat idi. Aduna siḥr iderdi bir fācireydi idi. Nesḫ oldı.

Ḳırlanġuc: Ḫurma aġacundan ḫurmayı çalıcı bir kimse idi. Nesḫ oldı.

Kirpi: Gice ile her bār dolam-bāz ḳapucı bir kimse idi. Nesḫ oldı.

Köpek: Bir ḳāḍī idi. Şerʿī ṭoġrı icrā eylemezdi. Menʿ iderdi. Anuñçün nesḫ oldı.

Ṭūṭī: Şerʿe muḫālif idici Kel idi. Nesḫ oldı.

Eşek Arusı: Medyūn borcun ʿināḍ ve muḫālefet ider bir kimse idi. Anuñçün nesḫ oldı.

Gelincik: Ḳoñşusun rencīde ider bir kimse idi. Anuñçün nesḫ oldı.

Sansar: Dāʾimā meyyitüñ kefenin ṣoyucı bir kimse idi. Nesḫ oldı.

Ṣaḳṣaġan: Ḥammāma peştemālsüz girer. Ḥayāʾsuz bir kimse idi. Nesḫ oldı.

Zühre Yılduzı: Bir fettān-ı ṣaḥib-cemāl bir ʿavrat imiş. Nesḫ oldı.

Süheyl Yılduzı: Bir kātib kimse idi. Ḫalḳuñ ḥaḳḳı olmayanı yazup tezvīr iderdi. Nesḫ oldı.

Vaḳtākim bu ẕikr olunan yigirmi iki nefer kimesneler böyle nāme-dār ve nāmaʿḳūl ve nā-meşrūʿ āḥvāl eyledi. Ḥabīb-i Muḥammed Muṣṭafa yüzi ṣuyı ḥürmetüne ümmetlerüne bağışlayup āḫirete teʾḫīr eyledi. Muḥammed Muṣṭafa ḥürmetüne Ḥaḳ celle ve aʿlā ʿamellerümüzi ḫayra mübeddel eyleye āmīn ya muʿīn.

[192]

[Günler ve Nitelikleri]

Rūz-ı şenbe ṭon biçdürse bedeninde olduḳça ḫasta ola, dırnaġı keserse dırnaġı düşe. Ḥammāma girerse cemiʿ maraż depreşe.

Rūz-ı yekşenbe ṭon biçdürse niʿmete irişe ammā mübārek olmaya. Dırnaḳ keserse faḳīr ola. Ḫammāma girmek eyüdür. ʿİmāret itmek ve aġaç dikmek eyüdür.

Ruz-ı dūşenbe ṭon biçdürse münʿam ola ve mübārek ola. Dırnaḳ keserse dīvānelikdür ṣıḥḥate irişe. Ḫammāma girmek ve ḥacāmat ve sefer iyüdür.

Rūz-ı se-şenbe ṭon biçdürse nā-mübārek ola. Dırnaḳ keserse ḫaste ola. Ḫammāma girse ḫastalıġa uġraya. Ḥacāmat eyüdür.

Rūz-ı çehār-şenbe ṭon biçdürse rızḳı ve ʿilmi ziyāde ola. Ve ʿazīz ve mükerrem ola. Dırnaḳ keserse ġāyet yarāmazdur. Ḫammāma girmek eyüdür.

Rūz-ı penç-şenbe ṭon biçdürse mübārek ola. Dırnaḳ keserse ebrāş ve ḥarām rencünden ḫalāṣ ola. Ḫammāma girmek eyüdür ve ḥacāmat ve nikāḥ eyüdür.

Rūz-ı Cumaʿ ṭon biçdürse ʿömri ve devleti ziyāde ola. Dırnaḳ keserse raḥmet-i ḥaḳḳa vāṣıl ola. Ḫammāma girmek eyüdür Allāhuʿālem.

SONUÇ

Michigan Üniversitesi Kütüphanesinde 1682 numara ile kayıtlı olan Mecmua'da yer alan çeşitli metinlerin farklı mecmualardaki nüshaları daha önce latin alfabesine aktarılmış olsa da 1682 numaralı Mecmua ilk defa tarafımızca latin alfabesine aktarılmıştır. Bu çalışmanın amacı, Türk edebiyatına ilgi duyanlara ve bu konuda çalışma yapan araştırmacılara yardımcı olmak ve MESTAP'a katkı sağlamaktır.

Çalışma, giriş ve iki temel bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde mecmuaların kapsamı ve ilk bölümde Mecmua'nın muhtevası hakkında bilgi verilerek MESTAP tablolarına yer verilmiştir. İkinci bölümde nüsha tavsifi yapılan Mecmua'nın okunuşunda izlenen yol açıklanmıştır. Transkripsiyon alfabesinin verilmesinden sonra hazırlanan transkripsiyonlu metin sunulmuştur. Metindeki şiirlerin divandaki şekilleriyle farklılıkları ve ayet, hadis ve diğer Arapça ibarelerin anlamları dipnotta belirtilmiştir. 196 varaktan oluşan Mecmua'nun tamamı çalışılmıştır.

Mecmua'da 74 ile 106 sayfaları arasında yer alan hikâyenin sonuna tarih düşülmüş ve müstensihin Ömer ibn-i Osman; istinsah tarihinin 9-10 Muharrem 1093, 18-19 Ocak 1682 olduğu belirtilmiştir. Düşülen tarihten sonra eserin tamamlanmamış olması ve el yazısının değişmesi Mecmua'nın farklı kişiler tarafından yazıldığı izlenimini vermektedir. 195. varakta 7 Şaban 1098'de yazılmış bir temessük bulunmaktadır. Bu tarih miladi 18 Haziran 1687'ye denk gelmektedir. Mecmua'da şiirleri yer alan Bağdatlı Rûhî, Taşlıcalı Yahyâ ve Vahdî gibi şairlerin de 16. yy.'da yaşadığı göz önünde bulundurulduğunda Mecmua'nın müstensihiyle ilgili net bir bilgi olmasa da istinsah tarihinin 17. yy.'ın son çeyreği olduğunu söylemek mümkündür.

Manzum-mensur metinler içeren Mecmua'da gazel, kaside ve mesnevi gibi nazım şekilleri kullanılmıştır.

Gazeller, Bağdatlı Rûhî, Taşlıcalı Yahyâ ve Vahdî' ye aittir. Şairlerin divanlarında yer almayan gazellerin mecmuada tespit edilmesi önemlidir. Kaside, Kadızâde Şeyh Mehmed Efendi'ye aittir ve farklı bir nüsha olması sebebiyle önemlidir. Mesnevilerden biri, Mollâ Fenârî'ye ait olduğu düşünülen Terceme-i Mukaddimetü's-Salât'tır. Bu mesnevi de farklı bir nüsha olması sebebiyle önemlidir.

Çoğunluğunu mensur metinlerin oluşturduğu Mecmua'da emir-nâme, fetva metinleri, hikâyeler vb. metinler yer almaktadır. Emir-nâme Nev'i-zâde Atâyî'ye ait olup farklı bir nüsha olması açısından önemlidir. Bilinen en eski telif hikâye ve din dışı konulu yazılan ilk hikâye olan Hikâyet-i Bâzargân-ı Bâzan-ı Mekkâre'nin Mecmua'da bulunması da Mecmua'nın kıymetini artırmakta ve hikâyenin farklı bir nüshasını edebi camiaya kazandırmaktadır.

Sonuç olarak 1682 numaralı Mecmua'nın latin alfabesine aktarılmasıyla edebiyatseverlere hizmet, konuya ilgi duyan araştırmacılara yardımcı ve MESTAP'a katkı sağlama amacı gerçekleştirilmiş olmaktadır.

KAYNAKÇA

AYDEMİR, Yaşar, "Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler", **Turkish Studies**, C 2, s. 122-137.

CANIM, Rıdvan, **Latîfî Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ (İnceleme Metin)**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Ankara 2018.

ÇELİK, Aysun, "Molla Fenârî'ye Atfedilen Şurûtü's-Salât Adlı Eserin Manzum Tercümesi", **Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi**. C 3, s. 25-57.

ÇETİN, İsmet, "**Türk Halk Hikâyeleri İçinde Hikâye-i Uğru ile Kadı**", ("Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi", Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Ankara 1988.

GÜRBÜZ, Mehmet, "Mecmuaların Tüketim Biçimleri Üzerine Kimi Tespitler", Gazi **Türkiyat**. C 12, s. 67-74.

GÜRBÜZ, Mehmet, "Şiir Mecmualarının Kaynakları Üzerine" **Turkish Studies.** C 8, s.315-322.

GÜRBÜZ, Mehmet, "Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi", **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı edebiyatının kırkambarı**, Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, s. 97-115.

HARMANCI, Meriç, "Anabacı ya da Tacir Abdurraûf Hikâyesi", **Devr-i Kadîm Efendisi Prof. Dr. Tahir Üzgör'e Armağan**, İlahiyat Yayınları, Ankara 2018, s. 369-391.

KANAR, Mehmet, **Büyük Farsça Türkçe Sözlük**, Birim Yayınları, İstanbul 1998.

KAVRUK, Hasan, **Eski Türk Edebiyatında Mensûr Hikâyeler**, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1998.

KILIÇ, Atabey, "Mecmua Tasnifine Dair", **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı edebiyatının kırkambarı**, Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, s. 75-97.

KÖKSAL, Mehmet Fatih, **Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori**, Kesit Yayınları, İstanbul 2017.

KÖKSAL, Mehmet Fatih, "Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)", **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı edebiyatının kırkambarı**, Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, s. 409-433.

Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir, (haz.), Hayrettin Karaman vd. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2012.

LEVEND, Agâh Sırrı, **Türk Edebiyatı Tarihi I**, Dergâh Yayınları, İstanbul 2015.

MAKSUDOĞLU, Mehmet, **Arapça-Türkçe Öğretici Sözlük**, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 2015.

PALA, İskender, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, Kapı Yayınları, İstanbul 2013.

PARLATIR, İsmail, **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü**, Yargı Yayınevi, Ankara 2012

REDHOUSE, James William, **An English and Turkish Dictionary**, Çağrı Yayıncılık, İstanbul 2014.

Sehî Beg, **Heşt Behişt**, (haz.), Haluk İPEKTEN vd., T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara 2017, s.151

Şemseddin Sami, **Kamus-ı Türkî**, (haz.), Paşa YAVUZARSLAN, Türk Dil Kurumu, Ankara 2015.

TANYILDIZ, Ahmet, "Tahran'da Bulunan Türkçe Bir Şiir Mecmuası ve Neşredilmemiş Bazı Şiirler, **Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi**, S 2, s. 39-87.

Yeni Tarama Sözlüğü, Düzenleyen: Cem DİLÇİN, Türk Dil Kurumu, Ankara 2018.

UZUN, Mustafa İsmet, "Mecmua", **TDV İslam Ansiklopedisi**, Cilt 28, TDV Yayınları, Ankara 2003.

ÜNVER, İsmail, "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", **Türkoloji Dergisi**, C 11, S 1, s.51-89.

ÜREKLİ, Bayram, "Dördüncü Murad Devrine Dâir Kadı-zâde'nin Bir Manzûmesi" **SÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi**, S 11, s.277-300.

https://kuran.diyanet.gov.tr/Tefsir/

https://mestap.com/mestap/

DİZİN

A/ Ā/ ʿA/ ʿĀ

ʿAbdurrauf, 74

ʿAcem, 63, 74, 128

ʿAcemistān, 74, 98

Ādem, 32, 33, 109, 131

Ādemī, 33

ʿĀişe, 32, 117

ʿAlī, 116, 117, 131

Anabacı, 76, 79, 80, 85, 89, 93

ʿArafāt, 33

Aristo, 44

Arnavud, 57, 64

ʿĀṣım, 16

ʿAṭāyī, 56

Aydun, 39

ʿAzāzīl İblīs, 116

B

Baġdād, 38

Bānū, 84, 85, 93, 94, 95, 96, 100, 102, 104

Bayezīd, 28, 29, 30, 34, 108

Bayezīd Bisṭāmī, 28

Belḳīs, 32

Beytullāh, 30

Bilāl-i Ḥabeşī, 131

Burūsa, 74

C

Caʿfer, 106

Cehennem, 17, 29, 31, 33, 97, 113, 114

Cennet, 16, 29, 31, 34, 43, 88, 97, 111, 113, 115

Cennet-i Firdevs, 89

Ceyḥūn, 32

D

Dicle, 32

Diyār-ı Rūm, 74, 82, 93, 94, 95, 98

E

Ebū-bekr, 117

Ebū Manṣūr-ı Māturīdī, 109

F

Fāṭıma, 32

Fāṭıma Ḥażreti, 117

Fırāt, 32

Ḥ/ Ḫ

Ḥabīb-i Ekrem, 127

Ḥabīb-i Muhammed Mustafa, 191

Ḥabīb-i Mükerrem, 116

Ḥamza, 16

Ḥasan-ı Baṣrī, 111

Ḥavvā, 32

Ḥatīce, 32

Ḥażret-i ʿAlī, 117, 131

Ḥażret-i Ādem, 109

Ḥażret-i Ḥamza, 131

Ḥażret-i İbrāḥim, 127

Ḥażret-i Muʿāviye, 61

Ḥażret-i Muḥammed, 109

Ḥażret-i Mūsā, 116

Ḥażret-i ʿOṯmān, 117, 131

Ḥażret-i Resūl, 8, 15, 16, 17, 18

Ḥażret-i Resūllu'llāh, 117

Ḥażret-i Resūl-i Ekrem, 46, 116

Ḫıżır-ı İlyās, 57

Ḫorasan, 40, 74

İ/ ʿİ

İblīs, 116

İbni ʿAmr, 16

İbni ʿĀṣ, 16

İbni Keṯir, 16

İbni Nāfiʿ, 16

İbni ʿAbbās, 116

İdrīs Peyġamber, 131

İmām Ġazalī, 111, 114

ʿİmrān, 32, 112

İskender, 44

İslāmbol, 38

İsmāʿīl, 32

K/ Ķ

Kaʿbe, 33, 40, 57

Kaʿbe-yi Mükerreme, 109

Kāfiristān, 39

Ķıṭmīr, 33

M

Mekke-yi Şerīf, 31

Meryem, 32

Mevlevī, 57

Mollā el-Fenārī, 36

Muḥammed, 29, 34, 45, 109, 111, 116

Muḥammed Beg, 39

P

Peyġamber, 12, 14, 22, 30, 33, 109, 117

Muḥammed Muṣṭafā, 109, 117, 131, 191

Muḥammedī, 29, 34

Mūsā, 32, 116, 131

Mūsā Peyġamber, 32, 116

N

Naṣrāddīn, 128

Nīl-i Mışır, 32

Nuḥ, 33, 131

Nuʿmān ibn Ṣābit, 109

Nūşirevān, 45

ʿO

ʿOṣmān, 38, 106

ʿÖ

ʿÖmer ibn-i ʿOṣmān, 106

Peyġamber Ḥażreti, 8, 11, 12, 19, 116

R

Resūl, 30, 109, 110, 116

Resūl Ḥażreti, 12, 14, 21, 22, 116

Resūlu'llāh, 109, 116, 117, 132

Rıḍvān, 43, 88

Rūḥī, 66

Rūm, 94, 98, 103, 104, 105

Rūm Diyārı, 96

S/ Ṣ

Ṣafāhān, 74

Ṣaḳiḳ-i Belḫi, 116

Ṣāliḥ, 32

Saruḫan, 39

Selīm Efendi, 113

Sem'ān, 28

Seyḫūn, 32

Sīmurġ, 57

Sulṭān Aḥmed, 108

Sulṭān Bayezīd, 108

Sulṭān İbrāḥim, 108

Sulṭān Meḥmed, 108

Sulṭān Murād, 108

Sulṭān Muṣṭafā, 108

Sulṭān Orḫān, 108

Sulṭān 'Oṣmān, 108

Sulṭān Selīm, 108

Sulṭān Süleymān, 108

Süfyān eṣ-Ṣevrī, 111

Süleymān, 38, 117

Süleymān Peyġamber, 32, 117

Ş

Şeddād, 131

Şeyṭān, 33, 57, 76

Ṭ

Ṭur Ṭaġı, 33

V

Vaḥdī, 90, 91, 97, 10

Y

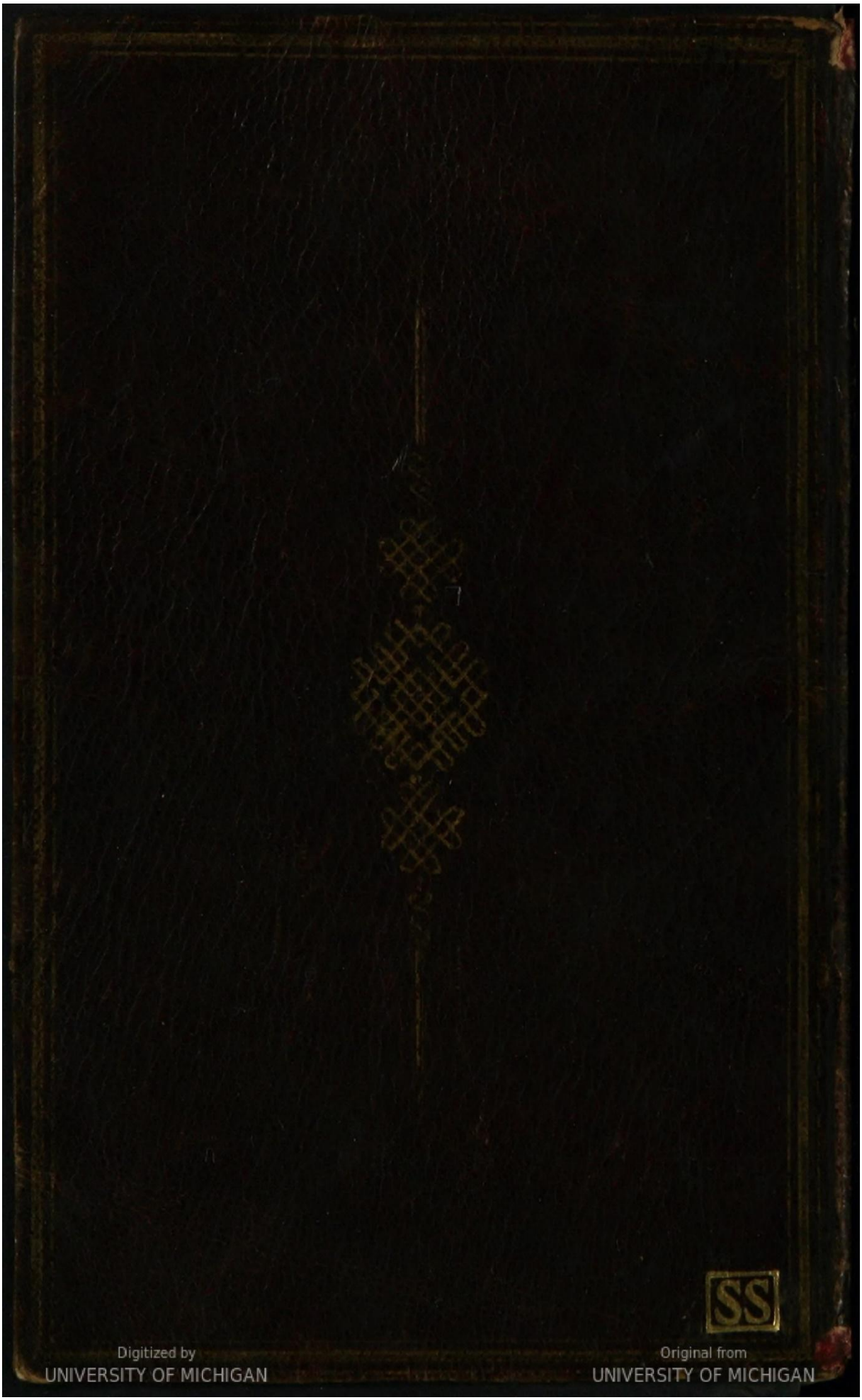
Yaḥyā, 66, 67

Yeksāmī, 16

Yūnus, 32

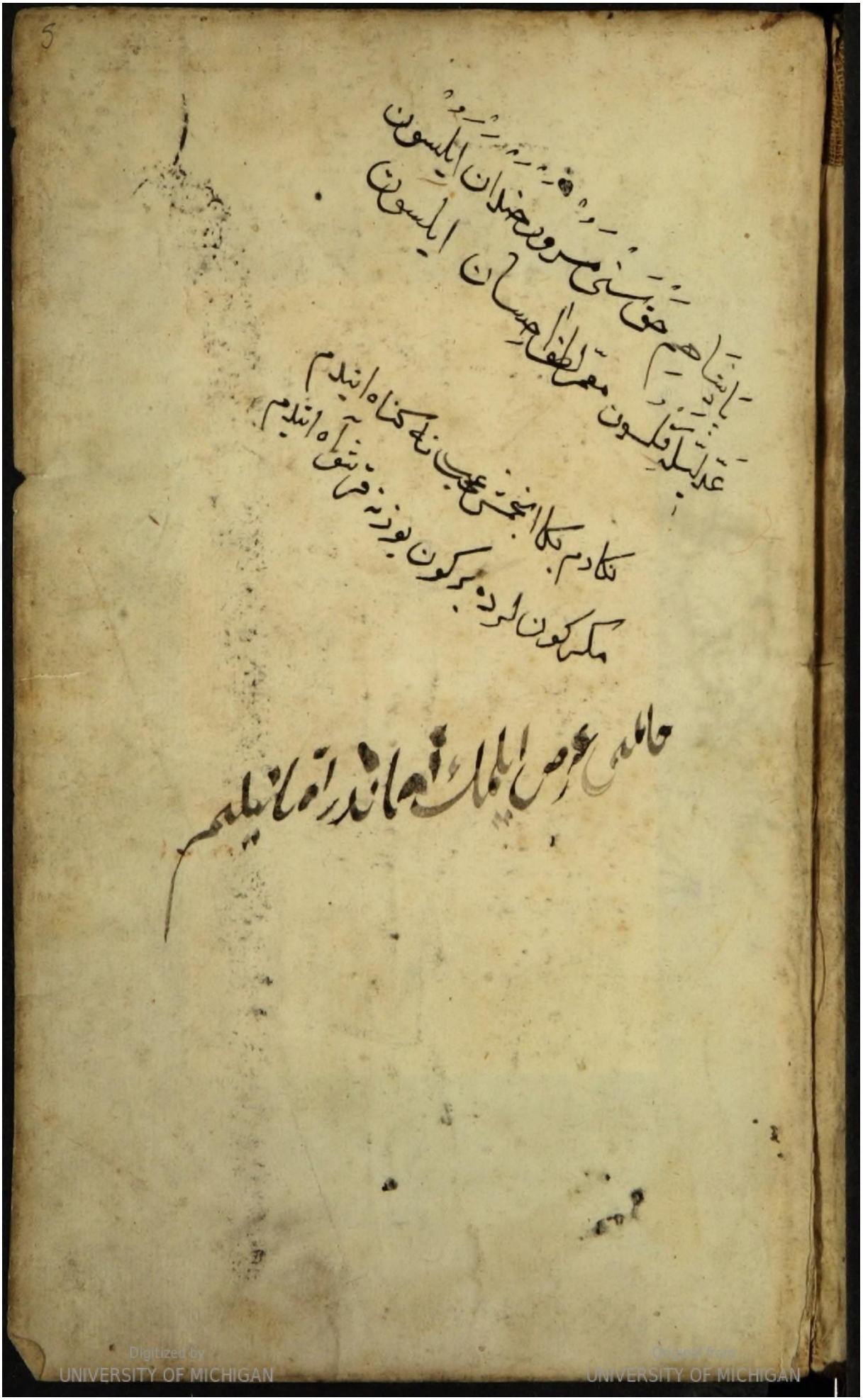
Yūsuf, 31

TIPKIBASIM

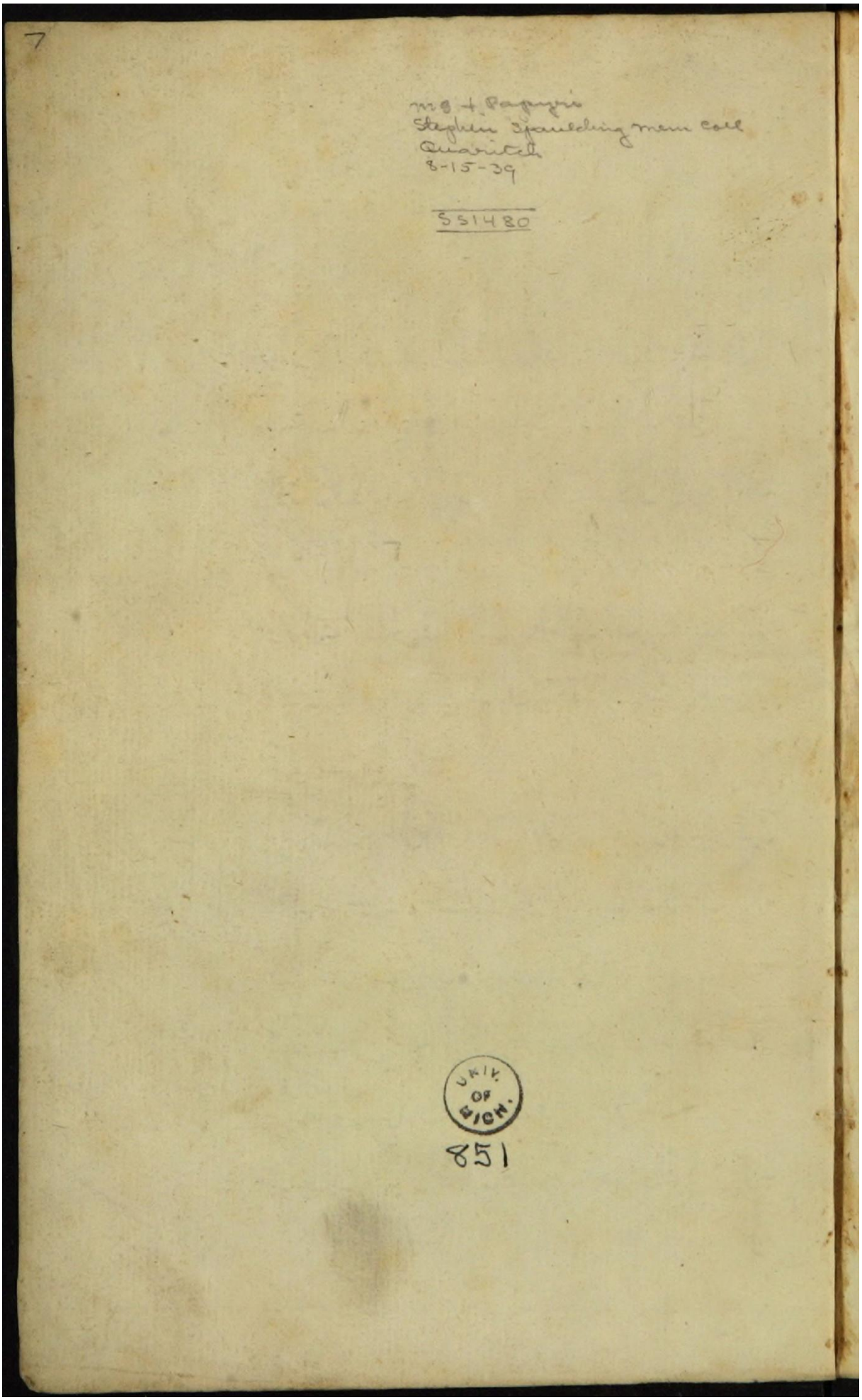

Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN

همنشینِ کاملِ اولیسه زانکه ویرِ کمال
همدمِ ناداز اولوپ سرِ خاصِ للهِ شیاطین اولور

Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN
Digitized by UNIVERSITY OF MICHIGAN

7
MS + Parts
Stephen Spaulding mem coll
Quartets
8-15-39
551480
UNIV. OF MICH.
851

روایتا اولنور کیم ولایت روم مده بر قاضی وارایدی علم ایله
اراست وزهد ایله براسته ایدی بر کیجه کتاب مطالعه سی
قلورکن کوردی یاتملش النوم اخو الموت یعنی اویقو اولومك
قرنداشیدر دیمك اولورنه ایجون بن اونوکله منا سبت ایتمکه
اولومك قرداشی اولهاندن بنه کتاب مطالعه سنه مشغول
اولدی تاکه بوحدیث پر رشدی کیه حضرت رسول صلی الله
علیه وسلم بیورمش احب الصلوة فی الاحیار والبساتین
یعنی نمازی طاغلرده وباغلرده قلمایغی سوریدی اتفاق
قاضی نك شهردن طشره بر باغی وارایدی جوق زمان ایدیکه
اول باغه کیتمیش ایدی کوکلندن بوفکر ایتدیکه یارن باغه
کیدوب هم تفرج ایدم وهم پیغمبر حضرتلرینك حدیث شریفینی
یرینه کتورمدی قاضی نك برقولی وارایدی جاغردی
ایتدی ای بختیار صبحدن قالقوب مصری اشکی اکرلیوب

سرای قپوسنه کتور صباح نمازین باغه وارووب قلسمکر کدر
دیدی قول دخی علی الرأس والعین دیوب کیجه احتیاجین کورب
قاضیه خبر ایدوب قاضی دخی کیجه نك احتیاجین ووقتك
معلوم ایمدین قالقوب دراغه سین کیوب وکوفی دولبندین
صاریوب ودخی بوفکری قلدیکه نمازه کیدرم قولی وخذ
متکاری نیدرم دیدی اشاغه اینوب مصری اشکله بنوب
دبو اسم شریفی اوقودی سبحان الذی سخر لنا هذا وما کنا مقرنین
وشهردن طشره کلوب عزم باغ قلدی ایقاق یولی اوزرنده
برکورستان وار ایدی اندن قاضیه یرا وغری کیزلنمش ایدی
قاضی کوردیکه بر مصری اشکله بنوب دراغه سین ودلبندین
کیمش صفای حاطر ایله کیدر همان اوغری قلچ صیروب ایتدی
ایتها القاضی قم بمکانك دیدی یعنی ای قاضی یرکده طور قاضی
اوغریدن قلچ چکدوکن کورنجك توقم ایدوب دیدیکه
من انت یعنی سن کیمسین اوغری ایتدی انا السارق یعنی بن
اوغری یم دیدی قاضی ای یکیت الله دن قورق اوغری

اکر اللهدن قورقمیا یدم سنی خبردار ایتمیوب اولدورردم تیز اول
دراغه ودولبندی چقار واشکی بکا ویرسن سلامتله کیتکله
سنك اسبابك بنم نصیبمدر دیدی قاضی ایتدی ایها السارق
امانستحی منی وانا قاضی المسلمین یعنی اوتانمز میسین بندنکله
مسلمانلر قاضی سیم دیدی اوغری ایتدی ایها القاضی امانستحی
منی وانا سارق المسلمین یعنی ای قاضی بندن اوتانمز میسنکله
مسلمانلر اوغری سیم وکیجه کوندوز بونك کبی شکار طلبنده یم
بنم الومه دوشنی المدن چقار جق دکولم تیز اول مصراشکن
دن ایکی اسبابی چقار وارصاغلق ایله قاضی ایتدی ای یکیت
بو اشی ایتمسك رزقك ایرشمز می اوغری ایتدی ای قاضی مکر
قران اوقومامیش سن قاضی ایتدی بلی اوقومیشم دیدی
اوغری ایتدی مکر بو ایته ایرشمامیش سك ویاخود اونومش
سك کی حق تعالی ایورمیشدر نحن قسمنا بینهم فی
الحیوة الدنیا یعنی هرکیشنك رزقی بر وصیله ایله حواله
اولمشدر وبنم قسمتم دخی بودر تیز مصری اشکدن

این

اینکه وقت بحر قاضی ایدر اوتانمز هیسین تکرار وتکرار این
دیرسین منکر بو حدیث شریفی ایشتمه مش سنکه پیغمبر حضرت
بیور مشدر الحیاء من الایمان ومن الاحیاء ما له ایمان یعنی
اوتانمق ایمانندندر هرکم اوتانمز سه ایمانی یوقدر دیدی
اوغری ایتدی ایوسویلدک ای قاضی امانکنه پیغمبر حضرتی
بردر لو دخی بیور مشدر الحیاء یمنع الرزق یعنی اوتانمق
رزقه مانع در اکر بن سندن اوتانوب دلنمدی ودراغه
المازسم یا رین خرجلق سوزقالور مرتبه اول مصری اشکه
دن اینکه صباح یقینندر قاضی ایتدی وضیف بودرکه
الوک حرامدن چکه سین دیدی وبر حلال کسب طلب
ایده سین اوغری ایتدی حق تعالی واقف در کیه بو ایشی ضرور
رتدن ایدرین احتیاجم وار در ودخی حق تعالی کلام بیور مش
درکه بر کمسنک کوجی یتمز سه اجلقدن هلاک اولور سه
خنزیر اتین یبوب قان ایسه جایز در سنک جبه ودستا
رک خنزیر اتندن کم اولاجق دکلدر تبه اول مصری اشکدن

اینکه وقتیکه اولدی وجوق زمان دیرکه بویله شیکار آلومه کرر
ممشدر ودخی سویله سنك نه مصلحتك واقع اولدیکه
بویله نصف اللیلده اودون چقوب وبنم طوزاغمه کرفتار اولدك
قاضی ایتدی بنی معزور طوتیکه یاکلدم اوغری ایتدی
ای قاضی عجب سویلرسین بویله روشن کیجه ده انسان
بنجه یاکلور متکر علمی نجومدن خبرك یوقدر وبویدی کوایکی
واون ایکی بروجی روشن ودرجه وانتقال ایدن علوی و
سفلیسین بلمزمی سین که کیجه یاکلورسین قاضی ایتدی
علم نجومی نیدیرن رسول حضرتی بیورمشدر من آمن بالنجوم
فقد کفر یعنی هرکیم علم نجومه اقرار ایتسه کافر اولور دیدی
اوغری ایتدی صدق جونکه پیغمبر قوللیله عمل ایدرسین وهر
نسنه یکه پیغمبر بیوردی حق جل وعلی حضرتلری دخی
بیورمشدر وما ینطق عن الهوی ان هو الا وحی یوحی یعنی
پیغمبر حضرتلری میچ کندو ودن نسنه دیمدی الاکه امر
حق یله دیدی متکرسن حق تعالی کلامنه اقرار ایتمزسین

اولا قاضی ایتدی یجوز حق تعالینک کلامدن قبول اتمیم
اوغری ایتدی حق تعالی کلامی قدیم ایکنه اون یرده بروجی ویلدز
لری یاد قلمشدر اولا بیورمشدر فلا اقسم بمواقع النجوم
والثانی فعلموا عدد السنین والثالث والشمس تجری لمستقر
لها ذلک تقدیر العزیز العلیم والرابع تبارک الذی جعل
فی السماء بروجا وجعل فیها سراجا وقمرا منیرا والخامس
فنظر نظرة فی النجوم فقال انی سقیم والسادس انا زینا
السماء الدنیا بزینة الکواکب والسابع وهو الذی جعل لکم
النجوم لتهتدوا بها فی ظلمات البر والبحر والثامن والقمر
قدرناه منازل حتی عاد کالعرجون القدیم والتاسع
وسخر الشمس والقمر کل یجری لاجل مسمی
والعاشر اقترب الساعة وانشق القمر یس حق تعالی برج
لری ویلدوز لری حسابنده بیورمشدرکه قوللری صحرا
لرده وطاغلرده ودکز لرده یلدوز لری یله یولی بولدیلر
دیدی قاضی اوغربنک فصاحتندن متحیر اولوب ایتدی

ای یکت بودکلو علم نجومه مالکسین بکا بلدرکه شیمدی نه وقت
در سعید مدر یوخسه نحس مدر اوغری دیدیکی
بر ساعتدر قمر عقرب بورجنه دخول ایده لی ایکی درجه وبش
دقیقه وسکز ثانیدر وزحل مشتری ومریخ برجنده درد وبو
درت درجه اوغریلیق ایودر الا قضات وباغه کیمك ایو
دکلدر دیدی قاضی اوغرینك یوزینه بقوب ایتدی بیغمبر
قولیله عامل اولوب باغه نماز قلمغه کیده رم اوغری ایتدی
نه دلیل ایله قاضی ایتدی رسول حضرتی بیورمشدر
احب الصلوة فی الاخیاء والبساطین اوغری ایتدی ایو دیرسین
ولی بزیرده دخی بیورمشدر الرفیق ثم الطریق یعنی ایو
یولداش ایدین اندن صکره یوله کیدن قاضی یرد دیرسین
وجوق کتاب اوقومیشم دیرسین بو مسئله یه بلمز
می سین اکر بزر رفیقك بله سنجه اولیدی سکا
کمسنه رنجیده ومجادله ایده مزدی ولکن سکا بندوهزار
اولسون بزدخی تنهی یوله کیتمه قاضی جواب ویردیکه

حضرت

حضرت رسول بیورمشدر المسلم من سلم المسلمون من یده
ولسانه یعنی مسلمان اولدرکه خلق انك لندن ودلندن
امین اولهسن مسلمان دکل سین دیدی اوغرایه تدی
یجون قاضی ایتدی روز محشرده الوك وایاغك وزرینکه
شهادة ایده جکدر حق تعالی قرآن شریفده بیورمشدر
یوم تشهد علیهم السنتهم وایدیهم وارجلهم بما کانوا یعملون
ودخی بیرده بیورمشدر الوك وایاغك وزرینکه شهادة
ایده جکدر بنجه امین اولورسین دیدی اوغرایه تدی بو وقتده
علم فایده ایتمز سن همان تیز اول اشکدن اینکه وقت
یقینیدر قاضی ایتدی بنی رنجیده ایتمکه دیوادمی رنجیده ایدر
اوغرایه تدی بن دیوانیسم سن کافرسین ایتدی نه دلیل
ایله ایتدی حق تعالی قرآن شریفده بیورمشدر انا ارسلنا
الشیاطین علی الکافرین یعنی دیو لرکوندردم کافرلری رنجیده
ایجون دیدی قاضی ایتدی حق دن اوتان بندن کچ اوغری
ایتدی سندن اوتانورسم یارین خرجلق سن قالورین

قاضی ایدی بو حدیث شریفی مکرر اشتمه مش سن العلماء ورثة
الانبیاء یعنی عالملر انبیانک وارثیدرلر وارث علمی نسیم
سن رنجیده ایدرسین دیدی اوغری ایتدی سن وارث
نبی ایسک بن دخی الله خاص قولویم دیدی قاضی ایتدی
حضرت رسول بیورمشدرکه اهل القرآن اهل الله
الخاصه اوغری ایتدی بن قرآن یدی قراءتیله اوقورم
دیدی قاضی ایتدی قنغی قراءتیله اوقورسین دیدی
اوغری ایتدی ابن نافع وابن کثیر وابن عمر وحمزه و
عاصم ویکسامی وابن عاص بو یدی قراءتله بلورم دیدی
قاضی ایدر بو قدر قرآن عظیمی بلورسین جنتی وجهنمی
بلورسین وحلالی حرامی بلورسین واکثر الهی
بلورسک والله دن قورقارسک بکا رنجیده ایلمه نیکم
حق تعالی کلامی قدیمنده بیورمشدرالا لعنة الله علی
القوم الظالمین اوغری ایتدی ظالم سنسین کم بکا
ظلم ایلیوب بویله روشن کیجه ده بو نلک کبی فاخر لباسلر ایله

تنها

تنها باغ يولين طتوب كيدرسين بن سكا راست كلدم
نصيبمدر افندي سوزي اوزاتمه اسبابي واشكي بكا
تسليم ايلدي واز سلامتيله اوبكه كيتدي قاضي ايدر
حق تعالى كلامي قديمنده بيورمشدر قل يا عبادي
ي الذين اسرفوا على انفسهم لا تقنطوا من رحمة الله
يعني حق تعالى بيورر سزم رحمتمدن نوميد اولمكوزدر بك
اولور اوغري ايتدي بنم كوكلومده نيتم بودركه
بوكا هدن صكره توبه ايدم نيتكم حضرت رسول بيورر
مشدر التائب عن الذنب كمن لا ذنب له يعني كناه
ايدن كيشي توبه ايلسه كناهي يارلغنور ديدي
وينه قاضي ايتدي حق تعالى قرآن شريفنده بيورمشدر
فمن قتل مؤمنا متعمدا فجزاؤه جهنم خالدا يعني هركم
بر مسلمانى عمدله اولدرسه دائما جهنمده قالور
اوغري ايتدي بن سنى اولدورمزمكه جهنمده دائما
عذاب چكمه همان تيز اول اشكدن اين واسبابي بكا

تسليم ايلده وار صاغلغ ايله ينه قاضى ايتدى الله تعالى و
حضرت رسول بيورمشدر حرمت اموال المؤمنين على
المؤمنين يعنى مؤمنلرك مالنى المق قانى دوكمشجه كافى
وار دردى وينه اوغرى ايتدى حق تعالى كلام قديمه
بيورر انما المؤمنون اخوة يعنى مؤمنلر قرداشلردر
ديمك اولور ايله اولمق بن سنك قرداشوكم رواميدر
سن نعمته بن ذلتده اولام تيز همان اشكدن اين
اسبابى بكا ويرده وار سلامتله كيت زيرا صباح يقيدر
وبنم ايشم فوت اولماسون بن سكا عزت ايده يورمم
دردى قاضى ايتدى حق تعالى قرآنده بيورمشدر بن بر
قولك حالن تغيير ايتمزم تاكندى نيتين دوندرمنجه
اوغرى ايتدى سن بو علمله نيتك دوندردك اول
سبدن احوالن متغير بولدى صدق بن نه وجهله
نيتم دوندردم اوغرى ديدى كه سن هر كيجه اسيجق
دوشكده ياتوب ياكلدك بو كيجه باغ يولين توتدوك

تاكم

تاکید بسند الومه کرفتار اولدق تیز اول سکا حرمت
ایلدم دیدی قاضی ابتدای یکت تکریدن قورق اکرچه
کج طوتار پاک دوتر نجه که قرائده بیورمشدر ان بطش ربک
لشدید اوغری ایتدی شمدی سنی یک کرفتار ایتمشدر
تیز یباده اول قاضی ابتدی سنده علم شریف وارد رحق
تعالی بیورمشدر هل یستوی الذین یعلمون والذین
لا یعلمون یعنی دنیا ایله نادان برابر اولمز دیدی اوغری ابتدی
بن دانا یم سن نادانسین که بو ایله نصف اللیلده یاندم
کزرسین سن عالم دکولسین نه ارارسین بوندم قاضی
ابتدی پیغمبر حضرتی بیورر من لم ینفعه علمه ضرّ جهله
یعنی بو مخلده علم فایده ایتمز وجهل زیاده ایدر دیدی
اوغری ایتدی نماز قلوب اودم یاتمق ایودکل میدیکله
پیغمبر حضرتی بیورر تفکر ساعة خیر من عبادة سنة
یعنی بر فکر ایلمک بر یللق عبادت ایلمکدن یکدر وبر بردم
دخی بیورر انما الاعمال بالنیات یعنی اشلر نیتله متعلقدر

قاضی عاجز اولوب ایدر ای یکیت بو ایشی اتمکه بو ایش نی برره
کتدر اوغری ایدر تیز دولبندك وکو ملکوك چقار قاضی
ایدر ای مفسد بندن الك چك بود کلو علم بلور سین
بیجون اوغرلیق ایدر سین اوغری ایدر شمدی واجب اولدیکه سنی چلق
ایده یمکه بنی مفسد اوقودك بلور سینکه مفسد ن ایو
مصلحت کلمز دیمجه کلام مجیددده بیور مشدر
ان الله لا یصلح عمل المفسدین همان تیز اول کو ملکی چقارکه
بنم ایشم تعجیلدر قاضی دیدی انت العالم وانت المفسر
وانت السارق ولا تبارك فی عمرك یعنی ای یکیت جونکه بنی
اولدورر سین بنمله باغه کیده لم کو ملکی چقاروب ویره یم
اوغری ایدر نه سویلر سین افندی بن سنکله باغه کیده یمکم
قوللروکه وباغبانلریکه خبر ایده سین ده بنی طوتدورب
جوق دوکه لر اندن صکره حاکم اولوب بو ایتی اوقویا سین
السارق والسارقة فاقطعوا ایدیهما جزاء بما کانوا
یعملون یعنی الکریم کسوب بنی جارشویا کذدرب السیز

واباق

وَ اَيَا قسيز قويا سين بونك كبى تهلكه يعنى ابلهلكدر اويله يره كندم
صالهٔ يرينكم كلام مجيدده بيورر ولا تلقوا بايديكم الى التهلكة
يعنى كندو زين تهلكيه صالمق غايت ابلهلكدر بس بنى
ديوانه وابله كورردك كم كندو الوم ايله كندو مى هلاك ايده يم
باغ قبو سنه كيمكه حاجتم يوقدر بن فرصتى فوت ايلمزين
بن بونده سنك اسباب ارزاقوك قبض ايدرم ودخى ديمشلر
لرد زكه شكار اله كرسه بك ايمك كرك همان تيز اشكدن
اين اسبابكى بكا ويرده نره يه استرسك كيت سنوك
اسبابك بنم نصيبمدر سندن الورم ديمشلردر كه
الحركة معا البركة بن حركت ايتميشمدر بو حركت
بنمدر ديدى قاضى بوكز اوغربنك فصاحتندن عاجز
قالوب اشكدن اينوب دولبندى ودراعه ء واشكى
تسليم ايلدى اوغرى اى قاضى رسول حضرتلرى بيورر
مشدر المؤمنين لا يلدغ بونك يعنى مسلمان لر يلان سويلمز
سندن بر سنه سؤال ايدرم دوغرى سويله ديدى

قاضی ایتدی قرآن حقیچون طوغری سویلرم اوغری ایدر اوکده
بوندن غیری کوملکوك بوقمیدر قاضی ایتدی وار دور اوغری
ایتدی رسول حضرتی بیوز مشکله صاحب القمیصین لا
یری حلاوة الایمان یعنی ایکی کوملکی اولان ایمان حلاوتی
بولمز بر کوملکی بکا ویردی قاضی کوملك سین نماز قیلنمز
دیدی اوغری ایدر نه مذهبده سین قاضی ایدر شافعی مذ
هبندم اوغری ایدر پیغمبر بیوز مسدر صلوة العریان
جائزة یعنی برکیسه ضرورتدن جلاق نماز قیلسه جائز در
خصوصاکم شافعی مذهبنده اولاسین دیدی قاضی ناچار
اولوب کوملکی دخی چقاروب اوغریه ویردی کیجه ایدیلوق
ایدی قاضینك برمغنده التون یوزوکی واریدی اوغری کو
روب دیرکه زوامیدرکه سن مسلمانلر قاضیسی اولا
سنده یلان سویلرسین قاضی ایتدی نه یلان سویلدم
اوغری ایدر مذهبم شافعیدر دیرسین التون یوزوکی
صاغ بارماغوکه کیرسین بکا ویرکه صول بارمغه کیه یم

كه مذهبم حنفی در دیدی قاضی یوزوکی دخی ویردی اوغری
دولبندی ورداعه وکو ملکی ویوزوکی واشکی اوبالله
عیواضین ویره دیوب کتدی قاضی متحیر قلوب جبلق بر
آلین آردنه وبر آلن اوکونه طوب کیروادینه کلدی غیری
لباسلر کیوب کلوب محرابه کچوب هیچ کمسنه ایله سویلیشمز
قاضی نك برکوستاخ مصاحبی کلوب ایتدی ایها
القاضی خیر مدر شر مدر دیرکن هنوز بو قصه تمام اولمه
دن نکاه بر کمسنه کلوب ای قاضی بر شخص قبوده اسبابك
کیوب آشکیلکه بنوب بر کتاب قولتوغنده طوروب سنی
طلب ایدیوردیدی قاضی ایتدی تیز قبوده قپاك کیجه
کتاب یوق ایدی بنی صویدوغنده شمدی کتاب ایله کلمیش
مکر بنی قاضی لغمدن معزول ایمك ایستر اولهدخی بوسوزه
ایکن اوغری ایچروا کیروب سلام ویرمدی اوتوردی
قاضی تعجب قلوب ایتدی خیر مدر کلدك دیدی اوغری
ایتدی دون سندن ایرلدم کتاب مطالعه ایتدم

خاشیه سندده سکسن بنم بنده زاروم سین و مالك بنم
اولدوغین کوردم یازلمش دیدی قاضی ایدر مولانا
مقصودك ندر اوغری ایتدی سکسن ایرلدقدن صکره
یوز درهم کومیشه برا و الدم بش درهمین ویردم سا
سکسن بش درهم قالدی انی دخی ویرا و صاحبنه ویرم
سکا دخی بر تمسك ویرمکه غیری دعوام اولمیه قاضی همان
ساعت سکسن بش درهمی ویروب بر تمسك الدیکه دعوا
ایتمیه اوغری دخی سکسن بش درهمی الوب کیتدی قاضی
اوغریدن خلاص اولدوغنه شکر ایتدی اول زمان بو
بیتی اوقودی ایشیدلمیشدر بوقصه ای جان • بوجهان
ایچنده بویله داستان • انوك کم دیدر قاضی
مومنان • حدیث ایله ایت ایله تفسیر ایله اوغری اله
جمله اسبابین عیان • اندن صکره قاضی فکر ایلدیکم
بو اوغری صاحب فضل و اهل هو نزکسه در شاید که
اوغریلغی ضرورتدن ایلر اولله یارین بن اکا ضیافت ایده یم

دیوب

دیوب قونوقلیغه دعوت ایلدی چونکه اوغری کلدکده
قاضی ایاق اوزره قالقوب کندو یرین کوسترووب
انی کوردیکده برکیسه بش دانه طاوق واون ایکی یمورطه
کتورب قاضیا اوکنه قودی قاضی اوغریینه ایدر مولانا
بونلری حق اوزره قسمت ایله دیدی اوغری آل اورب
برطاوق ایله اوچ یمورطه قاضی ایله عورتینک اوکنه قودی
وایکی طاوق ایله اوچ یمورطه کندی اوکنه قودی
قاضی ایدر مولانا بونجه قسمتدر اوغری ایدر سن وعورته
تک برطاوق واوچ یمورطه التی ایدر وبرطاوق اوچ یمورطه
ایکی اوغلوک اوکنه قودم اولدیغی التی ایدر وبرديغی طاوق
اوچ یمورطه اول دیغی التی ایدر وایکی طاوق اوچ یمورته
بودیغی التی ایدر امدی سویله کیم نقصان وبر لمیشدر
قاضی اوغربنک فصاحتنه باقوب عاجز قالمیشدر اول
ساعت برقزین اوغریه نکاح ایدوب مالینک برحصه سین آکا
ویردی ماجرا لری وسرکوزشته لری تمام اولدی تمت

برطاوق ایله اوچ یمورطه وبرطاوق ایله اوچ یمورطه ایکی اوغلینک اوکنه قودی وبرطاوق ایله اوچ یمورطه ایکی عورتینک اوکنه قودی

ایکی قبل برا اوکنه قودم

حکایت شیخ العارفین بایزید بسطامی قدس سره العزیز حکایت شیخ الاسلام
قطب الدین بایزید بسطامی خضر بایزیدان رحمة الله علیه فی الدنیا والاخرة
ابتدی کم ایام سیاحتده واحوال جلوتده وراضده وذکر وذکرده ایکن ناکاه
بکا بر ندا ایرشدی که یا ابا بایزید دور دیر سمعان راهبنه وار ولول راهبلر ایله
جمعیتلرینه حاضر وناظر اول بوحالتدن صکره توهم ایدوب بوحیالدن
تعجب ایدوب نومه واردم بر عزیز دوشومه کیروب بومعنی بکا ابرام والحام ابتدی
اویاندم بنه توهم وتعجب وتفکر ایدوب تحیر متردد اولدم بنه ندا کلدی که یا ابا
بایزید خوف ایتمه ویدوکم زیره سکا لازم کلدن اغراض ایتمه زنهار کشتی طوتن کیب
زنار بغلیب سن طونی کیوب دیر سمعانی آرایی کندم حق تعالی امریله اول ارایی
بتدم انلرک لباسن کیوب وزنار بغلدم وجمعیتلرنده بله اوتوردم اولرینک
نصیحتنه مترقب اولدم بخه زمان انتظار اوزره اولوب کمسنه کلام ایتیوب آغز
اچمدی راهبلر تعجب ایدوب اولرینه ایتدیلر که هرکاه بزه دورلو کلمات
ایدوب وعظ ونصیحتلر وحکمت وعبرتلر دیمک عادت ایدی بودفعه نه
تعجب ونه سبب اولدیکی اغز آچیوب وکلام سویلمز سنای اولومزا کرکناه ایتدرک
ایسه استغفار ایده لم بزدن عفو ایله دیه لرسن راهبلر ایتدی ای راهبلر

سنرو ک ارا کوزه امت محمد دن بر کسنه وارد بنم نطقم انوک ایستیکدن
بغلندی کلام تکلم ایتکه مجالم قلمدی بیدی راهیلر ایتدیلر که کیجه کوستر انی قتل
ایده لم دیه یلر اولرس ایتدی بو آی قتل ایتمه یلم اولا آکابر نجه سوالله
ایده لوم بیلورسه خوش والا جواب دیر میسوب عاجز قلورسه قتل ایده لم
اندن آیاق اوزره قالقوب ایتدی ای محمدی محمد عم حضیجون آیاق اوزره
دورین کل بیدی پرس اما بایزید همان طغرل دوکلدی بازک بانه واردی
بازک ایتدی سکا بر نجه سوالم وار در اگر جواب ویرمزسن سنی قتل ایدرم
دیدی بایزید دیدی خوش بیورو ک سوالاتی بازک ندر اول بر کیم ایکنجیسی
یوق ، ندر اول ایکی که اوچونجیسی یوق ، ندر اول اوچ کیم دردنجیسی یوق ،
ندر اول التی کیم بیدنجیسی یوق ، ندر اول یدی کیم سکزنجیسی یوق ، ندر اول اوکز
کیم طقوزنجی یوق ، ندر اول طقوز کیم اونزنجی سی یوق ، ندر اول اون
کیم اون برنجیسی یوق ، ندر اول اون کیم اون ایکیجیسی یوق ، کیم ندر اول
طائفه که یلان سویلدی جنته کیردی ، یا کیم در اول قوم که طوغری سویلدی
جهنمه کیردی ، ادمک جانی نه در ، والذاریات ندر ، الحاملات ندر الجاریات
ندر ، المقسمات ندر ، اول اون دورت کیم حق تعالی ایله سویلشدی ندر ،

اول کیم نفس دیردی جانی یوق ندر، اول صو کیم کوکدن اندی دیردن حقدی ندر
اول درت کیم آیه بلمدن آنه قرنندن کلدی کلدی ندر، اول فانی رد کونن ندر،
اول کیم حق تعالی یارادی دینه صنون الدی ندر، اول کیم حق تعالی یرتدی دینه انکا
ایلدی ندر، اول کی یرادی نیه صوردی کیم در، عورتمرک ایوسی کیمدر،
صول لروک ایوسی قنغی سیدر، طاقه ندر، اول اون ایکی بوداغلی آغاج
ندر، هر بوداغنده اون یوز یپراق وار، وهر یپراقده بش جیک وار ایکی سی کونشدر
اوچی کولکه، نیه اول ندر، بیت الله قاچ طواف ایتدی حالبوکه اکا فرض ایدی
حق سبحانه نجه پیغمبر یرادی قاچی رسلدر، اول درت ندر کیم اصلی بردر، ونکی وطعمی
غیبدر، فقیر ندر، قطمیر ندر، فتیل ندر، سیت ندر، طلم ندر، زم ندر،
اغاک آغاجی یوق ندر، ایت اوریکی ندر، صغر جاغرجی یوق ندر، ات
کسنیجک ندر، طاوس جاغرجی یوق ندر، بلبل اوتیجک ندر، بوغه جاغرجی یوق
اول قوم درکه الله تعالی انکا وحی ایتدی انس وجن وکل خبر ویرکوندز اوتیجک
کیجه قنده کیدر کیجه اولیجک کون قنده کیدر ایا بایزید بسطامی سئوال اولنه
وار میدر یا ترک ایتدی سئوال زباح یوقدر بایزید ایتدی یوسئوال اله
جواب ویرر سلم الله ورسوله ایمانکز سزه ایتدیلر نعم بایزید اللهم انت

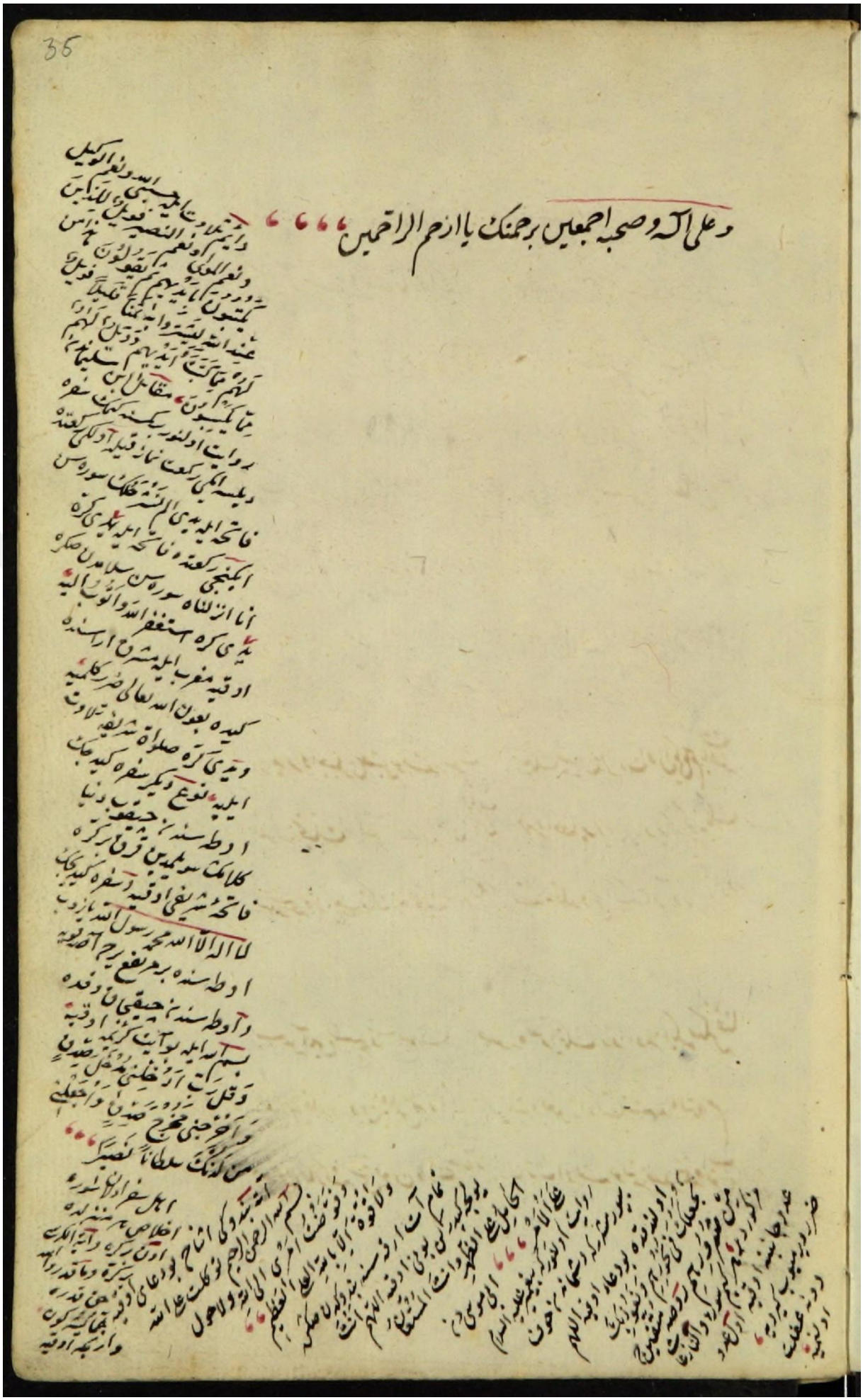
شاهد علی ما یقولون ابتدی جواب سئول برکه ایکبجیسی یوق الله تعالی در
اما اولکم ایکیدر اوجونجیسی یوق کیجه کوندز وجعلنا اللیل والنهار آیتین اودوری
اما اول اوج کیم دورت یوق اوج طلاقدر اول دورت کیم شنجیسی یوق
دورت کتابدر توریت انجیل زبور فرقان اما بش کیم التنجیسی یوق بش
وقت نمازدر اما آلتی کیم بدنجیسی یوق الله کوندرکی حق تعالی یرلری وکوکلری
یراتدی خلق السموات والارض فی ستة ایام ثم استوی علی العرش اما
اول یدیکم سکزنجیسی یوق یدی قات یردر ویدی قات کوکدر خلق سبع سموات
طبقا قاماتری اما اول سکز کیم طقوزنجیسی یوق عرشی کتوران فرشتهلردر
ویحمل عرش ربک یومئذ فوقهم ثمانیة اما اولکیم طقوزدر اونی مفسدلردر
تسعة رهط یفسدون فی الارض اما اولکیم اون وارادن برنجیسی یوق
اون کوندر کیم حاجیلر مکه شریفده تمتع دونه لر قصیام ثلثة ایام فی الحج وسبعة
اذا رجعتم تلک عشرة کاملة اما اول اون برکیم اون ایکنجیسی یوق یوسف
پیغمبرک قرنداشلریدر انی رایت احد عشر کوکبا اما انلرکیم یلان سویلیوب
جنتده کیدیلر یوسف پیغمبرک قرداشلردر وجاؤا علی قمیصه بدم کذب
وانلرکیم کرچک سویلیوب جهنمه کیدیلر نصاری ویهودیدر وقالت الیهود

لیست النصاری علی شیٔ وقالت النصاری لیست الیهود علی شیٔ اما روحک
بری ایکی قولان ارا سنده یوزخ در الذاریات بلادر حاملات بولوتلر در
جاریلات کمیلر در مقسمات فرشتهلر در هریل شعبان دن شعبانه دک دنیا
اوموری تقسیم ایدرلر اما اول اون اون کیم حق تعالی سولیشدی بری کوک
ویدی یر در فقال لها والارض ائتیا طوعا او کرها قالتا آتینا طائعین اما
اول فبرکه صاحب ایله بله یوردی یونس پیغمبر یهودان بالقدر اما اولکیم
جانسوز تنفس ایدی صبح در والصبح اذا تنفس اما اول صوکیم کوکدن اندی
ویردن جمدی اول صور کیم بلقیس سلیمان پیغمبر عم بشیشه ایله کوندردی
اما اول ات کیم کوکدن اندی وصور جمدی اسمعیل عم قوچی در وصالح
پیغمبرک دوه سیدر اما آدم نبی در عم دهوادر اما اولکیم حق تعالی
برائدی مؤمن نفسدر کما ان الله علی المؤمنین انفسهم اما اولکیم حق تعالی
برائدی وانکار ایلدی حمار اوازیدر ان انکر الاصوات لصوت الحمیر
اما اولکیم حق تعالی برائدی ولولادی موسی پیغمبرک عصاسی در حاتم نبی دن
ایوسی حوادر وحیه بکه در وفاطمه در وعایشه در ومریم بنت عمران در اما صولدن
ایوسی سیحون در وجیحون در ونیل مصر در ودجله وفرات در اما طاغلردک

ایوسی عرفاندر دطور طاغیدر وطواروق ایوسی آندر آیلردک
ایوسی رمضان شریفدر کیجه لروق ایوسی قدر کیجه سیدر لیلة القدر
خیر من الف شهر اما طاقه یوم قیامتدر اما اولکیم اون ایکی بوداغی دار
بیل در اون ایکی آی در سر آیده اوتوز کون دهر کونک بش وقت نمازی
وار در ایکیسی کونشده اویله ایکندی نمازی آدجی کولکه ده احشام وباتسون
صباح نمازیدر اما اولکیم قحی طوان ایندیه جاتیون نوح ده کمیسیدر
اما حی براندغی پیغمبر لردر یوز یکرمی دورت بیک پیغمبر در یوز اون
اوچی مرسلدر اما اولکیم دورت کیم اصلی بردر طعمی رنکی متغیر در کوز
باشیه رکه طوزلو در واغز صوئی در که طتلودر دبوروق صوبی
که قویدیدر وقولاق صیوندر که آجی در اما نفیر شول یونقه قبسی در که
یمشک چکردکی اوستنده در وقطمیر اول بیاض قابدر که چکردک ایله
یمش ارآسنده فتیل چکردک ایچیدر رسید لبد قبون وکچی یوکیدر
طعم وادم آدم در نسل آدک اولان امتلدر اما اشکنک جاغیر یحیی شیطان
کوروب عشاره جاغیر اما ایت دیرکه وای جهنم اهلنه صغیر دیرکه
سبحان الله وبحمده آت دیرکه یارب بس بزی صقلیه ادمیلر بربریه یولوسون

ومن السنة ان یکبر الله علی کل شرف
والتسبیح علی کل غور ومنخفض وقال
الحدیث من کبر علی تل البحر
بعیدة عنه غرق الشمس ارتفاع
لها کتب الله لکل قطرة فسیلة
ونخل عنه رکد بالسفینة
بسم الله مجریها ومرسیها
ان ربی لغفور رحیم وما قدر
الله حق قدره والارض جمیعا
قبضته یوم القیامة والسموات
مطویات بیمینه سبحانه وتعالی
عما یشرکون

رو فوشد و فکری و فقتن ۷ اما دوه دیرکه حسبی الله و کفی بالله وکیلا ۷ الطاووس
دیرکه ۷ الرحمن علی العرش استوی اما بلبل دیرکه سبحان الله حین المعبودون الابرار
والغفار سبحان الملک الجبار اما اول قوم که وحی اولندی انس و جن و کلدر
آرید رواوحی ربک النحل اما کوندرم کیجه دکیجه م کوندر قنده کیدوکی
علم الملک طشره جقمامشدر بیلرو مکلم بلمزلر بایزید ایتدی وحی سوالک
وارمدر باترک دیدی یقدر بایزید ایتدی بن وحی سکا برسوال ایدیم
باترک ایتدی ایله باعایزید ایتدی جنتک مفتاح ندر دیدی باترک طنمدی
رهبانلر ایتدیلر سن بو محمدی یه بو نجه سنوالر ایتدک جوابک ویردی
سن انک برسوالندن عاجز قلدوک دیدیلر باترک ایتدی بن انوک
برسوالندن عاجز دکلم لکن قورقرم جواب ویره جک بندن اغراض
ایدرسز ایتدیلر الا باترک ایتدی جنتک مفتاح لا اله الا الله محمد
رسول الله دیکدریس رهبانلر ایمان کتوروب مسلمان اولدیلر
ذوالتاری کسوب کلیسالرینی مسجد ایتدیلر ایله اولوب بایزیده ندا
کلدی که بایزید سن بنوم ایچون برزنار بغلدک بن سنوک ایچون
بش یوز زنار کسردم فصلم و کرمم برله و صلی الله تعالی علی سیدنا محمد

بده ترجمة مقدمة الصلوة للمولى القناري الرحمة عليه من البارى

برکشی کیم استسه انمک نمازه ابتداء اولا لابد درانکا کیم سکز نسنه بیله
عورتن سزایله نیت قیله ایدسک الله صو بولنمزسه تیمم ایده پاک طیرا فیله
کوره سی طوتی نمازی قلدوغی ریاک اولسه قبله قرشو طوره هم وقتی وقتیله قیله
بوسکزون برفی ترک ایله باطل اولور قلدوغی کرعدوکر سهویله بحاصل اولسه

فرائض الصلوة

التبدر فرض صلوانمک ایشدوب بولغل فلاح اور طورمق اوقومق قران تکبیر افتتاح
صوکک اوتورمق سجده وهم رکوع انمک تمام برای اوله نمازی باطل اولور والسلام

واجبات الصلوة

بیدیر واجبلری نفصیله بولنسه ثبوت ایلک تعیین قراءت اول ایکیسی هم باقنوت
صوکک تحیات اوک اوتورمق عمل ارکان ایلک جهر واخفا یرلرین برلو یرنجه کوزلک
سهو سجده واجبه ترک ایده بجک لازم اولور قصد له قلدوغی اکسک وآوزی آچم اولور

سنن الصلوة

بسمله آهسته تسبیح وتسمیع ثنا صوره ضم انمک روا اولمز ایکیسه سکز غنا
ایکی الن قلدورمق بغلمق حمد وسلام جمله تکبیر وتعوذ اوک تشهد بالتمام
چون نمازک سنتی اون درت اولیدر حساب بری ترک اولنسه بولنمز صلوانکده ثواب

مستحبات الصلوة

بلتو بیل یکرمی بشدر مستحبات الصلوة قل عمل بولمق دیلرسک طامر اودندن نجات

سجده یرین کوزلیه انسه نمازنده قیام ایاغی اوستنده کوره قدمی جونکم ایده لام

سجده ایدیجک کوره بورن تشهدده اوکیم ختم ایدیجک اوج دروت آیت قدر ازدکجه

صول یلکده طوتوب اجمی رمغن بعد الشروع باشن ارقاسین برابر ایلکده عند الرکوع

باشکی قلدرمغیل اندن حمله ایله رزک ترنکاه یلفلرکه طوقنمق قومق یورک

قولنی اجمی بورنی یسیر قولقلری سیره قبله آیقلری برمقلرینی دندوره

سجده یه وارنجکز بورنی یره اوکدین قویه سجده مندم اوج یاشن یایدی تسبیح اوقیه

باشن آلکن قالدوره قویه بیره تکبیر ایده لیک باشن قلدرمسنده الله یاخیر ایده

الترین قلدروب غسدن صکره دیزین کوتره اوتوریجق صول ایاغن دوشیه اوتوره

هم تحیات اوقویوب ویره اردنجه سلام یوزینه الین سوره اولنماز جون تمام

مکروهات الصلوة

اوندوررمکروه ایدنلر بلتو بلکل طاعتی الیله اوینامق وکرنمک اسنمک قصتی

صف اراسنده طوریجق ضیق طوره آرایه سجده یرنده دمی الیله سنه ارمیه

عذری یوغیکن نمار ایجنده بغداش قورمیه کوزلرین یومایه صفدن طشره تماطورمیه

سنه ورمیه الیله هم الن اوینامیه قولترین یره دوشیوب جوره یکا یقمیه

مقصدات جلوت

اون در تدر فاسد ایدیلر نمازی کنی اثبت حفظ ایدوبن صفحه سنه حاضر کی تحریرات

سنه یک سنه اچمک اغلمق رد سلام فتح اتمک اکه کیم کندویه اولیه امام

بی عذر اتمک تنخنخ سو یمک فعل کثیر سکره اچمق ظاهر اولمامق سجود ایتدوکی بر

ذکر اتمک کولمک اقسیرانه دیر مکالمک جواب

صقالین تراش ایدوب اتمک قضا و احتساب

عدل و داد ایت وارث ملک سلیمان یلمش اول

یک ضعیف اولدی شکوه آل عثمان یلمش

جدک ایلردی ایو دیو انی هر آیه بر

بویله دمده سنده چوق چوق ایله دیوانه یلمش

اهل اسلامیوب صفا لر سورمده هر کوشه ده

محشر اولده طولدی جمله آه و فغان یلمش اول

قلدی بغداد استسنده اهل اسلام عسکری

بوندن اندن کمتدی مال ایله اعوان یلمش اول

کردی یمار اهلنک قلیچلری هب ضد وغه

انک ایچون فتح دوشمن اولمز اسان یلمش اول

وقتدرشدی تدارکلر اولنسوه شویله کم
اولمیه کوج اولور اسکی دردهدرمان بلمش اول

کافرستانه اسیر اولمقه راضی اولدیلر
زار و سرگردان کزیوز بیک مسلمان بلمش اول

بخه عورتلر چکوب بخه قزاوغلان یوزدیلر
ایدیلر اتوایلرینی الان و تالأبلمش اول

هرطرفده فتنه قوپدی هم ظلملر چوق اولوب
رفعة قادرد کلدی اهل ایمان بلمش اول

هرکیشی باش چکوب جودیله فسقه باشلدی
اولدی هربر اوکمدق بر یار و یاران بلمش اول

یا قدیلر ایدینی و سرخان ایلدیلر جمله شرار
بخه ایلوار قلمدی بچنده برخان بلمش اول

الدی یوزیوک اقچهٔ قتلو محمد بک دمی
اندن ارتوق ظلم ایدر هرصکره واران بلمش اول

صاحب سیفی قلم سن دا خی کعبه خادمی
سندن استرقولارینه عدل ایلیان یلمش اول

نامکه عدلدن اوقورلر حطیه وستکه سنك
صورییلور البته سندن عدلی واحسان یلمش اول

شنلك اولان یرلرك یرنده یراو قلمدی
قاجدیلر ضرب داغلره طولدی بیابان یلمش اول

کوجدیلر سربسر سربونده رعایانك چوغی
طولدی بیل سنی ایله ملکی خراسان یلمش اول

الدیلر عورتلرین مالله قایرمزدی هیچ
دیلدن یرلرده اولدی بحه بیك قان یلمش اول

طوبدیلر جمله عدو ملکنده دوشمن قویدوغك
اولدك ای شاهم بتون اعدایه دستان یلمش اول

شمدیلك بش اچیه مالك اولان هرجهت بوزان
یاقضات یاسپاهی ترك ترکمان یلمش اول

قورقولور یرکسنلر شرعیله جرمن صورمغه
یا سپاهی اولور اولیا میرمیران بلمش اول

اته سنه قاقیس هرتک اولور یکیچری
شوربا جیلردن میدان اتمز اولدی بلمش اول

عسکرینک اغنیا سی اهل دکان اولدیلر
اسلمز لرترقی هیچ بوزلدی میزان بلمش اول

یول ایله اوروج اهل منصب اولمه سی
اجنبی صورلمز اولدی یاتدی ارکان بلمش اول

قالدی یقده فقیر اولان سپاهی زاده لر
کجدی انلر دینه کوردی چنکان بلمش اول

واعظ اولدی بخه مفسدلر دی کذابلر
کورسلر نقل ایدرلر کتب و یهتان بلمش اول

قاضیلر اوقود غیبن صوتمز خطیبلر اکلمز
قورقولور یرکون کوکداغه یوقران بلمش اول

بویله ظلمه ایکن اوج یل قالور سه یوهان ا

انجیله کوکلدن برده جوف لطف و احسان بلمش اول

هر کسك یانده فلدی ایتدوکینی کوردیلر
جمله ملت جمع اولوب کوستردی طغیان یتمش اول

اولدی اعیان واکابر جمله مغلوب زنان
دور اولدور اولوبدعته بنلادی یتمش اول

عقله ومالله مقرایکن مقر اولوب بینه
شیخ وشاب اپجرد خانی شمدی یکسان یتمش اول

برمش افیون زهر زقوم کبی ایکن بید یار
طولدی قهوه خانه لر له جمله بلدان یتمش اول

شرب خمر ایله لواطه اولدی شایع دینده
بونلری کثر ایدن اشراف واعیان یتمش اول

رشوت المغه بوزلدی جمله ایینك سنك
اچمه سن ویر رسنصبی اهلنه سلطان یتمش اول

ارلك ایله کسبه دولت ویرلمز لوردیلر
هر اولوندك مال اوجدن اولدی سکسان یتمش اول

چفتچینك وارمز الی تخمینی یرده اکمکه
قوریه شمدك کروبا غیله بستان بلمش اول

برنظر قبل جامعه چقدقده خلقك کثرت
قاپوکه کلدی دوکلدی عورت اوغلان بلمش اول

مطلع اولمز ایسك یوعالمك احوالنه
اچمیه جنت قپوسن ساکه رضوان بلمش اول

قولاقرینك خالینی سندهٔ صورییودکار
قوریلور محشر کونی قسطیله میزان بلمش اول

پادشاهم دولتکده یوبله ظالم اولدغنه
راضی اولمیه مغربوجه سنجان بلمش اول

یوجهانده رفع ایدیم دیرسك یوطملك جملدن
یوقله اهل پادشاهم یکجه هران بلمش اول

برحکیم صادق ایکندوکه صاحب ایسك
بلد درساکه اومور مثل لقمان بلمش اول

مرد صادق اولدیغم کلمه اتمن سوبلدم
صادقك قدرین بیلور عقل استیی اولان یلمش اول
بیکده بر کشیی بولنمز صادق وهم شفیی
هر برایلده ازدن ازدر اهل قران یلمش اول
همچو اسکندر یکا الأذم ارسطوی حکیم
عالم وعاقل کرك جمله وزیران یلمش اول
بکلرندن قوپدی اول هب جلالیلك شهنا
قالدیلر معزول اولارك جمله یابان یلمش اول
بش سنه پاشا لرك بکلر بیلیك ایلمز
منصب الدن تیز لیدیجك ارسلان یلمش اول
اول سبیلدن بکلرك امرك اوقیوب دکلمز
مال ایله منصب النلر ایدر عصیان یلمش اول
سعی ایدوب دنیاده بولسك بر حکیم صادقی
اولمز ایدی هرد ورن بویله پریشان یلمش اول

بو دعا جیك حق سوزین یازدی رضای حق ایچون
استمز اصلا بو خلقدن جاه عنقا بلمش اول

تمت

الحمد لله رب العالمین وصلوة علی محمد واله اجمعین
راویان اخبار و ناقلان آثار شویله
پادشاه خلق نوشیروان عادله دلدلکده ایلدیلر حکما
متقدمین و متاخرینك نصحت آمیز و حکمت انگیز کلام
پر عبرتدن نقل ایده سیز تاکم بز زمانده امثاله عامل اولام
و بنده صکره تا روز قیامته دکین یاد کار قلوب خلق
انتفاع ایله لر دیو بیورد قلرنده حکمانك هر بنده یو یکرمی اوچ
سوزی برز جمهور حکیم ایراد ایلدیلر شویله مقبول القول اولوب
جمله عالمك دونیا و عقبا سنه نافع اوله کرك خدا پرست
کرك دنیا پرست اولسون بکیسنه دخی نافع اوله بغده نوشیروان
عادل بیوردی یو یکرمی اوچ سوزی التون حلله یازوب بر سیم
صندوقچه قویدیلر اوزرینه التون کلید اوروب

مزینه سنده حفظ ایده لر اولوجمله کلم هر قیمن بر معظم مصلحت
اوله حضور نبیه کتوروب نظر قبلدی اشکا کوره عمل ایدوب
بو نصایحده طشره ایشلر اتمزدی حضرت رسول اکرم بیوردی
الحکمة ضالة المؤمن اینی وجدوها اخذوها صدق حبیب الله
صلی الله علیه وسلم علم وادب اوکرنکله
عار اتمه سیمن علم وادب کوجدر سعی ایدوب اکله کتوره سیمن
اخرت احوالنده غافل اولمیه سیمن اولجهاینی بوجهانه
صتمیه سیمن وشول سوزلرکم سویلمکدن مزسویلمیه سیمن
وشول نسنه کم طلب اتمکله اکله کین من طلب اتمیه سیمن
اولوردن نصحتلین حرکوره میه سیمن
وهر اینه کم نیت ایدرسک ایومیه سیمن اما وقتین دخی
کچوره میه سن ایشوکی ایشلرینه اضمارلیه سیمن ویردفعه
بخریه ایدوکک کشیلر دخی ایده یم دیمیه سیمن وپیرلرک
واولوریک نصحتلرینی اولو وعظیم معتبر بیله سیمن
ایلوکی کندوکه صنعت ایدینه سیمن

وزهد وتقوی پیشه ایدنیه سین وصاغلغی عظیم مال ونعمت
بیله سین اما عمرك بیك بیل دخی اولورایسه برکونه عذابیه ایسین
دنیادن خرابی یکرك بیله سین وحیاتی قدرینی اعلا بیله
سین وکندوادوك عالمده اولکله اکدوه سین غم وشادی
هرزمان سنکیخونه شاذ لقده شاذ اولوب غم کلدکده
غمناك اولمیه سین سنده اولونك
اوست یاننه کچوب اوترمیه سین واوکردی سوزلریه
وسوزلرینه مخالفت ایتمه سین اما وقتیله زیان وفتنه فائده
یکرکدر شویله بیله سین وهرشیده وهرخصوصده خلقله مدارا
اوزره اوله سین وتیزلك وتکبرلك دن یغایت احتراز
ایده سین وبرکشاد وشمن اولانه دخی یومدارایه سین
ودائما فکر جمیل یعنی ایوفکرلرایه سین ودخی کندوقدرینی
وحدوکی بیلوب حدکدن بخاوزایتمه سین وناملوفق حرکتدن
یك صفته سین هراشیی اندازه ایله اشلیه سین
والکله توحد وغلغله یه باقوب یاپشمیه سین فقرادن
احسانی دریغ ایتمه سین والوکیدیلوکی کندوکدن طوتمه سین
تاکم سالم اوله سین ویرامن مصاحبتدن صاقنه سین

اوغریلردن وحرامیلردن وفاوعیه سین

وایو یولداش بولمدیغنه قصدِ سفر اینه سین وین مانفوکشوده
یک صافقه سین بنیم وعزیلیرینده باغ وباغچه دیکمیه سین
صکره نزاعلوا اولورقیده دوشرسین د شوزه
املک چلوب بخم اکمیه سین وحاکملر ایله احتلاط
اینه سین وبکی تیشمش کشیده فرض ایلمیه سین واصلی
بدخواولان کشیده فیز المیه سین وقدر وقیمتی املیان
کشیلر ایله وقوب طوردیه سین ومکسنک قولنه وجاد لیشنه
سوزسویلمیه واللہ تعالیده فرمیان کشیده جزایه سین

اولدرکه مالکی صدقه وزکوته دریغ اینمیه سین
صکره ندامت فائده اتمز شویله بیله سین وایله ویدیوانه
اولانه دیدیرد یوبضحکت اتمیه سین قبول ایده یا اینمیه
سوزجوهر دیوهر یکی ضایع اتمش اولورسک وایله ودیوانه
اولان مذموم طائفه شویله بله سین والوک الشده
اولان دردمندلری ترحم ایدوب حوشحبه طوتمه سین
ومکسنک اتمکنه حسد ایوب کوزدکمیه سین غایت
مذمومدر شویله بیله سین اجلرک
کوزی قرشوسنده طعام یمیه سین وکندوطعامک بیس
ایکن غیبلیکسوزیه سویلمیه سین وعورت اوغلان ایله

تدبیر و مشورت ایمه سین و ستر یکی دخی بونلرہ کشف ایمه سین
و بیکانه و ذاهده و لیان عورتلرہ اویک کوستر میه سین
و مالك نقد رحق اولوب سه ده دینا مالنه مغرور اولیه سین
و زمانه نك مکر و حیله سنده غافل اولیه سین

بر کشینك مالنی وارزاقنی و هر خصوصنی اهلنه
و صاحبنه یکرك کوروب کوزه ده سین و بر مسینه اهانت
اوندره اولیه سین و بر مسنك اوینه وارد قده بی تکلف کیدوب
ایمه سین و شول کس کیم ادم و لیوب ناکس اوله اویله
کوستر میه سین ادو عورت اره سنده میانجیلق ایمه سین که
ایکیسنه طرتاوه اره سنده کرهك کبیدر

متکبر اولنه حذر ایده سین و شونلرکه صاحب دولتدر
بغض و عداوت صورتین کوستر میه سین و اهل هنر اولنره
غایت اعتبار ایده سین واردن و عورتدن برفرده خوبلقله
نظر ایمه سین مهمان اولنه غایت اعتبار
ایده سین کافر دخی اولورایسه و مسنك تسنه سنه طمع
ایمه سین زنهار خوف کتوره لعیاذ بالله امنا و انا حقیقین
صقنوب بیرینه کتوره مکه سعی ایلیوب غایت رعایت ایده
سین

شمس الامرنام عطایی افندیکذر

سبب تالیف رساله عجیبه وموجب تدقیق مقاله غریبه اولدرکه

برسحر داره نیانك الم وشدت تندن حاطر پریشان اولوب خلقك

کندو عیبلرنه تقید وادراك معیوب ارباب دله اضطراب

وبرد کلرندن بی احتیار لسانه کلن ناشایسته کلمایله شتمه

باشلدم اولا اوصولدن خارج اولوب الندن اهل اصول

الم چکوب دخی تعلمی ایله مقید اولیان جهلایه حدای دو

المتندن رجام بولدرکه حاجت حانیه وارده قدر چقوره دوشه

وقتش کونلرنده ایوجه وفوسلره اوغرایه وقرتنده قان

چیانلرین چیقاره جامه خوابنه یاتدن کیره قدر دیه سنه

اوغرایه چارشودن آتله کلورکن صارغی دوشه عظیم

مجلسده فضلهٔ چقوره جوان ویانکارایله قراءلسز صارلوب

صفاده ایکن یاصلوب طوتله اولطائفه بونلردرکه ذکراولنور

حقیقت دعواسن ایده ریش خنده اهل کسوه صوفیلره عشاق

دعواسن ایدوب سیمرغه سکك دیمز قوشلره هدیه ایله وقیوب
هدایت بولمش کوی خوجلریز امیلره شیخلوق صتان شقیلره
قرم شملره صارینوب مغیبات سویلین اترك اصطلاحات
عبارات سویلین صانوب توركی سوزی دیوان قصوب
دلوکیده لره قویان کوزه سورمه ارنوده لره شیطان
مسخره سی ارناوده صوفیلرنیه کوی به کوی کعبه صورتن
کزه ورب قپوقپو کیك داستان اوقیانلره صفا بلمز مولویلره
کلاه اورینوب قان یرك کوملك اولیاسی کچینوب چراغ و
علم کتورب جرجور لولویلره حضر الیاس چوکانن کتوزنلره
تکیه کاهلر اوکنده جلب دنیا ایچون اوکلرنیه چراغ قیوب
اوتورانلره ایام تموزده مسافه بعیددن اوق کتورن
پیکلره اهو پوستندن تاج کیوب آزاوغلی کچنان کیکلره
ولی شجاعدن کلاه کینلره یولدره حربه لرله اوتوران
ولیلره پیرلکدن صقالن جنوزقرقوب یکت کچنان قوجه

پلیدلره کلنلرکبی یوزین بزه ین قوجه عورتلره اسرار عاشقلرنه
بوزخانه کوپکلرنه حشیشخوارلره قماربازلره عیارلره
دخانیلره نکبت تریاکیلرنه دخان وافیون جرارکن ایدن
نابکارزنی عارلره اولی حلوا سنه اسقاط اتجه سنه کوز
قراردب یلیشن طرآرلره بون یاوری شکار ایمکیچون
کبوتر بازلق ایدن نابکار قولامبارلره یلانجی پیرلره
مستسید اولوب سادات کچین دنسیزلره عوامك ازغونلرینه
اوقومدین دعوتنه وارنلره امام خطیب اولوب کندودن
اعلا وارکین مقدارین بلیوب صدرکوزلین حیوانلره
ضیافتده جری پلاوی دستمالنه صاران مؤذین خواجلرینه
قطائف قاشغی ایله خوش آب ینیلره دخی طعام ینورکن
فاتحه اوقیان احمقلره اوج پرماغذن زیاده طعامه
الن بولاشدوران سفیه لره صغره دولشنوب نعمت چکلوب
اورتایه کلدکده هله فلانلرکلسون دین غایب کویلره ظریف

سیالم

سپاهی یم دیو صاری ویا قرمزی صوفدن شلوار کیان
صلاح حیله بهادر مرد دیو باشنه قرتال قنادین صوقلره
آکره بالدم صوقانلره بارکیر صوایچرکن صقلق ویرنلره
چاقشیر سیز مصت کینلره بریردن سوز ایشیدوب دخی
عما ازلق ایدن فتنه دینلره برمصاحبت اولندن دخی مکلموب
تمام اولیجق اولتن سئوال ایدن بی ادر کلره تورکجه جه بلوب
صرور تسز کافره لنجه سویلیان ناداانلره کندوایسابلک
دایماده وزتمک ایله مقتدا اولان ظیرلره اکابر صغره سینه
طعام حاجنیك حذمتکارلرینه بی تکلف چاغروب سویلین
ادبسزلره الن کتابن آکوب اسکی بزه دوندرن حیوانلره
صغره اوزرنده یوخ لاقردیین ایدن یوخلی مجکمه یاران
اوکندن طعام جکن بی عارلره قاشغندن طعام دوکن
ادراکسزلره تقبیل کیدیلرکه یاران حظا ایتموب کندوصوقولان
اشك جکمزلره یکی دانشمند اولوب ولاتنده ادبسزلق ایدن

حرلره سوحته لرك چلغوزلرينه صغره بريمك بتوركن
غيرى طعامه لاوزانلغين ايدن كوبكلرينه تازيك زعفرنك
اغزين اوين مرواريدلره دايما آوبحش ايدن يلانجى آوجيلره
زمآملره مفسدلره آثناى مصاحبت ايكن پك پك چاغزان مركيلره
يقين زمانده الله برقاچ اتجه كومكله كندوسن آدم طبقه سنه
قويوب كمسنه بكمنيان صكره كورمشلره زنجفلو فراجه ايلر
انكى المنده ات وبالق كتورن آخريانلره اينك صيه شك
سكنلره ياوه كويلك ايدوب مسلمانلرك باشن اغرداك
كدورت القلوب اديسنلره ملوث تريا كيلره كندوزنه
دوزكون سوروب قيويارغندن بقان قرقلره قوجه
قارى ركندن سوقافده چارشوده يوزين آچوب كوزه قوشلره
بيرام كونلرنده صارغى اردين اوكنه كيان ايله كيانلره
كوزلرين چلنكير بوزوكنه سورمه ايله دوندرن آهرمنلره
پلنك ويا اهرمن كلكى اولوب آغوبالته بوركى دليله يارنه

مصاحبت

مصاحبت دکرمیان خلف وعده معتاد ایدین یلانجیلره دخان
لولاسی اغزنده ایکن اوقوقلیان پوح تریاکلره مغلس اولوب
قهوه جی اوغلاینین سون عاشقلره باشی کل اولوب خود بین
زوایدلره کوینده اولوب براوقیوب تکرار اوقیان بی مذاقلره
کندو یاپوجن قیوب اکل ایاق قابین کیان مسخره لره حضرت
معاویه وصحابه کونیدن بوبعضی سومیان ایشو دنسیزلره
غرتبلرك سادات کچین خنزیلره تاویل ایله دائما یمین ایلین ملعونلره
چوقه قماش کتورمك ایچون فرنکستانه وارمغی اختیار ایدن
حاشا مسلمانلره متاعنه یلدن شیره قتان بازرکانلرك
ملعونلرینه سکه پادشاهی ایله مسکوك اقچه المیوب بکا بنیز
ویردین دنسیزلره خلق وعالم کندو یی دیندار اینانمزلر
الحقنه طمع ایدن مرایلره مسلمان نامنده اولوب مجانه حیلك
ایدن پلیدلره کاهللق ایدن کابلره کتابت بلورکن غیری
کسنه یه بکا مکتوب یازدرمیان کستاخلره اوزاقدن قیز

دلیوب قشده دوکون ایلین اخفاره دوکنجیلغه واران سفهایه
سرخوش اولوب سخاوت ایدنلره خلایق حاصل ایدوب
صتان جانسزلره نمازده تعدیل وارکان ایمیان نماز
اوغرلرینه باده مجلسنده برابر ایچیوب بعض اهل عرض کمسنه یه
زیاده ایچورمك ایله مقید اولان رسوای مبتدی بکرلره
وبعضی باده مجلسنده نغمه قوپلوب وزیاده ایچوب قالدیرین
اغزدن ردّ ایدوب واره ندن بوشاندرب روایحه قبیحه ایله
یاران یوزنه غبار یورندرب اهل مجلس بیزار ایلین ال
عالمه بکزه من اضطرلابلنزلره ومغلوب کیف اولوب بوقیله
چکیشورتریاکلره بوقیلدنك اوله واکابرلنه خوش امدجی نیلاخلره
علما مجلسنده وعرفا اراسنده سوزقتان جمله یه خلق عالم
شتومرغلیظه ورد ایدین اغزنی ناپاکلره عورتی اولوب
وینجه اولادلری وارکن تکرار اولنن اشکلره سرحدوث
امکداری کجینوب بطال حکایه لری تکرار تکرار سویلیان

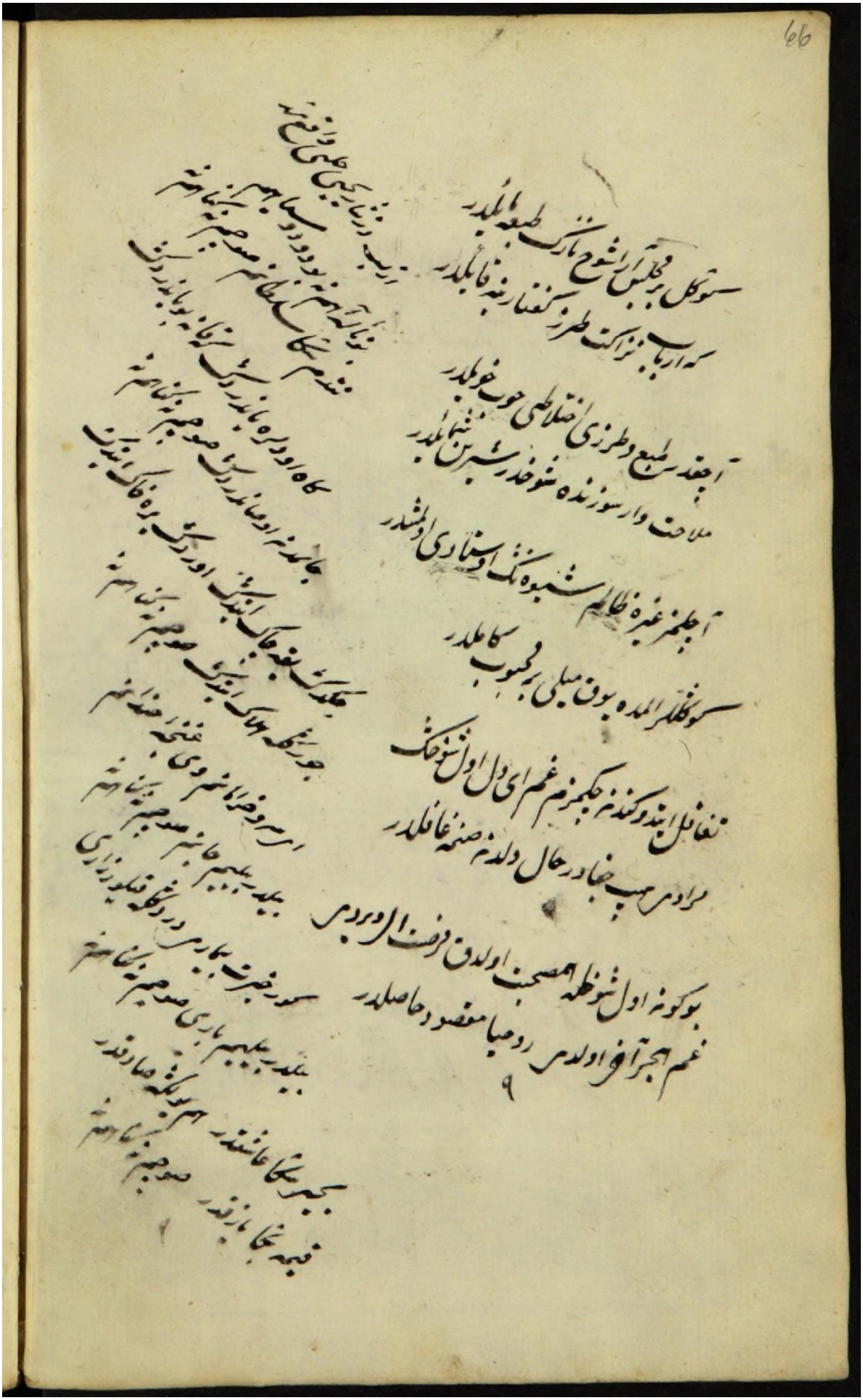
تنبلرینه

ثقیللرنیه طورنه تللرین پوست کیوب قتره نبان مفلس
سنجاق بکلرنیه مفلس متفرقه چاوشلرنیه زمره بنه اولاقللرك
وقبوجیلرك بلاغجیلره قاصیلرك لوطیلرنیه کتخدالرك ثقیللرنیه
نائبلرك قومسیلرنیه قهوه خانه ده اوتوب دنیایی مذمت
ایله تقید ایلیان قلاشلره میخانه چالیجیلرنیه هکیم سیاهیلرنیه
یکیچریلك دوشه کسیر یارلکلرنیه چوربا جی قوه دوشی اولان
اوده باشیلرنیه قلعه نفرلیك قوه دوللرنیه عجم اوغلانی
مالری بوللرنیه زمهریر قبوریازکونده یومرده یینن
آبله اصلدان دیدکلری یغموردهٔ یغمورلق کیمیان سنهایه
یغموردهٔ طولبنده نی مقرما ایله اورتن ادراکسز لره پتور
شاعرلرنیه دوشکلك اوغلانه تل اوغلانه پوست کیدرك
دبنه کیلره قشده یارمه محمود زکسك جزمه کیان احقلره
یوکسك پابوج کیان دلوکیدیلره مال و یتامی واوقاف
اکل المدین بی دیلره اق صاقللو اولوب فاحشه لره تقید

ایلین دیسنلره حیارك الیسی براقچه یه اکین آزه دیلرنه یلاوه
یوغرد قویماك خطا ایلمزین دین کوی چلبی لرینه آرق رسوای
بارکیره عبای ایله بنن قونشی باشی یا یولی بتد نکلره
چاوش سپاهی اولیوب طایفه دن کچن حمارلره بیاز
کورکنه زرداوه وغیری یافه وپرواز جکیرن خوریادلره
جبنه اتمك اوزوم ایچیر لقمه قویوب کوزه وکی پرده کولیان
یوخ طرنیفلره صاقللو اولوب صارغندن طشره پرچیك
اسکی پوشتلره حمامده یا تصور کن کوتن کوستریك
ایشته نا پایوج پاشمق ایاغن قویوب نصفی طشره
فلان متظرف ظیرلره یاران آراسنده بره اوغلان
کسه مزده اچه قالمدی بیوك کسه کتوردین دکشیرلره
باشی کل اولوب نازیك تکه کین ارناود خنزیرلرینه بر
کمسنه نك برتحفه سی اولوب صاتولغی دکل ایکن البته بونی
بکاصات دین بی مزه حیوانلره بریره کندو مسافر ایکن

حارجدن

حارجدن کلمن مسافره کل برده قوك دیو صاحب جانه نك
رضاسی یوغیکن تکلیف ایدك بی عار لره بعد الطعام آل
یونورکن کلن ایچنه سو مکورك مردار لره ضیافت لره
لطیف پشکیره الن سیلن الی قورویا جقلره پیرام کونلرنده
قرنین کلمن سیره کوندرك کوزیله کورمش کیدیلره کندو
معیوب ایکن ال عینه تقلید ایدن حودبنیلره نماز قلمیوب
دائما الندہ تسبیح کتورن بی نماز لره احتیار یله جلاد شاکردی
اولان بی دینلره اوچقورنیه وبشتمال اوکنه اقچه بغلیان
مغلم بوغزندن اصلا جقلره اکابر یانه صوقیلوب دیمانورنه
مدح ایلیان ریش خندلره بونفس لامرده یازیلان فی الحمار
برهیز اوزره اولمغه قصد ایمیان ابتر لردن
کیم اولورسه رساله دیباجه سنده یازیلان
ورطه وعقبه لره اوغرایه یم

بحر الرجوم

غنیمه عشقله کو شکیم نه مال و منالم وار
نه وصل پاره خندانم نه هجر اندوه ملالم وار

نه صاف اولمق مراد ایدرم نه اولمکدن فجر کامم
جهانده حسنه عشق اولمه بر خوشچه عالم وار

نه صاف اولمق مراد ایدرم نه صحبت یاران
نه میل کلبه احزان نه سیر جنگ و جدالم وار

نه طعن زاهدان نادان نه جنگ و جدالم وار
بن اول حیران عشقکیم بزدم عقل و دانائی

نه عالمده خبر وارم نه کیمسه مدعی حالم وار
جهان فایده ای ایجی اهل الخیر و الباقی

دکشمم اطلسن چرخه بنم بر کهنه شالم وار

۹

راست

اولمز مراد اولمق شول خوشه نشئه لوردیرمک
جهانده شیدی اولدی نهال تا نه لر دیرمک

بنم بیچاره شکی صون اغزمه جانا سوزدم دکلم
اوتور طوطی دکمنه ایتمکه باعث شکر دیرمک

حكايت بازرگان بازرگان مكاره

مزكران عجايب ديدهٔ دوران ومعتبران غرايب شنيدهٔ زمان سخارهٔ دهر
لعبدهٔ بازك واقعاتندن شويله حكايت ومكارهٔ دور علت سازك حادثا
تندن بويله روايت قلمشلركه زمان سابقده شهر بروسه حواجه لرندن
ادراك ورگايله موصوف حواجه عبدالرؤف ديمكله مشهور ومعروف
بر مبصر عالم وار ايديكه هر جانبده باب بصيرت اكه مكشوف ايدى غايتله
صاحب فراست واهل كمال ونهايت ايله مالك مال ومنال ايدى كونلرده
بركون خواجه حضرتلرينك ضمير منيرى سرور كثيرلرينه سفر تجارت
عجمستان وسير صفاهان وخراسان سودا سى دوشوب همان دم ديار
روملك سمين وزرين رسيمان سبك بهاده سنكين متاعلرندن بر نجه قطار
قاطر يوكلدوب خيلى قول ونكر وحدم وحشم برله عزم ديار عجم قلوب
هر ان قطع منازل وهر زمان فصل مراحل بله ممالك مزكوره يه داخل
اولوب بلاد عجمدن بر نجه سواد اعظم سير ايليوب مدتلر ايام ومرور شهورلم
دن صكره شيراز نام بر شهر معظمه وارام ايدوب حضور وشوق وسرور
وذوق ايله على الدوام عيش ونوشه مشغول اولدى ديار روم دن

التدو

التدوکی متاع وقماشی تمام مقتضای طبعنجه روایش بولوب اول سرور و
صفا ایله دائم عیاش ایدی اول شمرك کاملری وظریفلری سبك روح
ساده دل حریفلری مزاج نازك طبع لطیفلری ایله هر دم مصاحبت
ایدوب یاز دیاد مناسبت ایدر لردی حواجه حضرتلری بلاغت و
فصاحتده سمن ساز وهر ماده ده مدقق ونکته پرداز وهر خصوصله
عالی قدر وبلند پرواز ایدی امابوظالم غایت زنباز ایدی بر کیجه
هم صحبتلری ایله ذوق عشرت ایدرکن کیفیت باده دن خود کام
اولوب کرمیتله النه برطلوجام الدی پس اندن فتح کلام ایدوب
ایتدیکه ای اخوان صفا وای یاران وفا بوسزك شمریکزك دونه دونه
دملرین وکونه کونه عالملرین اتدك اما دیارك حین صحبتنده عشوه
کار ودم وصلتنده شیوه کار غمزه یه غماز ونکته یه پرداز دلبرطناز محبوبه
لری اولوز مش بود رد مند ومستمند اول سرو بلندك مصاحبتلرن
دن بهره مند وکاکللرینی بوینومه کمند وقولتروماجه بللرینه میان بند
اتمك برطریقله متصور میکه دیجك ایتدیلر برنسنه کیه درجه امکانده
اولا بنجون مقدور بشر اولیه فامابوشهرده برستخاره زمان

ومكارة جهان وعيارة دوران عجوزة دهر وارد ذكه ذبدة زمرة شيطان ودلاله
محتالة ثانى دوران فوقنده برفتنه وفسون ساز ومكر وحيله ده سرافراز
مكر كه جرخ لعبه بازاولاسزك مراد يكزك تمامى همان انك اقدامى تمام اولوز
پيزه زن مزكوره وعجوزة مشهوره ان شاالله الفتاح على الصباح حضور
شريفه واصل اوله ديوب ياران پراشواق جمله على الاتفاق معاهده قالديلر
اول كيجه ينلدى ايجلدى بزم اهل بلبل لركبى كويا اولوب كلركبى اجلدى مست
اولوب يوره كى يناتلر بربراوزلدى چون على الصباح جانب مشرقدن
مهر منور ظاهر وپيدا اولوب روى عالمى روشناصالوب فاقى نورله
پرضيا قلدى حوجنك هم صحبتلرى وهم كيجه كى عهد واقرارلرينه مصر و
قول وقرارلرينه معترف ومقر اولوب همانديم عجوزه زمانيه ادهم
صالوب اعلام احوال قلديلر وفى الحال حواجه حضورينه ايصال قلديلر عجوزه
عجوزه يه نظر قلدى كوردى كه انواع كمالاتله مكمل اللرى محتاكوزلرى مكحل
صحيح اللسان النده برتسبيح مرجان يشل عبالرايله ملبس بلبل اواز
طوطى نفس برعزيزه دركه هركشى كوريجك جانى كبى سورالينى
اوپمدن اياغنه دوشمكه ايورهماندم حواجه حضرتلرى انا باجى يه

بر

برعزایشلر فرنکی تشریف قدوم ایچون تکلیف بیورولوب رکابات اچه سیندن
خرجلق انعام ایدوب پس اعلام حالی اقدام ایلیوب ایتدی که ای مادر مشفقه
نوله بن عاشق محرقه عنایت وهمت وشفاعت ومرحمت قلوب شهریارك
کوزللرندن وعدیم المثل بی بدیل لرندن برمحتاز وسرفراز ینه بو بنده
افکنده کوزی ملاقی قلوب شرین لبلرین دل تشنیه ساقی قلمغه باعث
اولوب ای وکون سایهٔ همتکزده صفالر سورب تا اولنجه سزلره دعا
لرایدیدك دیمجك عزیزه ایتدی ای جان مادر هر سوزك دزکوهر
موجه بیودر سین بنم دخی عدت عمرمك غایتی ومدت سیمك
نهایتیدر روزکار پرزوراچنده ایکی یاغمور اچنده عالم فانی اچنده بر
اذا شلیوب سنك کبی برجوانی برمراد ایله یوب دعا سین المق قنده
الهکیر مقصود اقصام ومطلب اعلام در اما جانم اوغل بوشمرك
سروی سیما لری بی حد وشمع بزم آرا لری بی عدد در الاکه هرجایلر
در وچوق یوزکورمشلر در ونیجه لرله طورب اوتورمشلر در انلر
دن ایکن حقیقت اکلنمز سیزلره برکل تازه اولسه که یوزی کوزی
سیزك هوا کزایله اچلسه وکوکلی باغنه آب محبت سزدن صا

جلسه بودید وکو مزاسلوب اوزره بوشهرده برسروسمن برکاملی عنبر وجبنی
قمر وایروسی کمر وغمزه سنی خنجر حدی کل ترحالی معنبر لبلر سکرد شلری
درلرسوزلری کوهر پرت رعناوصنم دلرباوارد رکد کردن سمینی در
شمع کافور کوکسنك اغی ویررعالمی نور هنوز نورسته اول ایکی نارنجه
برکزال اوران کورمیه هیچ رنج انجه بلنی شول دمکه قوجاسین اولدمکه
کوره سین اندام وا وجاسین حق علیم وعلامدرکه اول سروکل اندام زهد
وصلاحیتده برمرتبه پارسا وپاك ومیدان عصمتده بردرجه ده جست
وجالاکدرکه الینه حنادن واتکینه صبادن غیری کمسه دکمامشدر
برشی انکله لبالب اولمامشدر الاکه کوزه وساقنه کمسه دستاورمامشدر مکرکه بلنی ارقوچمامشدر واریسه کمر بوینونه برفردال
صالمامشدر مکرکه زنجیر زرقدنی سایه وحدتی پیرایه دن غیری
کمسیه کورمك میتسر اولمامشدر اول یار پری نازاده مه همرازاولق
حیلی مشکل حال واول نکار همابرواز شکار شهبازاولق امر محال درلنا
اومیذوارکه اول همانکلو هوای ایسه اغمه قویام واول آهوی صحرای
نه دکلو وحشی ایسه طوزاغه طوتام اکر قلعه اهنین ایسه تیغ زبانم

ایله

ایله فتح ایدم علی الخصوص که المده واوجمه بیومشدرکوکسوم سودن ام
مشدراومار مکه سوزمدن چقمیه ودیلکم ردایدوب خاطرم یقمیه
همان همتکز معاون وعنایتکز مقارن اولسون دیوب نیت صید
وشکار ایدوب عزیمت دیار یار قلدی بوجانبده خواجه حضرتلرینه
ستخارهٔ زمانک اوقدوغی افسانه تاثیر واحوالی عشق جانانه تغیر ایدب
عجبا مادرمهربان جانب دستاندن نه خبر کتوره دیو منتظر الحال و
منکسر الاحوال ایدی الحاصل عزیزهٔ زمان اوج کون اوج کیجه نابدید
اولوب بویکا خواجه یه جهان شوریدهٔ وشیدا وعیش وحضور وسرور
ردن مبترا اولوب یولکوزه درایدی دردنجی کون علی السحر خزینت
کازلردن برغلام ماه پیکر ابحر وکیروب خواجه یه خبر ویردیکی انا یاجی
کلدی حضور شریفه اجازت استردیمک خواجه یه اشفته حال یرندن
نشاطله قالقوب نایه استقبال ایدوب هزار اعتزاردن صکره اول پادشاه
حسن وجمال ایله بوعاشق بی مجال ملاق وصال اتمک میسر میدر والا
محال دیوب استفسار احوال ایدیمک مادرکهن سال ابتدای جانم
اوغل بزم اول دلیر طنازایله قضایا مزواول شیوه کر پرنازایله ماجرا

مزشول دکلوجق قدر که تعبیره درمان وتقریره امکان یوقدر ولی اوج کون
اوج کیجه درکه اول کوزلری نی امانک جنك وجدالندن خالی زبون واول
غمزه سی جان ستانك سزکشلکی الندن احوالی دیکر کون اولمشدر ارام
ایده ین برزمان جانم یرینه کلسون اندن نه ایسه فرمان سلطانك
یرینه کلسون دیمجك حواجه ایتدی بردم استراحت ایدوب اوتورك
انا باجی یه نبات حمویدن شربت کتورن دیوحزمتکارلره اشارت
ایدوب همین ساعت شربت حاظر اولوب انا باجی ایجدی برزمان دن
صکره یورغونلوغی کچوب مناجاته ابتدا قلوب ایتدی که ای روحی فدا بون
دنکه بن فقیر کتدم وچون اول نی نظیره نك حضوریته یتدم همان دم بنی
کوردوکی کبی یرندن ستابان قالقوب سرودلارا کبی خرامان وکل
رعنا کبی خندان اولوب بنمله قوچقلشوب اندن الومه یا پشوب کمال
مرتبه ده تعظیملر ونهایت درجه ده تکریملر ایدوب کندونك اوستی
یانندہ یرکوستریب ایتدیکی ای بنم جانم انا روحی روانم انا نینهٔ اولدیکه
دختروکه یاد قلدك قنغی یللر اسدیکه کلوب بزی شاد قلدك جاریه لره
کلوك انانك جزمه سین چکوك وایاغنه صوجغن دوکك دیو براز

لطیفه

لطیفه ایتدی بن ایتدم بنم کلمدوکوم حکمت وسبب بطیئت نه ایدوکی بلمك
مقصودایسه معلوم حزمت قلاین دیمك ایتدی بالله بیورك حضور
شریفکزده کمینه کوزدن نه قصور ظاهر اولدی بللم وبو محبت دیرینه
کوزدن نه خطا صادر اولدی اشده بو سیزك بوندهکلکوز نادر واقع
اولماسنه سبب ندر بیله لمددی دعا جایتدم ای غمکین کوزلریمك نوری
وای غمکین کوکلومك سروری حاشاکه سن لردن خطا وقصور برزمانده
بنم کوکلومه خطور اتمش اولا اما هرکاه کاوب تفرجکاه حسنکه تماشا قل
دقچه کوردم ایکن بی مثل بی همتا کللری زیبا وسنبللری مطرا زکسلر
رعنا وشفتالولری مثال حلوا سیب نازك خاصره مهیا تربخ ترلر ظاهر
وپیدا هرجهات ایله معمور بر روضه دلکشا وهر صفات ایله بی قصور
بر باغ دلارا دراکا بر کلشن غرادن تنفع ایدر بر بلبل کویا وبو حسن زیبا
دن وتمتع ایدر بر عاشق شیدا اولماد وغا جلدن غم وغصه یه مبتلا ایدم
دایم دوستلر ایله برحصوصده کفت وکوایدوب اطراف اکنافی جست وجوایدم
سنك مصاحبتوکه لایق بر عاشق صادق بولمق میتسر دکل ایدی بحمدالله
شمدی مرادم حاصل اولوب مقصودمه واصل اولدم بنم سر وخرامانم

وسرور وحوجانم دیار رومدن براولوخواجه شهره مسافر کلوب برقاج کوندکه
بونده مجاورا ولمشدر هنوز تازه جوان حسن ایچنده زبده زمان فضائل
ومعارف ایله مزین امثال ایچنده ممتاز ومعین مال ومنالنه یوق حد وبیان
جود وسیماده تک مثل ونظیر اقران برکل روی وبنفشه موی ملک مثال و
خصال صاحب جمال واهل کمال ذاده کزین وجود نازنین درکه نطقه
کلدکجه دهاننده سکر وزیباننده کوهر دوکلور بنم روحی روانم و
جان جهانم جون انا دعاجك اول جوان ظریفك بومناسبت ایله حضور شر
یفنه یتیدم جمالکه مالنه ویال وبالنه نظرا تدم کورد مکه اول شهبازسن
همان نازایله همپرواز اولمغه موافق واول عاشق پرنیازسن دلبرطناز
ایله صحبتده سازاولمغه مطابق همماندم بی اختیار عن ودیار نکارایدب
اولنجه رازمی حضور شریفکده اشکار قلدم امدی ای کوزل اوغل بلور
سنکم جهان پایدار وزمان برقرار دکلدر بحمدالله که تازه ملک دمی بهار
عالمی حضورك یاغی وسرورك هنکامی کچمدن کوزل لکك چراغی سیونمدن
حسنك چاغی غم وغصه دن بولوب فراغی بردم الدن قومیوب یاغی اول
جوان نیك نام ایله نجه نوش جام ایدوب فانی جهاندن کام المیه سنین همان

بیورك بزمكان دلكشا بزنسون وصفه پرصفا لردوشنسون وجاريه لر
طونانسون ونارون ونازك بدن ايله نسترين وسيمين تن جنك وقانونه
دوزن ويرسون بن فقيره دعاجك دخي واره بن اول جمالك كاك جانله منتا
قاولان سروز عشاقي وجوان صاحب مزاقي ايتك طبراغنه ملاقي قليم قاني
جهاندده بزيمجه كون عيش ونوش باقي قالوكله اخر وقتمدر بن دخي اولمدن
سني صفاده كوروب شاد وخرم اولوب عالمده بزمراد اولايم ديدم بنم
بوكلماتمي على التقرير دكله يجك همانمدم وصفني تعبير ايدوب اول سروقد
سركش شوبله قاديكم غضبيدن دوخلر بنك رنكي انشر اولدي پس انزمان
صكره زلفيدن زرهلر كيوب قاشي يايني كرهلر صالوب چشمنك جلادي
خونريز غمزه سي خنجرلرين سرتيز قيلوب دهان ذره شاننده نشان
كوستروب زبان شكربار واسان كوهر نثار ايله شروع كفتار قيلوب ايتديكم
بارك الله انا خضر نلري فكرمنير يكزه تحسينلر وحسن تدبير يكزه افرينلر
سزلردن مامول اولان بواصيل امرنا معقول ميدي اكر بزهوا نفسيمزه
متابعت ايدوب ناشايسته حركته مباشرت ايتسك بزه نصيحت ايده
جك ايكن بونه فضيحت دركه ايدرسز بزچوكره دوختروكه بونك كبي

اشته وبو اصل جنشته محکورك ایدی دیوب خیلی یارنی یوله سورمدی
الحاصل کلام نه قصه دراز ایده لم سوزی محتاصر وغظ ایده لم ایکی جانبدن
مابینده جوق سؤال وجواب وحطا وصواب کچدی جاریه لر بنم جانبم
طوتوب خیلی معاونده وکرکه کبی مظاهرت ایدیلر کاه صواشدق وکاه
یارشدق کاه جاریه لرك برینی مبین ایدوب دعوایه طورشدق اخر الامر
جمله مزابرام واقدام ایلیوب اهرطرفدن الزام ایلیوب درد یمز بانوی
امر بمزه رام ایلدك ذکر مدحك کوکلنده بیر وشوق محبتك جانبنه تاثیر
ایتمشدر شمدیکه حالده اسباب صحبت مهیا وحاضر ویانوحضرتلری
سیزلره ناظر در بحمدالله که رحصت ساعت روزکار معاوین ووصلت
مشاهدهٔ دیدار یار مقارین درهمان بی تکلف طورك وجانب جانانه
تشریف بیورك ددی چونکه انادن بوخبر بشارت صادر وبواغز
بشاشت ظاهر اولدی حواجه حضرتلری خیلی حرم خاطر اولدی ایتدی ای
بنم یوزی کوکلك وسوزی کرکلك اناجغزنه کوزل اوازك ونه خوش صدای
دل نوازك واز همان دم بیوردیکه غلام حارین صاندقلرنی جوب متاعك
محتازین چقاروب بزای مرکانی حواجه نك انا یه برمجه پاره بیز احسانی

اولوب

اولوب اندن بو متاعك كزيده لرندن وزبده لرندن ورنكين ورغنا وزرين و
زيبا اون پاره قماش كه هركيسى كوريجك تحسينلر وسبا باشلر ايدر يانور
ايجون بضايوب ويركسه نك ايجنه اون بيك اقچه صايوب خزمتكارلره
برقچ يراز لرينك ومصلحت كزارلرينك الينه ويروب اول سرو سهى حضو
رينه دست تهى وارمق ايجون انا باجى ايله مقدمجه ارسال ايدوب
كندو دخى فى الحال يرندن طورب صقالينى قرنجه ايا غى قرقدورب
وحمامه كيروب يونوب وارينوب باشنه حرير دلبند صارينوب و
ركبار جاملر كيوب ياد مبارك نك يراته سوار اولوب جانب جانا ندن
يكار وانه اولدى جونكه سراى پرسرورده وصل بولوب اتندن اينوب
جاى حضوره دخول ايدى حادملر استقبال ايدوب حواجه تعظيم
وتكريم واجلال ايله حرم خاصه ايصال ايدكده اول باشلر تاجى انا باجى
ايكى اتك بلده عصاى ابنوس آلده خزمتده مقوم اولوب خير مقدم اى حواجه
معظم ديوب قرشو كلدى برقچ قدم ايلرو وارينجق براى كنيز كلرنى بد
للر بريندن كوزللرهريرى برر وضعيله مزين وسمن سيما وسمين تن
صنملر قرشو كلوب بركلشن غرايه طغرى حواجه رهنما اولوب حواجه

نظر قلوب كورديكه بزبا غجه ء دلربا وروضه ء دلكشا دركمانده سرو دلا
را لرايا قاوزره تكهبان وزركس شهلا لرناظر برستان دركويا بزدلبر
رعنا دركه كلرا كاروحى زيبا وغنجه لرلب جان فرا درشب بولر برجمى
وسنبل هندولرزلف برخمى دروغنجه زنبق لرا كاكوردكمك بجون
قولنده حيكل سيمن وكل اصفر بوينده لوح زرين دروبلبل كويا لراول
دلبر رعنا يه عاشق وشيدا وطوطى خوش اوازلر اول عاشق صادقى
يار محرم جونكه خواجه بوكلزار غرانك تماشا سيندة خيران وبوسبزه ء
مطرانك سيرانيندة سركردان اولوب بزقج قدم البروبورودى فراش
باغ دلارا كاباد صبا درقرشوكلوب برك ازهار دن حدوفى شمار
درهم دينار خواجه نك خاك پاينه نثار ايلدى پس خواجه بوتكريماة
ايله حرامان وبوتعظيماتيله روان اولوب بورو ضه ء دلكشانك
اون تاسنده واريجق كورديكه هشت كوشه بركوشك معلا وهر
كوشه سنده بزصفه ء صفا يا بليش كه هربرى صانكه فردوس اعلا
درد هر صفه نك اوكنده بزشادروان جان فزاكه افق صولرى جلاب
مصفا درو بوصفه لرك اوزتا بيتى رنكين مرمر لرايله دوشمش بر

فرش

فرش زیبا و بو فرشك اوزرتا سنده بر حوض مجلا و بو صفه لرك هر
بری نظم حریر ایله پرتزین و قالیلری رعنا و رنگین ایدی و شول صفه
که جمله دن کزین و نها لیلری زیبا و زرین و اول یار نازنین و نگارمه
جبین اندوه صدر نشین ایدی حواجنك قیصر قبوسنه قریب اولدوغین
کوریجك اول سرو کل اندام هزار شیوه ایله قیام کوستروب کبك دلارا کبی
خرامان و طاوس رعنا کبی جولان قلوب بنیك دردلو عز و نازیله و اکرام
اعزازیله قرشو کلوب چونکه حواجه ایله مرحبا قیلدی حواجنك همان عقلن
باشندن جزا قیلدی بزم اندن عقلی کلیجك حواجه تماشا قیلدی ایتدیکه
یا سبحان مستحی اولدم و یا خود خیران دوشمی بو بکا یا حال عیان یا رب
بو ملك می یا حوری جنان پریمی عجب یا خود انسان قامتی بو یا سرو
خرامان سنبل می بو یا زلف پریشان طلعت می بو یا مهر رخشان بهجت
می بو یا خود ماه تابان ابرو می بو یا خود مشکین کمان مژکان می بو یا پیکان
سنان کوزمیدر بو یا جانستان مردوم می بو یا قاتل انسان خدمی بو
یا عجب کل خندان بك می بو یا خود فتنه دوران غنچه می یا خود دهان کول
یبزاغمی بو یا خود زبان یعقوتمی بو یاقوت رخشان لولوء منیکه بو یا خود

دندان دل مرده سنه ویرد ی ینه جان عیسی یکه بویادم جانان سینم می
بویاخود زنخدان کردنی بویاسینم شمعدان سینه می بویاخود روضهٔ رضوان
مومیکه عجب یاخود میان یارب ندرز بوشوخ جهان وصفینه اتك
اولیه پایان پس حواجهٔ زمان جمال جانان ایله حرم وخندان ومسرور
زاولدوغنه شکر یزدان ایلیوب صدر صفه جنت ایدینده اول حور نازنین
ایله همنشین اولدیغاول همایی کبك رفتار وطوطی شکر گفتار کلامندرز
باریدن کوهر ینار ایدوب خوش کلدوکزای حواجهٔ نامدار بحمدالله مشا
هده دیدار میسترا ولدی دیوخیلی خلقلر اظهار ایلدی جوابنده حواجهٔ
زلفکار دخی بیك دلر لواعتزار ایدوب بایتدی ای یار بلاغت دثار وای
نگار فصاحت شعار بزینه حقیر غبار ایدك که همسر دلدار عالی مقدار
اولیدق امامعمر یکز پایدار ودولتیکز برقرار اولسونکه بوبنده یه خاکسار
وافکنده عاشق زار همتیه وعنایتیکز ایله یوقدر اعتبار بولوب نعمت
وصلتیکز ایله کامکار اولدق دیوب خیلی کلمات ایدوب بی حد وبی شمار
مودتلر ومحبتلر اشکار قلدی کرتبی ذلبر عالی جناب ایله عاشق دل خراب
اولرتاسنده جوق دلر لواحطاب وجواب اولدی اما ستر وحجاب ایله ایدی

ضرور

هنوز پرده و نقاب اوزتا لزندن رفع اولنمامش ایدی پس اول درد منك لرك

سرتاجی وحسته دللرك علاجی یعنی دولتلو انا باجی نظر قلوب کوزدیکه

شرم وحیا مابینده مانع ذوق وصفا در شویله معقول کوزدیکه انواع نعم

مبذول اولوب نوش باده یه مشغول اولنه تاکه حجاب رفع اولوب عاشق

معشوق اوزتاسنده مامول اولان مرادات کل محصول اوله پس شول

یعمتلرکه وجودنه انسان قادر اوله کما لیله مستوفی وافر مهیا حاظر

ایدی دلبر زعنا لر الیندن کلوب دوشوب ساقی سیمین سیما لر خدمت

کمرین قوشنوب مجلسده پیاله حوش دم رقص ایدوب اهل بزمدن غصه

وغم نقص اولدی جونکم یاقوت سیال دور ایدوب معشوقه عاشقه میال

قلدی حواجه اشفته حال بی صبر وبی محال اولوب بزاه سوزناك ایله کریبان

چاك ایدوب یادنده اولان اشعار دن بر شعر یادکار اوقودی نه دردی

غزل مناسب حال

جانه سودالر صالوب بوزلف عنبر سایه‌نه بیك بلایه مبتلا اولدی دل شیدایه‌نه

عشقدن برهیز ایدوب صبر ایلیم دردم ولی صبر می یغمایه ویردی بر بت رعنایه‌نه

سور صفا عاشق بهار ایامی کل همنکام ایدر جنت فردوسه دمشدر بودم صحرایه‌نه

بادهٔ ویرمه کوکلکی طوت یادهٔ کل جهره محی جانکه ویرسون صفا جام سرور افزاینه

وحدی باشکدن حمارك کتمك ایسترسك اکر ایق ایچ ال اله کوزوکه کلسون تاینه

حواجهٔ مستمند بو شعری اوقویجق اول سرو بلند خیلی پسند ایدوب نه غزا

غزل ونه شعر بی بدل اوقوردیو خیلی تحسینلر وافرینلر قیلدی بو شوقیله امر

ایتدیکه اول نازنین لرکه نارون ونازك بدن ونسترین وسیمین تندر

کلسونلر بلبلرکبی شیرین دهان وطوطیلرکبی شکرشکن اولوب صحبتمز

مستعرف ومزین وکشاده ورو شن قلسونلر دیجك اول ایکی صنم بی مثل

نادرکه برمی جنکده خیلی استاد قادر وبرمی قانونده تمام ماهر ایدی همانده

حاضر اولوب برقچ ماهپاره لرچاز پاره ودلبر یکانه لر دف وچغانه ایله

دمساز وهم آواز اولوب شوقیله بر مرتبه سراغاز اتدیلرکه صدای دل

نواز لری طاق عیوم پیوسته اولوب زهره اشیدوب والده ودمبسته

قالدی کندیکجه شوق شراب وبزم باده نایاب ذیاده غالب وحجاب وشرم

اورتادن غایب اولوب عاشق شیدا کرمیتث شرابله بی ارام وکرم اول

دقیقه دلبر رعنا دخی کیفیتث می نابله رام وترم اولوب تیز بیوردیکه

برصنم شیرین کفتار رقصه کیروب مشیوه رفتار کوستره پس

طوطی

طوطی شکربارهما ندم صنجلرین تار و ماراید وب صدهزار عز و نازیله عشوه لر
اظهار ایدوب بر عاشق بیچاره یوره کیمی چار پاره قلوب حواجه ذلفکار ایله
نکار بری رخسار نظر ندهکاه کبک دلاری کبی خرامان وکاه طاوس رعنا
کبی جولان قلوب وکاه شمع روح جانانه بری نار شوقینه یرو انلر کبی
یرو ارایدوب بر مرتبه ده شیوه لر و بر درجه عشوه لر قلدیکه حواجه
دلخسته واله و دمبسته ایکن جوش ایدوب ایلنده که قدحی نوش ایدوب
اول حینه مناسب و محل غزا غزل پیدا ایدوب مجلس مسرت فرا قلدی

غزل در مناسب این محل

کرم اولوب اولمه لقاسوزصفای سازله — باش اچوب جوزدی صحیفه شکر دنازله
چرخه کرمش صناسن خرشید عالمتابدر — زهره دیار رقص ایدر کوکدن یوب اعزازله
کبکه رفتار اوکره در طاوس جولان کوستره — شیوه لر تعلیم ایدر برو انیه برو ارله
شیوه یه رفتار له کفتاره کلدی جنك و دف — اوقدی بو مفردی انلر بلنه اوازیله
هاله ظالم هاله آفت نازکی ازیله از — هی هلال ایدك بزه اول غمزه غمازیله
قالقدك ایقده همان اولمه کوکل اواره سی — باشه جقمازکیسه اول زلف کمندازیله
همدم یغمایه ویردی خانمان صبری — نیلیم بن وحدیا اول دلبر طنازیله

جونکہ غزل تمام اولوب اول سرو خرامان خواجیه تحسین فراوان ایدوب مقا
بله سینده بوسه لر احسان ایلدی کاه مصاحبت جنك و قانون وکاه
مناسبت اشعار موزون وکاه تعلیق عاشق پرنیاز وکاه تملق دلبر طناز
کاه تماشای دیدار وکاه تمنای بوسه کنار ایکی یار بربرینه مایل قولری بوینده
حمایل عاشق و معشوق مراد لربنه واصل اولوب بو اسلوب اوزره
والحاصل نصف اللیله دکین عیش وعشرت و ذوق وصحبت اولدی
انا باجی اول صحبته ناظر وهرخدمتده حاضر ایدی کور دیکه کیفیت
غایت وکرمیت نهایت بولدی همان ساعت اشارت قلدی اسباب
بزم شراب میاندن قالقوب یستر جامه خواب میدانه کلدی کنیزکان
لقا لرخذ متلرین ادا ایدوب سرای تنها قلدیلر خواجه نظر قلدی کوردی
کیم عالم اغیار دن خالی میستر بکارن وصالی التیده یستر دیبا یاتنده
دلبر زیبا باشی یاغی وجنده ایکی شمع کافور پرضیا همانده م صاغنه
وصولنه ایکی شمع کافوری دخی پیدا قلوب عالم وصلته ابتدا قلدی
شول شنه که عارف فکره دزعیان نه حاجت اکا تقریر بیان خواجه یارنده
بنی قوشلوغه دکین دم وصلتده وعالم صحبتده اولوب قوشلقدن

صکره

صکره قالوب دلبر رعنایه وکنیز کلره وانایه هر برینه نی قصود تمام
احسان وانعام ایدوب اسباب صحبت حاضر ومهیا اولوب عیش
ونوشه ابتدا قلنوب بنه زوق وصفایه بنیاد قلوب برجفا لره فریاد و
فغان ایدرد دلبر صباحدن اخشامه دکین شوق وصحبت واخشامدن
صباحه دکین زوق وصلت حواجنك عشقی کیدکجه زیاده غالب
وکوندن کونه اول سروادادن طالب اولوب والحاصل نه حاجة تفصیل
کلام حواجه ابریشم تمام هر صبح شام محصل المرام مراد بخه حود کام
اولوب بومنوال اوزره وصال یار یله اسوده حال اولوب الینده اولان
مال منال دلبر صاحب جمال اوغرنه خاك وبك اولوب قول لرصاتلوب
ونکر لرطاغلوب کندوسنی تك وتنها قالوب حواجه کوردیکه مال
وبضاعت ولباس تلف کلی زوال وافلاس مستولی اولدی افکار
وحیرت علقنی تارومار وعار غیرت جاننه کمار ایتدی چونکم غیرت
ومحبت احوالنی تفهیم قلدی همان دیار رومه عزیمت مالین تضمیم
ایتدی بس کونلرده برکون یانوایله صحبت ایدرکن اجازت طلب
ایدوب یتدیکه ای طبوسی قبله کاهم وای قبوسی پشت وپناهم

كوزللر شاهم بنم الاكوزلو پادشاهم بوبحه زماندركه شوق صحبتيكله حضور
ده ايدك بحه زمان كجدى بوقدر زمان دوبمدق ومصاحبتوكه يران طو
يمدق كرج حاضر اولان مال ومنالمزخذ متكده تلف اولدى ولى هرحا
لمزدر فلتكده شرف بولدى شمدبكه حالده فلاكت روزكار ايله مضايقه
واقع اولوب ترك ديار ايله مفارقه لازم كلدى امدى ارادتكز و
اجازتكزله همتكز وعنايتكز ايله بوبنده فقيريكز وافكنده حقيريكز
ديار رومه سفر قلوب تدبيرم بو اوسلوبله اوزره مقرر قلايم
كيم بنم اندهرومده مال ومنالم قراوان وامللك واسبابم بى حد
وبى پايان در ازرمانك بحنده جمع وتحصيل ايدوب واسباب تجارتى
تكميل ايدوب ان شاالله الرحمن بنه بوجانبه عودت ايدوب بنه ايا غك
طپراغنه وصلت بولايم تاكيم جمله مال وملكيم صحبتنده بنار وبقيه
عمرم وصلتكده خدمتكار اولون ديبكله بانوى شكر كفتار ايتدى
اى يار وفادار نوله كر عمر پايدار اولدقجه بو ديار ده قرار قلسكز
اكر محل اعتبار قصور در عهم ودينار ايسه سزده اخر اولديسه
بزده وافر در بحمد الله تعالى جونكم سزده اولان اينها بولدى بزده

اولان

اولانه ابتدا قلالم بوندن اوتروبه افکار وغمروبه انکسار والم جکرسین

دیدکده خواجه ایتدی ای سرو قدلرك مسرورمی وای سمن خدلرك

سرد فتری همیشه کلشن جهانك کل تری اولوب باخزانك ضرر یدن

بری اول هر ان عمرك پایدار وهر زمان حسنك برقرار اولسون

سرك لطفکزه وانسانیتکزه لایق خلقکزه ومروتکزه مطابق اولن

بوایدیکه بیوردیکز امتابم قصدونیتم ادا اولماینجه هرکز راحتم

یوقدر همان همت وعنایتکز بنم له اولسون دیوب عزم دیار روم

قلوب اتینه سوار اولدی بانوکوردیکه خواجنك قرار اتمه سی میسر

اولمیوب ترك دیار اتمه سی مقرر اولدی همان دم امر ایدیکه برسمند

کرین لجام دزین ایله تزیین اولوب شهردن خواجه طشره دلفکاری

کوندروب چقمق نیتنه سوار اولوب جواری یانجه بعض طواشی رکا

بنجه چونکم برمنزل کاه کیدیلر خواجه دیحسنه ایتدی ای طوطی شکر

کفتار باغ بلاغت وای کبك خوش رفتار صحن فصاحت بوبنده نحیفکز

غایت ایله عزتلر وخدمت شریفکز نهایت ایله زحمتلر اولدی جون

اخر متحمل الوصال اولوب منکسر الاحوال ولق مقرر اولدقدن صکره

نه زجر و عتاب ایسه کوره یورونه در لو بلا ایسه جکلم سز صحتله و
حضوره اولوب غم دکل بز محنت فتوره اولا وزدیجك یا نو
دستمالین بوربنه طوتوب اغلدی حواجه انی کوریجك عشق اودی
جکرین طغلدی پس بربنه صاریلوب اغلشدیلر بحنکلم ایریلشدی
لر یا نو ایتدی ای یار وفادار بنده سنك افتراقوکه صبر و قرار
و اشتیاقوکه تحمل امکی اختیار یوقدر باری بزیادکار و یرسك
که انی کوریجك بعیزی کورمیش کبی اولوب بر مقدار صبر و تحمل
امکه اقتدار کله و الا سز کلیجه فراق اودی بنی حاکسار ایدر دیجك
حواجه دردمند دلریش همان دم اغزیدن بردیش جفاروب یادکار
ویردی یا نو شکر بار حواجه دلفکار دن دیشی اولوب کوزلرینه سو
روب دخی جبینه صالوب وداع لشوب یا نو سرایینه عودت ایدوب
حواجه روم دیاریه عزیمت قلدی جونکه حواجه دل پریشان ترك دیار
جانان قلوب شیشه سی سوزان و جکری بریان دیده کریان و زار
سرکردان و اله خیران اولوب افتراق مبلغ و منال ایله جکز خون
و اشتیاق دلبر صاحب جمال ایله دیکرکون اولوب ولاجق وصلتیك

خیالن

خیالین وکیله جك محبتك مالین یاذایدوب انکله کونکلمی شاذ ایدردك
دمبدم حسرت یارجانینه کارایدوب کوزیاشلرین نثار
ایدردی وبوشعری کندوحالینه مناسب پیدا ایدردی

غزل در

صحن صحرا لربکا دندان اولبدر زیارتی هرجمن خار بلادر اول یوزی کلزارتی
ذاهدا عرض ایلیمه کم جنت وطوبی بنم طوبجه کلمز کوزمه اول سرو کل رخسارتی
داغ عمدر جانمه باغ جنانك کولدری اب کوثر غیمه کلمز دخی دلدارسز
حاطر غمکینمه شمدی بنم هرسبزه زار وادی محنتدر اول کبك خوش رفتارسز
جنت ایمش طوتالم وحد جهان ملکین بها رهی معاذالله جهنمدر بکا دیدارسز
اول شریف دهر لطیف عالم کوکلینه کلدیکجه تیز وار وب کیرو
دونمسینه جان اتوب بوفکر ایله یکجه یکوندوزه قاتوب کتدی
کونلرده برکون مکاینه یتدی حواجنك اهل بیتی ومحله سنك جماعتی
حواجنك زلتنی بوحالت ودولتنی زوالت کوریجك حواجه فی الحال
بوخصوصده فکر وتدبیر ایدوب ایتدی حرامیلر جمله مالرك الدیلر بن یا
لکز باشمله کوجله قورتلدم دیو تزویر ایلدی بونلر بوجوابی شدید یجك

بحمدالله كه ظالم الندن جان عزيزي صحيح وسالم قوتارمش سز
سز لرده اولان مال بي نهايه سز لره واولادكز عمر يكز اولدقجه
كفايت ايدر وجودشريفكز صاغ اولسون ونكبت والم سزدن اراغ
اولسون ديو تسلي ويرديلر بس حواجه برقچ كون كندوشهرنده قرار
ايلدي اما نار حسرت جانينه كار ايلدي بس ينه دماغنه ديار عجم
استان هواسي وجانينه يكار دلستان سودا سي دوشوب بنجه
مدت مال ومتاع جمعنه مباشرت ايدوب ينه تجارة طريقيله
قصد مسافرت قلوب ديار روم ايلك خيلي متاعين دوشوب همان دم
سفر يراغين كوروب جانب جانان دن يكار وان اولدي حواجه مسكين
دلبرنان زنين شوق قيله شتابان وهمرز مان روان اولوب كونلرده
بركون اول برى رونك اولدوغي شهره ايرشدي چونكم شهر
اوجنه يقين كلدي اودة طوتمق ايچون خذ متكار لرك برسين
ايلرواصالدي شويله اصمر لديكه سراي دلربا جوارنده برجاي
دلكشا طوتوب رومدن فلان حواجه كليور ديو اول سروناز
تنبيه مصالح ايچون محليه اوازه صله شول مصلحت ايچونكه دلدار

متنبه اولوب حواجه یه استقبال برمقدار متوجه اولاخذ متکار
امر اولوزره خذمتین ادا ایدوب حواجه نك کلمسی حصوصنده تنبیه
ویلدا ایدوب قوناق یرین حاضر ومهیا ایدوب اما بوجانبدن هیچ
بروجهله اظهار محبت واثار مودت وجود بولمدی حواجه بو اجلدن
غایت بی حضور ونهایت پرتفور اولوب افکاره دوشدیکه ای
عجب اول سروکل رخساره روزکار غدار دن افت ویا
جرخ ستمکار دن نکبتی ایرشدی اول بوندن استقبال ایجون
کلمه مك امر ومحال ایدی عجبا نه حالت اولدیکه دیو افکار وغم
وانکسار والم برله واصل منزلکاه اولوب صحت دلبردن خبر
واکاه اولمغی ایتدیکه ای واه بوشوم طالع وبی ستاره اول ماه
قتنده مجرم وبرکناه اولمشوز غالب اول یار دلربا بزم اکلمه فرز
دن متاثر دز اول اجلدن استقبال خصوصنده مقید اولمیوب
اهمال ایتمشدز دیو فکر وتامل ایدوب ایتدیکه بزبارده صبر
وتحمل ایده لم خیر مقدم دیو شمدی برادر ملری کلیجك بو بابده
مال نه ایدوکی معلوم وحال نجه ایدوکی مفهوم ممز اولادیو

اول کون واول کیجه یارنده سی اویله کیجه صبر ایتدی کل کورکه بوقدر
صبر ایله جانینه ندر کلوجبر ایتدی والحاصل حسرت اشتیاق حواجه
نك طاقتیمی طاق ایتدی صبر ایده جك حال وتحمل مجال قالمیوب
وار ایسه بن افتاده حقنده اول برجفاده خشم وغضب
زیاده در زهله یرینده دوشرین قله رقصور یمن یلوب عذر یمز
دلیلم دیوب برایکی محبوبه قراواش وبرنجه متاع وقماش اول
شوخ جهان جانینه پشکش وارمغان کوندردی جونکه حواجه
نك تحفه سی بانو نظرینه واصل اولورحسن قبول ایله مقبول اولدی
پس بانو حضرتی پشکش ایلدن غلامه برلطیف جامه کیدروب
ایدیکی حواجیه بزدن دعالر ایدوب دولتلری برقرار وصحتلری
مستدام اولسون برانلری مسافرت ایدوب خذ متلرینه مباشرة
ایمك لازم کلدی ان شاء الله لطفلر ایدوب برخذ متکاره سیرین
طبرا قدن کتوروب بوجانبه قدم رنج قلوب برمخلصلرین جمال
شریفلری ایله مشرف قیلسونلر دیدی خز متکار زمین بوس
ایدوب کتدی جونکه حواجنك حضورینه یتدی حواجه شوریده

حالت

حالت پر بشاشت اولوب خرمتکاره برجامه بشارت احسان
ایدوب تحسین فرا وان ایدی اول کیجه حواجنك اویخوسی اوجوب
صباحه دك دلبرك خیالین قوجوب یاتدی صباح اولوب مهر
منور دن علامت طلعت اثری وجانب دلبردن بشارت وصله
خبری ظاهر وبیدا اولدی همان دم حواجه شیدا حاضر ومهیا
اولوب زوق صفا رجا سیله عزم دلبر رعنا قلوب دوست
سرای قپوسنه دخول ایدوب دلربا طپوسنه وصول بولیجق
مرحبا ایدوب پس اندن صکره فتح کلامه ابتدا قلوب ایتدیکه
ای کوزللرا یخنه پرکبر وکین وای حسین اینه سنده خود بین
اکرچه برحقیر الحال برخرمتکار یکز استقبالله کلمك لایق
ورویی موافق دکلسه باری کلوب قوندوغمز دن صکره
برادم کوندروب بوعاشق پرغم خاطرینه تسلی ویرمك ایچون
خبر مقدم دینلوب بوبنده یه کمنه کز وافکنده یه دیرینکز یری حاله
ایکن همرا فلاك اولسه ایدی شاه عظیم الشان حضرتلرینك قدر
عالیلرینه نقصان کلمه ایدی دیجك اول دلبر فتان ایتدیکه

ایی حواجه ء فصیح زبان اتا لردن مزکر مثل مشهور در کیه اولا باش
ثانیا کورش دیمشلر در اول تقریر جه سز کلهٔ بزم اورتا مزده
مناسبت سابقه و مصاحبت سامعه اولمش کرک ایدیکه
بیورد و غیکز معنا بن لازم کلیدی بزخود سن صاحب کمال ایله
هنوز اشنا اولدق و شرف جمال ایله بوزور روشنا بولدق
مابینده بزان مناسبت و بزرمان مصاحبت یوغیکن بزسیزه
ادم کوندوب خیره مقدم دیمک وضع معقول میدر دیدی حواجه
غیار دن بوکلماتی ایشیدیجک هلاک اولوب حیاتی کیده یازدی بزرمان
دل پر یشان و متفکر سز کردان و متحیر اولوب ایتدیکه ایی کوز
لرمی سخاره وایی غمزه سی مکاره بوسوزلرکه سویلدک بن ضعیفه
کرجک میدر یاخود لطیفه میدر دیجک بانوایتدی خرمت شریفه
اشنا لیق شیمدی اولیجق نه محل لطیفه در دیدی حواجه ایتدی
ایی شوخ جهان بن کمینه بواستان صفا بخشی خیلی زمان بنده
فرمان اولان حواجه فلان قلوکم ایشبو سرای سرورده دفعاتله
شوق عشرتلر و بوجای خضوردہ کرتله زوق صحبتلر ایدوب

مابینده

مابینده پنجه محبت دملری وصلت محللری کوب بوپنجه مال
ومنال لم صحبتکده نثار وقوماش ومتاع خزمتکده حاکسار اولوب
اندن صکره وارووب رومدن باقی قلان مالمی المق ایچون وعمم
اولدقجه خزمتکده قالمق قصدنده سزك ارادتکز وحسن اجازتکز
ایله کیمش ایدم شمدی وارووب کلمم واندن اکلنمم خصوص
صنده هنوز ایکی بیل تمام اولمدی یاغك طبراغنه ایریشوب
تحصیل مرام قلدم اکر بوسوزومه یلان اعتقاد ایدرسك
اشبو جاریه نك ادی فلان وبو فلان دکلمیدر بودکلو مدت
ایچنده بن برمودت قولك فراموش اولمق واشنا لق ایتمه حاموش
اولمق شاین شریفکزه روا ودولت کرمنشان لطیفکزه روا میدر
دیمکله اول زلف کافر ابتدی ای حواجه مسافر بوسویلدکك
سوزلرنه غریب بدیمیا اولور بن سنی بردخی کورسم ایکی اولورکر
چه بوجاریه لرك اسملرین فراستا تدیکز وجوق دورلو قضیه
حکایت اتدیکز امابالله الغفور لطفایدك معذور طوتك که
بیوزدوغکز قضیه یه اصلا خاطریمه خطور اتدورمه مدم دیکه

والحاصل خواجه عاقل كندوبى بانويه ازعان ايدرمكه شول قدر
جهد ايدى صلاجاره وامكان اولمادى اخر الامر خواجه ايتدى
اى يار بى وفا قجن كم بن عاشق شيدا سز لردن مفارقت ايدوب
عزم مسافرت قلدم اول وقت لطفلر ايدوب قلوكه بر مقدار
كوندرى كيتدك فلان محله دك بله كلدك ايرى يليجق زمان اولجق
بن عاشق دلفكار دن بر ياد كار استدك بن درد مند ودلريش
دخى اغز مدن بر ديش چقاروب سن نكارنى مهره يادكار
ويروب سز دخى اول ديشى الوب جبنكزه صالوب سز لركيرو
عودة ويرتوللك رومه عزيمت ايتمش ايدك بنى اندنده مى بلرسين
اى بى مرحمت وبى شفقت ديدكده اول فتان جهان برزمان
فكره واروب جبندن بر اوج ديش چقاروب ايتديكه بو ديشلر
دن سن وبر دوكك ديش قنغى سيدر بلورسك شايدكه
بزدخى بليش چقاورز دى پس خواجه عاقل بو حالتى كوريجك
عقلى زايل اولوب ايتديكه اى سحاره زمان واى مكاره
جهان كرچه بنه اولكه ماجراده خيلى بيندا مامشمديكه انناده حق

دُرلوبَندا اولدی یولوکه خرج اولان مال منال سکا انک سودی کبی
حلال اولسون بزی واقف الحال ایلدك زمان کلدکجه سن قال همان
بزکندك دیمجك دلبر صاحب مقام ایتدی ای حواجه نیك نام باری
بزدم ارام قلك سن اچون اخضار اولان طعام نیوب بز مقدار
نوش جام قلوب اندن کیدك دیو ابرام ایدمجك حواجه ایتدی سز
لردن بزه ضیافت همان اجازت اولسون دیوب کندوندن قون
دوغی مکانه توجه ایدوب روانه اولدی چونکم اودا سنه کلدی
مصلحتینك ادا سنه شروع ایدوب بر از مدت مجاور وکسب
مالله مباشر اولوب اولاجه متاعین ضعیفنجه فایده یه صاتوب
مالنه بر اولقدر مال قاتوب اندن عزم روم قلوب وطنینه
یتشمکه هجوم قلوب بر از مدت راحت اولوب بس مکانینه
واصل اولوب اوندن قرار قلوب عمری پایدار اولدقجه اهل بتیله
روزکار کجوروب بو حکایت اندن یادکار قلدی بس شول کیمسنکم
عاقل وعارف وکامل واهل معارف در معلوم مدرکه نه دنیانك
صفاسی برقرار ونه طایفه ء نسانك وفاسی پایدار در رحمت

انلرڭ بو تقريري ماجراسن مثنيه اولوب بو حقيري دعاء خيرڭ

مستنفع و مغتنم قيلالر تمام اولدي كتاب الحمد لله

نظم درحاتمه رساله

كه كر منظور اولورسه بو حكايت

دلرون ديليه حقدن عنايت

بنم حقمده كم بركناهم

بو نفس شوم ايلدن روسياهم

تضرع قيله يا لواره خدايه

ايلن قالدوره صدقه دعايه

بو رسميله تضرع كردكارة

اوميدم وار كه اوله دردينه چاره

بو مسكين كه اولدرحا كيله يكسر

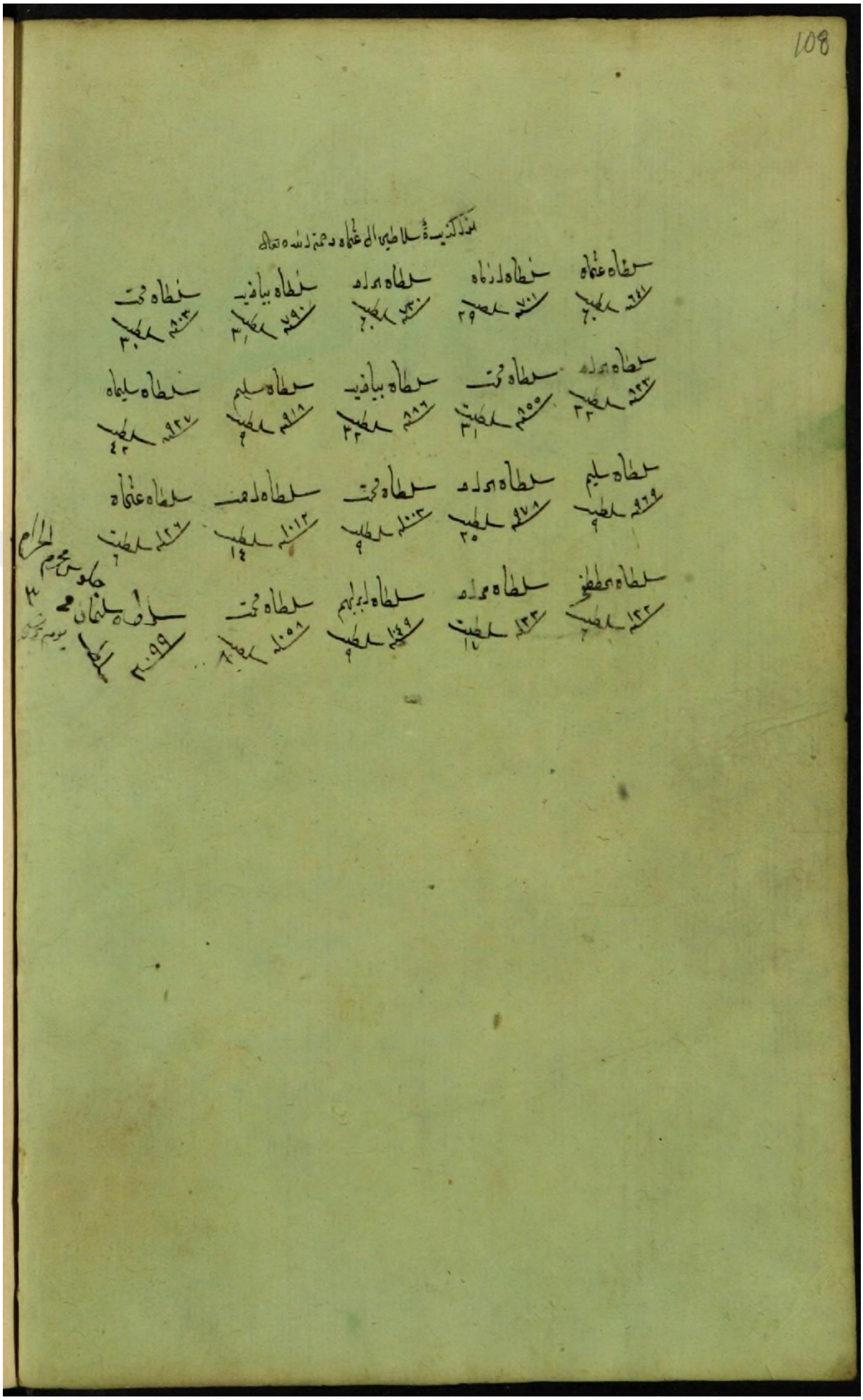
لقب وحديدراكه اسم جعفر

تاريخ

تمت الكتاب بعون الملك الوهاب في تاسع وعشرين محرم الحرام في وقت العصر على

عبد الضعيف المذنب المحتاج الى رحمة الله تعالى عثمان ابن عثمان سنه ثلاث وتسعين

والف

شجرهٔ سلاطین آل عثمان رحمة الله تعالی
سلطان عثمان
سنه ۷۲۱
سلطنت ۲۶
سلطان اورخان
سنه ۷۶۱
سلطنت ۳۹
سلطان مراد
سنه ۷۹۲
سلطنت ۳۰
سلطان بایزید
سنه ۷۹۱
سلطنت ۱۳
سلطان محمد
سنه ۸۱۳
سلطنت ۸
سلطان مراد
سنه ۸۲۴
سلطنت ۳۲
سلطان بایزید
سنه ۸۵۵
سلطنت ۳۱
سلطان سلیم
سنه ۸۸۶
سلطنت ۸
سلطان سلیمان
سنه ۹۱۸
سلطنت ۴۲
سلطان سلیم
سنه ۹۶۹
سلطنت ۹
سلطان مراد
سنه ۹۷۸
سلطنت ۲۵
سلطان محمد
سنه ۱۰۰۳
سلطنت ۹
سلطان احمد
سنه ۱۰۱۲
سلطنت ۱۴
سلطان عثمان
سنه ۱۰۲۶
سلطنت ۴
سلطان مصطفی
سنه ۱۰۳۲
سلطنت ۲
سلطان مراد
سنه ۱۰۳۳
سلطنت ۱۷
سلطان ابراهیم
سنه ۱۰۴۹
سلطنت ۹
سلطان محمد
سنه ۱۰۵۸
سلطنت ۴۶
سلطان سلیمان
سنه ۱۰۹۹
سلطنت

اَسْتَغْفِرُ اللهَ تَوْبَةً يَا رَبِّ عَنْ جَمِيعِ مَا كَرَهَ اللهُ قَوْلًا وَفِعْلًا وَحَاضِرًا وَنَاظِرًا
وَأَتُوبُ إِلَيْهِ يَا رَبِّ اَكْثَرْ بَنْدَنْ كُفْرْ وَشِرْكْ وَخَطَا وَعِصْيَانْ صَادِرْ
اُولْدِيسَهْ تَوْبَهْ اِيتْدِمْ وَرُجُوعْ اِيتْدِمْ دِينِ اِسْلَامَهْ كِرْدِمْ حَضْرَتِ مُحَمَّدْ عَلَيْهِ
الصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ سُنُكْ جَانِبُكْدَنْ هَرْ نَهْ خَبَرْ وِيرْدِيسَهْ تَصْدِيقْ اِيتْدِمْ
اِينَانْدِمْ قَبُولْ اِيتْدِمْ رَاضِي اُولْدُمْ وَهَرْ نَدَنْ نَهْيْ اِيتْدِيسَهْ اَنْدَنْ فَارِغْ اُولْدُمْ
وَمُنْتَهِي اُولْدُمْ اَشْهَدُ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا
عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ مَعْنَاسِي شَرِيفِي وَاجِبُ الْوُجُودِ
عِبَادَتَهْ لَايِقْ وَمُسْتَحِقْ بِرْ ذَاتْ يُوقْدَرْ اِلَّا اللهُ تَعَالَى وَازْدُرْ حَضْرَتِ مُحَمَّدْ
صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَللهُ تَعَالَيْنُكْ قُولِيدُرْ وَرَسُولِدُرْ وَبِيغَمْبَرِيدُرْ
اَخِرْ زَمَانْ بِيغَمْبَرِيدُرْ جُمْلَهْ بِيغَمْبَرْ لَرُكْ اَخِرِيدُرْ اَشْرَفِيدُرْ اَفْضَلِيدُرْ •
اٰمَنْتُ بِاللهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَبِالْقَدَرِ خَيْرِهِ
وَشَرِّهِ مِنَ اللهِ تَعَالَى مَعْنَاسِي بُوكَهْ اِيمَانْ كَتُورْدِمْ اِينَانْدِمْ اَللهْ تَعَالَيْهِ
وَمَلَكْ لَرِينَهْ وَكِتَابْ لَرِينَهْ وَبِيغَمْبَرْ لَرِينَهْ وَقِيَامَتْ كُونَنَهْ اِينَانْدِمْ اِيمَانْ
كَتُورْدِمْ قَضَا وَقَدَرَهْ خَيْرِهْ وَشَرِّهْ جُمْلَهْ سِي حَقْ تَعَالَيْنُكْ تَقْدِيرِيلَهْ اُولْدُغِنَهْ
اِينَانْدِمْ اِيمَانْ كَتُورْدِمْ اَللهْ تَعَالَى لَوْحِ مَحْفُوظَدَهْ بَكَا هَرْ نَهْ اَمْرْ اِتْدِيسَهْ حَقْدَرْ
قَبُولْ اِتْدِمْ رَاضِي اُولْدُمْ وَهَرْ نَدَنْ نَهْيْ اِتْدِيسَهْ اَنْدَنْ كَجْدِمْ فَارِغْ اُولْدُمْ اَللهْ تَعَا
رَتِمْ اُولْدُغِنَهْ رَاضِي اُولْدُمْ دِينِمْ دِينِ اِسْلَامْ اُولْدُغِنَهْ رَاضِي اُولْدُمْ كِتَابِمْ
قُرْاٰنْ عَظِيمُ الشَّانْ اُولْدُغِنَهْ رَاضِي اُولْدُمْ قِبْلَمْ كَعْبَهْ مُكَرَّمَهْ اُولْدُغِنَهْ
رَاضِي اُولْدُمْ بِيغَمْبَرِمْ مُحَمَّدْ مُصْطَفَى صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اُولْدُغِنَهْ رَاضِي اُولْدُمْ
مِلَّتِمْ حَضْرَتِ مُحَمَّدْ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اُولْدُغِنَهْ رَاضِي اُولْدُمْ اَصْلَمْ حَضْرَةْ
اٰدَمْ اُولْدُغِنَهْ رَاضِي اُولْدُمْ اِعْتِقَادَدَهْ اِمَامِمْ اَبُو مَنْصُورْ مَاتُرِيدِي اُولْدُغِنَهْ
رَاضِي اُولْدُمْ عَمَلَدَهْ مَذْهَبِمْ نُعْمَانْ اِبْنِ ثَابِتْ اُولْدُغِنَهْ رَاضِي اُولْدُمْ مُؤْمِنْلَرْ
قَرِنْدَاشِمْ اُولْدُغِنَهْ رَاضِي اُولْدُمْ حَسْبُنَا اللهُ نِعْمَ الْمَوْلٰى وَنِعْمَ الْوَكِيلُ وَنِعْمَ النَّصِيرُ

نمت التجديد ايمان تفصيلى
وايمان اجمالى

مؤمن مسلمین دیدکلری وقتده مؤمن حقا دیمك کرك مؤمن انشاءالله
دیمیه ایمانلی اولورسین دیسلر بلمزین الله بلور دیه زیرا غیبدر

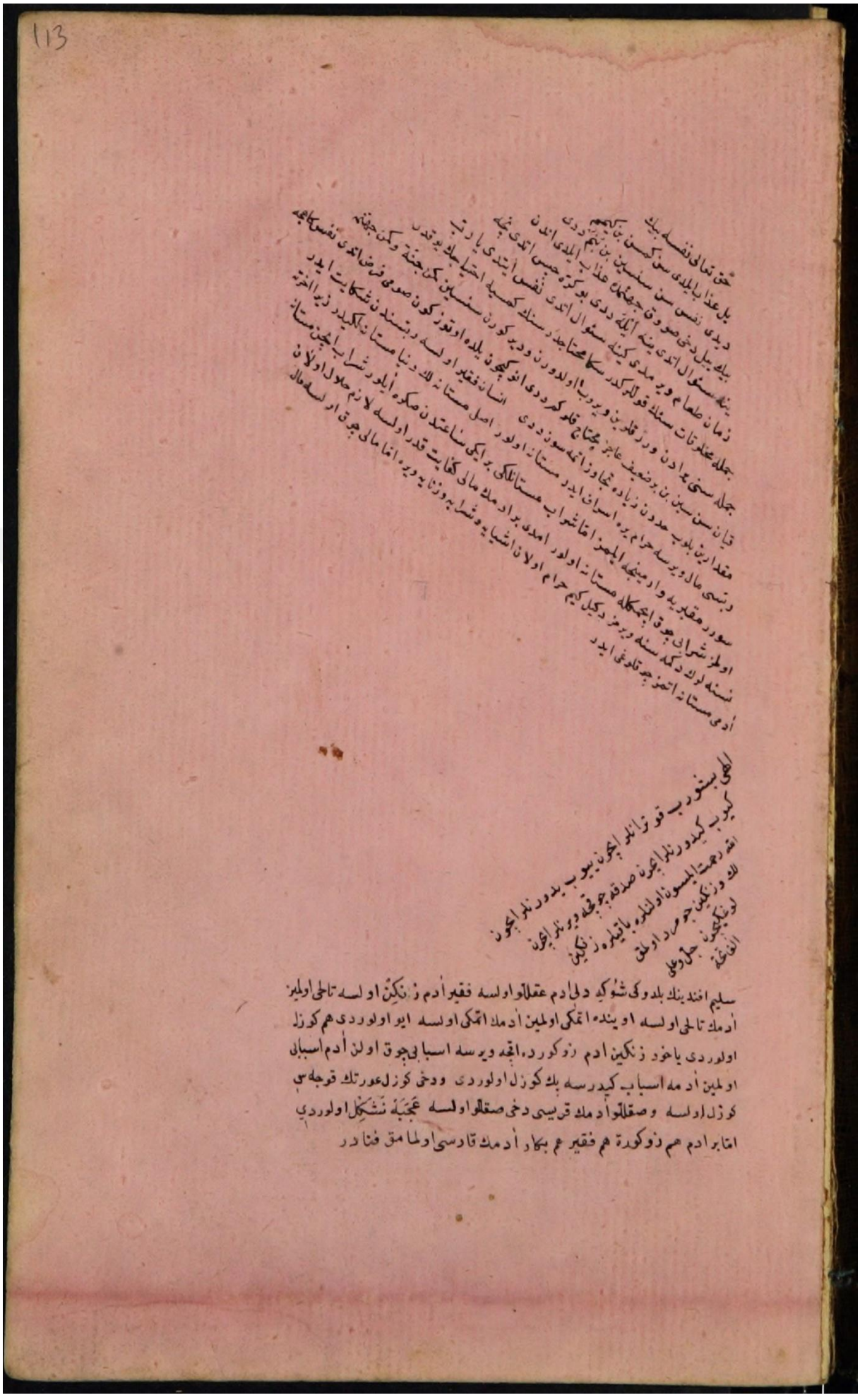
ایمان دخی التی شیئ اسنامغه دولر بیت

بلکل ایمان التیدر اوّل خدایه اعتقاد
هم کتابه هم رسوله حشره نشره اعتماد
خیر شر حقك اشبدر ابی تحقیق ایله کل
هم ملکلر خذ میثده قول للریدر ایله بل

قران تلاوتنك يكرمى شرطى واردر اوني ظاهر اوني باطن ظاهر اولان
ابدستاله ودين چوكه وقبليه يونله لاقردى تميه تجويده قادر اوله
الحق طوتميه دخى بوكه بكزر نيسه • باطن اولان هاى هاى بن حق
كلامن اوقوسم كوك ديه وقادر ايسه معناى شريفن تفكر ايده كيمك كلامدر
وكيمك الندن بزه كلمشدر وبونك امثالى اخلاص اوله عذاب ايتى كلدكده
اغلركبى اوقويه وياخود اغليه رحمت ايتى كلدكده سوينه سوينوركبى اوله
وقران عظيم كوجك قطعده يزمق كراهتدر نقدر بيوك قطعه اولسه اولقدر
تعظيم بولنور زيرا الله تعالى اولودر انك كلامى دخى اولودر پس انك قطعه‌سى
دخى اولوكوك وفاتحه‌ء شريفك اخرنده اولان امين قراندن دكلدر اول محلده
يزمق جايزدكلدر وكلام عزة التون حل جايزدر اما حرير قيلامق جايز
دكلدر استعمال اولدوغيچون سفيان ثوريه سئوال ايلديلر علمى يكدر
بحسه طاعتى يكردر ديلر سفيان ثورى علم يكردر ديو انوكچون كم
علمسز طاعت اولمز نتكم كلامنده بيوردى فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَاسْتَغْفِرْ
لِذَنْبِكَ بيت سكا حجت بوقرآندر آنى بيل • همانا فى بلوب محكم عمل قيل •
بوكون بونده بوقرانى بلمين • اشده اولدر يادين انده اِكْلِيْنَ نعمت
ودخى تعالى ايتدى علم ار تقاضين استه كل باحمد ايرق نسنه استمه كل ذيرا بلنله
بلمين برابر دكل نتكم قرانده بيوردى قل هل يستوى الذين يعلمون والذين لا
يعلمون حسن بصريه رحمة الله عليه بركون برخاتون كلدى ايتدى يا امام دين وارلغى ندر
ودين قوة ندر ودين خزينسى ندر ودين كركى ندر حسن بصرى ايتدى ياخاتون
سن سويله بن اوكرنيم ددى خاتون ايتدى يا امام برآوم يقلدى بوطاشده برسوز
يازلمش كه دين قوة نماذدر ودين كوهرى تكريدن قورقمقدر ودين كركى اوتمقدر
ودين خزينسى علم در ددى بيت بزه واعظ ايتو اى اهل ايمان • طوتالم ان كم بيورمشاوله قران
امام غزالى بيوردر چالشمديكن جنت استمك اكمدين بيمك استمه يه بكزر ديو بيوردر

قران عظيم كوكن جزوه ايله اندى
بجزوه سن تلاوة كناه بكزر

ودخی توراية زبرجد تخته سنه یا ذیلوب یتمش دوه انجق جکردی توراية انجیل الفاظ معجزه
دکلدر اما قرآن الفاظ معجز در توراتدن صکره بیك یلدن صکره انمشدر انجیل تورایت
بیك سوره در هر سوره بیك ایتدر توراتدن اول بر بتون کتاب ائمه مشدر وعمران دلی
اوزره انمشدر ومعجز دکلدر ودخی برادم انجیل توراة اوقومغله قادر اولسه توراية
انجیل اوقوماق جایز در

نفس برکیلان اطه بکزر قوللنما مغله اخرده کندو حالنه قومغله حادوث
اولور ایله اشمك استمز بلکه برمحلده دشماندن قچمق استه سمك سکرتمیه
سنی هلاك ایده صوج صاحبنکدر زیرا قوللنمدی وصالاخوده تعلیمه ویرمك
امدی نفسی عباد تده قوللنمیوب حالنه قومغله وعالم مجلس نفسك صلحوزب
دار الاکتوب تعلیم اتدرمه مشکله حادون اولور عباد تده اشمیوب تنبل او
اولدوغنك اصلی بودرحین محلده اخرته واردتده جهنمه کیرمك هلاك لغنه
سبب اولور صوج کینه صاحبنکدر

نفس تربیه ایله اولیا مرتبه سنه چیقمر حالنه قوسمك

امام غزالی اکر سن نفسی برخیرلو ایشه
مشغول اتمزسك اول سنی برشرایشه
مشغول ایدر دیه بیورر

شرلوه جکر

نَفْسِ اَمّارَه لَوّامَه مُلْهِمَه مُطْمَئِنَّه رَاضِيَه مَرْضِيَه

اناقرنندن کلن آدم طاغدن کلن کراستیه بکزر دولکرالینه کیروب کسر له کاه اوجنه اوروب
کاه اورته سندن بچوب کاه نجه یرلرین بوروغیله ده لوب الحاصل دنیانك جفاسن جکمیانجه
پادشاه سراینه پشتخته و یا دولاب اولوب کیر مکه لایق اولمادوغی کبی آنه قرنندن
کلن انسان دخی برعالمك نجه زمان جفاسن مکوب مسلمانلق نیله اولدوغین بلمیانجه
وعلما مجلسنده اصلاح اولمیانجه حق تعالینك جنتنه کیر مکه لایق اولامز

بو دنیانك اولین واخرین الله بیلور حتی
حضرت رسول اکرم وحبیب مکرم صلی الله تعالی
علیه وسلم معراجه کیدرکن بر معظم ملك
کوردی واول ملایکه یه سئوال ایلدی یا ملك
معاذ الله باشکده سین ملك ابتدای یا رسول الله بو کره
بلمزم لکن کوکده بر یلدوز وار بیوز بیك کره کوردم ددی
طوغرو بن اول یلدوزی بیوز بیك کره کوردم ددی
رسول علیه السلام سندن صکره بنی آدم نه قدر
بر لو کوکلو بو جهان یوغیدی یا رسول الله بو کره
یوغیدی براولدوغنی ددی

حضرت موسی پیغمبر علیه السلام یه برکون
مبارك قرنی اغزدی دیتسنه تظلغ ایدوب
ایلاج دیلدی دیتا العالمین یا موسی وارفلان
یرده براوت وار در اول اوتدن قوپر قینیات
قوتنیکه سور صحت ویره یم ددی موسی
پیغمبر آیله ایتدی فلحال ایو اولدی کوتلوده
برکون ینه مبارك قرنی اغزدی دیتسندن
شفا امتیوب همان اوت قوپاروب ینه اولکی
کبی ایلدی مبارك قرنی دخی بك اغرمغه باشلادی
موسی علیه السلام دیتسنه رجوع ایلدی دیتا
العالمین یا موسی سن بندن درمان استمه‌ك
اوتدن شفا دیلدك ددی موسی پیغمبر ایتدی
دیتم سن بکا ایله صالق ویردك انوکیمدن ایله آدم
رب العالمین عظمت شانیله بیورر ایدی یا موسی
غیری دن درمان کلمز هرشیئ درمان ویرن
بن ون خسته ایدن صاغ ایدن اولدورن دیر
کورن بن ون درمان بندر صب بندن اولور
یا موسی ددی موسی پیغمبر ایتدی خدایا
جمیع مرضلو وصاغلقلو سندندر اولدورمك
دیر کورمك سندن اولور یارب بو مسلمان
دیش اغریسین کورسه سنوك خشوکه
کلورمی دیدی یا موسی بن اول آدمی کندولطفمدن
سوه‌رم واکا دیش اغریسی سزیسی
مقابله سنده اولور مرتبه ویرم ددی

پیغمبر حضرت مریم ایدرهر کم بنی سورسه اکا کافی قدر بخشه ویرکل دهی کمر بنی سورسه انك مالن واولادن وقرنی اوتی
انوکیمی کم مال بخشاد ایچون کشی طاعتدن یغی تکریدن اراغ ایدر ودخی حق تعالی محمدنده پیغمبر لقی ویرودکی دقتن
دوکلی ابلیسلر بریره کلوب طانشدیلر تدلم نیلیلرم دیلر عزازیل ابلیس ایتدی قیغی بك کم آدم اولغلر دنیاده
سوردردنیا سون کشلری بن تیز بولدن جودورین ددی کسین نماز قلمه‌غله کسین زنا ق
ولواطه قلمغله وخمر انکله آدم یولدن جقرم بزه دوست اولر طاعتیله بك ددی
نقیق یحیی رحمة الله علیه ایدر تکریدن قورقمق کم کولوب واغلمك اوزره اولمك نوعلی شول تکریه کم کولمك
بیجهاندده یا دشاهلغی انکدر وکولکلری دولندر شول یا دشاهکه وعده سنه خلاف یوقدر برادم الی عمر رتیله
زنا ابلیسه برادم دخی قان ابلیسه قان ایدن آدم ایله زنا ایلین برابردر زنا زنا حرام قان قان ایلك دخی حرامدر
ابن عباس رضی الله عنه ایدر یزید بیوه یا رب بونلری شاغرجوره بن حق تعالی ایدر نادع اولیا یه یازن الذی طاموه
کوتنار ابلیسه ودخی عذابه اوغرادم دیو بیورر علی کرم الله وجهه ایدر لواطه ایدنی اوده یقین کرك در رسول
حضرت ابودرلواطه ایدن قیامتن برقمتی کرك ددی ودخی بیورردی زنا ولواطه ایدن کشیلر الله تعالی لیلك وحشتدن
محروم اولور ودخی ایدر لواطه ایدن کشی اکی جهانده ملعوندر ولواطه ایدن کشی اولیلك ان شیطانلر مزاردن
اولوب یدی قات یر التنه کتورر نعوذ بالله

حضرت علی کرم الله وجهه بر کون خسته اولدی اول عالمك فخر سی اخرت سلطان
وعاصیلرك شفیعی محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم صحابلرایله حضرت علینك حالن
صورمغه کلدیلر حضرت علی اوکلرینه بر آق طاس بال قودی و اول بال آنی یاخنده
بر آق تیلی واریدی رسول الله علیه السلام بیوردیلر که بر بو بالی یمز یوز هر بریکوز بیر
تمسیل سویلیبنجه اندن بالی بیالوم دیدی اول ابو بکر ایدر پیغمبر نوری نورلی در
اشبو طاسدن پیغمبره سویلشمك طتلودر اشبو بالدن یمکدن برینه کتورمك
انجدر اشبو قلدن ایکنجی عمر حضرت ایدر ایمان نوری نورلیدر اشبو تاسدن ایمان
کتورمك طتلودر اشبو بالدن ایمانله دنیادن کتمك انجدر اشبو قلدن حضرت عثمان
ایدر قران نوری نورلیدر اشبو طاسدن قران اوقمق طتلودر اشبو بالدن
قران یوبروغین برینه کتورمك انجدر اشبو قلدن حضرت علی ایدر قنوق نوری نورلیدر
اشبو طاسدن قنوغله پیچمك یمك طتلودر اشبو بالدن قنوق خاطرین برینه کتور
مك انجدر اشبو قلدن عایشه انامز ایدر حلال نوری نورلیدر اشبو طاسدن
حلال ایله سویلشمك طتلودر اشبو بالدن حلال قوللوغین برینه کتورمك انجدر
اشبو قلدن فاطمه حضرت ایدر قیز اوغلان نوری نورلیدر اشبو تاسدن اتاسی
اناسی سوزی طتلودر اشبو بالدن قیز اوغلان یوزی صویله استه دکمك
انجدر اشبو قلدن حضرت رسول الله ایدر امت نوری نورلیدر اشبو طاسدن
امتیکون شفاعت ایلمك طتلودر اشبو بالدن شفاعت قبول اولق انجدر اشبو
قلدن تمت بعونه ملك الوهاب

سلیمان پیغمبر علیه السلام بر کون تخت اوزرنده اوتوردی ویل تخت کتورهوا اوزرنده
کیدردی کوردیکم بر کشی پیراق کیسی کیمش سلیمانك اوزی کوبندی یله بیوردی تختی
اشغله اندردیلر اول کشی قاتنه اوقدی اکابر التون کرسی بغشلدی اول کشی اکار عا
قلدی کرسی آیدی پازاره کتوردی مزاده ویردی کرسی یدی انجه یه دیلدیلر بنه سلیمانه کتوردی
ایتدی یا سلیمان یدی انجه یه دیلدیلر سلیمان ایتدی بنه پازاره الت دی اول کشی بنه پازاره
کتوردی بنه یدی انجه یه دیلدیلر بنه سلیمانه کلدی ایتدی یا سلیمان یدی انجدن ارتوغه المزلر
دیدی سلیمان تعجبه قالدی حق تعالی سلیمانه وحی قلدی ایتدی یا سلیمان بن اکا یدی انجه
تقدیر ایتدم سن بزوم تقدیر و مزه مطیع اولمزسین سلیمان استغفاره کلدی

بسم الله الرحمن الرحيم

هر اینشه قیل بسمله ایله ابتدا ذکرك اولسون دائما حمد خدا

طاهر اول دائما صلاحی بینشه قیل هم عذابی دوزخی اندیشه قیل

کاهل اولمه قیل نمازه اهتمام طور اول تور اهل صلا یتله مدام

استریسك ار توره قدرك خدا روز شب ایله تضرع قیل دعا

کیمکه کار و پیشه سین عصیان ایدر شبه سوز اول رزقه نقصان ایدر

نعمته شکر بلایه صبر قیل کم بولور اندن جلا مرات دیل

شکر قید نعمت موجوده در صبر صید نعمت مفقوده در

کیمسیه قیلمه ستم اتمه جفا دوست قیلمز مردم ازادی خدا

شادی دنیایه مسرور اولمه هیچ انتیفات شاهه مغرور اولمه هیچ

عمرك اولسون دیرسك غایه اوزون ایله انعام و عطا حد دن فزون

شمع و شر خلقه دلك اتمه دراز روز کبی ایلمه نشای راز

نعمتنه کیمسنك قیلمه حسد قادیر یسك قیل حسد یا بنی سد

کیمسنه ذم ایلیوب قدح ایلمه کندوکی هم یلدرمه مدح ایلمه

كَجْ كَجَنْدَنْ اِبْنِ وَقْتَا اُولْ كُوزْلَهْ حَالْ — هَمْ يِمَهْ فَرْدَا غَمِينْ فَرْدَايَهْ صَالْ

غَايَتْ اِيلَهْ كَمْدَرْزْ دِيرْسَكْ اَكَرْ — كَنْدُوعَيْنِ قُورْ اِيلَكْ عَيْنِ اَرَارْ

وِيرْدُوغُوكِي اَلَهْ مَانَنْدِ بِيحِسَارْ — يِمَهْ قَيْحِي قِلْدُوغِكِي زِينُورْوَارْ

جُوقْ فَرَحْ وِيرْمَكِهْ اُولْ خُفْتْ وِيرُرْ — بَاقْمَهْ هَمْ نَامَحْرَمَهْ غَفْلَتْ وِيرُرْ

اِتْمَهْ اِيكِي زَنْ اَرَا سِنَهْ كُذَرْ — قِلْمَهْ هَمْ اِصْلِمِشَهْ اَصْلَا نَظَرْ

زِنَا اَلَرْ اِيلَهْ كِيمَكِهْ جُوقْ صُحْبَتْ قِلُورْ — شَاهَهْ كَنْدُونِي بِي حُرْمَتْ قِلُورْ

لَعْنْ طَعْنْ كِذْبْ بُهْتَانْ اِيلَمَهْ — كِيمْسَنَكْ قَلْبِنِي وِيرَانْ اِيلَمَهْ

هَمْ قُومَهْ بِيتِكْدَهْ بِيتِ عَنْكَبُوتْ — نَاقِصْ اُولُورْ زِيَادَا اُولْدُقْجَهْ قُوتْ

اَنَاكِي وَاَنَاكِي جَانْ بَدَرْ — اُدْ لَرَا اِيلَهْ جَغَرْمَهْ قِيلْ حَذَرْ

رِيزَهْ رِيزَهْ نَانِي بِرْقُمَهْ زِيرْ پَا — دُوشَنِي اُلُوبْ يِسَكْ وِيرُرْ غَنَا

سَنْدَنْ اَعْلَا نَكْ اُولَكِنَهْ كَجَهْ هَمْ — اِيلَهْ اَدْنَايَهْ تَوَاضُعْ قِيلْ كَرَمْ

بَاشُكْ اِلْتِنَهْ قُومَهْ شَالْوَارِنِي — اُوتُورْ زَكَنْ هَمْ صَارْمَهْ دَسْتَارِكِي

دِيشُكْ اِيلَهْ كَسَمَهْ هَرْكِزْ دِيشِكِي — طُرْ نَغَكْلَهْ اُوْيِمَهْ هَمْ دِيشِكِي

اَيَغْ اُوزَرَهْ كَي صُقَنْ دُوكْ كِيمْدَنْ — قِيلْ حَذَرْ اُوسْتِكَهْ جَامَهْ دَكْمَدَنْ

بُوسْتْ وَسَرْ بَيَازِي قِيلْ كَرَمْ — اَيَغْ اِلْتِنَهْ بِرْقُمَهْ يَقْمَهْ هَمْ

برعزیزه صورد یلر نسیاندن دیدیکم قحمق کرك عصیانه
اشتراکن کورمه جائز شانه نك شانه سینه اورمه ال بیکانه نك
غیریله مسواکه یوق اشتراك کم اشارتدر اکا لفظ سواك
بق دیبوب هرکز سیوندرمه چراغ شمع دودندن اولور محتل دماغ
اویدم هیچ کیجه جکمه امك هم جنبله غم ویرر یمك یمك
پس حطادر کیجه مرآته نظر یالکن براوده یاتمه قیل حذر
مورث قلتدر نوم کثیر کیجه عریان یاتمق ایلرهم فقیر
ای وکون طوتلسه هم قبله نظر اول نظر در کوزله عین ضرر
عاقل ایسك ایله تنها سفر یالکز کتمه وارد رحوق حطر
اولمسون دیرسك ضمیرکه غبار حاك وکلدله الیومقدن الیودار
الیوزاوستونه قومق منعومدر غبغبی التنه قومق شومدر
احتراز ایله قومه ویرر الم ایاغ التینه تراشاتی قلم
چوق جماع وعمر وغم اکشی یمك پیرایدرلر اذمخنی ریب شك
بررونه یابشمه چق وبرر ملال هم حلالدر هرچونی اتمه حلال
ممکن اولدوغنجه ایله اجتناب سهوزبودر والله اعلم بالصواب

مسئله ایکی کسه بو جاریه ده مشترك اولسه صحیح دینه وطی حلال
اولمز بری دینه اذن و رضاسی دلالیسه ده بناً علیه مسئله
بو صورتده کندو جاریه سنی واردوطی ایله دیوزوجته الاجارت ویرسه کله
وطی حلال اولمز بالاتفاق مسئله کوزل اوغلان حکم نشانه در
باشدن ایاغه دکین عورتدن شهوتله نظر حلال اولمز مسئله
حرام اکچه ایله الفاظ شئیدن حاصل اولان حرام اولمز فقط
اول حرام اکچه بناء عذابی چکمکدر مسئله جمله انبیاکو بکلمک
کسلمش و شتلی طوغمش درکه عورت یرینه نظر اولنمیه
لکن حضرتی ابراهیم مختوناً طوغمیوب کندوکندوی
ختان اقسی غیره تشریع مصلحتی ایچوندر زیرا
مختار ملل و مقتدی نحل و محبوب اهم امم وجد
حبیب اکرمدر

مکتوب نصر الدین لآبنه علی طریق النصح

راحت روحم ولده فتوحم — اوغلم نوحم بعده سلامی
قرة عینی قوة دینیم — عزة دینی دکله کسکلامی
علمه حریص اول شغله انیس اول — اهله جلیس اول کورمه ملالی
صورمغه ای یار ایله کل عار — اکلمه کیم وار علمی تمامی
فارسئ بیل اصلین ارا بول — افصح ناس اول عرب وعجامی
بلدوکك اوکرت درسکی فکرایت — ایله مبیح ردّ حاصّه وعامیه
جمع واکراز بلدوکنی یاز — بندی ایدن ساز اولمیه غامی
وقت نمازایت حقه نیازایت — خالقی یادایت کوزله امامی
کندوکی کورمه کمسنه سیرمه — عنف ایله اورمه سوزه مجامی
طمله بطمله کول اولور اکله — سوزومی دکله کورمه ملامی
لطف ایله صقله وبکله — قنده ایسه یوقله صلح نظامی
صالحه یار اول ایویه جار اول — دنیاده وار اول بول ایو نامی

علمی مکرر ایله مقرر
صکره محرر تمه کلامی

اولدی تمامی

سؤال نامه

اکر صور سلر نماز اهلینك پیری کیمدر • جواب ایده بیزم پیر یمز طو
غری یولدر اکر صور سلر اوقویانلرك پیری کیمدر جواب ایده سلطان
انبیا محمد مصطفی در صلعم اکر صور سلر یازیجیلرك پیری کیمدر
جواب ایده کم ادریس پیغمبر در اکر صور سلر قلیچ قوشنانلرك
پیری کیمدر جواب ایده حضرت علی در اکر صور سلر چفتچیلرك
پیری کیمدر جواب ایده کم اتامز ادم صفی الله در اکر صور سلر کجی
لرك پیری کیمدر جواب ایده کم نوح نجی الله در اکر صور سلر
چوبانلرك پیری کیمدر جواب ایده کم موسی کلیم الله در اکر صور
سلر درزیلرك پیری کیمدر جواب ایده کم ادریس نبی الله در اکر
صور سلر امامانلرك پیری کیمدر جواب ایده کیم محمد مصطفی در صلوا
ت الله علیه وعلی اخوانه من الانبیاء والمرسلین والحمد لله رب العالمین
بنایانجیلرك پیری شداد در پهلوانلرك وغازیلرك وچرقچیلرك پیری
حضرت علی در کرم الله وجهه ورضی الله عنه شهیدلرك
پیری حضرت حمزه در مؤذنین لرك پیری بلال حبشیدر

رضی الله عنه رضی الله عنه

کم م

مسئله

اگر برامامه صورسه لر سن سنوک ایچونمی نماز قیلارسین یوخسه قوم ایچونمی دیسه لر امام ایده بن نمازی بنم ایچون قیلارم دخی قوی نیت ایده رم اگر صورسه لر بیزنکا اوبارزسن کیمه اوبارسین دیسه لر امام ایده بن رسول الله اوبارم اگر صورسه لر بیزدوم امامحزسن سین سنک امامک کیمدر امام ایده بنم امامم قراندر اگر صورسه لر بیزم نمازیمز سنکله تمام اولور یاسنک نمازک کیمو کله تمام اولور امام ایده بنم نمازم علمله رسول الله شرعیله تمام اولور بونلری امام بلسا امامتی صحیح اولماز الله اعلم بالصواب

بحقایق الاشیاء

۴

UNIV OF MICH. 851

فیل کنون نقرفاندوریچی برمحبت کشی ایدی سبب نسخ بودر

خنزیر لواط ایدیی لواط کمنه ایدی سبیله نسخ اولدی

عایو اهل ظلم کمنه ایدی ظلم البدوکی سبیدن نسخ اولدی

قورد یولکر دولار کیجی برکمنه ایدوکی کیجی اولدوغی ایلدن نسخ اولدی

میمون برلواوی ایدی اصلنده سبب کوفی شریعته ایرمز بالق اولمق بالق صید ایلدی مخالفت ایلدی نسخ اولدی

طوشان برعورت ایدی حیض کورب بدن یونوب غسل ایلیرین دائی مرد الیغین قبول ایدردن پاکه اولمازدن انکیجون نسخ اولدی

کلی برلغزانی کچی ایدی حاجی لرک اسبابلرین سرقه ایدوب اوغرلردی انکیجون نسخ اولدی

عقرب بردخال کمنه ایمش الندن ودلندن کمنه خورتوبلمزدی سبب نسخ بودر

قالقان بالغی کندو عورتن ایلیرن تصرف اندوررمدن بل کیدر ایمش سبب نسخ بودر

ایت بالغی برغمناز کمنه ایدی بوی برینه غماز اقدوکی سبیدن نسخ اولدی

قیلو باغم بنا سز اثبلدن بوعورت ایدی ازی جمع اولمق استلدو کیشی رضاذیر میوب منع ایدردی نسخ اولدی

اورمک برعورت ایدی اینه سحر ایدردی برقاچم ایدب نسخ اولدی

قرلنوج حرمای اغاجندن حرمایی چالیجی برکمنه ایدی نسخ اولدی

کیریپ کیجه ایله هربارد ولنمز قبوجن برکمنه ایدی نسخ اولدی

کوبک بر قاچی ایدی شرعن طوغری اجرا ایلمزدی منع ایدردی انوکیجون نسخ اولدی

طوطی شرعه مخالف ایدی حرکلری اولدی نسخ

اشک اردی مدیون بورجین غناد ومخالفت ایدر برکمنه ایدی انوکیجون نسخ اولدی

کلنجک قوکنوسین دیکمه ایدر برکمنه ایدی انوکیجون نسخ اولدی

سکار دائما میتلك کفنین صویمن برکمنه ایدی نسخ اولدی

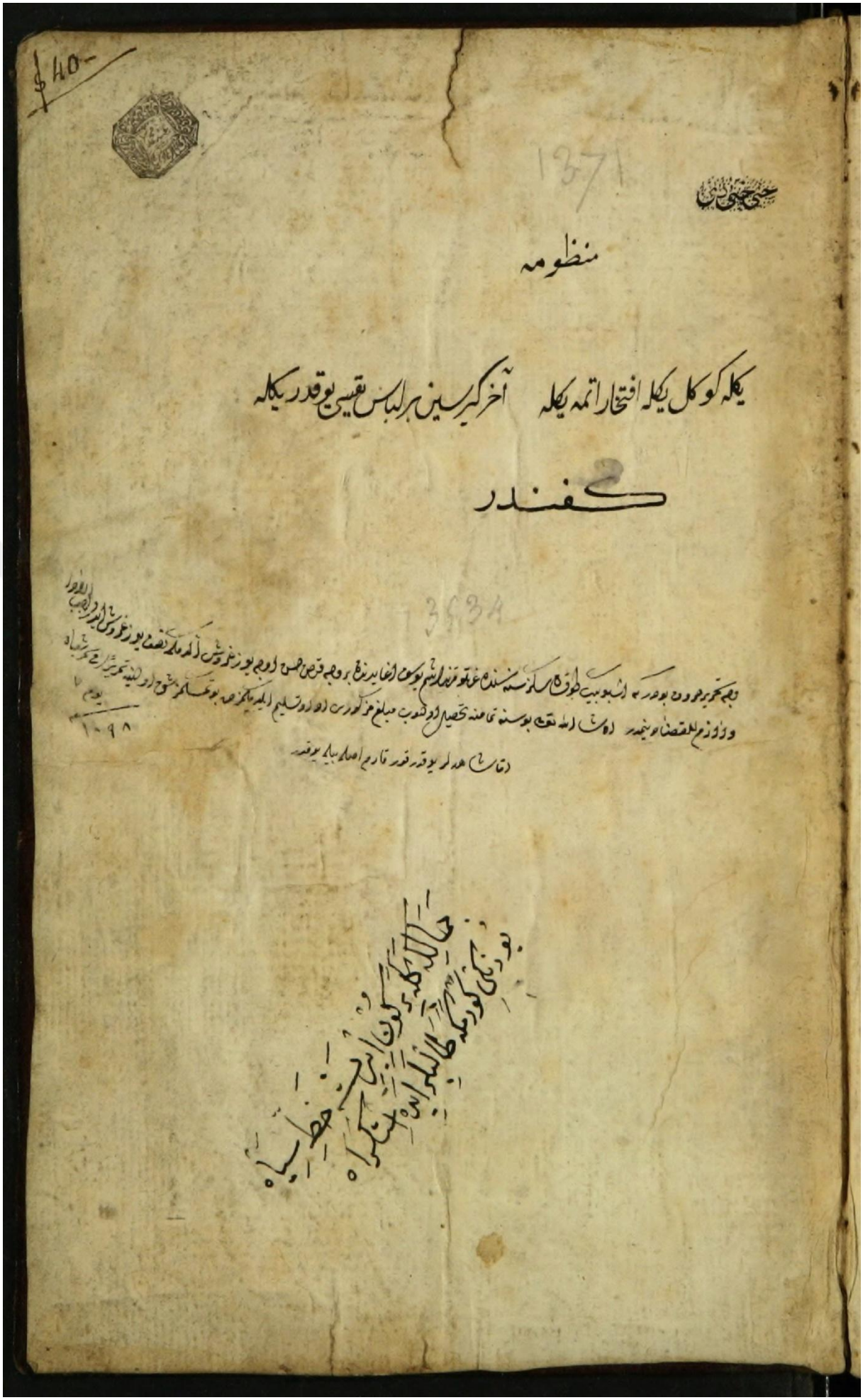
صقصغان حامله پشتمالسز کیدر حیاسز برکمنه ایدی نسخ اولدی

زهره یلدوزی برفتنه صاحب جمال برعورت ایمش نسخ اولدی

سهیل یلدوزی برکاتب کمنه ایدی ظلمك حقی اولمیانی یازدوب تزویر ایدردی نسخ اولدی

وقتاکیم بوذکر اولنان یکرمی ایکی نفر کمنه لو بویله نامدار و نامعقول و نامشروع احوال ایلدی حبیبی محمد مصطفی یوزی صوکی حرمتنه امت لرینه باغشلیوب اخرته تاخیر ایلدی محمد مصطفی حرمتنه حق جل وعلی عمللرمزی خیره مبدل ایلیه آمین یارب العالمین

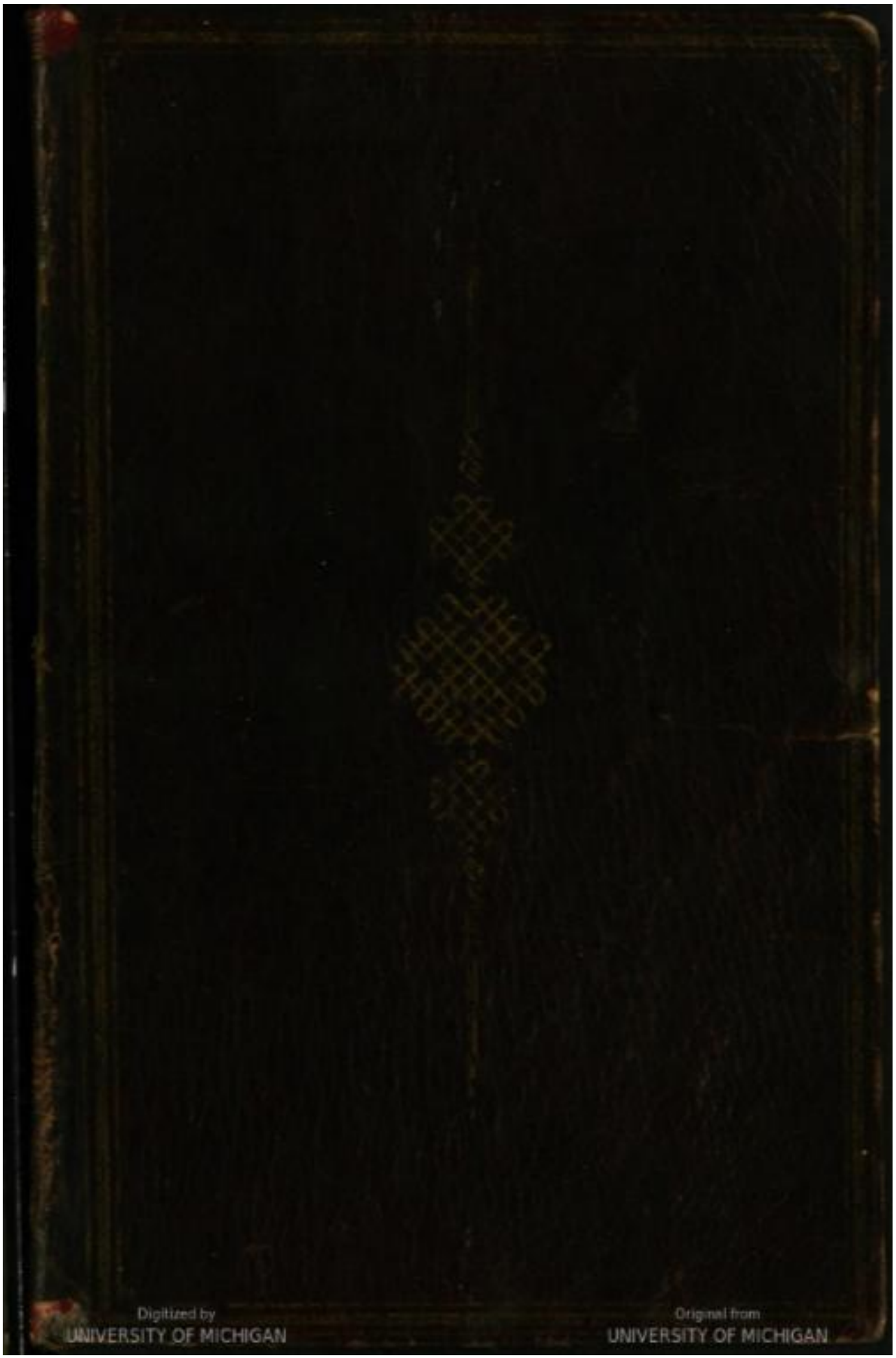
روز شنبه طون بجدرسه بن نشان اولدقچه خسته اوله درنق کرسه درنق دوشه حمامه کیرسه جمیع مرض دیرشه روز یکشنبه طون بجدرسه
نعمته ایریشه اما مبارک اولمیه درنق کرسه فقیر اوله حمامه کیرمک ایودر عمارت اتمک واپخ دکمک ایودر روز دوشنبه طون بجدرسه
منعم اوله و مبارک اوله درنق کرسه دیوانه لکدر صحته ایریشه حمامه کرمک وحجامت وسفر ایودر روز شنبه
طون بجدرسه نا مبارک اوله درنق کرسه خسته اوله حمامه کرسه خسته لغه اوغرایه حجامت ایودر روز چهارشنبه طون بجدرسه
رزقی وعلمی زیاده اوله وعزیز ومکرم اوله درنق کرسه غایت یرامز درحمامه کرمک ایودر روز پنج شنبه طون بجدرسه
مبارک اوله درنق کرسه براش وجرام اینجندن خلاص اوله حمامه کرمک ایودر وحجامت ونکاح ایودر روز جمعه
طون بجدرسه عمری ودولتی زیاده اوله درنق کرسه رحمت حقه واصل اوله حمامه کرمک ایودر الله اعلم

منظومه

یکله کوکل یکله افتخار اتمه یکله آخر کیرسین هر لباس تقیسی یوقدر یکله

کفندر

Digitized by
UNIVERSITY OF MICHIGAN
Original from
UNIVERSITY OF MICHIGAN